M-260

~~81-7~~
M-260

tt

Tractatus hic dictatus fuit a R.mo P. M. Jacobo S.t Leger Societatis Iesu Doctore Theologo, et in Academiâ Compostellanâ ejusdem dignissimo Professore, [illegible] scriptus a Mathia Rodriguez ipsius ex corde addictissimo discipulo annis 1748. et 1749.

✠

Tractatus Theologicus

De Providentiâ Dei.

Proœmium.

Etsi majestas argumenti suę exposcat plenęque uberiorem praefationem: at paucioribus, quę aliundè par erat, praeloqui nos cogit ipsa ejus amplitudo, nè scilicèt plurima, quin et innumera teneamur attingere; nulla quippè creaturarum, sivè mole tumeat, sivè contrahatur exilitate, seu venustate delectet, seu terreat horrore, vel denique attollatur excellentia, vel vilitate deprimatur, admirabili Divinę Providentię regimini potest se subducere. Sic maxima nequicquàm illius imperio moliretur obsistere, frustrà quoque minima tentaret ejus intuitui disparere: siquidè omnia regit, cuncta disponit, ordinat universa, singula suavi efficaciâ perducens ad fines illis ab aeterno praefixos. Hinc ergò temporum effluit, aliorum in alia succedentium assidua varietas, quâ quidquid terra gignit, aut in aqua, vel in aere generatur, maturatque pubescit. Hinc tellus arida, milleque disrupta rimis, humore recreatur, fructus ubertim edit, queis et Elephantos alat, minutissimaque pascat animalcula. Hinc turgentes maris undę moventur, et immaniter in montes tàm evectę, tàm in vortices circumactę, subitò conquiescunt, placidoque vultu referunt vultus intuentium. Hinc ventorum impetus horribili fragore cietur, rursusque desinens in leve murmur, omninò pacatur. Hinc coelum atris obducitur nubibus, spissos demittit imbres, minacibus fremit tonitruis, et iterùm difflato nubilo serenatur, aperitur. Hinc accensus ignis, strages undiquè intendens, pericula denuntians, flammas coercet, ardorem temperat, extinguit incendium. Quarè scitissimè cecinit, nescio quis, Deum ità de se loquentem inducens.

Quid quid in Orbe vides, paret mihi: florida Tellus
Cum volo spissatis arescit languida succis:
Cum volo fundit humus rivos, atque horrida saxa
Niliades jaculantur aquas: mihi Pontus inertes
Submittit fluctus: Zepherique jacentia ponunt
Ante meos sua flabra pedes: mihi flumina parent,
Hyrcanique Tigres, juni, et serviunt dracones.

Hinc tandem enascitur quid quid in Elementis, ac Mixtis cernere miramur, exactum ordine tam apto, tam justa concinnitudine, ut nihil vel ad acuendum ingenij aciem efficacius, vel ad excitandum mentis voluptatem illecebrosius fingi posse videtur.

Si vero quae de rebus corporeis à Deo geritur indefessa cura stuporem ingenitum, in ectasim abdubio rapiet ineffabilis illa Providentia, quâ, tot sumptibus gratiarum impensis, tot superatis amfractibus, tot denique devictis impedimentis, creaturae rationales in aeternam felicitatem asseruntur: ubi Summo Bono potitae, delicijs affluunt, perpetuoque gaudijs inenarrabilibus, namque, ut inquit Apostolus I.ª ad Corinthios cap. 2. oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quae praeparavit Deus ijs, qui diligunt illum. De hâc ergò Providentiâ Praedestinatrice, quae nimirum creaturas rationales ad finem ultimum ordinat, eòque pertrahit infallibiliter praecipuè nobis agendum est. De quâ Magister in I.º dist. 40. Doctor Angelicus ibidem et I.ª part. quaest. 23. Doctor Eximius qui tres libros integros in eâ illustrandâ conscripsit, in quibus tantum obscurissimo, et implicatissimo mysterio splendorem affundit quantus fere potest ab humano ingenio, etiam divinitus illuminato, expectari.

Disputatio I.ª
De Divina Providentia in Communi

Ad arcanum Divinae Praedestinationis mysterium ut cumque reserandum, generalem quandam Providentiae notitiam oportet praemittere, ut illius notio secundum se intricatissima quodammodò facilius habeatur.

Sectio Ia
An et quid sit Providentia Divina?

Providentia, si vocis Etymon inspiciatur, est secundum aliquos veluti provi- I
dentia, seu procedens rerum futurarum visio: vel, ut alij malunt, est quasi visio re-
rum procul distantium: quo sensu plerumque sumitur illud Ciceronis, Medicus morbum in-
gravescentem ratione providet, insidias Imperator, tempestates Gubernator. Quia
vero Deus à nihilo distat, utpote qui rebus existentibus ubique praesentissimus adest,
quaeque futura aeterno perspicacissimo, et invariabili obtutu invigilat, idcirco me-
morata descriptiones aut expositiones, quia diminutae, necnon impropriae neque-
unt adaptari Divinae Providentiae, quae, iuxta Sanctos Celebres Patres, atque The-
ologos est infinitè sapiens illa dispositio praevia que ordinatio, quâ Deus conveni-
enter et aptissimè res omnes in suos fines deducit.

Sed quia nonnulli Doctores hanc 2
Dei Providentiam explicant per actum intellectus, uti Divus Thomas 1. part. quaest.
22. art. 1. Corp., ubi ait, ratio autem ordinandorum in finem propriè Providentia est,
ibidem que paulo anteà dixerat, necesse est quod ratio ordinis rerum in finem in mente
Divinâ praeexistat: è contra tamen alij per actum voluntatis eam declarent, quos inter
Damascenus lib. 2. de fide cap. 29. inquiens, esse Dei voluntatem, per quam res om-
nes aptè, congruè que gubernantur, ideò quaeri solet, in quonam istorum actuum prae-
cisè consistat? Rationes pro utraque parte latius et opportunius expenduntur
ubi de Providentiâ Praedestinativâ eadem quaestio proponetur.

Interea verò respondeo, 3
illam includere actum utriusque potentiae; quia cum perfectissima sit, nec otiosa, neque
caeca potest esse respectu rerum, quibus providere dicitur. Quatenus autem caeca
non est, omninò dicit perfectam cognitionem finis, et mediorum, horum que l. utilitatis,
l. inutilitatis ad illius assecutionem. Jam vero quatenus non est otiosa, necessariò
involvit actum voluntatis decernentis media, quae conducant ad finem obtinendum.
Quare Divus Damascenus, ubi supra, dixit Providentiam Divinam esse rerum
procurationem, quâ Deus fungitur.

Ex his obiter alia deciditur quaestiuncula, 4
quam Acutus Doctor Pater Gabriel Vazquez disp. 85. cap. 3. ferè vocalem ar-

buratur: utro, videlicet per conceptus Providentia potiùs in recto significetur, àn actus intellectus, actusnè voluntatis? Ex dictis, inquis, facile respondetur, utrumque principaliter, aut in recto significari. Et quod actus intellectus attinet, ulteriùs ità suadetur: quod omnis Providentia est pars prudentiæ; sed hæc est virtus intellectualis: ergò. Quod etiam spectat actus voluntatis, eadem facilitate probatur; nam omnis Providentia, maximè circa bona nobis indebita, et Deo libera, et nobis est benefica: siquidem ideò Deum enixè precamur ut nostris provideat indigentijs, et quia providet, agimus illi gratias; atqui nemo negat libertatis, et beneficentiæ in recto dicere actus voluntatis, solaque Dei scientia esse non posse materiæ orationis, et gratitudinis, quandoquidem ineptè peteret aliquis à Deo, ut sciat, et stultè gratias ei ageret, quia scit, quæ nobis convenientia sivè commoda sunt: ergò.

5 Præterea Divus Augustinus in explicatione Providentiæ Prædestinativæ neutrum alteri præponit: non est ergò quarè nos alium præferamus alteri. Adde quod expeditiùs ita conciliantur effata Sanctorum Patrum, qui quandoquè Providentiæ explicant per voces significantes actus intellectus: et interdum, ad illam aperiendam, vocibus utuntur unicè significantibus actus voluntatis; nunquàm verò determinatè removent ab ejus constitutione, l. actus intellectus, l. actus voluntatis.

6 Nec his obstat, quod Providentia subindè vocetur actus rationis; nam etiam actus voluntatis ex directione rationis elicitus appellatur actus rationis, sivè rationalis. Insuper etiam actus, quò voluntas ob finem eligit media, exercitè reddit illa ordinata in finem, ac per consequens rectè nuncupatur ratio ordinis, l. ordinandorum in finem; omnis enim causa formalis constitutiva alicujus rei in esse tali, aptè dicitur à Scholasticis ratio quare talis sit illa res. Denique ipse Divus Thomas, qui frequentissimè nobis objicitur, ait in Prologo quæstionis nuper allegato, „consideratis autem his, quæ „ad voluntatem absolutè pertinent, procedendum est ad ea, quæ respiciunt simul „intellectum, et voluntatem. Hujusmodi autem est Providentia.

7 Nunc ergò quod in Deo detur Providentia, non tantùm in communi, sed etiam in particulari, non solùm rerum omnium, sed etiam singularum, atquè minimarum ex innume-

rii Sacro Scripturæ locis aperte constat; omissis autem aliis, quæ videri possunt apud Patrem Ruiz, cap. 8. Sapientiæ dicitur, attingit --- à fine usque ad finem fortiter (scilicet à supremis et perfectissimis creaturis ad infimas, et abjectissimas) et disponit omnia suaviter. Unde Doctor Angelicus infert ibi citatâ quæst. 22. art 2°., tantum extendi Providentiam Dei, quantum causalitas ejus extenditur, atque adeo ad omnia omnino entia pertingere. Ibidem cap. 11. omnia in mensurâ et numero et pondere disposuisti. Rursus ibi cap. 12., non enim est alius Deus quam tu, cui cura est de omnibus.

Pari claritate patet etiam ex Evangelio; utpote Mathæi 6. cum, quam Deus de creaturis irrationalibus, imo et insensibilibus agit, luculenter exprimitur his verbis, respicite volatilia Cœli quoniam non serunt, neque metunt, neque congregant in horrea: et Pater vester Cœlestis pascit illa. Et paucis interpositis annectitur, considerate lilia agri quomodò crescunt: non laborant, neque nent --- si autem fœnum agri quod hodie est, et cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit. — 8

Sed cap. 10. clarius adhuc indicatur Providentia Dei de rebus in particulari, sic enim habetur ibi: nonnè duo passeres asse veneunt, et unus ex illis non cadet super terram sine Patre vestro? Vestri autem et capilli capitis omnes numerati sunt, similia, vel eadem extant Lucæ cap. 12., nec non alibi sæpè.

Multi- 9
pliciter à ratione suaderi solet assertio: modò sufficiet unum vel alterum indicare, potius quam expendere. Igitur ex principiis lumine naturali manifestis est evidens Deum esse causam primam, et universalissimam, quæ proinde creaturas omnes, et singulas, quantumcumque despicabiles, et exiguas conservat, perficit, eisque cooperatur, aut eis ipsis in suas operationes influit immediatè; sed actiones hujusmodi necessariò procedunt à Deo per intellectum, et voluntatem in ordine ad finem aliquem: aliàs enim non operaretur modo rationabili, sivè rationabiliter, quod sine contradictione nequit affirmari de substantiâ rationali summâ: ergò Deus omnes et singulas creaturas quantumvis minimas, et vilissimas in finem aliquem ordinat, ac per consequens de omnibus, et singulis perfectam habet Providentiam, quæ sicuti

dictus est num. I°. consistit in hâc ordinatione rerum ad suos fines.

10 Plurius à ratione simul et authoritate firmatur: Providentia, iuxta Divum Thomam, est ordo rerum creatarum in finem; sed in Deo datur ordinatio creaturarum in fines suos: ergo &c. Probo minorem: omnes creaturae pendent à Deo tamquam à supremo Domino perfectissimè ac honestissimè operante; atqui supremus Dominus sic operans cuncta refert, et ordinat in finem unicuique convenientissimum: ergò Deus omnes et singulas creaturas in fines suos ordinat, atquè adeò Providentiam (quae nihil aliud est, quam hoc ordinatio sapientissima rerum in suos fines) perfectam exercet erga singulas, et omnes creaturas etiamsi minutissimas.

Sectio 2.a
Solvuntur argumenta contraria

11 Hucusque tradita doctrina roboratur, et magis inclarescit ab objectionibus, queis impeti solet. In primis ergò sic objiciunt: plura sunt animalia ferocia praesertim, et virulenta, quae potius nocent, quam prosunt naturae: de illis ergò Deus non providet. Praeterea, saepè nascuntur monstra, quae nonnunquam accidunt ex fortuito causarum occursu, et quandoquè vel ab exuberantiâ, l. à penuriâ, l. à corruptione materiae proveniunt, utiquè praeter intentionem naturae: ergò &c. Respondeo nullum animal esse tam(?) ferox, ac venenosum, quod alicui fini naturali non deserviat; aut enim aliis in escam, aut in medicamentum esse poterit, aut denique conducet ad pulchritudinem universi. Quod monstra spectat, illa non eveniunt casualiter et inopinatò respectu Dei, qui semper ea praenovit: etsi sint per accidens et fortuita respectu cujuslibet causae particularis praeter intentionem propriam et primariam ad illa concurrentis.

12 Verum hinc unicè sequitur, causas creatas ut imperfectas, et limitatae virtutis, interdum impediri, ne finem intentum assequantur, ne vè conatum eò usquè perducant, quò determinabant. Hoc autem summoperè commendat infinitam Dei sapientiam, qui concursu creaturarum utitur ad causandam hanc varietatem, eâ que complendam Orbis admi-

rationy. Quem admodũ egregij Pictoris peritia commendatur* non solũ ex eo, quod justa statura virũ elegantẽ optimè temperati coloribus et adamussim exprimat, sed etiã ex eo, quod pusillũ homystionẽ, Nanũ, aliũ vè naturæ nocũ accuratè delineet. Adde quod etiã ex inordinatis his effectibus obtinetur finis universalis intentus à Deo. *commendatur

Objiciunt secundo: dedecet majestatẽ Dei curã agere de animalibus, et maximè de vilissimis insectis: ergo. Antecedens probatur universim ex illo Pauli 1a ad Corinthios cap. 9, num quid de bobus cura est Deo? Et speciatĩ quoad secundã partẽ, ex Divo Hieronymo in caput 1ũ. Habacuc aiente, absurdum est ad hoc Dei deducere majestatẽ, ut sciat per momenta quot nascantur culices, quotque moriantur. Respondeo, nullatenus indecorũ, sed Deo planè dignũ esse communicationẽ suæ bonitatis: primò quià bonitas ex terminis est diffusiva sui, et quidẽ eo magis, quò major ipsa fuerit. Secundò; quià decentissimũ est, quod Providentia perficiat, quæ fecit Omnipotentia. Tertio denique; quià Deus Providentiã suã erga creaturas exercet absque solicitudine, labore, l. ullâ defatigatione: nec ullatenus indè minuuntur operationes nobilissimæ cognoscendi et amandi seipsũ, imò comprobantur ex ordinatissimâ rerũ creatione atquè gubernatione secundũ illud Proverbiorũ. 16. universa propter semetipsũ operatus est Dominus, 13

Licet ergò Divina Providentia subjectivè sumpta, l. ex parte Dei sit æqualis, aut æquè perfecta, tamẽ omnia non respicit æqualiter: impar enĩ est communicatio bonorũ erga creaturas inæquales, nempè longè major, atque beneficentior in creaturas rationales, quã irrationales, quas quidẽ has ob illarũ utilitatẽ decernere *voluit* adeò ut respectu rationaliũ, irrationalia nihilò reputare videatur. Et in hoc sensu loquutus est Apostolus ubi nobis objectus. Eodẽ etiã accipienda sunt verba Divi Hieronymi, qui non solũ non inficiatur, sed absolutè statuit in Deo Providentiã erga creaturas irrationales ibidẽ adjungens, non sumus tã fatui Dei adulatores, ut in nos ipsos simus injuriosi, eamdẽ rationaliũ, et irrationaliũ Providentiã esse dicentes: ergo Providentiã admittit erga irrationalia, tametsi diversã ab eâ 14

quo rationalia respicit.)

15 Id quod alibi non semel innuit; nam ad Heliodo-
rum ait, *Creatorem non in Cœlo tantum miramur, et Terra, Elephantes, et
Camelis, sed in minimis quoque animalibus*. Igitur intentum Sancti Doc-
toris erat ostendere, Providentiæ Dei circa rationalia tantum excedere Pro-
videntiæ erga reliquas creaturas, quantum istæ superantur ab illis in perfecti-
one: sive talem esse Dei curam de creaturis ratione præditis, ut earum compa-
ratione de cæteris parum aut minimè curare videatur. At etsi Divina
Providentia minus eniteat in aliorum bono procurando, tamen illa non
omninò negligit; quia cum omnia, tametsi minima, produxerit secundum il-
lud Augustini, *qui fecit in Cœlo Angelum, ipse fecit in terra vermiculum*, op-
ortet etiam omnibus providere: quod namque non subterfugit causalitatem Dei,
nec ejus Providentiæ subtrahi valet.

16 Obijciunt tertio: similes procedenti
Dei curam efformantes, innixi effatis quibusdam, quæ jam in parœmias abi-
erunt, nempè *de minimis non curat Prætor*, *melius est quædam ignorare, quam
scire*: ergò de rebus exiguis, atque contemptibilibus non est in Deo Providen-
tia. Respondeo, utrumque dictum esse verum hominibus adaptatum; quià per solici-
tudinem, et notitiam unius objecti subindè distrahuntur, aut etiam impediun-
tur à curâ, et cognitione aliorum: quarè si rebus minimis, vel investigandis,
l. procurandis multum incumbunt à maximis utique divertentur. Secus
autem in Deo contingit, qui cuncta simul unico perspicit intuitu, et uni-
co pariter ictu prospicit universis: atque adeo minimorum attentio non
eum avertit à curâ maximorum.

17 Obijciunt quarto: si talis est Providentia
Dei, qualem hucusque descripsimus, non solum species omnium animalium, etiam
vilissimorum, sed et individua prœordinat, ac prædefinit; hoc autem est expressè
contra Divum Thomam 1. part. quæst. 23. art. 7. aientem, *licet Deus sciat nume-
rum omnium individuorum, non tamen numerus l. bovum, l. culicum, l. aliquorum hu-
jusmodi est per se prœordinatus à Deo*: ergò &c. Respondeo, Sanctum Docto-
rem ibi docere Divinam Providentiam tot individua corruptibilia produxisse, quot
sufficiunt ad specierum conservationem, ideoque non esse definita, l. ordinata

per se quoad numerum, ut pote non requisita principaliter et per se, sed propter aliud, nempe species, quas componunt. Id explicat exemplo construentis domum, qui determinatam ejus extensionem, scilicet altitudinem, latitudinem, aliasque mensuras excogitat, quoniam haec omnia per se requiruntur ad perfectionem totius, non autem ita se gerit respectu lapidum, quos ad parietes domi fabricandos assumit, eo quod hi non requiruntur per se, sive principaliter, sed propter aliud: quare non eligit (aedificator) determinatum numerum lapidum (inquit ibi Divus Thomas) sed accipit tot quot sufficiunt ad explendam tantam mensuram parietis.

Et quamvis assumpto parum intersit, nontamen est 18
praetereundum, quod Joannes Gonet disputatione de Providentia num. 16. statuens pro thesi majorem syllogismi nunc objecti, proponat eam ut expresse contrariam Eminentissimo nostro Belarmino, Patrique Mariana, qui re ipsa sentiunt et loquuntur cum Angelico Doctore, ut eorum opera legenti constabit. Quare, pari jure, l. injuria posset eam adscribere Cardinali suo Caietano; nam in Commentario super allegatum articulum inquit, numerus individuorum corruptibilium extra speciem humanam est Deo certus non praedefinitive, sed praecognoscitive. Verum qui de Commentatore nihil omnino meminit verum aggreditur memoratos authores, infidelitatis illos accusans num. 36. quasi diminute referentes verba Divi Thomae cum ipsorum intentui nullatenus obesse, seu prodesse posset omissa particula. Sed aestimabilis haec inclinatio favendi Senitis, eorumque dicta universe semper interpretandi, videtur in Goneto naturam quandam lepôrem esse, quo subinde sua scripta facetissime respersit.

Objiciunt quinto: si datur Providentia Divina, superfluit 19
industria humana, quod enim Deus providit, infallibiliter eveniet, quidquid contrarientantur homines: ergo. Respondeo, non semper accidere quaecumque Deus erga nos intendit, vult enim omnes homines --- salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire; nec tamen intentum assequitur, quia plurimi damnantur, aliique plures errorum tenebris affixi decedunt: non ergo superfluit industria nostra, sed saepe necessaria est: cum enim Providentia Divina non auferat libertatem naturae rationalis, haud aliter intendit aliqua

quæ per liberam cooperationem nostram obtinenda. Quamvis ergo Providentia Dei, semper et in omni eventu, finem universalem suæ Gloriæ consequatur; at verò quoad omnes fines particulariter intentos non est semper efficax, ut infrà monstrabitur.

20 Objiciunt denique: Justi sæpissimè omnem agunt luctuosam, atquè miserrimam, Impij verò felices et læti vivunt: ergò l. injusta, l. nulla est Providentia Dei. Nego blasphemum consequens, et consequentiam planè stultam; quandoquidem ex antecedente potius evincitur inesse Deo Providentiam rectissimam, quo licèt in hac vitâ sinat Impios caducis affluere bonis et delicijs: at illos, nisi resipiant, æternis cruciatibus addicit. Justos autem ærumnis hìc oppressos perpetuâ quiete donare decernit; non enim absque pœnâ delictum, aut sine præmio meritum erit. Adde quod frequenter etiam in viâ peccatores, obstrepente conscientia sceleris, anguntur, terrentur, exanimantur: è contra verò Sancti quandoque sic abundant internis consolationibus, ut ipsi (cælestia pregustantes gaudia, eis quæ ferendis impares) Deum ardenter orent exundanti suavitati suæ modum imponere.

Sectio 3.ª
Alia circa Providentiam in communi declarantia.

21 Quia sicut dictum est num. 1., Providentia Dei est infinitè prudens ordinatio rerum in fines, tria necessariò respicit objecta, nempè subjectum cui vult, aut procurat finem aliquem, insuper finem ipsum quem vult, ac intendit illi subjecto, tandemque media, per quæ subjectum ordinat in talem finem. Et hinc oritur multiplex Divinæ Providentiæ divisio, in species, l. quasi species, ratione saltem aliquomodo diversitatis subjecta, neque fines, et media, circa quæ Providentia versatur, plurimum inter se differunt, et ex hâc objectorum diversitate, seu potius per ordinem ad illa resultat distinctio, sive divisio Providentiæ, nec non etiam ex diverso modo, quo respicit, aut tendit in objecta memorata.

22 Quod si verò renuat aliquis admittere Providentiæ divisionem in species adhuc ratione distinctas; nemo tamen inficiabitur, quod à nuper indicata rerum diversitate possit, saltem, varias ac dissimiles subire denominati-

ones. Precipuas hic insinuabimus: in primis ergò dividitur in physicam, et moralem, l. simavis (ne de voce disceptetur) physica nuncupatur et moralis: illa respicit effectus necessarios, omni libertate, àc moralitate planè vacuos, adeoque merè physicos: undè physica nominatur, licet in se, subjectivè, l. ex parte Dei moralis et libera sit. Providentia verò, quo moralis appellatur, tendit in operationes liberas creaturarum rationalium, quas variè respicit, nempè convenienti preparatione concursus ad illas eliciendas praeceptis insuper et consilijs, illustrationibus ac motionibus, oblatione praemiorum, et comminatione poenarum, ut avertat à delictis, et suplicijs, ad opera quae pietatis, et ea sequitur felicitatis alliciat.

Secundo dividitur in naturalem, et supernaturalem: prior circa fines et media naturalia versatur effectus quae naturales ordinat secundum innatas eorum exigentias. Et hanc ejus providentiae exerceret Deus erga homines et Angelos, si condidisset illos, (uti potuit) in statu puro naturae. Posterior autem fines et media supernaturalia respicit; qualis est praesens providentia circa creaturas rationales, quae per gratiam et auxilia supernaturalia diriguntur ad finem supernaturalem aeternae beatitudinis. 23

Ulterius utraque. l. efficax est, l. sufficiens tantum: 24
efficax, dum actu finem assequitur; solum autem sufficiens, quando, tametsi media praebet quae possent attingere finem, eò tamen effectivè non perveniunt. Qua propter certò Providentia sit efficax quoad positionem mediorum ex se sufficientium et praeterea quoad finem generalem obtinendi Dei gloriae: at non semper est efficax, sed identidem purè sufficiens quoad finem particularem intentum per illa media ut sectione sequenti probabitur. Porrius, quod speciatim ad Providentiae supernaturalem attinet, quandò per media efficatia de facto perducit creaturam rationalem in finem ultimum aeternae vitae dicitur Praedestinatio. Cum autem dirigit illam in finem memoratum per media quidem abundè sufficientia, sed quo culpâ ipsius creaturae nonsunt adeptura finem, dicitur Reprobatio negativa; positiva namque vocatur alia, quâ videlicet post praevisum hominis obitum in peccato, Deus illum ordinat ad poenam aeternam.

25 Quintò dividitur in absolutã et conditionatã: illa finẽ aliquẽ intendit et infert absolutè. ista verò respicit finẽ sub conditione tantũ aut liberè, aut sine libertate ponendâ; potest enim bonũ aliquod intendi subjecto non libero, si nimirũ ab illius adeptione non impediatur oppugnatione contrariorũ, etiã absque libertate operantiũ: potest quoquè bonũ illud intendi subjecto libero, nisi stet per ipsũ ejus amissio. Deniquè (praetermissis nùnc alijs seù divisionibus, seù denominationibus Providentiae Divinae) prospera nominatur. l. adversa quatenùs praeparat et impertitur hominibus bona l. mala temporalia. Quod itaque Fortuna passim appellatur, est pars Providentiae Dei, liberalissimè conferentis, et justissimè deneganti bona sensibilia.

26 Caeterũ ad implendã quodammodo coeptam Providentiae descriptionẽ, quaedã adhùc decidenda restant; inprimis enĩ dubitatur à nonnullis, et quaeritur, àn ratio Providentiae potiùs conveniat actibus, qui finẽ respiciunt, àn illis qui circa media versantur? Quaestio parvi momenti reputatur à multis, et fermè vocalis; quià si providentia sumatur pro dispositione prudente, seù non casualitèr et inconsideratè concepta, certũ est, omnes actus Divinos in objecta creata tendentes habère rationẽ providentiae. Quià verò Divus Augustinus et alij Patres explicant Praedestinationẽ, quae pars est praecipua Divinae Providentiae, per praescientiã et praeparationẽ mediorũ, ideò ratio providentiae frequentiùs à Theologis attribuitur actibus, qui media respiciunt, quã qui versantur erga finẽ.

27 Imò postquã concipitur Deus decernere homini finẽ ultimũ aeternae felicitatis, tùnc ejus providentia concipitur exerceri circa media, per quae finis ille obtinendus est: ergò Providentia Dei potiùs media quã finẽ respicit, ac per consequens actibus in illa tendentibus, pro terminatis ad ista, propriè competit praedicta ratio. Fateor, hunc loquendi modũ gravissimis displicère Theologis, nimirũ ijs, qui nullã omninò distinctionẽ, etiã rationis, admittunt inter decreta Divina, sed unico velut ictu volunt universa decerni: proindèque decretũ finis intrinsecè formalitèr attingere media. Verũ eàdẽ causâ, quâ respontionẽ aegrè ferunt hi authores, et ipsa quaestio est illis ingrata; at potè supponens actus Divinae voluntatis, ratione saltẽ, esse distinctos, quae sanè sententia

longè communior est in omni scholâ: nèc ab illâ recedere potuimus,
nisi quæstionem omittendo.
Quæritur secundo, cui, seù quibus propriè con- 28
veniat ratio subjecti, l. esse subjectum Divinæ Providentiæ? Respondeo ra-
tionem illam omnibus et solis substantijs creatis propriè competere. Omni-
bus, inquam; quia nulla est substantia, nèquidem irrationalis, cui Deus mul-
ta bona uniuscujusque naturæ congrua non provideat, ut nemo diffitetur.
Dixi etiam solis, quia licet accidentia quoque per providentiam ordinentur
ad finem, scilicet ad ornatum et perfectionem substantiarum, quibus insunt aut
adhærent; attamen eò non referuntur tanquam entia simpliciter, sed unicè
tanquàm entis entia: quarè se habent potiùs ut bona provisa substantijs, quæ
ut subjecta quæ bona provideantur, seù quorum bono prospiciatur, atquè
adeò non sunt propriè subjectum Divinæ Providentiæ. Præ cæteris verò ra-
tionales substantiæ sunt præcipuum, sivè principalissimum subjectum ejus; quià
cuncta bona irrationalibus impertita tandem ordinat ad utilitatem rationa-
lium tanquam finem cui commodi reportandi ex bonis omnibus ab ipsâ pro-
visis.

Quæritur tertio, àn etiam peccata cadant sub Divinâ Providentiâ? 29
Respondeo affirmativè; Deus enim trifariam erga peccata Providentiam suam exer-
cet, nimirùm illa prohibendo, permittendo, demùmque puniendo. Inferes: ergo pecca-
ta sunt à Deo provisa. Nego consequentiam; siquidem hæc propositio absolutè
prolata significare videtur ea esse à Deo procurata. Sed ad omnem auferendam
æquivocationem, distinguo consequens: peccata sunt à Deo provisa, prohibiti-
vè, permissivè, atquè punitivè, concedo consequentiam: approbativè, et procura-
tivè, nego consequentiam. Igitur Providentia Dei circa effectum aliquem determi-
natè non importat dispositionem procurantem ut effectus ille fiat, sed vel di-
spositionem ejusmodi, l. aliam, quâ talem effectum aut impediat, aut fieri permittat.

Proterea, circa peccata iam commissa Deus aliam Providentiam directam et posi- 30
tivam exercet, quâ videlicet illa multipliciter ordinat, id ad pœnitentiam, id
ad supplicium, id ad majus bonum ipsius delinquentis, id etiam ad majorem aliorum
utilitatem, quò spectat illud Augustini in Psalmum 7. aventi, Divinam Provid-

tiꝫ non peccatores facere, sed ordinare cꝫ peccaverꝫt. Expressiùs autꝫ Angelicus Doctor Iª part. quæst. 14. art. 16. conq. nunc relata exercitiâ Di-
„vinæ Providentiæ declarat inquiens, mala verò licet ab eo non sint opera-
„bilia, tamꝫ sub cognitione practicâ ipsius cadunt, sicut et bona in quantꝫ
„permittit, l. impedit, l. ordinat ea, sicut et ægritudines cadunt sub practicâ sci-
„entiâ medici in quantꝫ curat eas.

Sectio 4ª
Alterius decissione quæstionis inchoata Providentiæ descriptio concluditur.

31 Cꝫ Deus ad extra nihil operetur, in quò rerꝫ finꝫ universalꝫ extrinseco suæ gloriæ non assequatur, ostensione, saltꝫ alicujus, attributorꝫ, ad quꝫ finꝫ omnia sua opera referuntur secundꝫ illud Proverbiorꝫ cap. 16. omnia propter semet ipsꝫ operatus est Dominus, Quæritur, an etiꝫ finꝫ particularꝫ et proximꝫ in omnibus obtineat, l. quod in idꝫ recidit, an Providentia Dei sit semper efficax, aut actu semper inducat bonꝫ illud particulare, quod creaturæ procuratur? Cardinalis Caietanus Iª part. quæst. 22. art. 1º Magister Bañes ibidꝫ, et post ipsos aliꝫ plures affirmativè respondent.

32 Sed omnes Scholæ nostræ Doctores cꝫ Eximio nec non Thomistæ plurimi cꝫ Divo Thomâ in Iꝫ. dist. 40. quæst. 1ª art. 2. et alibi sæpè multo verius id inficiantur. Imprimis enꝫ est innegabile (juxta superius allegatꝫ Apostoli testimonꝫ Iª ad Timotheꝫ cap. 2º. omnes homines vult salvos fieri) Deum sincerè, serioque velle salvationꝫ omniꝫ: proterrèaque certꝫ est (secundꝫ illud Joannis cap. 1. illuminat omnꝫ hominꝫ) Deꝫ ex hac intentione sincerâ salvandi omnes, neminꝫ omninò, ne quidꝫ Reprobꝫ, excludere à collatione auxiliorꝫ sufficientꝫ ad salutꝫ consequendꝫ: ergo indubitatꝫ est, verꝫ Dei Providentiꝫ ordinare Reprobos ad finꝫ vitæ æternæ. Atqui non assequitur hunc finꝫ particularꝫ, cꝫ illi culpâ suâ miserè damnentur: ergo non est de ratione Divinæ Providentiæ, quod finꝫ suꝫ particularꝫ semper obtineat.

33 De præmiis ex professò tractabit disputatio sequens, interèa

consequentis ex illis illatis probo contra Bañez, Alvarez, et sequaces: juxta Divum Thomam ubi laudatum num. 2., nihil aliud est Providentia, quam ratio ordinandorum in finem, sapiens nimirum considerata quae praeparatio mediorum ad finem intentum assequendum; sed illi praesentissimae dispositioni, qua Deus praeparat actu quae praebet Reprobis media sufficientia ad salutem aeternam, utique convenit praedicta ratio, media siquidem à Deo praestantur cum cognitione certissimâ eorum utilitatis et conducentiae ad finem relatum, et insuper ex intentione sincerâ finis illius obtinendi conferuntur: ergò praememorata dispositio Dei habet rationem verae Providentiae Reprobos ordinantis ad finem salutis aeternae.

Confirmatur: licet illa generalis intentio salvandi omnes atque adeo Reprobos, neque etiam electio mediorum sufficientium ad salutem ipsam assequendam cum eâ non connectantur, non ideo desinunt esse vera intentio et vera electio: ergò neque desinent esse vera Providentia, seu vera Reproborum ordinatio ad finem relatum. Consequentia liquet; quia si eo ex eo quod inconnexae sint intentio et electio Dei cum fine particulari, non amittunt perfectionem suam, et propriam intentioni et electioni Divinae neque quia non connexa cum fine suo particulari summam Providentiae Divinae perfectionem amittent; non est enim quare potius à perfectione Providentiae Dei cadant, quam à perfectione intentionis et electionis ejus, cum reipsâ nullatenus distinguantur: ergo &c. 34

Jam verò pro sententiâ contrariâ multifariam arguunt ejus patroni. Primò sic: Ecclesia videtur illam supponere in oratione Dominicae 7a. post Pentecostem incipiente, Deus cujus Providentiâ in sui dispositione non fallitur quandoquidem hoc idem esse, seu significare apparet, ac si diceret expressè, Providentiam Dei semper assequi finem illum particularem ad quem dirigit media: ergò &c. Respondeo, ab Ecclesiâ verissimè dictum esse Providentiam Dei in dispositionibus suis non falli; quia dum aliqua causa secunda non obtinet finem ab ipsâ specialiter et particulariter intentum, id utique Deus certissimè novit, attamen voluit permittere defectum illum, vel ob bonum universi, vel ad ostensionem alicujus attributi sui. Adde quod 35

omni creaturâ quotiês unum aliquem egreditur ordinem Divinæ Providen-
tiæ recidit in alium, ità, quo emigrat ordine misericordiæ, relabitur in or-
dinem justitiæ: quarè Providentia Divina numquam frustratur neque falli-
tur in suis dispositionibus.

36 Sed replicant ex solutione sequitur, posse Deum
imprudentiæ saltem argui; quandoquidem agit inconsideratè quicumque
media disponit ad finem aliquem certò sciens eum non esse consequendum: ergo. Res-
pondeo negando assumptum replicæ, quià quamvis ita se gereret Provisor
particularis, qui finem unicum intendit meritò existimaretur imprudens:
secus autem Provisor generalis, qui præter finem particularem (sufficienter dum-
taxat intentum) respicit principaliter finem alium generalem à cujus adeptione
nullatenus impediri valet. Imò nec in humano superiore censetur impru-
dentia, quod ad corrigendum subditum adhibeat media communiter usitata,
tametsi noverit aliundè nihil esse profutura; nam ultra delinquentis
emendationem alios fines honestos intendere potest, et quandoquè debet.

37 Ar-
guunt secundò: quod finis aliquis non obtineatur per media, quæ finem inten-
dens disposuit ad ejus assecutionem, unicè potest aut ex ignorantiâ procedere,
aut ex impotentiâ, nimirum ex eo, quod vel nesciat, vel nequeat apponere me-
dia, quæ finem re ipsâ consequantur; sed utrumbi impiè Deo tribueretur at-
què blasphemè: ergò de ratione Providentiæ Divinæ circa finem etiam particu-
larem est illum efficaciter assequi. Nego majorem argumenti; nèc enim oritur ex ig-
norantiâ, nèc ex impotentiâ, quod Providentia Dei non semper inducat finem
particularem: sed ex eò, quod non semper eum velit efficaciter, ad quod certè nullâ
lege tenetur, imò rectitudini providentiæ congruere videtur oppositum adeoque si-
nere plures Angelos et homines ad vitam æternam ordinatos ab illâ deflectere, mor-
teque perpetuâ mulctari.

38 Saltem ità sentit et expressè docet Angelicus Doctor; nam
sæpè citatâ quæst. 23. primæ partis art. 3. corp. sic ait, <u>ad providentiam autem</u>
„ pertinet permittere aliquem defectum in rebus, quæ providentiæ subduntur, ut su-
„ pra dictum est. Undè cum per Divinam Providentiam homines in vitam æternam ordi-
„ nentur, pertinet etiam ad Divinam Providentiam, ut permittat aliquos ab illo fine deffi-

cere. Non est ergò de ratione Providentiæ Divinæ semper efficaciam ha-
bere circa finem particularem, siquidem etsi Deus in damnatione reproborum re-
verà consequatur finem generalem extrinsecæ gloriæ suæ, manifestatione scilicet
àc ostensione justitiæ, quâ punit impios rebelles, attamen finem particularem
æternæ saluti, ad quem illos ordinavit, non assequitur.
Undè major argumen- 39
ti, quæ rectè negata est, potest etiam ita distingui, nimirum ut non assecutio
finis adscribatur l. ignorantiæ, l. impotentiæ finem intendentis efficaciter;
secus autem ignorantiæ, l. impotentiæ intendentis finem inefficaciter tantum, quia
quamvis ex intentione seriâ finis media præparaverit ad illum inducendum suf-
ficientia, non tamen adhibuit omnia quæ potuit, quæque noverit efficacia
fore si apponerentur. Ità contingit in præsenti respectu salutis æternæ re-
proborum, cui Deus abundè providit per media sufficientia, potens infalli-
biliter eam inferre per media efficacia, quæ noluit adhibere.
Arguunt tertio: 40
si non est de ratione Providentiæ Divinæ finem particularem efficaciter as-
sequi, potest etiam inefficax esse respectu finis universalis; hoc autem censetur
absurdum: ergò. Probant majorem; quia si finem obtinere solum est de perfectio-
ne Providentiæ Divinæ quando supponit intentionem efficacem finis indu-
cendi, providentia nullius omninò finis intentionem efficacem supponens, esset
nihilominus in ratione providentiæ perfecta, quamvis inconnexa cum om-
ni fine, ac per consequens inefficax etiam relatè ad finem universalem. Respondeo
negando majorem; quandoquidem omne medium est semper efficax in ordine ad fi-
nem universalem gloriæ Dei, quidquid sit de illius efficaciâ respectu finis particu-
laris, quia cum productio rei cujuslibet reipsâ sit ostensio attributorum Dei,
nihil ad extra produci potest ex quo de facto non sequatur extrinseca Dei
gloria.
Quapropter, esto Deus antecedenter possit nihil ad extra causare, pro- 41
indeque nolle sui gloriam extrinsecam, et manifestationem attributorum; cæterum
ex suppositione quod velit exercere providentiam suam aliquid ad extra pro-
ducendo, nequit non velle gloriam extrinsecam, attributorum quæ suorum ostensio-
nem: quia necessarium est ex illâ suppositione quod relatus fini universali in-

fallibiliter eveniat, atque adeo quod infallibiliter et efficaciter à Deo disponatur. Quoad fines vero particulares non ita contingit; nam ex suppositione, quod Deus velit exercere providentiam suam ad extra, minimè sequitur, quod hic aut ille, l. alius finis particularis actu sit inferendus: Deus ergò nullatenùs obstringitur ut per media efficatia finem aliquem particularem intendat.

42 Argument quarto: nulla est Providentia, quæ non supponat intentionem efficacem finis illius particularis ad quem disponit media: ergò nulla est providentia, quæ cum fine suo particulari non connectatur, atque adeo, quæ non sit efficax respectu talis finis. Probant antecedens: primo; siquidem omnis providentia importat electionem efficacem mediorum ad particularem suum finem; sed efficax electio mediorum ad finem aliquem necessario præsupponit intentionem efficacem ejusdem: ergo &c. Secundo; quia quæcunque providentia Divina saltem supponit intentionem efficacem finis generalis et remoti gloriæ Dei; sed ad hunc finem assequendum haud aliter conducere possunt media delecta, quam per finem proximum, seu mediante fine proximo et particulari: ergo ad quamcumque providentiam Dei necessario præsupponitur intentio efficax finis particularis. Tertio denique; quoniam omnis providentia, l. intentio finis particularis, in hujus existentiam necessario tendit, volendo nimirum ut sit; aliàs enim esset illius, aut erga illum, pura complacentia; sed intentio tendens in finem, volendo ut sit est efficax: ergo &c.

43 Respondeo negando antecedens: in cujus primâ probatione concessâ majori, distinguo minorem: efficax electio mediorum efficatium ad finem aliquem, præsupponit efficacem illius intentionem, transeat minor (dixi transeat, quia nondum apud Theologos exploratum est, an omnis efficax electio mediorum, etiam efficatium ad finem, necessario præsupponat intentionem ejus efficacem): efficax electio mediorum inefficatium, esto sufficientium ad finem aliquem, præsupponit &c, nego minorem, et consequentiam. Donec ergo probent adversarii (quod certe non attentant in argumento) omnem electionem mediorum etiam inefficatium, aut mere sufficientium; præsupponere intentionem efficacem finis, nihil omninò concludet. Itaque licet electio mediorum, quæ Deus præbet reprobis ad salutem consequ-

ordg, sit efficax quoad ipsa media, siquidē eorū existentiā infert; quia verò non est electiò medioruȝ efficacium, sed sufficientium duntaxat ad salutē inducendā, ideò non prosupponit, nèc prosupponere debet intentionē efficacē illius.

Ad secundā quoque antecedenti probationem 44
etiā respondeo, concedendo majorē, et negando minorē absolutè falsā; quandoquidē auxilia secundū se sufficientia, quæ Deus eligit, et actu reprobis impertitur ad finē æternæ salutis obtinendū, independentèr à consecutione finis illius, efficacissimè conferunt ad finē remotū Divinæ gloriæ, eū per semetipsa, seù per effectū formalē, quē præstant, reddendi videlicèt, sivè constituendi salutē æternā in potestate libera reproborū, ostendant, manifestent, imò demonstrent infinitā Dei bonitatē ergà creaturas rationales. Undè sine dubio magna illi gloria resultat.

In 45
tertiâ tandē antecedenti probatione distinguo majorē: omnis providentia &c tendit in existentiā finis particularis, volendo ut sit, s. efficacitèr, l. inefficacitèr, concedo majorē: efficacitèr præcisè, nego majorē, et distinguo minorē: sed intentio tendens in finē volendo efficacitèr ut sit, est efficax, concedo minorē: volendo solū inefficacitèr, et merè sufficientèr ut sit, nego minorē et consequentiam. Non igitur omnis intentiò finis etiā si tendat in eū volendo ut sit, ideò est efficax illius intentio; namque Deus ergà salutē reproborū habet intentionē, utique seriā, et sincerā, quæ tamē efficax non est relatè ad eā.

Disputatio 2a

De voluntate Dei erga salutem omnium.

Ferè moris est apud sacros scriptores, non tantū volitionē, sed etiā rem ipsā ab aliquo volitā, voluntatem ejus appellari, maximè quandò sermonē habent de Deo, secundū illud orationis Dominicæ fiat voluntas tua sicùt in Cœlo, et in Terra. Nunc autē cujusmodi sit volitio, seù qualitèr Dei voluntas afficiatur, aut feratur in salutē omnium, eorū præsertim, qui culpâ suâ pereunt, examinandū est, ut in-

dè quodammodò clarius innotescat voluntas efficaciter inferens salutem illorum, qui re ipsâ salvantur.

Sectio 1a.
An voluntas Dei de salute omnium, etiam reproborum, sit beneplaciti, l. tantum signi?

1 Theologi post Magistrum lib. 1o. sententiarum dist. 25. et Divum Thomam 1a. part. quaest. 19. art. 1o. voluntatem communiter dividunt in voluntatem signi et beneplaciti, non quod ad invicem semper opponantur, sed quià prior aliquandò, quin et sopè reperitur absque posteriori. Igitur omnis effectus à Deo productus est signum alicujus Divinae voluntatis; necessariò siquidèm indicat illam voluntatem, sine quâ non esset: praetereà significat ut plurimum, aliquam aliam Dei voluntatem, quam exindè conjicimus, benè nonnunquam, et quandoque malè.

2 Hoc autem frequentius accidit in praeceptis, prohibitionibus, consiliis, et permissionibus; dum enim Deus aliquid imperat aut consulit, non solum certè cognoscimus voluntatem ejus terminatam ad praeceptum, l. consilium exterius intimatum, sed insuper inferimus voluntatem ejus terminatam ad rem ipsam praeceptam, seu consiliatam, esto non semper indubitato; quià contrarium evenire potest, nempè Deum iubere facere, quod re ipsâ non vult fieri. Sicuti de facto contigit, quandò praecepit Abrahamo sacrificare filium suum Isaac, quem tamen immolari noluit, sed à morte, quam pater illi stricto jam ense illaturus erat, Angeli ministerio liberavit, ut habetur cap. 22. Genesis. Non itaquè semper ex voluntate Dei terminata ad mandatum aliquod externè propositum, omninò certè deducitur voluntas etiam terminata ad rem ipsam quae praecipitur.

3 Fine ergò memorata divisio locum habet respectu Divinae voluntatis, quandò Deus aliquid faceret, quod si fieret ab hominibus, in illis esset signum alicujus interioris affectus, qui re ipsa non est verè formaliter in Deo, l. quià liberè provenmius ab ipso, prout in casu relato numero praecedente: l. quia dicit imperfectionem illi repugnantem, ut contingit in poenitentiâ,

tristitiā, dolore, ac ejus irā (nisi fortassis hoc, ut multi contendunt, depurari valeat ab imperfectionibus). Voluntas ergò beneplaciti dicitur omnis illa, quæ Deo verè formaliter inest; voluntas autē signi, quæ non ità reperitur in illo, sed ex aliquo, l. aliquibus ejus effectibus infertur adeo modò quò solet in hominibus evenire, qui si talia facerent, alios aliquos affectus concipere crederentur.

Ad itaque prominis, ad quæstionem sectioni pro titulo præfixam, respondeo, Deum erga salutē reproborum habere voluntatē beneplaciti, et non tantū signi, l. ità se gerere circa salutē eorum, ut verè formaliter illā velit. Assertiò cui paucissimi Doctores Catholici cum Caietano, Bañez, Zumel, et Basilio Legionensi contradicunt, probatur multiplici Sacræ Scripturæ testimonio sic enim habetur cap. 33 Ezechielis versiculo 11, vivo ego, dicit Dominus Deus: nolo mortē impij, sed ut convertatur impius à viâ suâ et vivat. Quò sanè nihil potuit asseverantius pronuntiari. Plurius ergò ibi versiculo sequente, iubet Prophetam hortari scelerati populum, ut pœnitentiâ noxas exuet, inquiens, tu itaque fili hominis, dic ad filios populi tui --- Impietas impij non nocebit ei, in quacumque die conversus fuerit ab impietate suâ. Quæ certè verba delinquentibus faciant spē veniæ firmissimam, et æquè clarè sinceram Dei voluntatē eos ad gratiam et gloriam adducendi commonstrant: ergò. 4

Similiter cap. I. Proverbiorum versic. 23. Deus 5
qui peccatores ad morum emendationem, et meliorem frugē invitat, sic illos alloquens, convertimini ad correptionem meā: en proferam vobis spiritum meum et ostendam vobis verba mea. Et quamvis in perversitate suâ contumaces à se tandē repellit; at non nisi ob inobedientiam, cæcamque duritiem, quâ Divinis monitionibus restiterunt, ut ibidem exprimit adjungens, quia vocavi et renuistis, extendi manum meam, et non fuit qui aspiceret. --- Ego quoque in interitu vestro ridebo et subsannabo. Ejusmodi sæpè repetit aliis in locis, quæ quia plurima nunc non designo: ergò.

6 Præcipuè verò probatur illo Pauli testimonio 1ª. ad Timotheum cap. 2º:
,,obsecro igitur primùm omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes,
,,gratiarum actiones pro omnibus hominibus. --- Hoc enim bonum est et
,,acceptum coram Salvatore nostro Deo, qui omnes homines vult salvos fi-
,,eri, et ad agnitionem veritatis venire. In quibus verbis Apostolus expre-
sè nobis proponit voluntatem Dei de salute omnium, ut illam ab eo postule-
mus: ut que ferventius nos incendat ad petendum salutem omnium, oratio-
nem ejusmodi representat ut Deo gratam et beneplacitam; sed nos orare de-
bemus pro salute omnium hominum indiscriminatim: ergò Deus vult om-
nes absque discrimine salvos fieri.

7 Confirmatur, et urgetur: quià
verbis nunc translatis Apostolus illicò subjungit, unus enim Deus, un-
us et mediator Dei et hominum homo Christus Jesus, qui dedit redem-
ptionem semetipsum pro omnibus; atqui Christus Dominus dedit se ipsum
redemptionem pro omnibus, non solum prædestinatis, sed etiam reprobis, ne-
mine secluso: ergò vult omnes homines, nullo dempto, salvari.
Consequentia, si quæ alia est innegabilis; stultè siquidem Christus se
ipsum in redemptionem offerret; atque adeo frustrà tanto pretio re-
dimere niteretur, quos nollet, l. non vellet redimi: ergo et Ma-
jor nec ab adversariis indubium vocatur: est enim de fide, utpotè
quæ nihil continet præter verba canonica Divi Pauli.

8 Minor etiam
constat evidenter ex iteratis Ecclesiæ definitionibus, præsertim ex dam-
natione quintæ propositionis Jansenianæ, nempè, Semipelagianum est
dicere, Christum pro omnibus omninò hominibus mortuum esse, aut
sanguinem fudisse; hanc enim assertionem Sanctissimus Pontifex Innocen-
tius X. in Bullâ quâ doctrinam Jansenii confixit, sequente ferit
,,anathemate, falsam, temerariam, scandalosam; et intellectam eo sensu, ut Ch-
,,ristus pro salute duntaxat Prædestinatorum mortuus sit, impiam, blas-
,,phemam, contumeliosam, Divinæ pietati derogantem, et hæreticam declaramus,
,,et uti talem damnamus. Undè manifestè concluditur, Christum Domi-
num etiam pro reprobis mortuum esse, consequenter quæ dedisse redemptionem

se ipsum pro omnibus, ita ut neminem exceperit ab illo inaestimabili beneficio.

Adde quod in hoc ipso sensu universali memoratus Apostoli 9
textus accipitur à Sanctis Patribus. Chrysostomus enim homilia 3. de laudibus Pauli, super verba relata, inquit, ipse quidem vult omnes salvos fieri; at non omnium voluntas ejus voluntati obsequitur. Similia protulerat homilia 7a. super eundem textum, et serm. 1o. ad Ephesios voluntatem Dei erga salutem omnium id donat nomine vehementis desiderii, id praecipuae voluntatis Dei. Damascenus quoquè lib. II. de fide cap. 29. praedictam voluntatem expressè vocat Dei beneplacitum. Divus etiam Ambrosius non semèl affirmat, Deum velle, cupere, àc desiderare quantum est ex se salutem omnium: ergò secundum hos Patres, voluntas Dei, de quâ meminit Apostolus ubi supra laudatus, non restringitur ad solos Praedestinatos, ac perconsequens etiam ad Reprobos extenditur.

Divus Anselmus 10
tom. 3. lib. de voluntate Dei versus finem post explicatas alias voluntatis acceptiones, inquit, approbans est, quo approbat aliquid, et hoc ad hominem pertinet et ad Deum. Approbans in Deo est, quo vult omnes salvos fieri; atqui voluntas approbans non est voluntas metaphorica seù signi tantum, sed verè formalitèr voluntas beneplaciti, ut nemo dubitat: ergò talis est voluntas Dei erga salutem omnium, atquè adeo reproborum etiam. Praeterea alia plurima Sanctorum Patrum testimonia, quae videri possunt apud Patrem Dionisium Petavium tom. 3o. Theologicorum dogmatum lib. 10. Patrem Joannem Martinez de Ripalda tom. 3o. de ente supernaturali Patrem Ruiz de Montoia disp. 19. et 20. de voluntate Dei.

Secundo probatur assertio nostra: Deus alitèr vult salutem reproborum, quam voluit mortem Isaac; sed hanc voluit voluntate signi tantum: ergò vult illam voluntate beneplaciti. Major, unicè negabilis, omnino certa videtur ob discrimina manifesta inter utramque; salutem enim aeternam reproborum in illorum potestate posuit: illam sine fictione promisit mandata sua servantibus, ad quae custodienda promissis invitat, et nè violentur 11

mini perteret, tamque quae gratia quâ possunt impleri cum copiosa clau-
„getur, secundum illud Ecclesiastici 15, Deus ab initio condidit hominem, et
„reliquit illum in manu consilii sui. Adjecit mandata, et praecepta sua. Si
„volueris mandata servare, conservabunt te, et in perpetuum fidem placi-
„tam facere. Apposuit tibi aquam et ignem: ad quod volueris porrige manum tuam.
„Ante hominem vita et mors: bonum et malum, quod placuerit ei dabitur illi.

12 E contra verò, quamquam Abrahamo praecepit immolare filium suum; at mortem
à Sancto Patriarchâ fortiter et fideliter intentatam impedivit, atque adeò
voluit illam voluntate signi dumtaxat: injungens enim Abrahamo sa-
crificium filii sui se gessit instar hominis volentis re ipsâ necem alterius:
prohibens autem occisionem Isaac, manifestè convicit se noluisse mortem illius:
aliter ergò vult salutem reproborum, quam voluit immolationem filii Abraha.
Sed hanc voluit unicè voluntate signi: ergò vult illam verè ac propriè seu
voluntate beneplaciti. Confirmatur; quia dici nequit Deum voluisse
mortem Isaac, aut hanc esse voluntatem Dei sicut ab Apostolo dicitur 1a
ad Thessalonicenses cap. 4, hoc est enim voluntas Dei sanctificatio ve-
stra: ergò voluntas Dei verè ac propriè terminatur ad sanctificationem
hominum, estò non ità terminata fuerit ad mortem Isaac.

13 Probatur tertio:
ferè nihil frequentius in Scripturâ, Conciliis, Sanctis que Patribus ex-
pressum invenitur, quam quod Deus omnibus hominibus nullo dempto
praeparet auxilia sufficientissima pro verâ salutari conversione, ideò
que pro consecutione salutis aeternae, quandoquidem et ideò Deus homo
factus est, et Crucem passus juxta Symbolum Nicenum, qui propter nos
homines, et propter nostram salutem descendit &c; atqui Deus nequit non
velle verè et propriè salutem, pro quâ consequenda talia disponit media:
ergò Deus nequit non verè ac propriè velle salutem etiam reproborum.
Consequentia est recta, et major certa. Probo minorem: Deus conferens
omnibus hominibus illa media non est praecisè volens ut habeant
sufficientiam ad salutariter operandum, et salutem aeternam assequendam, vel po-
tius nequit eâ propriè velle sufficientiam hanc, quin ejus voluntas

propriè formaliter ad salutẽ eorũ extendatur: ergò voluntas Dei
verè formaliter et propriè terminatur ad salutẽ omnium hominũ.
Consequentia legitimè infertur. Probo antecedens: sufficientia nostra 14
ad benè salutariter operandũ (uti libertas ad aliq quamcumque ope-
rationẽ) completè, l. adequatè sumpta non potest in solo complexo
nostræ voluntatis et auxiliantis gratiæ creatæ consistere, cũ reverà pos-
sit existere complexũ istud, quin voluntas eliciat actionẽ salutarẽ, et
quin hujus omissio imputetur ipsi: ulterius itaque requiritur quòd præ-
parata sit Omnipotentia, sivè quod eodẽ redit, Deum esse paratũ ad con-
currendũ cũ voluntate nostrâ sic instructa. Nunc ità; sed hujus modi
præparatio consistit in liberâ Dei voluntate, quæ non præcisè terminetur
ad instruendũ voluntatẽ præfatis auxiliis, sed insuper ad producendũ cum
ipsâ actũ secundũ: ergò Deus nequit propriè velle quòd homines suffici-
entiã habeant ad salutariter operandũ, quin velit illis operationẽ ip-
sã salutarẽ.

Minor subsumpta patet ex eo, quòd voluntas nostra prædic- 15
tis auxiliis instructa valeat, quin ideò Deus intelligatur paratus ad con-
currendũ cum illâ: quemadmodũ ignis babylonicus esse dispositus erat,
et cũ omnibus comprincipiis aliquin necessariis ad comburendũ tres pu-
eros in ipsũ injectos: et similiter Abrahã ad interficiendũ Isaac, quin
proptereà dici posset Deũ fuisse paratũ ad concurrendũ in combustionem
et occisionẽ. Confirmatur assumptũ ratione denuò probante idẽ antece-
dens: Deus actu et exercitè præstat auxilia memorata tanquã media
ad operandũ salutariter, et ad constituendã salutẽ in potestate hominũ
quibus illa præbet; sed repugnat aliquid actu et exercitè ad aliud
uti finẽ ejus ordinari, quin etiã illud aliud formaliter ametur, cum
propter ipsũ sit, et optetur esse, quod ità refertur ad illud: ergo &c.

Sectio 2.a

Refutantur solutiones adversariorũ

Imprimis ergo respondent, allegatũ Apostoli textũ, cui præcipuè nititur asser- 16
tio nostra, non in eâ latitudine, quâ nos illũ excepimus, intelligendũ esse, cũ

à Divo Augustino sæpè coarctetur ad solos Prædestinatos; ng lib. 4 contra Julianu cap. 8. et de Prædestinatione Sanctoru cap. ers 8. illu explicat per distributione accomodu ita ut accipiatur de omnibus, qui reipsâ salutē assequuntur, quià nemo salvatur nisi que Deus vult salvari, l. soli salvantur illi, quos Deus vult salvos fieri, ad modu quo 1ª ad Corinthios cap. 15. versic. 22. dicitur, et sicut in Adam omnes moriuntur: ità et in Christo omnes vivificabuntur, quin ideò omnes omninò vivificentur in Christo, sed quià nemo præter eum in Christo vitā consequitur.

17 Hoc ipsu explicatur notâ luculentâque paritate Ludi-Magistri, de quo, si solus aut unicus sit in Oppido, l. Urbe, subindè dicitur illu docere pueros omnes illius Urbis, non quòd omnes de facto doceat, multi siquidē quià rudes, hebetes, aut litteraru osores nolunt addiscere; sed quià reverà præceptor institutus quòt quòt erudiuntur in illâ Urbe, cū in eâ non sit alius qui disciplinā tradat: non ergò pueros omnes ad unu, nullove excluso, docet; sed solu litteris informat omnes, qui de facto litteras ibi discunt.

18 Secundò respondent, eundē Sanctu Doctoru aliter interpretari præfatu textu, ità nimiru ut præferat universalitatē pro generibus singuloru, non verò pro singulis generu; quià Deus vult ex omni genere sivè statu hominu aliquos salvos fieri. Sic illu exponit de Correptione, et Gratiâ cap. 14, et aliis verbis in Enchiridio cap. 103.. Rursus alteru (est quæ tertia contrariorū responsio) ejusdē textus explicatione præstat cap. 15. de Correptione, et Gratiâ, et lib. 22. de Civitate Dei cap. 1º. nempè, velle Deum omnes homines salvos fieri, quatenùs vult, àc efficit nos velle sivè cupere salutē omniu. Quēadmodu in Sacrâ Scripturâ Spiritus Sanctus exhibetur orans, imò clamans pro nobis, non quidē quòd ipse clamet l. oret, sed quia nobis inspirat affectu orandi Deu, et pro ejus ope clamandi.

19 Fateor has omnes interpretationes, authoritate tanti Doctoris reddi quodammodò probabiles, atque adeò non omninò certu esse, quod relata Pauli verba nequeant alium subire sensu, quā à nobis expressu. Hoc autē intelligendu

est, ita ut nullatenùs excludatur sensus maximè litteralis, quē rationes nostrā manifestè probant, quemque Sanctus Augustinus ipse tandem amplexus est; namque libro de Spiritu et Litterâ cap. 33., interrogans quare voluntas credendi si donum Dei est, non conferatur omnibus hominibus, cum Deus velit omnes salvos fieri, respondet: vult "
quidē omnes homines salvos fieri, et in agnitionem venire. non sic "
tamē ut eis adimat liberum arbitrium, quo vel benè, vel malè utentes, jus- "
tissimè judicentur, quod cum fit, Infideles contra voluntatem Dei faciunt, "
cum ejus Evangelio non credunt. "

Item in libro ad articulos sibi à quibus- 20
dam falsò impositos, et quorum secundus erat, quod Deus nolit omnes salvare, huic ita respondet, sincerissimè credendum est, atque profiten- "
dum, Deum velle ut omnes homines salvi fiant: siquidem Apostolus, cujus "
ista est sententia solicitè præcipit, quod in omnibus Ecclesiis fidelissimè "
custoditur, ut Deo pro omnibus hominibus supplicetur &c. Quæ ver- "
ba, licet in pluribus Sancti Doctoris editionibus non inveniantur; attamē extant apud Sanctum Prosperum addictissimum illius discipulum responsione 2ª. ad objectiones Vincentianas. Quarè licet objectæ nobis expositiones aliquandò fuerint ab Augustino memorati Apostoli verbis adhibitæ; nunquā verò negavit sensum litteralem, et universalem, quē eis subesse contendimus, et ipse tenet in testimoniis ejus nunc allegatis.

Nec obstat quod Sanctus Doctor supra citato cap. 103. En- 21
chiridij dixerit, posse textum illum exponi quolibet quē alio modò, dum "
tamē credere non cogamur aliquid Omnipotentem voluisse fieri, factumque "
quē non esse. Subsumunt adversarij; sed admisso sensu litterali et universali, quo Sententia nostra sumit et exponit dictum Apostoli testimonium credere cogeremur, aliquid non esse factum, quod fieri voluit Omnipotens: ergò. Nihil, inquam, hoc obest, quia facile respondetur ad mentem ipsius Augustini non omninò prætermitti, vel omninò non fieri, quod Deus, volens salutem Reproborum, fieri vult, adeoque voluntatem Dei non superari à malitiâ dissentientium illi;

22 Verbi enim quo num: 19. transcripsimus ex cap. 33. libri de Spiritu, et Litterâ immediatè subdit, nec ideo tamē eā vincunt,
„ verū se ipsos fraudant magno et summo bono, malis quē pœnalibus im-
„ plicant, experturi in supplicijs potestatē ejus, cujus in donis misericordiā
„ contempserunt. Ita voluntas Dei semper invicta est, vinceretur au-
„ tē si non inveniret quid de contemptoribus faceret, aut ullo modo pos-
„ sent evadere quod de talibus ille constituit. Hoc ibidē aptissimo decla-
„ rat exemplo, statim annectens, qui enim dicit, vg. volo ut hi omnes ser-
„ vi mei operentur in vineâ, et post laborē requiescentes epulentur, ita ut
„ quisquis eorū hoc noluerit in pistrino semper molat: videtur quidem
„ quicumque contempserit, contra voluntatē Domini sui facere; sed tunc
„ eam vincet, si et pistrinū contemnens effugerit: quod nullo modo fieri
„ potest sub Dei potestate.

23 Igitur, (ut insinuatū est disp. Iª. num 35) quis-
quis enī aliquā egreditur ordine Divinæ Providentiæ necessario relabi-
tur in alterū. Quarè, cū Deus ita velit impertiri salutē æternā omni-
bus hominibus, ut obstinatè nolentibus illā recipere, decreverit irroga-
re pœnas eorūdē impietati debitas, voluntas ejus nūquā omninò frustra-
tur; quia licet sæpè non assequatur effectū, quē exse et quasi primario
intendebat, nempè salutē etiā eorū qui culpâ suâ pereunt; attamen
aliū effectū (quē ex suppositione pariter intendebat) ultionē scilicet obsti-
natū scelerū, promeritā que delinquentiū punitionē infallibiliter obti-
net: proindè quē nunquā vult fieri, quod aliquomodò factū esse non
contingat, siquidē æterna gaudia stultè deserentes, in supplicia per-
petuâ justè detrudentur.

24 Aliter etiā responderi potest, Augustinū ubi no-
bis objectū discrimine supponendo, seu saltē permittendo Pauli testimoniū
intelligi de voluntate Dei simpliciter efficaci, sive de Deo volente fi-
nē aliquē, et ad ejus adeptionē utente medijs omnibus, quæ pro illo conse-
quendo poterat adhibere: cujusmodi sanè voluntas in Deo nūquā frus-
tratur effectu, cū oppositū subindè contingat hominibus, qui facientes,
quantū in ipsis est, ad finē assequendū, in cassū omninò laborant, quia

numinum in promptu non habent media simpliciter efficacia; neque,
quamvis illa habuerint ad manum, perfecte noverint quae, prae alijs, in-
ferendo fini magis conducunt.
Occasionem ita procedendi, scilicet in sup- 25
positione quod voluntas Dei simpliciter, et absolute sit efficax respec-
tu sui termini, dedit Augustino Controversia cum Pelagianis, erronee
affirmantibus debere voluntatem hominum antecedere voluntatem Dei,
ut posset eos salvare, praeterea que negantibus posse Deum facere, ut vellent
homines absque libertatis eversione. Cum Sanctus Doctor e contra
catholice docuerit, Dei gratiam praevenire bonas hominum voluntates, et
has a Deo non solum juvari, sed etiam fieri; imo talem atque tantam esse
Dei potentiam, ut nequeat illi deesse modus vocandi homines, ita ut re-
ipsa libere velint, uti late declaratur in tractatibus de Gratia et Scien-
tia Media. Quapropter, et si Deus non velit salutem reproborum, quantum
potest illam velle, caeterum vult illam quantum debet, etiam ex suppositione des-
tinationis, aut ordinationis eorum in vitam aeternam: vult enim salutem reprobo-
rum, quantum sufficit, et opus est, ut non Deo, sed ipsis adscribatur, quod actu
non salventur.
Nunc igitur ad solutionem adversariorum uno verbo dici 26
potest, nihil ex illis concludi quod eorum sententiae faveat; quia secundum
allegatas expositiones Augustini, neque voluntas signi de salute repro-
borum infertur ex verbis Apostoli. Deinde potest etiam dici generatim ipsum
Sanctum Doctorem cap. 14. de Correptione, et Gratia monuisse, me-
moratum Pauli testimonium posse multifariam accipi, seu multis modis in-
telligi, subdens ibi quosdam eorum ab ipso propositos esse in suis Opusculis.
Unde, cum interpretationes illae nullatenus eludant acceptionem univer-
salem, et litteralem praedicti textus, nec obesse nobis, neque contrarijs prodesse
poterunt. Vide dicta num. 19. et sequentibus.
Praeterea, quasi regula ge- 27
neralis ab ipso met Augustino statuitur, locutionem metaphoricam alicu-
bi Scriptura repertam, imo saepe repetitam, alteri Sacrae Paginae loco nulla-
tenus adaptandam esse, nisi necessitas Fidei id exigat; sed omnino, quoad

fieri potest, retinenda esse proprietas, et simplicitas verborum: aliàs enim ex verbis Scripturae nihil certum ac prorsùs indubitatum haberemus. Huic autem regulae perspicuè refragatur tertia expositio textûs Apostoli data num. 18. nulla siquidem ibi detegitur necessitas recurrendi ad metaphoram: et quae producitur in expositione memoratâ minimè congruit contextui; Paulus enim ideò nobis injungit orare pro omnibus, quia Deus vult omnes salvos fieri: ergò nos inducit ad optandum et cupiendum salutem omnium ex eò, quod Deus illam velit: ergò Deus verè tribuit hanc voluntatem, non quòd eam faciat in nobis (alioquin supponeret id ipsum quod persuadere nititur) sed quod illam habeat in se.

28 Insuper: ideò Deus facit nos velle, desiderare quae salutem omnium hominum, quia hoc est consentaneum ipsius voluntati: ergò hic effectus Dei, nempè facere nos velle salutem hominum, in ipso supponit eandem voluntatem. Adde, quòd Apostolus hanc Dei voluntatem etiam evincere conatur ex eò, quòd unus est omnium Deus, qui pro salute consequendâ dedit omnibus unum mediatorem, et redemptorem: ergò loquitur de voluntate ipsius Dei, et non de voluntate, quam ille nobis infundit. Denique sensus metaphoricus, sivè proprius, verborum cujus locì Scripturae, sumi debet, quantum fieri valet ex consonantiâ cum aliis, aut aliorum locorum; atqui talis metaphora nullibi reperitur, nèc insinuatur in locutione simili, sed verborum proprietas ubique servatur: ergò sensus illius textus Apostoli est, quem ipsa verba simpliciter ac propriè sumpta praeseferunt, nempe Deum velle et optare, quantum est ex se, salutem omnium hominum, adeout viam vitae nulli occludat, nèc aeternam felicitatem ulli relinquat simpliciter impossibilem.

Sectio 3a

Solvuntur argumenta contraria.

29 Hic etiam obtendi volent quatuor illae rationes, quas pro stabiliendâ Providentiâ Dei simpliciter efficaci quoad omnes fines particulares adduxere contrarii disputatione praecedente à num. 35, quas quae, quoniam ibi solutas, in praesenti praetermittimus. At oberunt opponunt quintò: qui potest abso-

lutè facere aliquid, quod re ipsâ non facit, utique censetur illud nolle, sive non velle; sed Deus potest omnes homines salvos facere, et nihilominus de facto non salvat omnes: ergò Deus non est verè et propriè volens salutem omnium hominum. Hoc argumentum adeò laudatur à quibusdam, ut pronùs ineluctabile pronuntietur; sed immeritò, uti mox apparebit.

Itaquè respondeo distinguendo majorem: qui facere potest, et non facit aliquid, quod alterius arbitrio non subest, censetur &c, concedo majorem: qui potest facere, et non facit, quod subjacet alterius arbitrio, subdistinguo: censetur illud non velle quantum potest, et absolutè efficaciter, concedo majorem: censetur illud non velle seriò inefficaciter, et quantum sufficit ne per ipsum stet, sed per alterum, quod re ipsâ non fiat, nego majorem. Et permissâ minore: distinguo consequens: non est verè et propriè volens absolutè efficaciter, et quantum potest per infinita media in thesauris Omnipotentiæ contenta, concedo consequentiam: non est verè et propriè volens inefficaciter, seriò tamen, et quantum debet etiam ex suppositione ordinationis omnium ad salutem suâ libertate consequendam, nego Consequentiam. 30

Imò Deus non solum vult salutem omnium quantum sufficit, ut eorum perditiò non illi, sed ipsis imputetur, sed etiam quantum potest, non quidem absolutè, sed per media quæ de facto contulit illis, ex se certè sufficientissima, culpâ verò pereuntium inefficacia, et effectu frustrata. Undè minorem anteà permissam, ità distinguo: Deus potest salvare omnes homines, etiam illæsâ, seù salvâ eorum libertate per aliqua auxilia gratiæ, concedo minorem: per omnia et singula, subdistinguo: potest efficaciter, nego minorem; potest inefficaciter, et quantum est ex parte sui etiam efficaciter, concedo minorem. Solutio satis clara videtur, neque potest magis explicari, quin plura, quæ privativè spectant ad Scientiam Mediam, attingantur. 31

Opponunt sextò: aeterna Dei voluntas ad salutem Reproborum terminata nequit esse necessaria, sed omninò libera; repugnat autem in Deo voluntas libera, quæ formaliter, et verè feratur in salutem eorum qui re ipsa pereunt: ergo &c. Probant majorem; quia Deus ne dum potuit nullum om- 32

ninò condere creaturã rationalẽ, sed etiã Angelos, et homines creare, quin ad finẽ adeo sublimẽ illos ordinaverit. Minorẽ etiã probãt: et imprimis, quia voluntas Dei libera petit aliquã mutationẽ, quæ, cũ inveniri nequeat ex parte Dei, necessariò quærenda est ex parte objecti; sed in objecto, de quo nunc agitur, nulla mutatio reperitur, quandoquidẽ salus Reproborũ inter purè possibilia prorsus invariata remanet: ergò.

33 Deindè probant eandẽ minorẽ; quia prædicta voluntas nequit objectũ aliquod proportionatũ assignari; non certè salus ipsa Reproborũ ut possibilis, quia sic accepta necessaria est: præterea quia tot sumptus gratiarũ inutiliter expenderentur ad reddendã proximè possibilẽ illorũ salvationẽ; nec itẽ in objectũ præfato voluntati proportionatũ assignari potest illa salus, ut existens, l. ut aliquandò futura, cũ reipsa nec existat, nec unquàm extitura sit: implicat ergò voluntas in Deo verè formaliter ad salutẽ Reproborũ terminata.

34 Importunitas hujus argumenti convincitur ex eo, quod huc ingerat intricatissimã illã difficultatẽ constitutioni actuũ liberorũ Dei: potissimùm, quia nititur in opinione, quæ negari potest eadẽ licentiâ quâ supponitur. Imò quamquã pro constituendis actibus Dei liberis receptissima fuerit inter antiquos illa sententia, recurrens ad extrinseca seu constitutiva, seu connotata; tamẽ apud recentiores omninò prævaluit opposita, quæ tenet præfatã constitutionẽ esse totaliter et adæquatè intrinsecã; præsertim quia diversitas decretorũ Dei, seu diversimoda Divinæ voluntati affectibilitas erga idem, ac prorsus immutatũ objectũ ostenditur necessaria multipliciter. Undè, rejectâ sententiâ cui superstruitur, argumenti machina corruit.

35 Cæterũ, etsi nunc admittatur opinio Basilij Legionensis, cujus etiã est hoc argumentũ, facile designari poterit extrinsecũ, sivè connotatũ, sivè constitutivũ, scilicet actio per quã producitur auxiliũ collatũ ex intentione operis salutaris: vel etiã externa promissiones in Scripturâ toties iterato, quæ, cũ fiant à Deo, nequeunt non esse verissime, quibus proindè veluti connotato, vel ex-

trinseco constitutivo, voluntas Dei praebens omnibus et singulis hominibus media sufficientia satis donec determinabitur, ne determinate sistat in auxiliis seu mediis quae confert, sed ulterius feratur in ipsam salutem, pro quâ consequendâ praestantur.

Et hinc ad argumentum in formâ, concedo majorem, et nego minorem. Ad cujus primam probationem, ea satis constitit esse nullam, et certe secunda non est illâ melior, aut efficacior, cum in affectibus humanis exemplum nullum habeat instantiam: Quaero itaque quid velit Infirmus amans et cupiens salutem, quam plerumque non assequitur? Profectò non amat salutem ut possibilem; parum enim, vel nihil illi prodest possibilitas ejus, cum potius angat, quam soletur memoria boni absentis optati, et fortasse non habendi. Nec ipsam amat salutem ut existentem; quia revera non existit: imò propterea gemit, aegrotus est, atque dolet. Nec denique salutem amat ut futuram; cum quia prorsus ignorat, utrum aliquando sit extitura nec ne; tum quia si graviter decumbat, alio vel letali morbo corripiatur, prudenter forte judicat se nunquam pristinae valetudini restituendum esse. Cum igitur hoc ita sint, respondeant adversarij, quid reapse velit aeger ille sanitatem desiderans. 36

Quod posterius attinet, respondeo ad probationem, objectum illius generalis et antecedentis Dei voluntatis esse salutem ipsam omnium hominum ut existentem, non quidem exercitè, vel ita ut particula reduplicativa denotet illam quasi positam extra causas, aut actualiter existentem proponi Divinae voluntati; sed ita dumtaxat, ut significet existentiam salutis repraesentatam ut in se veré possibilem, et antecedenter sufficientissimè comparabilem per media, quae Deus de facto confert, quatenus nimirum per illa salus abundè constituitur in, aut sub potestate hominum. Ut enim voluntas Dei serio feratur in salutem aeternam omnium, et, quantum est ex parte sui sincerè velit ac intendat eam non requiritur quod hoc antecedenter illi repraesentetur ut existens aut futura; sed omninò satis est, quod ipsi proponatur ut potens existere, sive non repugnans existentiae. 37

38 Nec tamen inficiabor, si quis id exigat, hanc ipsam Dei voluntatem etiàm ad perditionem hominum terminari, non eam amando, sed unicè permittendo; ad modum quo decretum applicationis Omnipotentiæ simul attingit omnia libertati extrema, quo per ipsum exercitè redduntur plenè sufficienter possibilia voluntati creatæ: non tamen ideò vult extremum illud quod vetitum est. Nec hinc ullatenùs infertur, quod intendunt aliqui, posse videlicet absolutè dici Deum habere voluntatem antecedentem circa perditionem hominum. Non, inquam, infertur; quià tametsi Deus velit efficaciter voluntate consequente damnationem æternam illorum, qui decedunt in peccato: hoc autem voluntas antecedens, quatenùs est ex solo Deo, præcisivè quæ consideratur à provisione mortis eorum in peccato, nec vult, nec amat damnationem, sed solùm evenire sinit, seù permittit.

39 Opponunt septimo: ad salvandum Apostoli textum, et universalitatem locutionum è Sanctis Patribus adductarum, omninò sufficit, quod voluntas Dei terminetur ad salutem Reproborum virtualiter, et in causâ, atque adeo nequaquam oportet, quod ad illam formaliter et in se ipsâ terminetur: ergo &c. Ratio hæc à Basilio Legionensi proponitur uti solutio præcipuæ nostræ probationis; at ab aliis in argumentum erigitur, cui tamen facilè respondetur ex dictis num. 13. et duobus sequentibus hujus disputationis; quià voluntas Dei sistens formaliter in quantâcumque sufficientiâ purè creatâ, seù non includente præparationem Omnipotentiæ prout explicatum ibi, nullatenùs dici potest voluntas salvandi eos, quibus de facto confert sufficientiam illam. Sicut amor Omnipotentiæ sufficientis ex se, imò sufficientissimæ, ad productionem creaturarum purè possibilium, nequit ullo modo dici amor productioni illarum: uti nec amor mortis Christi Domini per se sufficientis ad redimendum delinquentes Angelos, dici potest amor redemptioni eorum.

Sectio 4ª.

An hæc Dei voluntas extendatur etiàm ad sufficienter et seriò providendum reparationi

Generis Humani post lapsum?

Extra dubium est Protoparentem Adamum in originali justitia conditum 40
fuisse, talibus que gratiis instructum, ut non solum sibi potuerit aeternum
mereri privilegium illud inaestimabile, sed ut quoque Posteris ita mi-
tere, adeo ut in omnes et singulos ejus nepotes cum plenissima suf-
ficientia derivaretur ad salutem aeternam assequendam, si non deli-
quisset ille. Quare soli Adae peccato tribuendum est, quod innocentiae
via, quam Deus infinita pietate sua patefecit omnibus hominibus
ad vitam aeternam, occlusa nobis fuerit. Unde manifeste sequitur,
Deum ante lapsum Adami habuisse voluntatem antecedentem serio sin-
cere que terminatam ad salutem aeternam generis humani.

Nunc er- 41
go solum inquiritur, an Dei voluntas etiam extendatur ad recuperati-
onem, non quidem originalis justitiae, sed justitiae simpliciter, et absolute
talis, seu gratiae justificantis per mediatorem Christum Dominum obtinen-
da, ita nimirum ut haec voluntas reparandi genus humanum feratur in
salutem omnium, sive sit adeo universalis, ut omnino nullum hominem ex-
cipiat a sufficientia consequendi salutem? Respondeo affirmative; nam
ultra superius adducta Scripturae testimonia, quibus abunde probata est
etiam haec responsio, Paulus Epist. 2ª ad Corinthios cap. 5. versiculo
19. dicit, quoniam quidem Deus erat in Christo mundum reconcilians "
sibi, non reputans illis delicta ipsorum: hoc est (ut exponit Angelicus "
Doctor) tam actualia, quam originalia, pro quibus scilicet satisfecit Chris- "
tus.

Atqui Christus Dominus plene quoad sufficientiam pro pecca- 42
tis omnibus universi generis humani satisfecit, nam, ut ubi nuper
laudatus, ait idem Apostolus, pro omnibus mortuus est Christus, volens
utique mortem suam omnibus et singulis prodesse, cum pro cunctis illam obtu-
lerit: ergo Deus etiam acceptavit satisfactionem illam a Christo pro omni-
bus, et singulis oblatam, atque adeo sibi reconciliavit omnes quoad suf-
ficientiam: ergo, quantum est ex se, voluit omnes, et singulos homines illi-
us beneficii 32 participes esse, potiri que libertate, quam Christus illis pro-

meruit: ergo voluntas Dei verè terminatur ad salutem omnium etiam post lapsum Adami restaurandam.

43 Plurimum ex eodem Apostolo ad Colossenses cap. 2. versiculo 14. suadetur; quandoquidem ibi de Christo Domino sic ait, delens quod adversus nos erat Chirographum decreti, quod erat contrarium nobis: et ipsum tulit de medio affigens illud cruci; similitudine namque Chirographi expressè declaratur obligatio, quam (salvatore tamen et immaculatâ Matre demptis) omnes Adæ Posteri contraxerunt sustinendi scilicet onus Divinæ justitiæ privationis quæ gratiarum omnium, quibus adjuti possent attingere felicitatem universis in Adamo, de ligno vetito non comedente, promissam; sed Christus Dominus preciosâ morte suâ Chirographum delevit, et abstulit, adeoque prorsus extinxit obligationem illam: ergò neque Deus iam attendit Adæ peccatum in posteros transfusum, ut proptereà deneget illis media necessaria ad salutem: ergò sufficienter providet etiam reparationi generis humani post lapsum.

44 Dicimus iste nihil aliud est quam explicatio et evolutio textus allegati: nec ullus alius sensus idoneus apparet, imò nec excogitari posse videtur, qui subesse valeat illis verbis. Quid enim est, l. innuere potest, Christum Dominum passione suâ delere Chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, nisi debitum in Primo Parente contractum omninò remittere? Quid illud auferre, nisi condonare nobis obligationem, quam Adæ culpâ subieramus carendi medijs ad salutem æternam assequendam? Ac perconsequens auxilia gratiæ, quæ promeruit in cruce omnibus etiam infectis originali labe conferre sufficientissima, ut si velint in viam vitæ redire valeant.

45 Etsi dictum sit num. 41. hanc assertionem ex antea citatis Scripturæ testimonijs abundè probari, nihilominus in verba Pauli producta num. 6. et sequente denuò reflectendum est, quià pro cæteris urgentissima, siquidem Apostolus ibi manifestè loquitur de hominibus originali culpâ coinquinatis, cum Fideles enixè deprecetur, ut orent pro salute hominum tunc temporis existentium,

qui certè cùm origine ab Adamo ductâ maculā quoquè traxerunt originalē. Insuper, ut efficacius induceret ad fundendā orationē, quā exigebat ergà de Christo mediatore commemoravit; atqui nullus hominū à redemptione Christi Domini prout actu quoad sufficientiā exhibita potest arceri, l. excludi, ut constat ex num. 8: ergo voluntas Dei salvandi omnes, de quâ Paulus ibi tractat, extenditur ad infectos peccato originali, maximè quidē indigentes tantâ redemptione.

Praetereà, praefatū Apostoli testimoniū in 46
hac universalitate plerūque sumitur à Sanctis Patribus, ut ostensū est num. 9. et 10., ubi quorū, productis ipsorū verbis, laudavimus: quibus addi possunt Divus Dionisius cap. 2. de Divinis Nominibus, et cap. 9. de Coelesti Hierarchiâ. Sanctus Irenaeus lib. 4. contra haereses cap. 71 idē expressè docentes. Quarè Doctor Eximius lib. 4. de Praedestinatione cap. 1. num. 10. super illa Pauli verba meritò pronuntiavit, „ibi clarè loquitur de hominibus in lapsū, nā pro illis omnibus, „ prout nunc sunt, orari praecipit, et pro illis pro quibus Christus se in „ Redemptionē obtulit. Et de hac voluntate, maximè loquuntur Patres „ supra citati, nempè quos nuper citatis num. 9. et 10. memoravimus, cū aliis ergà quos brevitatis ergò praetermisimus.

Iā à ratione probatur 47
assertio nostra, nimirū ex eo, quòd Redemptio Christi Domini fuerit universalis: Deus enī post praevisū originale peccatū ordinavit Christū in Redemptionē omniū hominū; sed haec ordinatio sivè medium hoc universale non potuit non esse effectus voluntatis ergà universalis, quâ Deus quā est et esse voluit salutē omnibus hominibus: ergò post praevisionē originalis peccati reipsâ voluntatē habuit verè terminatā ad salutē omniū hominū. Patet hoc; quia voluntas Dei, quatenus antecedens absolutā praescientiā peccati originalis, esse non postulabat redemptionē omniū, et illâ voluntate suppositâ Deus poterat non mittere Redemptorē universalē: ergò, juxta nostrū intelligendi modū aliā voluntatē habuit liberandi post lapsū omnes homines,

propterea que misit universalem Redemptorem, ut quot quot in culpam inciderunt ejus ope rursus exigi possent.

48 Itaque Divus Thomas „3°. contra Gentes cap. 159. absolutè protulit, cum --- sit in potestate liberi arbitrij impedire Divinæ gratiæ receptionem, l. non impedire: non immerito in culpam imputatur ei, qui impedimentum praestat gratiæ receptioni. Deus enim quantum in se est paratus omnibus gratiam dare; sed non ita paratus esset gratiam omnibus impartire, nisi vellet eam erogare collapsis in peccatum originale: ergò voluntas Dei de salute omnium etiam infectos originali labe complectitur, adeout omninò neminem excludat neque adultum, sed neque parvulum quid quid alij sentiant. Sit ergo

Sectio 5ª
An asserta Dei voluntas ad salutem quoque Parvulorum serio et sincerè terminetur?

49 Doctor Acutus tom. 1°. in 1am partem disp. 96. cap. 2. excipit ab universali Dei voluntate salvandi omnes Infantulos, prius extinctos, quam in lucem editos, eos que natos, ait immaturâ morte praereptos adeò celeriter, ut nullâ hominum industriâ potuerit eis ministrari baptismus. Idem sentiunt ab ipso citati Gregorius Ariminensis, Gabriel Biel, Ricardus, Driedo, Dominicus Soto, quibus adjungit Angelicum Doctorem, et sanè non improbabiliter; is enim in 4m. dist. 6. quaest. 1. art. 1°. „quaestiuncula 1. ad 1m, ait, non est ex defectu Divinæ misericordiæ, „quod in materni uteri existentibus remedium non exhibetur, sed „quia non sunt capaces illius remedij, per quod secundum legem com„munem participes passioni Christi efficiantur à quâ est remissio „peccatorum: quia, non possunt subijci operationi ministrorum Ecclesiæ „per quos talia remedia ministrantur. Et nihilominùs Lonetus tom. 2°. disp. 5ª. num. 170. solitâ suâ eruditione solum allegat Patrem Vazquez quasi solus ille docuerit universalem Dei voluntatem salvandi omnes homines non complecti Parvulos.

De hoc autem sit modo quod fuerit, affirmandum est cum Eximio Doctore lib. 4. de Praedestinatione cap. 4. generalem Dei voluntatem de salute omnium etiam ad Infantes extendi. Assertio spectat ad hucusque statutum universale dogma, nempe Deus vult omnes homines salvos fieri, sub quo certe Parvuli comprehenduntur eo ipso, quod non excipiantur. Propterea reflectiones antea factae, scilicet à num. 6. super verba Pauli etiam Infantes attingunt; cum enim Apostolus ibi dicat pro salute omnium orandum esse, Christum Dominum esse Redemptorem omnium Parvulos utique sub illa distributione complectitur. Et in hoc sensu locus ille non solum ab Expositoribus ut plurimum intelligitur sed ab ipso Divo Augustino, qui lib. 4. contra Julianum cap. 8. sic ait, numquid Parvuli homines non sunt, ut non pertineant ad id quod dictum est, vult omnes homines salvos fieri? Quae quidem interrogatio vim habet affirmationis, et non qualiscumque, sed firmissimae. 50

Speciatim quoque probatur authoritate Divi Prosperi lib. 2. de vocatione Gentium cap. 32. alias. 8. sic asserentis, non intelligere arbitror: " isti paucorum dierum homines ad illam pertinent gratiae partem quae semper " impensa est universis nationibus, quâ utique si bene uterentur eorum " parentes, et ipsi per eosdem juvarentur; omnia namque exordia " Parvulorum, totaque illa principia rationalis Infantiae sub arbitrio jacent " voluntatis alienae. Nec ideò quia sanctus Doctor Infantulos hic appellat homines paucorum dierum excipit illos, qui non diu egressi materno alvo exspirant; nam etiam hi sunt homines plurium vel paucorum dierum, scilicet eorum quot quot illi fuerint, qui ab animatione usque ad obitum elabuntur. 51

Nunc autem ex eo, quod Deus ita voluerit omnibus Infantulis vitam aeternam, aperte sequitur, quod etiam illis omnibus (nequidem uno dempto) providerit media quodammodo sufficientia ad vitam aeternam obtinendam. Illatio, quae pars est et complementum assertioni nostrae, suadetur: quisquis enim vult finem aliquem dummodo prudenter agat, vult quoque media pro finis assecutione suf- 52

ficientia, saltem eo modo quo vult ipsius finem; atqui Deus voluit omnibus Parvulis finem æternæ beatitudinis: ergò, quia ita est ex se, voluit etiam et præparavit media sufficientia ad finem illum assequendum. Major constat; quandoquidem alias, l. formaliter, l. saltem virtualiter simul vellet, ac nollet. Minor probata manet numeris antecedentibus.

53 Consequentia rectè deducitur, consequens verò magis explicandum est, ne nimium irrepat æquivocatio, quæ nos ipsis involvat tenebris rem aliundè satis obscuram. Igitur asserere, Deum ex parte suâ providere Parvulis media sufficientia pro fine salutis æternæ consequendo, non est dicere, quòd in eorum Infantum potestate constituerit illa media; sed quòd ea posuerit in potestate l. parentum, l. aliorum hominum, ita ut si homines isti facultate sibi concessâ non abuterentur, nullibi deflecteret ordo, sivè cursus rerum naturalium, sed omninò sic eveniret, ut baptisma potuerit ministrare Parvulis, qui sine baptismo decedunt, quorum proindè ruina nullatenus est adscribenda Divinæ Providentiæ, sed eorum culpæ penes quos erat hæc potestas à Deo data.

54 Ob hoc assentire nequeo Theologis illis alioquì gravissimis, qui solis causis naturalibus attribuunt impedimenta susceptionis baptismi; quia cum dispositio causarum naturalium independens à libertate creatâ, sit à solo Deo, consequenter ipsi soli tribuendum est impedimentum indè resultans, atquè adeo illi duntaxat imputandum, quòd Infantes, qui pereunt salutem de facto non assequantur. Undè manifestè deducitur, quòd nequè seriò velit eos salvari; non enim concipi potest seriò volens aliquem finem is, qui ex se finem illum efficaciter impedit: ergò si Deus ex propriâ suâ determinatione apponit impedimentum efficax saluti Parvulorum, utiquè non vult eam seriò et sincerè.

55 Sed ad rationem à nobis factam aliqui respondent, intentionem finis efficacem et absolutam inferre mediorum applicationem secus verò simplicem complacentiam, cujusmodi tantum est voluntas

quâ Deus vult omnes homines salvos fieri. Responsionem finge,
quinque mercatorum navis undis agitata exonerat projectione mercium + fragij
in mare, simplici quidem affectu habet non projiciendi merces, nullum
vero medium adhibet ad illas non ejiciendas: ergo simplex affectus er-
ga finem non inducit positionem mediorum: ergo tametsi Deus velit
affectu simplici salutem aeternam Infantulorum, non inde colligitur,
quod etiam probeat illis media sufficientia pro salutis adeptione.
Imò manifestum est exemplo naufragij simplicem affectum erga finem
aliquem esse conjungibilem cum voluntate simpliciter efficaci non ap-
plicandi media necessaria ad ejus executionem.
Caeterum responsio haec, 56
etsi speciosè concinnata, difficilis est, ac planè nulla; quia si volun-
tas Dei erga salutem parvulorum ex se non infert collationem, vel sal-
tem oblationem mediorum sufficientium ad illam obtinendam, certe non po-
tius ac magis vult salvos fieri parvulos in peccatum originale lap-
sos, quam voluerit salvare malos Angelos post lapsum eorundem in pec-
catum actuale; quandoquidem eorum etiam sanctificatione, atque glo-
rificatione potest simpliciter complacere, cum secundum se sit objectum
valdè bonum, adeoque Divinae complacentiae proportionatum: ergò
licet ad inducendum hunc effectum nulla voluerit applicare media,
tamen in eo poterit habere simplicem complacentiam: ergò par est utro-
biquè ratio.

Imò potest eodem modo dici, quod etiam Deus vult unionem 57
hypostaticam omnium naturarum Angelorum, et hominum. Patet evi-
denter; quia si ad veritatem et proprietatem hujus locutionis omninò
sufficit mera complacentia, l. affectus adeò simplex, ut nec inferat
media, nec ad opus peragendum ullatenus inclinet, sed unicè respiciat
perfectionem, et venustatem objecti secundum se, Deus utiquè multo magis
complacet in universali unione hypostaticâ naturarum rationalium,
et ad eam simpliciter afficitur, quam ad salutem aeternam parvulorum, cum
hoc ab illâ superetur infinitè, tam in bonitate, quam in pulcritudine.

In

58 In exemplo timentis naufragium, ideoque projicientis in mari merces notandum est, imperfectum illum voluntatem abjiciendi merces formaliter, aut saltem virtualiter includere conditionem (ob quam etiam conditionata nuncupatur); objectum enim ejus est hoc, merces non projiciam, si cum illarum retentione periculum imminens amoliri potero. Quare voluntas ista rationem quidem habet intentionis, non efficacis, et absolutæ, sed cum præfatâ limitatione, seu conditione, si liberari possim. Itaque vi hujus intentionis adhibet, quantum potest, media, quæ conducere valent obtinendo fini sub memoratâ conditione; nihil enim relinquit intentatum, ut se, merces que præstet incolumes: ad eas vero non ejiciendas cum periculo submersionis nulla media præparat, quia nimirum intentio servandi merces non tendit in finem illum absolutè.

59 Et hinc patet, responsionem, ac etiam exemplum, quo firmatur æquivocationi subesse; siquidem in utroque ab affectu simplici conditionatâ que voluntate conferendi media fit transitus ad voluntatem absolutam et efficacem. Non ergo adscribimus velle Deum efficaciter, et absolutè præbere parvulis ipsis omnia media proximè sufficientia ad salutis assecutionem, sed solum esse paratum ad illa danda quantum est ex se, consequenter que velle saltem affectu simplici, et voluntate conditionem involvente, media conferre. Quamvis ergo non sequatur voluntas efficax dandi media (quod unicè probatur exemplo supra producto), tamen affectus iste simplex, et conditionata voluntas illa præstandi necessario sequitur ex ante stabilitâ generali voluntate salutis omnium.

60 Igitur ille simplex affectus Divinæ voluntatis erga salutem æternam Infantulorum habet rationem intentionis respectu finis illius quatenus per media comparabilis; non tamen habet rationem intentionis absolutæ, sed conditionem aliquam includentis, quæ sic explicari poterit, volo, quantum est ex me, l. ex parte meâ salutem Parvulorum. Sub quâ conditione, quandocumque ponatur, illa Dei voluntas est efficax, seu virtutem efficacis habet: om-

ni enim conditionali, adimpletâ conditione, transit in absolutam. Un- 61
dè sequitur, quod voluntas ista duo peragat necessariò: primum, ut si
quid ad salutem parvulorum exigatur, quod à solo Deo pendeat, eumque
quae capacitati sit accomodatum, adeo ut eis quodammodo conferri
possit, hoc illis offeratur, et quantum patitur eorum capacitas, etiam
conferatur. Itaque Christus Dominus pro parvulis mortuus est,
pro quibus aequè ac pro caeteris hominibus obtulit redemptionem suam,
pro illis quoque baptismum instituit, imò contulit quantum est in
ipso, et sic de alijs hujusmodi medijs, in quibus adimpletur condi-
tio quantum est ex parte Dei; proindeque voluntas illa transit in
absolutam, et efficacem.

Secundum verò quod praedicta voluntas operatur, 62
est, Deum vi illius impedire non posse peculiari aliquâ directâ pro-
videntiâ media, quae pendent à causis secundis, suntque necessa-
ria ad salutem parvulorum. Quarè, ratione memorati affectus nequit
Deus obstare applicationi baptismatis, aliorumve mediorum executioni,
siquidè aliàs ageret contra suppositam initiam voluntatem conditionem,
quantum est in se: licet ergò vi affectus illius non teneatur ordinem cau-
sarum invertere ad hoc, ut praefata media de facto applicentur; tamen
obligatur, et quasi cogitur ex vi hujus voluntatis ad offerendum quan-
tum est ex se concursum ex parte suâ necessarium ad applicationem bapti-
smatis, aliorumve mediorum, quae pro salute Infantium consequendâ
requiruntur.

Nec his obstat, quòd aliqui dicant, Christum Domi- 63
num reipsâ non obtulisse passionem suam pro parvulis istis; eumque verò
nominari Redemptorem, quia pretium passionis ejus etiam pro illis erat
ex se sufficiens, illorumque causa communis erat cum reliquis homi-
nibus. Non, inquam, obest; quia iuxta communem Theologorum opinio-
nem Christus verè ac propriè dicitur, et est quoad sufficientiam, Re-
demptor etiam infantulorum qui pereunt. Idque docet expressè San-
ctus Prosper ad primam objectionem Vincentianam, et ad nonam Gallorum,

et apertè desumitur tum ex illo 1a. Joannis cap. 2. ipse est propitiatio pro peccatis nostris non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi; quam ex alijs Scripturæ testimonijs passim obvijs.

64 Ut autem Christus verè propriè que dicatur et sit etiam quoad sufficientiam, Redemptor horum infantum satis non est, quod pretium passionis ejus ad illos redimendos sufficiat, nisi pro redemptione ipsorum feratur; alioqui posset etiam propriè nuncupari Redemptor Dæmonum, cum ad istorum quoquè salutem obtinendam valor passionis Christi fuerit sufficientissimus, quin propterea sit, aut ab aliquo dicatur adhuc quoad sufficientiam Redemptor Dæmonorum. Neque refert, quod infantuli causam habuerint communem cum alijs hominibus dummodo non fuerit communis oblatio pretij pro omnibus. Profectò si centum homines ob eandem causam essent incarcerati, nempè quia singuli debebant duos aureos, et Dives aliquis abundè potens pro cunctis numerare pecuniam offerret solutionem debiti pro liberandis quinquaginta duntaxat nullatenus appellari posset liberator cæterorum, adhuc quoad sufficientiam.

65 Ob hoc alij respondent Christum utiquè cupijsse affectu simplici ut merita sua prodessent etiam Parvulis absque baptismo decedentibus: at Patrem æternum id nec acceptare, nec ordinare. Verum hoc omninò gratis asseritur; tam enim voluit Deus voluntate Divinâ, quam Christus humanâ salvationem et redemptionem omnium hominum secundum illud Joannis 3o. sic --- Deus dilexit mundum, ut filium suum Unigenitum daret: ergò si Christus reverà habuit voluntatem salvandi omnes, uti de facto habuit, in illâ se conformavit voluntati Dei, per quam officium redemptoris universalis acceperat: quod munus per generalem hanc oblationem adimplevit: ergò Deus, quantum est ex parte suâ sufficienter providit æternæ saluti etiam infantulorum qui pereunt.

Sectio 6.a

Solvuntur argumenta contraria.

Hactenus asserta Dei voluntas ad salutem omnium parvulorum 66
serio terminata multis impetitur argumentis, quae tamen
ad tria praecipuè capita reducuntur. Primum (iam insinuatum) est
inculpabilis impotentia subveniendi pluribus infantulis nimi-
rum iis, qui moriuntur in maternis uteris quin illis matrum
incuriae possit attribui mors eorum. Item illis, qui quamvis nasca-
tur, adeo repentè decedunt, ut nulla hominum solicitudo quantum-
cumque sedula, sufficiat ad baptismum eis conferendum, ac proindè,
quod obeant inbaptizati, nullatenus imputari valet astantibus:
ergo.

Fateor, interdum, imò saepissime contingere quod in objectione 67
narratur: atque adeo respectu plurimorum infantum administrati-
onem baptismatis esse proximè impossibilem attentâ industriâ hu-
manâ ut subjacente occurrentibus impedimentis. Caeterum haec
ipsa impedimenta proveniunt, ortumve trahunt ab aliquâ ac-
tione peccaminosâ, quae contra Dei voluntatem inter anteceden-
tes eorum causas invenit secundum dicta num. 53.. Quarè, licet
omnis industria humana sit penitus insufficiens ad succurren-
dum infantulis quibusdam ex suppositione tunc occurrentium impe-
dimentorum; attamen absolutè non defuit hominibus potentia sub-
veniendi per administrationem baptismi parvulis illis: potentia, inquam,
remota, non proxima, sed quae talis esset, aut in proximam transi-
isset, nisi per ante commissa peccata variatus aut inversus fuisset
ordo causarum naturalium.

Secundum est textus Apostoli quem pro stabili- 68
endâ sententiâ nostrâ citavimus, nempè Deus omnes homines
vult salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire; siquidem hoc ulti-
ma verba coarctant priora, ità scilicet ut solis adultis adaptari
valeant, cum illi soli sint capaces ad agnitionem veritatis venire. Qua-
propter esto Divus Paulus affirmet, velle Deum omnes homines salvos
fieri, non indè sequitur, voluntatem hanc etiam ad parvulos extendi;

nẽ etsi tò omnes absolutè prolatũ sonet universalitatẽ illã at vero modificatũ, sivè restrictũ per verba sequentia, protrahi nequit ultra significatũ adjecto limitationis. Ad modũ quo, tametsi terminus animal perse cuncta significet animalia, tamẽ adjuncto termino rationale sola designat animalia ratione prodita: nec ulterius protendi potest.

69 Ad objectionẽ respondeo, posteriora verba textûs Apostolici, scilicet et ad agnitionẽ veritatis venire, iuxta plures, (quos inter Augustinus lib. 4. contra Julianũ) imprimis àc potissimũ intelligi de visione beatificâ, cujus absdubio pueruli morientes ante rationis usũ sunt capaces, eamque certissimè consequerentur si Sacro Lactice tincti fuissent. Deindè, quamvis agnitio veritatis ibi sumatur pro notitiâ mysteriorũ fidei, non est cur ab illâ parvuli prorsus excludantur, nã in ætate quãtumcunque tenellâ sunt capaces veniendi saltẽ in agnitionẽ veritatis habitualẽ: eamque de facto recipiunt statim ac lustralibus initiantur aquis.

70 Tandẽ, esto prefatus Apostoli textus reipsâ non extenderetur ad infantulos; alia verò Sacræ Scripturæ testimonia manifestè præseferunt affirmatã à nobis universalitatẽ Divinæ voluntatis ergà salutẽ omniũ absque limitatione, l. exceptione, consequenterque etiã parvulos comprehendunt. Et præter iã allegata, quæ denuò repetere non vacat, ipse Paulus ad Ephesios cap. I. versiculo. 9. sic
" ait: ut notũ faceret nobis sacramentũ voluntatis suæ, secundũ bene-
" placitũ ejus, quod proposuit in eo, in dispensatione plenitudinis tẽ-
" porũ instaurare omnia in Christo, quæ in Cœlis, et quæ in terrâ
" sunt in ipso.

71 Verũ inquiunt: ex his potius oppositũ intento nostro deducitur; quia Deus non instauravit in Christo quæ in Cœlis sunt, nempè delinquentes Angelos, itaut ob ejus merita prostiterit illis remedium sufficiens ad abolitionẽ peccati: ergò nec in ipso restauravit, quæ in terrâ sunt scilicet homines aut origi-

nali tantū, aut etiā actuali culpa maculatos, itaut omnibus et singulis providerit sufficiens remediū ad illā abstergendam. Constat antecedens; quandoquidē Christus non extitit Redemptor Angelorū. Consequentia quoque rectè videtur inferri, cum Apostolus eōdē modo loquatur de reparatione utriusque naturæ Angelicæ nimirū et humanæ.

Sed nego consequentiā cū adjunctâ ratione probativâ; quoniā illa verba quæ in Cœlis sunt non attribuuntur Angelis peccatoribus (vide continuò deturbatis in pænā delicti) sed ipsorū sedibus: quatenus, videlicet homines assumuntur, et subrogantur ad reparandas Angelorū ruinas: àc proindè Christus non est eorū Redemptor, neque missus ad illos restaurandos. Verū postrema verba textûs allegati, nempè quæ in terrâ sunt de hominibus accipiuntur, atquè adeò ad veritatē, et proprietatē illorū oportet omninò quòd ob merita Christi Deus providerit omnibus et singulis hominibus remedia sufficientia pro recuperatione salutis amissæ. 72

Sextum deniquè fundamentū adversariorū est authoritas Divi Augustini, qui pluribus in locis oppositā sententiā tenuisse videtur, ut de Bono perseverantiæ cap. 12. de Gratiâ et libero arbitrio cap. 13. de Naturâ et Gratiâ cap. 8. ubi post alia dicit plures infantes absque baptismo mori, quia esse aliud non potest. Hoc ipsū Epist. 105. revocat in abyssū judiciorū Dei, cū sæpè contingat in parentibus infantū ita decedentiū, bona, non mala præcessisse merita. 73

Denū Epist. 107. loquens de Gratiâ sic ait, quomodo dicitur omnes homines eā fuisse accepturos, si non illi quibus non donatur, eā suâ voluntate resquerent, quoniā Deus vult omnes homines salvos fieri, cū multi non detur parvulis, et sine illâ plerique moriantur, qui non habent contrariā voluntatē, et aliquando cupientibus festinanti- 74

" busque parentibus, ministris quoque volentibus ac paratis, Deo
" nolente non detur, cum repente antequam detur expirat, pro quo
" ut acciperet currebatur? Ergo iuxta Divum Augustinum unicè pendet à Divinâ voluntate, quod plures infantuli (scilicet omnes illi, quibus subveniendis non sufficit industria humana) sine baptismo decedant, ac perconsequens absque medio sufficiente ad originalem labem abluendam, cum aliud quodvis in circumstantiis memoratis prorsus impossibile sit.

75 Respondemus Augustinum utiquè nobis contrarium apparère multis in locis, quia tamen in aliis pluribus (quorum etiam dedimus numeris 19. 20. et 50.) docet expressè Deum velle salutem omnium hominum ideò contendimus, exponi posse, atquè debere testimonia Sancti Doctoris quo contra praesentem assertionem adducuntur. Dicimus ergò Divum Augustinum in ejusmodi locis ut plurimum loqui de praeparatione mediorum efficaci quâ misericorditer erga quosdam utitur, eamdemque justissimo judicio respectu aliorum omittit, quin ex parte hominum ulla valeat hujus diversitatis assignari ratio seu causa, prout asserebant Pelagiani, dicentes Deum aequaliter se gerere cum omnibus, adeòque praestolari quod homines vellent salutem ut eam ob hujus voluntatis meritum illis conferret, in ipsisque perficeret.

76 Itaquè tò Deo nolente, quod in testimonio nuper objecto praesertim urget, iuxta mentem Augustini nullatenus excludit antecedentem Dei voluntatem erga salutem parvulorum: nequè denotat (ut praetendunt adversarii) nolitionem efficacem eos ad salutem attrahendi: sivè nolitionem (ut prosequuntur se se clarius explicantes), quâ Deus efficaciter et omninò ex se, pueros istos ab aeternâ salute repulit, scilicet absque ullâ attemperatione ad operationes liberas hominum qui potuerunt, aut fortè debuerunt eorum saluti prospicere, illos absolutè rejecit; sed unicè significat in Deo non esse volunta-

tatis, vel esse carentis voluntatis adhibendi media extraordi-
naria pro conservandâ, seù protrahendâ vitâ talium infantium,
donec actu suscipiant baptisma.

Deum ergò, licet habeat volun- 77
tatem seriam ac sinceram de salute puerorum omnium, atque adeò de ba-
ptismo illis conferendo; non tamen habet voluntatem simpliciter effi-
cacem de baptismate ministrando eis omnibus, quia adeò praecoci mor-
te rapiuntur, ut ferè nequeat humanitus accidere. Omnibus, inquam,
quia voluntatem habet etiam efficacem respectu quorumdam, qui reipsâ bap-
tismum suscipiunt in circumstantijs, in quibus, attento communi re-
rum cursu ordinariâque providentiâ, vix possibilis reputatur ejus
collatio. Nec hinc illatenus infertur (quod nonnulli volunt) cau-
sas naturales ità fuisse dispositas ex intentione quasi primariâ
Dei, ut videlicet mors aliquorum infantium omninò contingat, ante-
quam sacris undis expiari possint, et ab originali labe detergi. Non,
inquam, sequitur, ut ex supra dictis abundè constat.

Proterea Divus 78
Augustinus aliquandò, maximè lib. 4. contra Julianum cap. 8. ar-
guit ad hominem, ut aiunt, ex proprijsvè Pelagianorum assertis erro-
res ipsorum impugnat. Julianus enim, et Asseclae sectarij verba Pau-
li Deus <u>omnes homines vult salvos fieri</u>, sic exponebant, ut Deus
vellet salvos fieri quot quot suis viribus anteà vellent salvari; et è
contra nollet aliquem salvum fieri, nisi prius propriâ suâ virtute vellet
ipse salutem assequi. Adversus quos Augustinus efficacissimè disserit exem-
plo puerorum incapacium velle, seù nolle, cum tamen plures eorum suscepto
baptismo feliciter è vitâ migrent, alijque plures unbaptizati mori-
antur, et pereant.

Negabant etiam Pelagiani peccatum originale: con- 79
cedentesque naturalem quamdam felicitatem infantulis absque baptismo dece-
dentibus, negabant illos unquam ingressuros Regnum Coelorum; quò tamen
pervenire non diffitebantur adultos plures post innumera commissa
peccata. Punicus ergò Sanctus Doctor in illos invehitur, interrogans,

Quare parvulis impotentibus nolle produxerit Deus additus Regni Coelorum, eundemque multis hominibus non solum Dum nolentibus, sed etiam reluctantibus apperuerit? Urget, inquam, interrogans ut ita cogat Haereticos et admittere peccatum Originale, propter quod à Regno Coelorum excluduntur infantes, et simul agnoscere Divinam misericordiam in ipsi, aut erga illos, qui regiâ salvantur.?

80 Jam verò quod in eventibus quibusdam inopinatis, tùm parentes, quàm adstantes alij faciant quantum possunt hinc casus, ut baptismus infanti ministretur, atque adeo nequeat ipsi ad culpam imputari, quod moriatur imbaptizatus, praecipuo Sancti Doctoris intento multum proderat, nempe parvulos ita pereuntes infectos esse peccato Originali, meritaque nostra non procedere gratiam Dei, sed potius ab illa liberaliter et omninò gratis impertita provenire. Caeterum hinc minimè sequitur, quod vel parentes, l. alij non fuerint antecedenter culpabiles in aliquâ operatione, quo transiverit in effectum exteriorem, et sic impedierit ordinem causarum naturalium ad consecutionem illius baptismi necessarium: quamvis hoc circumstantia, ut potè non satis apprehensa, sivè non benè cognita plerumque non augeat eorum culpam.

81 Sed insistunt, et urgent: frequenter accidit, non tantum parentes istorum infantium (scilicet * paulo post ortum occiduntur), sed etiam alios quot quot adsunt, dum in lucem eduntur esse infideles, proindeque tales esse, quòd vel nesciant, l. nolint baptizare prolem: Deus ergo donans liberos his hominibus, et in hujusmodi circumstantijs, non vult quantum est ex se reparationem eorum. Concedo antecedens, et nego consequentiam; Deus enim ex se liberaliter elargiens filios infidelibus non vult ex se, sed merè permittit illos esse infideles. Undè sicut eorum infidelitas non est adscribenda Deo, ita nec eorundem impotentia consequens baptizandi sobolem ipsi debet attribui.

* qui

Sectio 7.

Prosequitur assumptum praecedentis.

Plurimi igitur insistunt et objiciunt: multi sunt infideles etiã adulti, qui re ipsâ non habent sufficientiã ad fidẽ: ergò saltẽ ij verâ sufficientia carent ad salutẽ, quod certè sat est ad evertendũ assertionẽ nostrã statuentẽ universaliter, Deũ omnibus et singulis, adhuc parvulis providisse media sufficientia ad illam obtinendũ. Consequentia rectè infertur secundũ illud Apostoli ad Hebræos cap. 11. sine fide autẽ impossibile est placere Deo. Credere enim oportet accedentẽ ad Deũ, quia est, et inquirentibus se remunerator sit. Antecedens etiã ab omni dubio remotũ apparet; quandoquidẽ vel nunc plures apud barbaras nationes inveniuntur, ad quos nunquã Evangelij notitia pervênit, et quorũ animos nulla subijt cogitatio veræ Religionis inquirendæ; sed hæc eorũ impotentia credendi nequit non esse antecedens, nã ut ait idem Apostolus ad Romanos cap. 10., quomodò credent ei, quẽ non audierunt? Quomodò autẽ audient sine prædicantẽ? 82

Proptereâ quæ paulo inferius ut ostendat plurimos nullã suæ infidelitatis excusationẽ habêre subjungit, numquid non audierunt? Et quidẽ in omnẽ terram exivit sonus eorũ, et in fines orbis terræ verba eorũ, scilicet Apostolorũ, qui veritatẽ Evangelicã ubiquè gentiũ evulgarunt, licet voces ipsorũ ad aures omnium omninò reapsè non pertigerint. Cũ igitur infideles hujusmodi fuerint, àc etiã hodiè sint (uti testantur Viri Apostolici diu in sacris excursionibus inter gentes incultas et rudes exercitati), qui nihil unquã audierunt de verâ Christi fide, nequè de proprijs erroribus aliquandò dubitarunt, extra controversiam videtur infelices hos homines omni verâ sufficientiâ ad salutẽ esse destitutos, ac proindè Deũ omnibus hominibus etiã rationis usum adeptis, non providisse media pro salutis assecutione simpliciter necessaria. Quod sanè cũ adultis pluribus contingat, non est quarè nonnullis parvulis accidere negetur; ergo &c. 83

Huic adde, quod inter Theologos adèo prævaluit opinio quæ cũ Divo Thomâ 2ª. 2æ. quæst. 10. art. 1. 84

et Eximio Doctore disp. IV. de fide distinguit infideles privativè tales ab infidelibus merè negativè, ut opposita vix aliquis habeat inter modernos assertorem. Igitur, infideles negativè, prout contradistincti ab infidelibus privative, dicuntur ij, quorum infidelitas ipsis ad culpam imputari nequit ob defectum proximi involuntarium sufficientiæ ad fidem; quia, cum illi nihil unquam de obligatione credendi mysteria fidei nostræ cogitaverint, utpote qui nullam illius, aut mysteriorum ejus, apprehensionem habuerint, non est undè detur crimini, seu vitio vertatur eis, quod media non adhibuerint ad veram fidem obtinendam. Cum autem aliundè salutis assecutio sit impossibilis absque fide, ut supra constitit ex Apostolo manifestè concluditur hos infideles omninò carère verâ sufficientiâ ad salutem æternam consequendam.

85 Roboratur hoc ipsum à paritate: siquidem in ipsius Ecclesiæ sinu quandoque reperiuntur homines flagitiosi longâ peccandi consuetudine tam obdurati et obcæcati, ut liberâ facultate resipiscendi careant, prout à Roffense significatur in articulum 36. Lutheri, et à Divo Augustino tradi videtur expresè libro Expositionis quarundam propositionum Epist. ad Romanos prop. 64, ubi super illa verba

„ obduratum est cor Pharaonis, ait, non ergò hoc illi imputabatur,
„ quod tunc non obtemperaverit, quandoquidem obdurato corde obtem-
„ perare non poterat; sed quia dignum se probavit, cui cor obduraretur
„ priori infidelitate: ergò multò his hominibus denegatur auxilium omne sufficiens, ac per consequens in eorundem potestate non est, quod pœnitentiam omittentes non assequantur salutem æternam.

86 Respondeo, quod etsi memoratis infidelibus actu non conferatur sufficientia proxima ad fidem suscipiendam, secùs autem sufficientia remota: et non tantum illa remotissima potentia credendi consistens in ipsâ naturâ rationali, quo secundum se potens est elevari aptaque proportionari per auxilia Divinæ gratiæ ad fidem habendam, de quâ meminit Augustinus lib. de Prædestinatione Sanctorum cap. 5. prope finem in-

quiens, posse habere fidem, sicut posse habere charitatem, naturæ est hominum: habere autem fidem, quemadmodum habere charitatem gratiæ est fidelium; sed alia multo magis appropinquant ad sufficientiam proximam atque adeo multo minus remota: sed quæ non uno modo declaratur à Theologis.

Quorum aliqui nolunt in hâc potentiâ quasi media inter proximam et remotissimam, includi quidquam supernaturale, sed adæquatè sitam esse in facultate utendi ex præscripto rationis agendi: quam facultatem (pergunt illi) Deus impertitur ex intentione plura majora que dona concedendi, quatenus nimirum si homines eâ benè utantur, illis prospiciet, media que providebit, undè circa mysteria fidei satis instruantur; si autem illâ facultate neglectâ contra legem naturæ delinquant, ipsi sibi viam ad gratiam Dei recipiendam obstruent: quamvis enim homo rectè iuxta legem naturalem, et intra naturæ metas operans, nequeat promereri gratiam, l. adhuc ad illam se positivè disponere; potest tamen culpâ suâ colationem ejus impedire. 87

E contra verò contendunt alij, quod in illâ facultate, quâ latè patet, saepius inseratur Dei gratia, quâ multifariam homines excitentur, et alliciantur ad colendum Deum, quem universæ creaturæ quodammodò quamquam diversimodè testantur esse principium et authorem omnium; à quo proindè bona sperare, mala que metuere novit omnis homo solâ luce naturaliter inditâ, neque potest aliquis rationis usum adeptus, et verè sui compos id ignorare. Quare, quicumque præterea motionibus illis internis, quibus quandoque iuvatur, et ad honestè vivendum impellitur se præstat attentum, plenam denique sufficientiam ad fidem, et salutem consequetur. Verum qui muneri suo desunt, omninò negligentes colere Deum secundum vires quas habent tam à lumine naturæ, quam à supernis illis illustrationibus, et insuper ab honestate, rectitudine que naturali declinant in suis operationibus, utrique se probent indignos ulterioris ac uberioris illuminationis, quâ proindè carebunt, in suâ que cæcitate peribunt. 88

89 Nunc autem quod praesens attinet utrobi modo summatur illa facultas, quâ gaudent infideles ad bene naturaliter agendum, et evitanda peccata, clarè sequitur, non Deo, sed ipsis imputandum esse, quod actu non assequantur sufficientiam proximam ad salutariter operandum, ad ipsamque salutem obtinendam; quià soli illis attribui valet, quod iuxta facultatem sibi concessam rectè non egerint, et culpas admiserint: quod sat est, ut alteri nequeat ascribi defectus profatae sufficientiae, quam impartire proposuit omnibus impedimenta non adhibentibus, eamque negare duntaxàt apponentibus obicem.

90 At esto liberè prolabantur in peccata lege naturali, sivè rationis instinctu vetita, propterea que dictam sufficientiam ad benè salutariter operandum, et ipsam sui salutem avertant: non ideo statum amittunt infidelitatis negativae, sed eorum plures, ut erant anteà, sic deinceps infideles negativè pereunt; eis enim de obligatione verae Religionis amplectendae, veraeque quaerendae fidei nihil unquàm eis occurrerit, aut in mentem venerit, nullatenus ad novam culpam ipsis imputatur, quod culpis suis vero fidei receptionem impedierint. Quemadmodum enim uti supra dictum est num. 80. peccata eorum parentum quos erat infantium saluti providere, nullum accipiunt incrementum ex eo, quod illos inhibuerint baptismo, quia nimirum incogitata fuit hoc circumstantia, sic ob inadvertentiam, et inculpatam ignorantiam infideles isti excusantur à novo peccato.

91 Non tamen excusari poterunt à peccatis, quae contra naturale lumen rationis perpetrarunt, et quibus immissioni supernae lucis obstiterunt, quâ certè receptâ viam saluti inirent, plurimi tenerent, et absolverent: quâque rejectâ semper in tenebris errantes caliginem deniquè subibunt aeternam. Quarè venerandum, maximèque timendum est illud Sapientiae 12. Quis stabit contra judicium tuum? Aut quis in conspectu tuo
„ veniet vindex iniquorum hominum? Aut quis tibi imputabit si
„ perierint nationes quas tu fecisti.

Impiè quidè et imprudenter audèrent aliqui Deo tribuere perdi- 92
tionem hominum, quibus ad salutem consequendam abundè media suffici-
entissima praeparavit, obtulit, atque contulit quantum est in se. Ita-
que manifestè patebit omnibus quandò Dominus ipse dignabitur
velum deducere, arcanaque Providentiae suae patefacere, non solum
infideles hosce, sed etiam alios, quot quot ad aeternos ignes detrudun-
tur, aliquandò Dei gratiam ipsis pijssimè collatam abiecisse, l. ejusdem
gratiae receptioni suâ culpâ obstitisse; Deus enim ex se paratus erat
eam elargiri cunctis hominibus adeoque de facto non obsistentibus
erogavit.

Quod in argumenti corroborationem adducitur evidenter 93
illud enervat; quandoquidè illa mentis obcaecatio, et obduratio
cordis, undè colligitur in quibusdam impotentia simpliciter et abso-
lutè talis ad salutariter agendum, a Deo minimè provenit, sed
omnino nascitur ex ipsimet peccatoribus, qui flagitia flagitijs accu-
mulantes in miserrimam, ac infelicissimam illam caecitatem incidunt.
An autem hoc infortunium reipsâ contingat aliquandò verè viatori-
bus, opportunius examinabitur infra. Interea responsionem argu-
menti concludam verbis ipsius Augustini lib. 3. de Libero arbitrio
cap. 19. circa medium, in quibus doctrinam à nobis in solutione tra-
ditam exhibuit, inquiens, recte enim fortasse quaererentur, si erroris „
et libidinis nullus hominum victor existeret: cum verò ubique sit „
praesens, qui multis modis per creaturam sibi Domino servientem „
aversum vocet, doceat credentem, consoletur sperantem, diligentem exhor- „
tetur, conantem adjuvet, exaudiat deprecantem: non tibi deputatur „
ad culpam, quod invitus ignoras, sed quod negligis quaerere quod igno- „
ras: neque illud quod vulnerata membra non colligis, sed quod „
volentem sanare contemnis. „

Quibus immediatè subjungit alia, 94
quae non solum hìc allata, sed etiam superius dicta de Parentibus in-
fantum absque baptismate morientum efficaciter, et apertè confir-
mant, seu potius exprimunt: sic ergo prosequitur, ista tua pro-

" gratia peccata sunt, nulli enim homini ablatum est scire utiliter
" quaerere, quod inutiliter ignorat, et humiliter confitendum esse imbe-
" cillitatem, ut quaerenti, et confitenti ille subveniat, qui nec errat
" dum subvenit, nec laborat. Nam illud quod ignorans quisque non recte
" facit, et quod recte volens facere non potest, ideo dicuntur peccata,
" quia de peccato illo liberae voluntatis originem ducunt. Illud enim
" procedens meruit ista sequentia.

Disputatio 3ª
De axiomate Theologico, facienti quod est in se Deus non denegat gratiam.

Quamvis haec paroemia receptissima sit apud Theologos, ritè que perfecta multum reipsâ juvet ad intelligendum tam ordinem Divinae Providentiae, quam indolem ac efficaciam auxiliorum, quae generatim omnibus impartiuntur; si tamen indigestè sumatur, ad fovendos Pelagianorum errores detorqueri potest. Ut ergò certè constet, quo sensu repelli, quo pariter accepta probari debeat, in praesenti disputatione strictum subibit examen.

Sectio. Iª
Aliqua pronotantur ad veram intelligentiam Adagij necessaria.

1 Inprimis ergò sciendum atquè notandum est, Pelagium et sequaces asseruisse, hominem elicere naturali suâ virtute quoscumque bonos actus, etiam eos, quibus de condigno promeretur vitam aeternam: ac perconsequens actus omnes meritorios praemij cujusvis esse sub potestate liberi arbitrij creati proprijs suis viribus relicti.

2 Notandum est secundò partim etiam in hunc errorem incidisse Massilienses, et proptereà nuncupatos esse Semi-pelagianos; nam aiebant initium salutis, nempè velle credere, sperare, diligere &c, à solâ voluntate creatâ, sibimetipsi relicta, proprijsve suis nativis viribus operante, provenire, vel saltem oriri posse: subdentes, Deum propter hoc velle statim erogare gratiam

ad credendum sperandum diligendum, aut alia quolibet opera salu-
taria peragenda necessarium. Non tamen satis constat, àn neipiâ
censuerint, illud velle à solâ voluntate productum esse meritum
condignum, l. congruum duntaxàt. Uti, nèc est penitùs explora- 3
tum, àn etiam absolutè negaverint, Deum aliquandò suâ gratiâ
prævenire voluntatem creatam ad ista volendum; sæpè siquidem obscu-
rè loqui tum illud, tum oppositum innuere videntur: adeoque sensum
suum in re ità dubium àc incertum reliquerunt, maximè, quià
subindè recurrebant ad merita purè conditionâta, merita
videlicet, quæ nunquam èrant, sed quæ præcisè forent, ut sem-
per ex parte hominum assignarent causam aliquam gratiæ, quæ de
facto confertur ipsi. Hic error, quem sui Sectatores dolosâ calli- 4
ditate disseminarunt, et in quem Sancti Doctores tum coëtanei, quam
subsequentes acritèr invecti sunt, damnatus est à Conciliis præser-
tim Arausicano 2°., et Tridentino; nàm illud plurimos canones ad
eum refutandum et evertendum expressè condidit. Istudque suum illum
confixit, et omninò profligavit Sessione 6. cap. 5. declarans, Justifica- "
tionis exordium in Adultis à Dei per Christum Jesum præveniente "
gratiâ sumendum esse: hoc est ab ejus vocatione, quâ nullis eorum exis- "
tentibus meritis vocantur; ut, qui per peccata à Deo aversi erant, "
per ejus excitantem atque adjuvantem gratiam ad convertendum se ad "
suam ipsorum Justificationem, eidem gratiæ liberè assentiendo, et coope- "
rando disponantur. "

Et hinc tertiò notandum est, Divinam Provi- 5
dentiam in regimine voluntatis creatæ relatè, l. in ordine ad asse-
cutionem ultimi sui finis, esse talem, ut quandocumque creatum arbi-
trium velit, aut faciat aliquid rectum àc honestum, id habeat à Deo
simpliciter, tum quoad posse, quam quoad velle, et quoad operari:
cum ergò Providentia Dei deligat mediam gratiam voluntati cre-
atæ ad producti finis adeptionem, etiam illâ mediante, seu per illam,

obtinet, ut sibi tanquam authori tribuatur omne bonum à libero arbitrio creato proveniens, aut poterit oriri.

6 Quare dependentia liberi arbitrij creati à Divinâ Providentiâ nequit aptiùs exponi, quàm explicando dependentiam ejusdem à gratiâ Dei. Non tamen omnia, quæ circa dependentiam hanc à Theologis ut inconcussa traduntur, attingemus, cùm aliò spectent; sed ea tantùm quæ sufficiunt, et omninò requiruntur, ut inferiùs adducenda percipiantur. Igitur Divus Augustinus jure nuncupatus Doctor gratiæ tractatu 13 in Joannem, interrogans, Quid est gratia? Respondet inquiens, gratis data. Rursus ibi repetens eandem interrogationem Quid est gratia? Denuò respondet, donata non reddita, unde gratia generice sumpta significat donum gratuitum, ac indebitum tàm physicè quàm moraliter; seù quod neque debeatur exigentiæ physicæ subjecti cui confertur: neque ratione meriti tribuentis ipsi subjecto jus aliquod in tale donum.

7 Obiter autem oportet advertere conceptui, seù rationi gratiæ non opponi debitum pure immediatum, si donum subjecto concessum aliundè sit saltem mediatè gratuitum; quià donum quod ex suppositione indebitâ debetur indebitum absolute pronunciatur. Itaque beatitudo, tametsi debita sit ex suppositione meriti condigni, finalisque perseverantiæ, nihilominùs gratia simpliciter et absolute vocatur, quià debitum illud in beneficio prorsùs indebito fundatur, scilicet in ipso merito, perseverantiâ finali, et gratijs ad ea concurrentibus;

8 + etiam Quod simile contingit in ordine mere naturali; quandoquidem hoc aut illa specialis humorum contemperatio, perfectior quoque vel accuratior organorum configuratio, et alia ejusmodi, quæ naturaliter ad primum existentiam voluntatis creatæ quandoque consequuntur, quoque non parum ad naturalem actionum honestatem conducunt, etsi debita sint ex suppositione determinati confluxus causarum ad primam hominis generationem dispositi;

quia tamen indebita est illa quia suppositio propterea hoc admi-
nicula naturalis operationis rectitudinis facilitantia recensentur
inter gratias creationis.

Igitur in designatâ nuper acceptione ge- 9
nerali gratiæ, hæc à Theologis dividitur in creantem, seu creati-
onis, providentem, et elevantem. Prima complectitur existentiam et
substantiam ipsius animæ, liberique arbitrij, eius reliqui ad ea na-
turaliter consecutis, illaque juvantibus ad volendum bonum hones-
tum. Et quamvis ea, quæ naturali tantum rectitudini moris ita deser-
viunt, non sint gratia sufficiens ad salutariter operandum, gratia
vero non improprie vocantur; nam ut ait Augustinus Epist. 95.
ad Innocentium, "Gratia Dei dicitur, quâ creati sumus, ut non- "
nihil essemus, nec essemus aliquid, ut cadaver quod non vivit "
&. Et de hoc tanto beneficio Creatori nostro gratias agere debe- "
mus, undè et merito ista gratia dici potest, quia non præcedentium "
aliquorum operum meritis, sed gratuitâ Dei bonitate donata est. "

Gra- 10
tia providens comprehendit omnia illa, sivè positiva, sivè nega-
tiva, sivè interna, seu externa incentiva virtutis, quæ, quia
etiam ex suppositione creationis indebita sunt naturæ, fortuita
plerumque reputantur; à Deo tamen providentur ex amore virtu-
tis, ad quam secundum se movent, stimulant, et inducunt. Hujus-
modi sunt doctrina, sivè prædicatio Evangelij, conciones ad amo-
rem honestatis allicientes, aut commoventes ad odium peccati, bona
piorum exempla, pœnæ sceleris irrogatæ, aliaque similia quæ subin-
dè contingunt; quibusdam verò saepius occurrunt quam alijs, et con-
gruentius etiam illis obveniunt.

Hæc igitur exteriora virtutis in- 11
centiva naturaliter excitant cognitionem interius impellentem ad
bonum honestum, indèque quosdam affectiones indeliberatas ad idem: et
ex subitis his motibus entitativè naturalibus intellectus, atquè
voluntatis coalescit gratia excitans ad actus honestos pariter enti-

tative naturalē, aio, entitativè naturalē; quia licet objectū externū à quo praexcitatur, et in quod fertur sit supernaturale, non proptereà supernaturalitatē induit actus ipse: nā, ut ostendunt Theologi, mysteria sanctissimæ vitæ mortisque Christi Domini, sicut et alia objecta supernaturalia, intellectui possunt proponi per cognitionē purè naturalē, ab eodēque fide merè humanâ credi: sic autē cognita, seu credita naturaliter movent ad amorē virtuti etiā purè naturalē.

12 Si ergò non adest ex parte potentiarū, intellectus nimirū et voluntatis, aliquod principiū altius atque sublimius, eas elevans ad modū tendendi nobiliorē et superiorē, ejū qui potest ab exterioribus illis incentivis oriri, gratiæ excitans indè proveniens ad actus honestos, pluśquā honestate naturali, conferre nequit. Imò, tametsi Deus ipse specialiter providentiâ quæ provisiis indebitâ profatos motus ad bonū incenderet, quandò non adsunt externa incentiva memorata, l. illis præsentibus ad intensiores et ferventiores motus inflammaret, quā qui correspondent ipsis, non ideo actus evaderet entitativè supernaturalis: adhoc enim non sufficit, actū existere quando nulla ejus, aut ad eū, exigentia detegitur, nullave proportionata causa naturalis adest: sed proterea requiritur, quòd à causis purè naturalibus nūquā oriri valeat ob entitatiō ejus excellentiā, vix aliter explicabilē, quā per recursū ad causā efficientē.

13 Cæterū advertere necesse est, et notare quarto, quòd etsi relata supra externa incentiva virtutis, aliaque similia ex se impària sint ad excitandū actū internū entitativè supernaturalē, à Deo tamē in præsenti providentiâ sæpè assumuntur per modū conditionis, aut occasionis ad exercendū voluntatē actibus indeliberatis entitativè supernaturalibus, quibus inducatur et adjuvetur ad actus deliberatos, etiā entitativè supernaturales; nā ut habetur psalmo 67. dabit voci suæ vocem virtutis, externæ scilicet prædicationi mysteriorū internū adjiciet impulsū altioris ordinis,

quæ qui naturaliter ipsi correspondet. In hâc ergò superadditâ voce consistit virtus elevans et proportionans ad actus deliberatus entitativè supernaturales.

Itaque Divus Augustinus lib. de Spiritu et Literâ cap. 34. docet, quod visorum suasionibus agit Deus ut velimus et credamus. Verum ut gratia per quam ab externâ prædicatione, seu potius occasione prædicationis externæ, provocamur ad bonum honestum, adscribi valeat actus salutaris, opus est ut immediatè conferatur aut infundatur à Deo tanquam authore supernaturali; Augustinus enim lib. de Gratiâ Christi cap. 13. sic ait; hoc gratia si doctrina dicenda est (subintelligitur doctrina quâ Deus verè nobis ostendit, nosque verè docet viam salutis æternæ) certè sic dicatur, ut altius, et interius eam Deus cum "ineffabili suavitate credatur infundere, non solum per eos, qui plantant et rigant extrinsecus, sed etiam per se ipsum qui incrementum suum ministrat occultus." 14

In quibus obiter animadvertere licet, quin et oportet, quod superius indicavimus, nempè supernaturalitatem entitativam actuum intellectus et voluntatis ex speciali suo tendendi modo desumi, qui modus haud aliter explicabilis apparet, quam per recursum ad causam efficientem à præfatis actibus expetitam; ab eorum enim objectis derivari nequit, cum hoc ab actibus etiam purè naturalibus attingi valeant. Sicut ergò contingit in imagine seu pictâ, seu typicâ cujus præstantia non æstimatur ex objecti dignitate, sed potius ex elegantiâ ligneamentorum, aut colaturæ: quandoquidem Timanthi, seu Phidiæ comparandum, simiam, aut simile quid adeò graphicè coloribus exprimere, seu sculpturâ fingere potest, ut valore vincat etiam Angelum ab impolito aliquo pictore, rudive sculptore delineatum; ita quodammodo actui naturali respectu supernaturali accidit [illegible] ratione causæ. 15

Sectio 2a.

Prosequitur assumptum antecedentis.

16 Jam denique gratia elevans (quod nostra refert in presenti) complectitur gratiam sanctificantem, prevenientem, operantem, et cooperantem: de subsequente siquidem nulla potest hic esse controversia cum extermini ipsius procedentem aliam gratiam supponat ad cujus rectum et bonum usum consequitur. De gratia sanctificante plura dedimus tractatu de Justificatione, quæ denuo repetere superfluum esset. Gratia proveniens, quæ nominatur etiam excitans, consistit in actibus vitalibus entitative supernaturalibus, et indeliberatis (quique propterea dicuntur fieri in nobis sine nobis, non quod illos physice non eliciamus, sed quia non elective, seu libere producimus illos) nempe sancta intellectus illustratione, piaque voluntatis affectione, queis Deus prostat ut aperiatur quod latebat, et suave fiat quod non delectabat, prout inquit Augustinus de Gratia Christi cap. 13.

17 His igitur actibus indeliberatis allicimur à Deo suaviterque movemur, ut elective velimus id ipsum ad quod excitant; ne à Tridentino supracitatis sessione 6. cap. 5. definitur, justificationis exordium in adultis à Dei per Christum Jesum proveniente gratia sumendum esse: hoc est ab ejus vocatione, quæ certe nequit formaliter in alio, quam in actu vitali consistere. Propterea, conceptus et ratio gratiæ operantis his ipsis actibus indeliberatis principaliter et in recto competit, etsi permittatur aliunde gratiam operantem integrari simul ex qualitate pure physica, fluida, et transeunte; quia semel ac existunt actus prefati, ducunt, et suadent, esto non dum perducant neque persuadeant, ut libere velimus: et sicut quandiu persuasionibus agit aliquis, ut alter actionem peragat, vere, proprieque dicitur operari, ut ille alius velit actionem exequi: sic illa gratia excitans dum ad actum deliberatum impellit vere ac proprie nuncupatur operans.

18 Differt enim causa moraliter movens à causa mere physice efficiente in eo, quod etiam

ut causa in actu primo, consistat in operatione, seù motu verè tali; rarò siquidèm interna tametsi sumatur ut contradistincta ab actu quẽ suadet, utrique actus et operatio vitalis est: causa verò, quæ ut in actu primo movens et inclinans ad effectũ importat actualẽ operationẽ, etiã in illo priori vel actu primo, verè de propriè nuncupatur operans: ut effectus excitat. Quapropter Eximius Doctor in Opusculi lib. 3. de auxilijs cap. 5. num. 5. subtiliter et acutè distinguit inter operari quod delirnus, et operari velle nostrũ; primũ enim denotat gratiã interiorem formaliter inclinantẽ et incitantẽ ad volendũ: secundum verò designat gratiã iã coefficientẽ in actu secundo velle nostrũ: primũ explicat munus gratiæ excitantis, aut operantis, et secundũ declarat munus gratiæ ~~comparantis~~ adjuvantis, l. cooperantis. 19

Undè colligitur, gratiã operantẽ esse formaliter excitantẽ, quæ vis è converso gratia excitans non sit formaliter operans. Pars prior illationis ex dictis abundè constat. Et posterior eadem claritate patet; quia munus et ratio gratiæ excitantis potest ad actus etiã liberos extendi: nã, licet hi nequeant esse prima gratia excitans (cũ semper et omninò necessariò prosupponant ut principiũ sui gratiã excitantẽ indeliberatã à solo Deo infusã) possunt autẽ obire munus gratiæ excitantis ad aliũ aut ulteriorẽ actũ liberũ (admodũ quo actus imperans id muneris exercet respectu imperati, et intentio relatè ad electionẽ &c); sed verò subire nequeunt rationẽ gratiæ operantis, prout hæc à cooperante distinguitur, quia ratio ista soli gratiæ excitanti indeliberatæ competit. Quarè licet omnis gratia operans sit excitans, non tamẽ omnis gratia excitans est operans.

Gratia cooperans penes quod operanti superaddit importat id ipsũ, quod gratia adjuvans dicit ultra, l. supra excitantẽ; importat enim gratiã ipsã operantẽ ut actu aliter obtinentẽ, l. inducentẽ in actu secundo, liberũ creaturæ 20

consensus; gratia siquidem quâ praeoperatur ut velimus, cooperatur dum volumus, imò ipsa est, quae dicitur in recto cooperari, sicut objectum, quod ut cognitum promovet in actu primo, movet etiam in actu secundo, suique amorem obtinet, quando propter bonitatem ejus illud actu diligimus.

21 Hucusque potentia gratiarum explicatio non est arbitrariè compacta, sed evidenter ex Augustino depromta; quandoquidem ille Lib. de Gratiâ et Libero arbitrio cap. 17. loquens de homine, qui quodammodo vult servare praecepta, sed varijs irretitus difficultatibus in eorum adimpletione occurrentibus, non dum vult voluntate robustâ victriceque difficultatum, sequentia subdit: et quis „ istam etsi parvam dare coeperat Charitatem, nisi ille qui praeparat vo- „ luntatem, et cooperando perficit, quod operando incipit? Quoniam „ ipse ut velimus operatur incipiens, qui volentibus cooperatur perfi- „ ciens. Propter quod ait Apostolus, certus sum quoniam qui operatur „ in vobis opus bonum perficiet usque in diem Christi Jesu.

22 Unde cum opus nostrae salutis initium habeat à gratiâ excitante, scilicet à vocatione Dei, et juxta Divum Augustinum id operando, seu per gratiam operantem Deus incipiat, uti cooperando, sive per gratiam cooperantem perficit, clarè sequitur, quod ad mentem hujus Sancti Doctoris omninò dicta sint, quae super identitate gratiarum excitantis, operantis, et cooperantis asseruimus. Nec minùs perspicuè constat hoc ipsum ex verbis alijs, quae nunc transcripsi immediatè subjungit, ita pergens, „ ut ergo velimus, sine nobis operatur, cum autem volumus, et sic volu- „ mus ut faciamus nobiscum cooperatur: tamen sine illo vel operante ut „ velimus, l. cooperante cum volumus, ad bona pietatis opera nihil valemus.

23 Et ex his notandum est quintò, quemlibet actum salutarem etiam imperfectum, qualem Augustinus nuper appellabat parvam Charitatem, includere gratiam cooperantem, utiquè supernaturalem; quia sicut ante monuimus, natura sibi relicta, sivè proprijs dumtaxat viribus ope-

rans ad actus quemcumque salutares est prorsus impotens. Itaque Concilium Arausicanum cap. 9. dicit, quoties bona agimus, Deus in nobis atque nobiscum, ut operemur, operatur. Igitur in omni actu salutari, seu nobis ad salutem imputabili (cujusmodi est minimus actus Charitatis, aut alterius cujuscumque virtutis supernaturalis) agnosci debet tum gratia prorsus operans, quam gratia simul cooperans: et obiter etiam observare, memoratam gratiæ distinctionem non aliqua nova gratiarum genera significare, sed potius diversos respectus, et effectus unius gratiæ.

Sexto notandum est, quod licet aliter explicentur allata gratiarum divisiones, 24
dicendo videlicet, ad gratiam excitantem, in sancta intellectus illustratione, piaque voluntatis affectione vitam, prorsus requiri qualitatem physicam supernaturalem intrinsecam, à qua, tanquam à principio procedant: et insuper gratiam operantem in ea, l. alia simili qualitate physica fluida, transeunte consistere: tandem que gratiam cooperantem à physica prædeterminatione non distingui nihil officit assumpto disputationis, cum etiam sic explicata gratia (l. ita constituta divisione ejus) à sua ratione alienatur entitative supernaturali.

Denique notandum est, quod esto nonnulli restringere velint Adagium supra positum ad gratiam duntaxat justificantem; attamen à plerisque Theologorum ad alia gratiarum genera protrahitur. Imo non immeritò contendunt aliqui quod intelligatur de sola gratia auxiliante, cum apud Orthodoxos omnino certum sit nulla lege statutum esse, quod gratia sanctificans conferatur facienti quod est in se secundum vires naturæ; quandoquidem fide constat, ex parte hominis justificandi, seque disponentis ad justificationem exigi, l. actum contritionis perfectæ, l. saltem imperfectæ: constat insuper utramque debere supernaturalem esse, ac per consequens elici non posse sine prævio auxilio supernaturali. 25

Sectio 3a.

Prima Paroemiae acceptio proponitur et refutatur.

26 Eminentissimus Caietanus, Durandus, Gabriel Okam, et plures alij, quos refert Pater Ripalda tom. 1o. de Ente supernaturali disp. 17. sect. 1a. prologuij accipiunt de faciente quod est in se secundum vires naturales, et affirmant, homini sic operanti, tanquam de congruo merenti collatum iri gratiam auxiliantem entitativè supernaturalem, quâ se disponat, seu praeparare valeat ad suam justificationem. Hanc expositionem, aut intelligentiam Adagij praecipuè suadent ex Angelico Doctore, qui saepius ei favere videtur, et praesertim lib. 2. sententiarum dist. 28. quaest. 1a. art. 4o., ubi sic ait, non oportet ut actus quibus homo se ad gratiam habendam praeparat, sint naturam humanam excedentes: ergo sufficit quod homo secundum vires naturales agat quantum posit, ut ad gratiam obtinendam se disponat.

27 Clarius autem et expressius hanc opinionem confirmat, seu potius tradit in verbis, quibus corpus articuli nunc allegati concludit, inquiens. „Et ideo alijs consentiendo dicimus, quod ad gratiam gratum facientem habendam ex solo libero arbitrio se homo potest praeparare: faciendo enim quod in se est gratiam à Deo consequitur. Hoc autem solum in nobis est quod in potestate liberi arbitrij constitutum est. Neque minus clarè mentem suam aperit ibidem ad 4um. ita respondens, dicendum quod etiam ad fidem habendam aliquis se praeparare potest per id quod in naturali ratione est: unde dicitur, quod si aliquis in barbaris nationibus, quod in se est faciat, Deus sibi revelabit illud, quod est necessarium ad salutem, l. inspirando, l. Doctorem mittendo. Unde non oportet, quod habitus fidei praecedat praeparationem ad gratiam gratum facientem: sed simul homo se praeparare potest ad fidem habendam, et ad alias virtutes, et gratiam habendam.

28 Nec obstat (inquiunt hujus expositionis Patroni) quod aliqui respondent, nempe Divum Thomam etiam ibi negare praefatis actibus conceptum sive rationem meriti; quia solum excludit conceptum meriti condig-

gni, seu meriti formati gratiâ gratum faciente, ut manifestè constabit percurrenti totum illum articulum. Nec item obest, pergunt ipsi, quod ab aliis ex Patre Vazquez respondetur 1a. part. disp. 91. sect. 10., scilicet Sanctum Doctorem articulo citato requirere pro relatis actibus eliciendis donum aliquod praevium à Divinâ Providentiâ receptum: imò postulare terminis expressis auxilium Dei, ut videre licet in solutione ad secundum, ubi sic ait, dicendum quod homo non potest se ad gratiam praeparare; nec aliquod bonum facere sine Dei auxilio; quia donum illud à Divo Thomâ recensetur inter ea, quae rei cuilibet juxta conditionem suae naturae conveniunt: auxilium etiam de quo meminit, est generalis Dei concursus, sine quo nulli creaturae possibilis est actus aliquis.

Nec demum obstat (aiunt authores memorati) quod à quibusdam asseratur, Sanctum Doctorem 1a. 2ae. quaest. 109. art. 6. retractare sententiam hanc, ubi siquidem affirmat, quod homo non potest se praeparare ad lumen gratiae suscipiendum nisi per auxilium Dei interius moventis: et ibidem ad 2um. addit, ideo cum dicitur homo facere quod in se est, dicitur, hoc est in potestate hominis, secundum quod est motus à Deo; quia Cardinalis Caietanus in Commentariis super hunc locum praetensam retractationem Divi Thomae non agnoscit, contendens, Sanctum Doctorem in verbis supra productis ex lib. 2. sententiarum loquutum esse de praeparatione remotâ non exigente auxilium Dei viribus naturae superadditum: in praesentiarum vero loqui de praeparatione proximâ ad gratiam sanctificantem, pro cujus assecutione relatum auxilium necessarium est omninò. 29

Aegrè tamen adducetur Eminentissimi Commentatoris interpretationi acquiescere, quicumque laudata loca Sancti Doctoris attentè legerit, et ad invicem contulerit; in neutro siquidem illorum ejusmodi distinctionis, aut divisionis mentionem facit vel adhuc innuat. Praetereà speciatim, et expresse loquitur in libris sententiarum, praesertim ubi nuper allegatus, de praeparatione ad gratiam gratum facientem, ac per consequens justificantem. Insuper, cu- 30

r

q̄ exigit non tantū gratiā largè, seù latiſſime sumptā pro lumine naturali, sed etiā gratiā multominùs impropriè acceptā pro illius luminis excitatione, quæ sanè Deo semper ut authori luminis naturali adscribitur, cū prima cogitatio bona per motionē voluntariā haberi nequeat. Tandē etiā ibi petit auxiliū Dei moventis: ergo non est quarè potiùs in uno loco, quā in alio dicatur ab illo postulari auxiliū supernaturale.

31 Hoc profecto sufficiunt eā ut prætensa Divi Thomæ retractatio, quā ut nunc adhibita verbis ejus interpretatio, dubia saltem existimetur, maximè cū etiā quæst. 14. de veritate

„ art. 11. ad primū sic afferitur: dicendū, quod non sequitur inconve-
„ niens, posito quod quilibet teneatur aliquid explicitè credere, si
„ in sylvis l. inter bruta animalia nutriatur: hoc enim ad Di-
„ vinā Providentiā pertinet, ut cuilibet provideat de necessarijs ad
„ salutē dummodò ex parte ejus non impediatur. Si enī aliquis ta-
„ liter nutritus ductū naturalis rationis sequeretur in appetitu boni,
„ et fugâ mali, certiſſimè est tenendū, quod ei Deus l. per internā
„ inspirationē revelaret ea, quæ sunt ad credendū necessaria, l. aliquē fi-
„ dei prædicatorē ad eū dirigeret, sicut misit Petrū ad Corneliū Acto-
rū 12.

32 Quod autē in his verbis adeò clarè, quin et aſſeveranter à Divo Thomâ pronuntiatur verificari nequit, nisi statutū sit aliquâ lege Divinâ, ut facienti quod est in se secundū vires merè naturales certè conferatur, seù conferenda sit gratia supernaturalis ad salutē obtinendā: ergò juxta Sanctū Doctorē facienti quod est in se solius naturæ viribus omninò concedetur gratia pro salutis aſſecutione neceſſaria: donèc ergo manifestè probetur vel aſſerta retractatio, l. prætita nuper interpretatio, non immerito sententiæ suæ patronū arrogant Angelicū Doctorē Authorem hujus expositionis Adagij.

33 At quāvis hoc adeo perspicua sint, ut nullâ sivè cavillatione, sivè tergiversatione videantur eludi posse; nihilominùs

placuit recentioribus quibusdam Thomistis datam prologuij expositionem affingere celeberrimo Patri Ludovico de Molina velut ille primus eam invenerit, solusque defenderit, ut saltem aliquo titulo, tametsi commentitio possent illum annumerare Massiliensibus. Profecto, non mirarer, si solus calumniam hanc intentaret gregarius aliquis Theologus inficetis huice fictionibus magis assuetus, quam sincerae veritatis inquisitioni vel assertioni; sed nequeo non demirari, quod apud viros aliquos graves, et quos credens in lectione Divi Thomae versatos, iniqua criminatio prostet gloriae indelebili probro: nota siquidem aeterna seu malevolentiae, seu levitatis inuritur.

Poenas injuriae non reposcam, injuriam verò famae Sapientissimi Doctoris illatam propulsabo facile; namque imprimis disp. 6. depuratissimae suae Concordiae statuit hanc conclusionem, liberum nostrum arbitrium cum solo concursu Dei generali nihil efficere potest, non solum quod vitam aeternam, aut gratiae incrementum promereatur, sed neque quod tanquam ordinem ad finem naturalem transcendens commensuratum cum fine supernaturali aliquo modo sit, etiam tanquam remota dispositio ad gratiam tam ex parte voluntatis, quam ex parte intellectus: sed ad id omne indiget auxilio, et ope supernaturali, l. per influxum Dei immediatum, l. per habitum supernaturalem ad eam rem collatum. Quam assertionem adeo firmam existimavit, ut eam illicò probaturus adjunxerit, conclusio est de fide directè pugnans cum errore Pelagij. 34

35 Similiter disp. 9. recensens varios actus, quibus aliqualiter et quoad speciem anniti potest natura rationalis ad salutem, inquiens, sive --- actu merè naturali revelatis assentiatur, sive --- postquam edoctus fuerit supernaturalem assensum esse ad salutem necessarium, optet credere, aut etiam conetur ex dono, et auxilio Dei supernaturali assentiri, sive denique auxilium illud sibi donari petat, aut ad illud recipiendum satagat se disponere.

De quibus omnibus quos ibi supponit homines elicere solis suis
" viribus immediatè promptrat, satis idtoty nullius est meriti
" aut vigoris, ut ei gratia proveniens propter ejusmodi dispositi-
" ones impendatur, sed quoties confertur ex solis Christi meritis
" dono que Dei, ac proinde misericorditer omnino, non solum tanquam
" subjecto non digno, sed etiam tanquam indigno propter peccatum origina-
" le saltem in quo est tribuitur, et mere gratis ea, quæ merito gra-
" tia dicitur, conferri solet cuicumque datur.

36 Denique, prætermissis nunc alijs, ipsâ disputatione 14 (ad quam præcipuè calumniatores uti provocant)
" huic quæstioni, scilicet, An facienti ex suis naturalibus, quod in se
" est, semper Deus conferat sufficientia auxilia ad fidem, et justifi-
" cationem: an vero propter gravia peccata interdum ea aliquibus deneget?
" Ita respondet: quoties cumque liberum arbitrium ex suis viribus natura-
" libus conatur, præsto vè est ad conandum totum id, quod ex se se potest,
" tam circa ea, quæ fidei habet, addiscenda et amplectenda, quam circa do-
" lorem de peccatis ac justificationem, à Deo conferri gratiam provenientem,
" auxiliavè quibus id faciat ut oportet ad salutem: non quidem quasi
" eo conatu dignus efficiatur talibus auxilijs, ullâque ratione ea pro-
" mereatur, sed quoniam id obtinuit nobis Christus ob sua merita,
" atquè inter leges quas tam ipse, quam Pater Æternus statuerunt
" de auxilijs et donis, quæ nobis Christus promeruit mere gratis
conferendis.

37 His obiter insinuatis ad vindicandum ab impostura Doc-
torem Egregium, optime de Divinâ gratiâ meritum, iam ad impugna-
tionem opinionis illi seu peculariter, aut ignoranter impositæ proce-
dendum est. Nihil itaque clarius asseritur in Sacris Literis, quam
quod omnes nostri conatus ad salutem à Deo non solum perficiantur,
sed etiam ab ipso sumant initium: quod gratia quoque per quam,
vel quâ, possimus utcumque salutariter operari, omnino sit
ex gratuitâ liberalitate Dei, nullatenus autem ex operibus nostris.
Et omissis nunc alijs Scripturæ testimonijs, quæ commemorare

tantũ inutile foret atque molestũ, 1a. ad Corinthios cap. 12. ait Apostolus; nemo potest dicere Dominus Jesus, nisi in Spiritu Sancto: et 2a. ad eosdem cap. 3. docet expressè, quod non sumus sufficientes cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex Deo est.

Hanc Apostoli doctrinã, ac etiã 38
loquendi modũ ubique tenent Concilia tã Oecumenica, quã Provincialia, Ecclesiaeque Patres imitantur adeò firmiter, ut ab ipsis ne latũ unguem inveniantur ullibi declinare. Velut in specimen sufficiat nunc exprimere notissimũ illud secundi Concilij Arausicani canone. 6., Siquis sine gratiâ Dei credentibus, volentibus, desiderantibus, conantibus, laborantibus, vigilantibus, studentibus, quaerentibus, petentibus, pulsantibus, nobis misericordiã dicit conferri, non autẽ divinitus, ut credamus, velimus, vel haec omnia sicut oportet agere valeamus per infusionẽ, et inspirationẽ Sancti Spiritus in nobis fieri confitetur, aut humilitati, aut obedientiae humanae subjungit gratiae adjutoriũ, resistit Apostolo.

Necnon 39
illud aequè notũ Augustini serm. 15. de verbis Apostoli cap. 2., non putes te promerendo accepisse, quia non promereres, nisi acciperes. Gratia praecessit meritũ tuũ, non gratia ex merito, sed meritũ ex gratiâ. Nã si gratiã ex merito emisti, non gratis accepisti. Pro nihilo, inquit, salvos facies eos. Nihil in eis invenis undè salves. Gratis das, gratis salvas. Omnia merita praecedit, ut dona tua consequantur merita mea. Prorsus gratis das, gratis salvas, qui nihil invenis undè salves, et multũ invenis, undè damnes: ergò natura rationalis absque praeveniente gratiâ supernaturali nequaquã elicere valet actus de congruo meritorios aeternae salutis, aut etiã justificationis, vel fidei necessario simpliciter ad salutẽ obtinendã.

Con- 40
sequentia videtur innegabilis; velle siquidẽ et operari promerendo de congruo justificationẽ atque salutẽ, est absdubiò velle et operari

prout oportet ad salutem, seu jacere fundamentum, aut initium ejus ponere. Praeterea, quod vi meritorum hujusmodi confertur, non omninò gratis donatur, cum ex parte recipientis antecesserit non spernendum obsequium intuitu cujus id illi conceditur, ac per consequens quid quid ita datur dici debet aliquatenus ex operibus esse, proindeque non mera gratia puraue liberalitas conferentis ipsum.

41 Confirmatur: quia nec actus contritionis perfectae prout antecedit justificationem est meritum condignum illius, et certè nisi de voce disputetur, nequit non esse meritum ejus de congruo: justificatio verò relatè ad eum, qui supponitur contritus, esto sit absolutè liberalis et gratiosa, non tamen eo rigore, quo tum ipsa, quae alia dona supernaturalia vocantur mera gratia, puraque liberalitas respectu naturae secundum se, solisque suis viribus operantis: ergò ut propriè strictè quae dicatur gratia, recurrendum est ad auxilium supernaturale, quo praeventa voluntas, et adjuta potuit eum elicere.

42 Undè manifestè sequitur, quòd, ut in toto rigore salvetur gratia Dei, qualis à Scripturâ, Concilijs, et Patribus exhibetur, nullum omninò procedat eam, aut praeire valeat, meritum etiam de congruo solis naturae viribus elicitum: ergò non potest voluntas creata promereri gratiam, vel ad illam se meritoriè praeparare, nisi prius auxilio Divino misericorditer ipsi collato praeveniatur: ergò natura rationalis relicta sibi, seu per propriae congeniae facultatem agens nequit se disponere ad salutem aut justificationem.

Sectio 4.ª
Altera Prologuij interpretatio refellitur.

43 Magister Soto lib. 2. de Naturâ et gratiâ cap. 2. et 3. (quem sequuntur Albarez, Medina Zumel, et alij plures) negat facienti quod est in se viribus duntaxat naturalibus, non solum omne meritum, sed omnem quoque proximam dispositionem ad gratiam justificantem, ad quam tamen

tam illi, nempe sic operanti, concedit dispositionem remotam. Ibidemque docet opera mere naturalia moraliter honesta multum conducere saluti assecutioni. Praeterea 4°. dist. 1ª quaest. 2ª. art. 3°. §. ad argumentum, de hominibus qui Deum cognoverunt lumine naturali, sed non coluerunt uti par erat, sic ait, si jus illud naturae servassent, Deus illis aptiori fidei radio affulsisset, ut salvi fierent. Denique dist. 14. quaest. 2. art. 5. censet, ad justificationem sufficere naturalem attritionem intra sacramentum poenitentiae.

Verum hoc expo- 44
sitio (si (prout ex verbis et contextu locorum, quos nunc allegavimus, perspicuè colligi videtur) de dispositione positivâ loquatur, est absolutè falsa, et (nisi de voce contendamus) ab antecedente prorsus indistincta; quandoquidem aegrè discrimen aliquod assignari poterit inter meritum de congruo, positivamque dispositionem in actu moraliter honesto consistentem, cum actus positivè, quamquam remotè disponens ad salutem sit opus adeo positivè conducens, et insuper opus quod respiciatur vel respici valeat à Deo, dum ab ipso conferatur gratia necessaria ad ulteriorem dispositionem, aut ad justificationem; at qui nihil ultra protendunt asserentes opera mere naturalia moraliter honesta rationem habere meriti de congruo respectu salutis et justificationis: ergo.

Praesertim autem 45
et ad hominem urgetur haec ratio contra Magistrum Soto, qui solum admittit merita de condigno, propterea que rationem meriti de congruo denegat etiam actui contritionis perfectae, prout est dispositio proxima ad gratiam sanctificantem, et praecisivè ab illâ consideratur; sed si haec ultima dispositio non procederet à gratiâ, justificatio, ad quam esset dispositio quodammodo diceretur et dici deberet ex operibus naturae, seu mere naturalibus esse: ergo si ratio dispositionis positivae, tametsi remotae ad justificationem inveniatur in operibus à solâ naturâ productis, etiam ipsa justificatio dici debet esse aliquomodo ex operibus naturae:

maximè cum hujusmodi dispositio reputari debeat proxima ad gratiam, quo sine dubio est principium dispositionis proximæ ad justificationem, quoque proinde ex operibus exit, consequenterque non exit simpliciter et absolutè gratia.

46 Secundo refutatur authoritate Sanctorum Patrum, qui solicitè nos admonent auxiliante Dei gratiâ provenire semper actus illos, quibus ut cumque competat ratio meriti, seu dispositionis ad salutem, cujusmodi censentur velle salvari, orare pro fide, pro dilectione, &c. Itaque Sanctus Prosper lib. 1°. de vocatione Gentium cap. 8. inquit, si
" quærit victoriam, non dubitet quærendi affectum ab illo se accepisse,
" quem quærit. Similiter Sanctus Fulgentius lib. 1. ad Monimum
" cap. etiam 8. ait, operatio gratiæ meritum hominis bonum, et incho-
" at ad justitiam, et consummat ad gloriam: primo inchoat in ho-
" mine voluntatem bonam, deindè eandem voluntatem adjuvat inchoatam.
Expressius autem, et longè clarius Epist. 6. ad Theodorum Senatorem,
" ubi dicit, ut desideremus adjutorium gratiæ, hoc ipsum quoquè est opus
" gratiæ; ipsa namque incipit infundi, ut incipiat posci.

47 Et prætermissis nunc aliorum testimoniis passim obviis, Divus Augustinus ubiquè totum salutis nostræ negotium refert ad vocationem Dei: sufficiat impræsentiarum adducere quod habetur lib. 83. quæstionum quæst. 68. siquidem ibi sic ait, etsi quisquam sibi tribuat, quod venit vocatus, non sibi tribuere potest, quod vocatus sit; atqui prorsus inutilis omninoque vana foret hoc operosa Sanctorum Patrum solicitudo si possent admitti actus naturales de congruo promerentes gratiam, s. ad eam positivè disponentes, cum actus hujusmodi nullatenus a gratiâ provenientur: ergo.

48 Ex aliâ nonnullis etiam Ecclesiæ Patribus familiari locutione, nempè, liberum arbitrium absque gratiâ Dei nihil prorsus valere nisi ad peccandum, sententia hoc impugnatur à moderno quodam Thomistâ Doctore Com=

pluribus. Sed fundamentum in quo nititur acceptum, tum ab aliis
Patribus uti dictum est, tum ab Augustino pluribus in locis, praecipuè
verò de Spiritu, et Litterâ cap. 3. sic aiente, nam neque liberum
arbitrium quicquam nisi ad peccandum valet: et, quod caput est, ab
Arausicano 2. docente canone 22. quod, nemo habet de suo
nisi mendacium et peccatum, cautè tractandum est; quia nisi locuti-
ones istae restringantur ad circumstantias et sensum controversiae cum
Pelagianis initae circa negotium salutis aeternae sustineri nequeunt,
cum à Gregorio XIII. damnata sit haec 27. propositio Micha-
elis Baii, liberum arbitrium sine gratiae Dei adjutorio nonnisi
ad peccandum valet,
Et rursus à Clemente XI. in celeberrimâ 49
suâ Constitutione incipiente Unigenitus Dei Filius data Ro-
mae anno 1713 configatur haec altera propositio. 38 Paschasii
Quesnel, peccator non est liber, nisi ad peccandum sine gratiâ li-
beratoris, cum tribus immediate sequentibus 39. 40. et 41., quae sanè
propositiones iisdem ferè terminis concipiuntur, atque citatae Patrum
et Concilii locutiones, etsi sensu longè diverso. Quare dicendum est,
Concilium Arausicanum, Divum Augustinum, et alios Ecclesiae Doctores
eo loquendi modo solum intendisse, liberum arbitrium absque gratiâ prae-
veniente posse peccando salutem impedire,* sed non posse sine gratiâ *l. ab eâ recedere
bonum aliquod opus exequi quod salutem obtineat, seu quo magis ad
eam accedat, quam si non operaretur illud.
Et hinc optimè refu- 50
tatur opinio Magistri Soto; quia, si opera solis naturae viribus,
et sine praecedente gratiâ producta mererentur de congruo justifi-
cationem et salutem, vel ad illas positivè quamquam remotè tantum dispone-
rent, aliquid utiquè valerent, et essent in negotio salutis, ut ex ter-
minis ipsis est evidens: ergo ejusmodi opera neque de congruo
promereri, neque positivè remotè disponere possunt ad justificationem
et salutem. Caeterum praelaudatus Magister Complutensis aliter me-
moratas locutiones intelligit, et Pelagianismum impugnaturus, Ba-

jansimy adoptare videtur vèl, ut est in proverbio, incidit in scyllg cupiens vitare Charybdim.

51 Deniquè sententia Magistri Soto refutatur ex Angelico Doctore, qui 2a. 2a. quæst. 24. art. 3o. ad 1y. docens gratig unicuique conferri iuxta dispositiong, et conaty accipientis illg, adjungit, sed hanc etiā dispositiong, vèl conatum provenit Spiritu Sancto movens [illegible] mentg hominis vèl plus, vèl minus, secundy sug voluntatg: et Ia. 2a. quæst. 112. art. 6. dixerat, quod etsi non requiratur antecedens dony habituale ut voluntas humana se præparet ad consequendy ipsy gratiæ habitualis dony, nè videlicet ut ibidèm ait, sic procederetur in infinity; attamē subdit ibi, oportet præsupponi aliquod auxiliy gratuity Dei internus animg moventis, sive inspirantis bony proposity.

52 Ob hoc allegatus Magister censet Divy Thomam in locis nunc adductis retractasse, quæ de præparatione ad gratiā viribus dumtaxat naturalibus habita tradiderat lib. 2. sententiary, quæque supra dedimus num. 26. et sequentibus: vèl ergò tenetur Magister Soto fateri Sancty Thomg ipsi contrariy esse, vèl planè concedere nullā dispositiony purè naturalē, seu quæ non provenit à gratiā Spiritus Sancti, positivè etiā remotè conducere ad justificationg aut salutg. Scio quòd ille non semèl Divo Thomæ dissentiat, atquè adeo quod fortassis hoc dilemma non multy eū urgeat; sed nolo vos ignorare, quod celebris iste Thomista, nobis in præsenti contrarius, etiā Angelico Doctori contradicat.

53 Nequè prætereundy est, quod ejus opinio de sufficientiâ naturalis attritionis intra sacramenty Pœnitentiæ, vel etiā baptismi ab adulto peccatore suscepti, ad justificationy obtinendā, sustineri nequeat, maximè post damnationg hujus propositionis, probabile est, sufficere attritiong naturalē 57. inter proscriptas ab Innocentio XI. Imò, vel ante confixā propositiong illā, ægrè defendi poterat memorata Soti sententia,

primo; quià iuxta Tridentinum Sessione. 6. cap. 6. ad justificationem omninò debet antecedere fides, quæ secundum Apostolum ad Ephesios cap. 2. Dei --- donum est, adeoque supernaturalis: ac per consequens etiam supernaturalis est dolor eâ regulatus. Secundo; quia Sessione 14. cap. 4. de attritione ad justificationem exactâ dicitur expressè donum Dei esse, et Spiritus Sancti impulsum: ergò mera naturalis attritio nequit esse dispositio proxima sufficiens ad justificationem adhuc intra sacramentum pœnitentiæ.

Et quamvis mirabile forsan alicui videbitur, quod Theologus Optimo voto, qualis est absdubiò laudatus Magister hoc accuratius non perpenderit presertim cum ipse tam acriter animadvertat in Scotum asserentem, etiam extra sacramentum pœnitentiæ possibilem esse dispositionem, quæ sufficiat ad justificationem impetrandam, quoque viribus naturæ tantum, et cum solo Dei concursu generali possit elici; non enim apparet, quare potius opinio Subtilis Doctoris ab illo Pelagianismi coanguatur, quam quod eidem censuræ subsit hactenus impugnata sententia censoris. Nihilominus, quod nos attinet, neutrum ex propositi adagij expositionibus ulla cum Pelagianismo, seu Semipelagianismo nota cognationis inurere voluimus, cum utraque defendatur à viris doctissimis, qui multipliciter et varie tergiversari possent. 54

Audeo tamen affirmare, quod salvâ fidê, nequeat asseri memoratam dispositionem solis naturæ viribus elicitam (quid quid sit utrum meritoria dicatur, an secus) esse necessariam; id quod etiam ejus patroni videntur agnoscere; quinet ab ipsis Massiliensibus clarè satis indicatur: proptereaque manifestè constat ex supra productis Scripturæ Conciliorum que testimonijs ad probandam prævenientis Dei gratiæ necessitatem pro justificatione consequendâ. Insuper audeo dicere, compari certitudine tenendum esse, quod præfata naturalis ad justificationem præparatio nequaquam dici valeat proxima dispositio sufficiens ad eandem; quià, si adstruatur 55

ita sufficiens, ut infallibiliter inferat gratiæ justificantis eam quæ sibi reddat omninò debitam, hoc est ipse Pelagianorum error: ergo.

56 Si vero non statuatur adeo efficax, sed tali indoli, ut Deus absolutè possit illam non attendere, modò quò procisivè à promissione Divinâ, cujcumque dispositioni, licet auxilio supernaturali producto, potest accidere; quandoquidem ejusmodi dispositio sufficeret ut gratia justificationis, absolutè simpliciter quæ diceretur ex operibus esse; sufficeret etiam, ut homo sine restrictione diceretur ex suo sibi justificationem adquirere: quemadmodum ignis verè dicitur ex suo comburere, quia vim comburendi sufficientem habet, esto non tam efficacem, ut absolutè nequeat impediri. Recta, clarissimaque videtur illatio, nec minus clarè contraria doctrinæ Tridentini Sessione 6. cap. 8., nihil eorum quæ justificationem præcedunt, sivè fides, sivè opera ipsam justificationis gratiam promeretur, si enim gratia est, iam non ex operibus; alioquin, ut idem Apostolus inquit, gratia iam non est gratia.

57 Quodsi tamen controversia sit aut instituatur de sola dispositione remota, nec adeo clarè, neque tam efficaciter impugnari poterit ex principiis fidei; quia definitiones Conciliorum et effata Patrum plerumque loquuntur de actibus ad justificationem præparantibus, ac etiam aliquomodo secum antecedentibus, attentis autem, ut oportet, rationibus, atquè fundamentis in quibus Patres, et Concilia nituntur, perpensâ quâ locutionum universalitate, quam semper et ubiquè servant, facile monstrabitur ex huccusque dictis opinionem illam ferè nihil probabilitatis habere posse.

58 Verumtamen ejus patroni quos inter multi gravissimique Theologi deprehenduntur à nigrâ erroris notâ quodammodo poterunt excusari, vel quia non omnino perspexerint definitiones Conciliorum, Patrumque locutiones; l. quia duntaxat intenderint aliquam dispositionem negativam, quatenus nimirum

[margin: nega] per opera naturalia moraliter honesta impediunt peccata, quæ non

solum obsistunt introductioni gratiæ, sed etiam præstant homines positivè indignos illius: 2. demum quia tantum statuere voluerint qualemdam dispositionem, quæ licet ex naturâ rei non exposcat infusionem gratiæ, tamen ab hac exigatur: ad modum quo natura rationalis à gratiâ præsupponitur, quin ideo gratiam ex se postulet aut requirat.

Et quod speciatim attinet Angelicum Doctorem exponi poterit, et sanè sine recursu ad retractationem à Thomistis inventam; dici namque potest, quod unicè negaverit, aut excluserit gratiam habitualem, sivè per modum habitus, uti necessariam ad memoratam dispositionem eliciendam; minimè vero gratiam actualem, aut per modum actus, quo voluntas excitatur, et cujus principium sit ipse Spiritus Sanctus internus operans, quatenus ut explicatum est num. 16. et sequente internos hujusmodi motus immediatè producit in nobis sine nobis liberè concurrentibus, ac etiam sine nobis operantibus vi principii supernaturalis, quod nimirum sit per antecedentem ejus infusionem. Quare Divus Thomas quandoque dicit hoc excitativum esse quid exterius, eo quod tale sit principium excitans effectivè: interdumque vocat illud interius, eo quod interdum sit principium formale formaliter excitans, nimirum ipsamet inspiratio Spiritus Sancti. 59

Sectio 5.ª

Solvuntur argumenta contrariorum.

Uti parum aut nihil in re differunt impugnatæ duæ prologquii expositiones, ita quidquid in favorem unius adducitur, etiam ad alteram suapte allegari solet. Quare rationes pro utraque militantes promiscuè dabimus. Inprimis ergò sic arguunt ex Isaiâ cap. 30: expectat Dominus ut misereatur vestri: ergò Deus requirit aliquid exhiberi prius ab homine, ut postea gratiam suam illi conferat. Confirmant; quia subindè promittitur in Sacris Litteris remissio peccatorum erogantibus eleemosynam, et irrogatas injurias condonantibus: sic enim Danielis. 4º. Nabucodonosoro Profeta dicit, peccata tua eleemosynis redime, et iniquitates tuas misericordiis pauperum. Et Lucæ 6º. Salvator Noster 60

ait: *dimittite*, et *dimittemini*: ergo. Hic etiā à quibusdā accumulari solent ea Scripturæ testimonia quibus disp. 2a probavimus Deū seriò velle salutē omniū hominū, sed ut mox constabit importunissimè.

61 Igitur ad argumentū concessa antecedente distinguo consequens: Deus vult aliquid exhiberi priùs ab homine solis naturæ viribus operante, nego consequentiā: ab homine instructo actuali gratiâ præveniente, concedo consequentiā. Hanc ergò gratiā actualē Deus impertitur omnibus, et exigit, aut expectat eos operari iuxta vires auxilij, quod unicuique offertur, ut gratia uberior illi elargiatur, venia quæ peccatorū. Similiter ad confirmationē respondeo, remissionē peccatorū utique promitti remittentibus injurias, et eleemosynas donantibus ex affectu supernaturali; secus autē si fiant ex misericordiâ, seu pietate merè naturali.

62 Ut igitur actus misericordiæ, quibus indigentia pauperū sublebatur, et injuriarū illatio condonatur, sint quales exiguntur in allegatis promissionibus, opus est ut fiant altiori spiritu, quā qui correspondet pietati purè naturali: ac per consequens quoties exercentur ut oportet ad salutē, non præcedunt, sed subsequuntur motionē Divinæ gratiæ. Pulcherrimè Divus Bernardus de gratiâ, et libero arbitrio responsionē hanc in paucis confirmat, seù potiùs exhibet inquiens, *conatus liberi arbitrij cassi sunt ad bonū (nempè saluti æternæ) si non adjuventur: nulli si non excitentur*.

63 Præterea quod spectat consiliū Danielis (in quo præ alijs testimonijs niti videntur adversarij) quantū procise constat ex litterâ solū respiciebat liberationē à malis temporalibus, cui profectò satis proportionantur actus honestatis duntaxat naturalis. Quo sensu similiter à multis accipiuntur variæ promissiones in Scripturâ factæ, quod nimirū ad elargitionē bonorū tantū temporaliū extendantur, cui pariter actus naturalis honestatis proportionati sunt. Undè nullatenùs inferri potest, quod actus honesti merè naturales habeant etiā proportionē, seù per modū dispositionis, aut per modū meriti cū salute æternâ.

Ex

Ex testimonijs, quae disputatione praecedente dedimus ad probandum 64
Deum seriò velle salutem omnium hominum unicè deducitur, quod abundè providerit omnibus media sufficientissima ad salutem obtinendam: et aliundè, quod illa media dicant, vel includant aliquid velle supernaturale gratis omninò concessum hominibus, et sine quo nihil possit illi velle, seù facere, per quod salutem promereantur, aut se positivè disponant ad illam consequendam, cum ad actum quemcumque salutarem eliciendum omninò requiratur, ut praecedat auxilium gratiae, prout obiter insinuavimus num. 23., et ex professò probavimus à num. 37. hujus disputationis. Undè patet quam importunè nobis in praesenti obtendantur illa sacra testimonia.

Arguunt secundo freti authoritate Tridentini saepè citatâ 65
~~sessione~~ sessione 6a. cap. 8o. sic dicentis, Cum vero Apostolus dicit, justificari hominem per fidem, et gratis; ea verba ~~intelligenda sunt~~ eo sensu intelligenda sunt, quem perpetuus Ecclesiae Catholicae consensus tenuit, et expressit, ut scilicet per fidem ideo justificari dicamur, quia fides est humanae salutis initium, fundamentum, et radix omnis justificationis: sine quâ impossibile est placere Deo, et ad filiorum ejus consortium pervenire; gratis autem justificari ideo dicamur, quia nihil eorum quae justificationem praecedunt, sive fides, sive opera, ipsam justificationis gratiam promeretur: in quibus verbis, inquiunt, oportet Concilium loqui de justificatione formaliter acceptâ, seù pro infusione gratiae sanctificantis, per quam peccata remittantur; et non de justificatione ~~pro~~ integraliter sumptâ, seù pro totâ illâ mutatione, quae contingit in homine peccatore, quaeque incipiens à vocatione Dei, prosequitur usque ad infusionem gratiae justificantis: quandoquidem haec mutatio tam fidem, quam alios peccatoris actus includit, àc per consequens fides, et alia peccatoris opera solum praecedere valent justificationem formaliter acceptam.

Nunc sic: iuxta 66
communem, imò communissimam Theologorum opinionem fides, et contritio merentur de congruo formalem sanctificationem ad eamdemque secundum omnes ex ipsius declaratione Concilij positivè disponunt hominem

eas elicienti; atqui formalis justificatio non ideo desinit impartiri gratis ut ex ibidem annexâ Concilij doctrinâ manifestè colligitur: ergo ex nostrâ Adagij duarum expositionum, quas hactenùs impugnavimus infertur, quod gratia justificationis non impenditur gratis. Vel quod eodem redit esto liberi arbitrij solius naturæ viribus meretur de congruo gratiæ, ad eamvè se moraliter positivè disponat, non indè sequitur quod gratia non sit omnino gratuita: ergo.

67 Ad argumentum responderi potest bifariè: primò negando Concilium in verbis allegatis præcisè locutum esse de justificatione formaliter acceptâ cum in adducto Pauli testimonio potiùs integraliter accipi videatur. Nec oppositum evincitur ex adjunctâ consideratione, scilicet ex eo, quod fides, et opera justificationem antecedat; quia potuit Concilium ibi loqui de fide, ac operibus, qualia Pelagiani requirebant naturæ tantum viribus elicita, declarans ea nullius esse meriti respectu justificationis impij, seu nullam habere vim, aut vigorem ad illam inducendam.

68 Secundò responderi potest concedendo justificationem in allatis Concilij verbis sumi formaliter, atque adeo Concilium ibi loqui de fide, ac operibus verè supernaturalibus ad justificationem formalem disponentibus; non tamen justificatio ideò desinit esse gratiosa, seu gratis conferri: sic enim attribuitur illi antecedenti dispositioni, sivè merito qualicumque, ut propriè donetur gratia pro gratiâ; quandoquidem opera præfata totam suam congruitatem ad justificationem, totumque conceptum positivæ dispositionis ad eamdem, desumunt, et habent ab auxiliante gratiâ præcedente, sivè motione spiritus, sine quâ liberum arbitrium erat antecedenter impotens ad ea peragenda.

69 Jam verò si potestas merendi de congruo justificationem, vel ad eam positivè disponendi concederetur ex solis naturæ viribus coalita, tunc sanè solutio hæc admitti non posset: proindeque nec absolutè salvari, quod homo justificaretur omninò gratis, nisi recurratur cum Pelagianis ad gratiæ creationis, quæ certè ta-

lis appellari nequit in sensu in quo Concilij loco nuper allegato locutus est cum Apostolo: ergò si detur, hominem solis naturæ viribus agentem posse de congruo mereri justificationem, l. ad eam se positivè disponere, ne ipsa justificatio non erit gratia.

Tertiò et principaliter arguunt 70
ab authoritate Patrum Græcorum præsertim Chrisostomi, qui pluribus in locis apertè favet impugnati Prologuij expositionibus in specimen Homilia 27. in Genesim sic ait: tanta est erga nos Dei misericordia; ut ubi viderit voluntatis nostræ propositum non tardat, nèc differt, sed accelerat. Et iterum Homilia 42. in eumdem librum exagerans Abrahæ sanctitatem inquit, quod non per fidem à Parentibus acceptam, sed per scientiam à natura inditam adeò profecit.

Et ad praecludendam responsionem 71
quæ dici posset Sanctum illum Patriarcham eò perfectionis evasisse, quia magnam à Deo gratiam acceperat, illicò subdit, fateor ita esse, et ego verum „
nisi primus, et ipse quod suum erat fecisset, non tantam à Domino obtinuisset. Capropter non solum hoc vide, sed in unoquoque diligenter attende „
quomodo primus in omnibus virtutis suo inditium exhibuerit, atque sic „
Divinum meruerit praesidium. Et omissis alijs pluribus in eundem specimen collimantibus, ita pergit, etenim qui scit arcana mentis nostræ „
cum viderit nos conari, et eniti ad virtutis agonem statim, et nutu suo nos „
adjuvat: ergo iuxta Sanctum Doctorem homo debet incipere, et ad opera salutaria de suo prius aliquid producere, ut deinceps Deus illi opituletur.

Rursus Homilia 17. in Joannem super illa verba conversus autem 72
Jesus, et videns eos sequentes se, clarissimè pro contrarijs ita loquitur, hinc admoneri possumus Deum in nos suis beneficijs nostras non prævenire voluntates, sed à nobis incipiendum esse. Tandem Homilia 2a. in Epistolá ad Hebræos, inquit: oportet nos eligere statim quæ bona „
sunt, et tunc Deus quæ sua sunt introducit. Non antecedit nostras „
voluntates nè lædatur liberum arbitrium; cum autem nos elegerimus, multam tunc nobis affert auxiliationem. Profecto nèc ipsimet adversarij

doctrinæ suæ luculentius tradere videntur. Neque minus perspicuè loquuntur in eorundem favorem Sanctus Damascenus, Theophilatus, Œcumenius, Origenes, et alij.

73 Ad argumentum facilè respondent aliqui cum Acuto Doctore, Patribus Molina, Maldonado, et Egregio Evangeliorum Concordatore Cornelio Jansenio Gandavense, nec non alijs gravissimis Theologis aientibus, in re ista Græcos Patres, aut omninò consensisse Massiliensibus, aut saltem incautè locutos, ac proinde cautè legendos esse. Nos verò sequemur Eximium Doctorem, qui summâ veneratione solidâque pietate laudatos Ecclesiæ Patres interpretatur in sensu catholico: quique licet errores ubicunque deprehensos insectetur, donec funditùs eos evertat, et prosternat; errantibus autem quantum fas est, benignè parcit.

74 Itaque lib. 2. de Prædestinatione cap. 8. num. 10., Chri-
,, sostomi causam agens, <u>respondeo</u>, inquit, <u>eum non sit sibi contrarium</u>, et
,, quoad verba cum alijs sint concilianda, potius ea quæ difficilia apparent
,, trahenda esse in bonum sensum aliorum, quàm è converso, quia et facile fieri
,, potest, et id est magis consentaneum rationi, ac pietati. Deinde quia in cæ-
,, teris <u>Patribus</u> (non solum Græcis, sed etiam Latinis, quorum plurima loca
,, producit ille capite) <u>ferè</u> eadem diligentia necessaria est, quæ in eis adhi-
,, bent, et admittunt moderni Authores; non video autem cur in Chrisos-
,, tomo crediderint id fieri non posse. Ego existimo † ~~[illegible]~~ Patres imitatos esse
,, Scripturam, quæ tribuendo gratiæ tribuit omnia, urgendo initium boni operis
,, videtur ab homine <u>postulare</u>.

† prædictos

75 Quod probat clarissimis Scripturæ testimonijs, quæ profert ibi quibusque prosequens institutum adjungit, <u>et multa</u>
,, sunt similia, quo etiam Concilium Tridentinum affert Sessione 6.ª, et ea expo-
,, suit, quia per hoc admonemur libertati nostræ, l. excitamur, ut bene utendo
,, una gratiâ, aliam impetremus, l. ad aliam disponamur; non verò signi-
,, ficatur per verba similia exordium salutis, l. prædestinationis esse ex no-
<u>bis</u>. Eundem ergo esse censeo sensum Chrisostomi, et antiquorum Patrum, in quibus verbis profunda sapientia cum insigni religione de palma certat.

Igitur ex aliis ejusdem Chrysostomi locutionibus excerpendus est sensus earum, quæ nobis objectæ sunt: et sanè gratiæ necessitatem ad bene moraliter agendum adeo frequenter inculcat, ut veritas Catholica ubiquè sensu ... dubitari non possit: nam Homilia. 28. in Genesim prope finem, ostendens quomodo fides per Divinam gratiam suadeatur hominibus, plura quæ proponent impedimenta, dicit, gravia gratia substulit hæc omnia; similiter Homilia 38. præter alia sic ait; alioquin preces nostras semper proveniens. Ibidem quæ declarat, quomodo fides, et petitio Chananeæ à gratiâ initium habuerit. Rursus Homilia 12. in I. ad Chorinthios super illa verba Capitis 4.i, Quid autem habes, quod non accepisti? Acceptum, inquit, habes, non hoc, aut illud, sed omnia quæ habes, non enim hæc recte ,, facta tua sunt, sed Divinæ gratiæ, etiam si fidem dicas, ea extitit ex vo- ,, catione. Tandem, ut alia multa prætermittam, Homilia. 8. ad Filipenses, ait, Deus qui operatur in nobis &c, et propensionem voluntatis, ipse nos præbet, et operationem. 76

Generatim itaquè respondere potest, Sanctum Doctorem ubi nobis objectum, egisse cum fidelibus, quos in principiis doctrinæ Christianæ supponebat instructos, eos que vividè hortabatur, ut ad perfectionem annitentes, facerent quantum ex se possent, ulteriora que dona Dei recipere sperarent; quia licet quodlibet desiderium, aut studium pietatis non tam sit nostrum, quam Dei, gratiæ que Divinæ: nihilominus etiam dicitur nostrum dum comparatur ad alia Dei dona, quæ solus efficit ipse, quæque regulariter non confert nisi conantibus auxilio tam accepto: hujus modi dona sunt victoria perfecta passionum, inordinatorumve motuum animi, plena remissio culparum, deinque vita æterna. 77

Præterea, Sanctum Doctorem 78
ita loqui multa coegisse poterant, nempè necessitas exponendi contra Manichæorum errores attemperationem gratiæ cum voluntate creata, quæ ita juvat, ut minimè tolleret ejus libertatem: necessitas etiam objurgandi socordem quorundam pigritiam, qui pietatem videntur aliquomodò amare, quin et ambire, ita tamen ut absque labore sui vellent eam omninò gratis à Deo infusam habere. Quarè subinde repetit non ita proveniri

voluntatis nostras à Divinâ gratiâ, ut hoc illas antecedenter ad unũ
determinet, sed ab eâ sic ad virtutẽ allici, seu trahi, ut in illũ conatu ma-
neat in potestate liberi arbitrij: sæpissimè que contingere, quod hujusmodi
conatus ita procedant à Divinâ gratiâ, ut sint simul exercitiũ liberæ
voluntatis creatæ, imo talia libertatis exercitia supernaturalia, secun-
dũ ordinẽ Divinæ Providentiæ quandoque debent anteire alia Dei dona;
opus enim salutis nostræ sic inceptũ Dominus misericorditer prosequi solet,
atque perficere, nisi creatũ arbitriũ ab opere inchoato deflectat.
79 Et hinc esto
laudaverit Abrahamũ, eò quod per naturalẽ cognitionẽ ita se gesserit, ut
vocationi Divinæ non apposuerit impedimentũ, et insuper, quia cũ fidẽ
à Parentibus non didicerit, se tamẽ ad obediendũ revelationi vocationique
Divinæ docilẽ, ac facilẽ præbuerit; nūquã affirmavit Sanctus Doctor hoc
ultimũ evenire sine adjutorio Dei; sed quia dicebat ad populũ in fidei
mysterijs eruditũ, abstinuit à repetitione veritatis, et audientibus perspectæ,
nec non à semet ipso sæpius edoctæ. Merito itaque laudatus est Abraham,
qui, cũ instructione Parentũ fideliũ careret (quæ quidẽ ex se proximè
insufficiens est ad fidem infundendã, et ad summũ iuxta providentiã
ordinariã est occasio non data, sed à Deo misericorditer accepta, ut super-
naturale lumen inferat illis, qui sic à Parentibus edocentur) vices ejus
naturali rationis lumine supplevit, studiosè diligenterque de Deo cogi-
tans illuminatus est à Divino spiritu.
80 Nullũ ergò propositũ Abrahami pu-
rè naturale, nec ulla merè naturalis ejus cogitatio fuit meritũ, aut etiã
dispositio moralis ad gratiã accipiendã; sed unicè dispositio negativa præcisè
removens impedimentũ actualis peccati, occasio que purè materialis, ut inte-
rius à Deo [illegible] moveretur, et ita supernaturaliter excitatus, adjutusque
concesso gratiæ auxilio viã salutis iniret, prosequeretur, atque demũ absolve-
ret. Adde quod inspirationes hujusmodi dici possunt aliquo modo natura-
les; quia scilicet non supponunt in subjecto lumen supernaturale per modũ
habitus, ac per consequens non oriuntur ab inhabitante, sed tantũ à movente
spiritu: et insuper quia re ipsâ non excedunt ordinariã Dei providentiã

supernaturalē. Hoc ad Chrisostomi defensionē abundè sufficiunt.

Argu- 81
unt quarto: videtur innegabile, quod homo nondū tactus motione
Spiritus Sancti progressis suis viribus adesse possit concioni Evangelico, atten-
teque veritates à Concionatore prolatas audire, multipliciter pendere,
nec non enixè Deū orare, ut verę earū intelligentię illi dignetur infun-
dere, quę cuncta pro ut frequenti constat experientia, magnopere conducunt,
ę ut homo ille, si supponatur antecedenter infidelis anentiū praestet mysteriis
fidei, quę, ut si peccator etię existat, de patrati culpis sincerè doleat. Imo cre-
di potest Augustinus lib. de Dono perseverantię cap. 14., postquę dixerat, Tyrii
relicti sunt, et Sidonii, qui etię credere potuerunt, si mira illa Christi signa
vidissent, ideo subdidisse, ex quo apparet habere quosdā in ipso ingenio Divinū "
naturaliter munus intelligentię, quo moveantur ad fidem si congrua suis "
mentibus, l. audiant verba, l. signa conspiciant; sed si praestans ingenium, et
indoles optima usque adeo conferunt ad fidei receptionē, quęto magis ad eandē
conducet exercitiū virtutū moralium, quod potest homo naturali lumine ra-
tionis assequi: ergo &c.

Confirmant primo: gratia siquidē exigit pro subjecto proprio naturę 82
intellectualē, licet hoc sit entitative naturali, et ex se non postulet gratię: ergò
potest prima gratia requirere ęquę dispositionē ex parte subjecti virtutē aliquę,
aut exercitiū virtutis meri naturalis, esto vicissim ab ista non exigatur. Con-
firmant secundo: quia videtur ex terminis convenire magis, magisque decere
Divinę ęquitatē, quod homini bene utenti viribus naturę conferatur prima
gratia vocationis, quę quod eadem impio concedatur: ergo qui facit quętū est
in se solis naturę viribus meretur de congruo gratię vocationis adęque mo-
raliter positivè se disponit.

Ex ię dictis respondeo, memoratos actus quandocumque fiunt ut oportet ad salutē 83
ab auxilio supernaturali prodire quo motus, et excitatus est quisquis illos elicuit,
ad hoc ut eos operans ulterius illustraretur, et ad fidem ac pœnitentię denique per-
duceretur. Quod si vero supponatur, profatos actus esse tales, ut non oriantur a
principio supernaturali, nec rationē meriti, neque rationē positivę dispositionis
ad primę gratię subibunt, quantūcumque moraliter honesti sint: quia si gra-
tia petit aliquę dispositionē praviā, utique supernaturalē determinatè

requirit: omnes enim formæ, quævis exposcant dispositiones entitativè inferiores se, attamen determinatè postulant eas, similes actibus, ad quos producendos innatâ suâ virtute feruntur, àc perconsequens à gratiâ petentur actus supernaturales: ergo.

84 Quod gratiæ habitualis speciatim attinet, certum est omnibus (saltem à nullo quem viderim revocatur in dubium) quod illa non exigat in dispositionem aliam qualitatem per modum habitus. Ad summum ergò requirere poterit actus quosdam similes illis, qui procedunt ab ipsâ cum adest, et à concomitantibus ipsam virtutibus; sed actus provenientes à gratiâ habituali, et à virtutibus ab eâ radicatis indubitatò sunt entitativè supernaturales: ergò actus purè naturales à solius naturæ viribus orti non poscuntur à gratiâ habituali tamquam dispositiones ad sui receptionem.

85 Igitur actus merè naturales, ut supra constitit, negativè tantum disponunt ad gratiam, quatenùs nimirum impediunt peccata, quæ quidem obsunt ejus infusioni, vel ob eorum incompossibilitatem cum illâ, vel quià reddunt subjectum positivè indignum illius. Ad hoc, actus honesti purè naturales possunt esse occasio non data, sed à Deo misericorditer accepta ad gratiæ conferendæ, non quod sine tali occasione nequeat ea impertiri, sed quia pijssimè solet ejusmodi occasiones assumere, ut illa elargiatur. Insuper etiam actus memorati possunt esse occasio quatenùs per eos adquiruntur species objectorum materialium erga, l. circa quæ virtutes tam infusæ, quam adquisitæ versantur: species enim hujusmodi constituunt, et aliquo modo perficiunt potentiam obedientialem animæ rationali, ut elevata per auxilium supernaturale supernaturaliter agat.

86 Et in hoc sensu locutus est Augustinus ubi nuper allegatus; quià scilicet ingenium vividum, et acre majorem quidem abidubiò præferent aptitudinem ad intelligendum, ringendum, et intimè perspiciendum veritates æternas, si sufficienter illi proponantur. Mitis etiam indoles minùs resistit vocationi Divinæ, l. quia coercet omnino ferventes passionum impetus, l. quia facilius temperat subitos animi motus, l. demum quia non patitur immoderatos æstus concupiscentiæ, quæ cuncta cælestes inspirationes effectu subindè privant, ac perconsequens illis amotis, ob ex gratiæ non exiguus amandatur.

87 Ad primam confirmationem concedo antecedens, et nego consequentiam, quià quæcunque gratia supernaturalis (de quâ modò dicitur) est accidens,

atque

atque adeo impotens existere, quin alicui subjecto substantiali, l. insit, l. inhæreat, et cum aliunde actus qui procedunt à gratiâ tanquam à principio sint naturales, ipsa gratia necessario postulat pro subjecto naturam rationalem esto vitiis ab istâ non exigatur. Quemadmodum ergo sola natura rationalis est perficienda per gratiam, ita per se se sufficiens est ad illam recipiendam, quin adhoc ulteriorem aliquam dispositionem exposcat.

Adde quod juxta iam insinuata, si gratia de quâ nunc est sermo, sit actus aut opera- 88
tio nequit pro dispositione postulare alium actum nè scilicet detur processus in infinitum: et aliunde quia talis actus esse deberet ejusdem ordinis, uti perpetuâ rerum omnium inductione liquet, quæ siquid ulterius in suo subjecto prærequirunt, id utique petunt ad eiusdem ordinem attinere. Si vero gratia illa sit habitus aliquis, atque adeo principium activum in ordine supernaturali, ex se, sivè naturâ suâ nullum actum antecedentem efflagitat, cum ipse sit institutus ad agendum.

Si tamen ex congruentiâ quadam exigantur actus aliqui per modum dispositionis ad 89
infusionem gratiæ, tales actus ex ejusdem congruentiæ regulis omnino debent esse supernaturales, ut potè motus quidam imperfectiores, quibus à Deo supernaturaliter adjuncta natura rationalis adducatur, et pertrahatur ad motus perfectiores, perfectionem vè virtutis illius: ut ita semper verificetur effatum Apostoli 2.a ad Ephesios, *creati in Christo Jesu in operibus bonis, quæ præparavit Deus, ut in illis ambulemus*, quatenus nimirum ipse per gratiam suam liberaliter impertitam, nullo que procedente merito nostro, seu dispositione propriè tali ordinem supernaturalem inchoat.

Ad secundam confirmationem respondeo convenire 90
quidem Divinæ magnificentiæ gratiam suam elargiri bene utentibus ingenitâ sive naturali virtute liberi arbitrij; quemadmodum etiam ei congruit, eamdem erogare male utentibus, aut abutentibus illâ suâ virtute; neutrum enim Divinæ liberalitati repugnat, eamque summopere decet utrumque: caeterum tota ratio, l. congruentiæ, l. æquitatis ad istam gratiæ concessionem est unicè penes Deum, et nullatenus penes bonum usum arbitrij creati utpotè quod solis naturæ viribus operans ad ordinem supernaturalem pervenire nequit, etsi per eum agens possit se præstare positivè indignum illius. Quo sensu sumendum est illud Nazianzeni *fidem loco præmij accepit*, quatenus videlicet ex solâ magnificentiâ Deus ob opera naturaliter honesta, naturalique duntaxat præmio digna fidem contulit; quæ certè nequit propterea dici ex operibus esse, cum ejusmodi opera nullam cum illâ proportionem habeant.

Disputatio 4ª.

De alijs Axiomatis acceptionibus.

Eò usq processit disputatio de Paroemiâ Theologicâ facienti quod est in se, Deus non denegat gratiam, ut plus aequo protensa, aut nimis ea excrevisse non nemo forsan arbitrabitur; sed adeo scatet inflexis difficultatibus, quas indicare saltem omninò necessarium est, ut ferè nequeat magis contrahi. Quarè nè supra modum videatur extumere, nè vè utilitati dispendio brevitati prospiciatur, hìc illa dissecare placuit, ut, et quae supersunt expositiones ejus impugnandae, quae demum tenenda commodius exhibeantur.

Sectio Iª.

Tertia Prologuij explicatio refertur, et refutatur.

I. Plures ingenio clari Recentiores cum Acuto Doctore, post antiquiores alios, concedunt Adagium accipiendum esse de faciente quod est in se nondum instructo gratiâ supernaturali, non tamen omni per Christum gratiâ destituto; siquidem impossibile censent opus aliquod moraliter honestum etsi purè naturale, quod non oriatur ex aliquo dono gratuito: nam etsi non affirment, imò negent, hujusmodi donum ad ordinem supernaturalem attingere, tamen id asserunt intra naturae limites esse quid speciale, quatenus ex vi creationis, et generalis Dei providentiae, non debetur naturae rationali, proindeque, quoties ipsi confertur, dicendum esse gratiam per Christum, cum uti certum habeatur nullum speciale beneficium à Deo concedi hominibus, nisi propter Christum Dominum, maximè si ex ordinatione Divinâ conducat ad salutem aeternam consequendam.

2. Undè, pergunt illi, salvatur gratiam justificationis non solum simpliciter, sed omnimodè gratiam esse; quia tametsi concedenda sit bene operanti viribus naturae, operaque naturalis dumtaxat honestatis ad eam disponant: at verò debitum indè resultans siquod, et quantum est, originem trahit ab illâ alterâ gratiâ, à quâ bonum opus procedit. Caeterum quia non omnes naturalis hujus gratiae Patroni conveniunt in illâ, seu declaranda, seu defendendâ, claritatis ergò singulorum opiniones, dicendi vè modos oportet seorsim impugnare.

3 Et imprimis facile refelluntur, qui cum Gregorio dictam gratiam, l. ut alij loquuntur, donum illud statuunt in qualitate quadam transeunte, sivè motione antecedenter à Deo impressa, quae simul cum voluntate coefficit actum honestum, quoque nequit asseri generaliter debita, l. ad agendum requisita, quia nimirum voluntas absque praefatâ motione malè saltem operari potest. Facile, inquam, refutantur: si enim praevia illa motio

connectatur essentialiter cum actu honesto, libertas hujus omnino perimitur nec in aliquo non bene operante vera sufficientia ad *operandum invenietur. *bene

Praeterea, nusquam de tali motione meminerunt 4
Ecclesiae Patres aut Concilia, ut vel inde constat, quod nulla eorum verba ei faventia reperierint adversarij. Profecto, non alia gratia detegitur in Concilijs, et Patribus, quam quae consistat, l. in actu vitali sanctae illustrationis, aut piae affectionis, l. in habitu, sive qualitate, quo sit ex genere suo permanens. Denique, l. donum illud est absolute supernaturale, l. naturale simpliciter? Si primum, inde sequitur, opus moraliter honestum fieri non posse sine auxilio supernaturali: quod quidem aegre sustineri poterit post damnatos errores Baij, et Quesnel. Si secundum; sequitur, dispositionem ad gratiam justificantem esse simpliciter ex natura, nec ullatenus indigere auxilio supernaturali: quod certe non minus absonum est.

Compari facilitate refutantur, qui 5
post Castro, Roffens, et alios recurrunt ad excitationem quandam ordinis utique naturalis, at vividiorem, entitative que perfectiorem, quae quo provenire valeat a tunc occurrentibus causis naturalibus, quoque propterea nequeat non esse a Deo specialiter operante. Refutantur, inquam, quia vividior hoc excitatio non est necessaria semper, etiam post generis humani lapsum ad bene moraliter agendum, cum saepe contingat virtutes morales aliquas exerceri sine molestia, ut filiorum observantiam in parentes animo mites, atque benignos, obedientiam servorum erga Dominos levissima tantum imperantes, misericordiam in pauperes multa prorsus inopia, et similes.

Insuper ex hoc dicendi modo videtur everti necessitas auxilij supernaturalis ad justificationem reipsa consequendam; quia pariter dici posset sufficere specialissimam excitationem ad opera magis ardua, ad totam que legem diu servandam: nam licet in executione talium operum succrescant difficultates, etiam ad istarum incrementum augeri valet excitatio praefata, et major, atque major a Deo infundi: ergo. 6
Neque ratio haec enervatur communi solutione, qua dicitur inter dispositiones ad justificationem actus quosdam supernaturales intercedere; quamvis enim hoc ita sit, inde saltem infertur, quod initium justificationis esse possit ex sola natura, l. ex operibus, quae phrase significantur apud Scripturam, et Patres opera quae fiunt absque auxilio supernaturali.

Consequens est absolute falsum, et erroneum, consequentia vero recte deducitur, quia 7

juxta sententiã, quã hic impugnamus posset homo per majorẽ, aut vividiorẽ illã excitationẽ entitativè naturalẽ, se disponere ad gratiã entitativè supernaturalẽ exactã, et necessariã ad eliciendos actus supernaturales, quibus, et proximius ad justificationẽ accederet, quibus quẽ tandẽ eã assequeretur: quod certè nihil aliud est quã justificationẽ incipere ab actibus illis merè naturalibus, ac perconsequens initiũ ejus esse ex solâ naturâ.

8 Adde quod etsi memorata major excitatio hic et nunc à Deo profluens excederet vires astantiũ tunc casus agentiũ, non tamẽ esset naturâ suâ talis, ut produci non posset abagentibus purè naturalibus, quæ quidẽ adesse possent virtutis majoris, et majoris, atque adeo demũ plenè sufficientis ad excitationẽ illã cũ solo Dei concursu generali causandũ: ergo tunc casus initiũ justificationis esset abagentibus purè naturalibus, l. ab istis originẽ duceret justificatio. Sequela manifestè repugnat definitionibus Ecclesiæ contra Semi-pelagianos.

9 Ob hoc Accutus Doctor disp. 91. in Iã partẽ docet, quod gratia requisita ad prædictã dispositionẽ, vel ad hoc ut homo dicatur faciens quãtũ est in se, consistit* in congruitate cogitationis honestæ necessario procedentis moralẽ illã naturalis honestatis operationẽ; quia cũ voluntas creata nequeat movère intellectũ ad primã cogitationẽ, et aliundè possibile sit, quod hic et nunc moveatur à cogitatione congruâ (conjungenda scilicet cũ consensu) vel ab incongruâ (nimirũ à consensu separanda), quod actu moveatur ab illâ pro istâ, nequit non esse speciale Dei beneficiũ.

*consistit

10 Insuper quodcũque beneficiũ à Deo datũ hominibus in præsenti providentiâ, maximè si pertineat ad bonos mores, ipsis utiquè confertur obmerita Christi: consequẽterque nullũ opus moraliter honestũ efficere valent in hâc providentiâ, quod non procedat a gratiâ per Christũ. Quod autẽ hujusmodi gratia reperiatur in faciente quod est in se, sufficit ut hoc axiomatis expositio distet ab errore Massiliensiũ; quia non solũ perfectio, sed etiã inceptio justificationis in gratiã per Christũ omnino refunditur.

11 Sed contra primo; si enĩ cogitatio naturalis honesta constituitur in esse gratiæ per Christũ vi congruitatis hujusmodi, sequitur quod non sit gratia per Christũ cogitatio ~~hujusmodi~~ honesta, cui congruitas ista defuit: atque adeo quod omnes, qui male moraliter operantes incongruã reddunt cogitationẽ honestã, careant gratiâ per Christũ: ergo deest illis omnibus vera sufficientia ad salutẽ, utpote quæ non datur absque gratiâ per Christum.

Consequentia

Consequentia recte deducitur, consequens vero nimis absonum est ut ab adversarijs admittatur. Contra 2°, quia 12

tamet si cogitatio congrua pro in congrua etiam ordinis naturalis, sit speciale beneficium respectu illius cui confertur, si hic in individuo consideretur; non tamen est beneficium speciale relate ad universam speciem, l. ad omnes homines actualiter existentes. Si namque tota collectio hominum attendatur, ex ipsamet indole, seu ratione creationis, et primaeva dispositione rerum naturalium apparebit impossibile, quod in aliquibus non excitentur cogitationes honestae, quas consequantur effectum, adeoque congrue sit.

Imo videtur impossibile, quod cuilibet homini particulari non eveniat aliquando, saltem in toto vitae decursu, cum iuxta Divum Augustinum nemo fuerit adeo sceleratus aut impius, ut numquam eliceret operationem honestam. Sed quamvis hoc uni cuique accideret, attamen universae speciei contingere nequit, quod, ut ratio nostra teneat, omninò sufficiens est; gratia siquidem à qua desumendum est initium justificationis, debet esse beneficium speciale non tantum relate ad hunc, aut illum, aut alium hominem in individuo, sed relate ad totam speciem: ergo &. 13

Contra tertio; quia gratia, quam Concilia et Patres ex Scripturae testimonijs exigebant contra Massilienses, afferebat vires ad agendum gratuitas et superantes, aut excedentes ipsius naturae vires, ut mirâ eruditione demonstrat Eximius Doctor tom. I. de gratia, necnon Pater Ripalda lib. 6. de Ente supernaturali; at qui cogitatio honesta vi sive ratione solius congruitatis nullas omninò vires affert, ut evidens est ex terminis ipsis, congruitas enim est denominatio extrinseca proveniens iuxta quosdam ab effectione operationis ad quam cogitatio movet, l. ut alij ma- 14

sunt à scientia Dei per quā illa cogitatio prævisa fuit adeq-
ptura conversionē si conferretur: ergo &c.

15 Discursus iste confirma-
tur ex illo Pauli I^a. ad Corinthios cap. 3. neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementū dat Deus. Ex quibus verbis inferunt Ecclesiæ Patres quascumque concio-nes aut exhortationes, licet inde suboriantur in audientibus cogitationes optimæ, ad salutē esse prorsùs inutiles, nisi Deus inte-rioris gratiæ suæ vires illis adjungat; sed potest esse congrua q̃ co-gitatio, quā auditorū aliquis ex fervidâ prædicatione concipit: ergo in ordine ad salutē insufficiens est illa congruitas, donec vi-res ulteriores infundat Deus, per quas prefatæ cogitationē habens incipiat operari pro ut oportet ad salutē.

16 Iterū confirmatur ex Augustino de Prædestinatione Sanctorū cap. 8., ubi, non recusans gratiæ pro salutis assecutione necessariæ appellare doctrinæ, inquit, valde remota est à sensibus carnis hæc schola, in quâ Pater auditur, et docet ut veniatur ad filiū eodemque spectare videntur, quæ supra dedimus ex ipso Sancto Doctore de Gratiâ Christi cap. 13. nempe, „gratia si doctrina dicenda est, certè sic dicatur, ut altius et interius „eā Deus cū ineffabili suavitate credatur infundere, non solū per „eos, qui plantant et rigant extrinsecùs, sed etiā per se ipsū, qui „incrementū suū ministrat occultus. At qui cogitatio naturalis ho-nesta etiā congrua dici nequit à sensibus carnis remota; quin et haberi potest per eos, qui plantant et rigant extrinsecùs cū solo Dei concursu generali: ergo &c.

17 Nec adversariorū intento suffi-cit adjicere congruitati prefatæ majorē intensionē in cogitatione, quā à circumstantijs tunc occurrentibus exigatur: vel, ut in-quiunt alij, specialitatē quandā consistentē in eo quod particu-lari Dei providentiâ submota fuerint aliqua virtutis im-pedimenta. Non enim sufficit hoc; imprimis enī ex dictis est

incredibile, quod aliquando saltem honesta cogitatio non excedens circumstantias, non provideatur congrua. Secundo; quia pariter impossibile videtur, quod non semel, imò sæpè contingat, nullum exercendæ virtuti impedimentum obvenire, tametsi causæ naturales in ordinario suo cursu relinquantur.

Sextò denique; quia memorata cogitatio, quantumcumque sit interna, et ab externis objectibus remota, nequaquam dici remota à sensibus carnis, nec altius à Deo infusa, vel quod in idem recidit, alterius ordinis attinens ad Scholam illam, in quâ Pater auditur, et docet: ac per consequens à fortiori dici nequit afferre vires anteà non habitas à naturâ, cum ex terminis constet, cognitionem ostendere, seu designare quid re ipsâ faciendum sit, non tamen adducere robur quo fiat, aut executioni mandetur: ergò prædicta specialitas, et alia quæcumque non excedens ordinem naturalem, insufficiens est ad rationem gratiæ, qualem ex Scriptura Sacra, Patres, et Concilia postulant ad justificationem inchoandam. 18

Nec itèm prodest assumptio Contrariorum, quod à nonnullis contendi solet, nempè, Divum Augustinum, et alios Patres non semèl extollere Dei potentiam et misericordiam, eo quod ipse solus vocare possit modo, quo scit congruere, ut vocans non respuat, vel ut vocatus respondeat, potius quam alio modo, quem vocatus reluctetur audire, seu saltem obtemperare nolit. Nihil, inquam, prosunt hoc omnia, quandoquidem pro fundamento supponunt gratiam vocationis entitativè supernaturalem esse, nec nisi à solo Deo tanquam Authore supernaturali procedere: quo supposito, quæcumque specialitas in illâ vocatione reperiatur Deo velut Authori supernaturali debet adscribi. 19

Quod autem in auxilio supernaturali detur ista specialitas, non proptereà fit prefatum auxilium esse gratiam in eo sensu, in quo Scriptura, Patres, et Concilia gratiam vocant id, unde, 20

vel à quo sumendum est initium salutis, et per quod vera sufficientia, sivè potestas ad justificationem incipiendam constitui debet; hoc enim habet illud auxilium ratione sui, ea quae retinet etiam quandò perversitate voluntatis creatae redditur inefficax: ac proinde, qui negotium salutis nunquam inchoabunt severiori judicio subjicientur.

Sectio 2a.

Quarta Axiomatis expositio proponitur.

21 Plures, doctissimique Theologi, non ignavi, naturae rationali secundum se, seu sibimet ipsi relictae deesse vires ad actum, qui sit meritorius vel etiam positiva dispositio moralis ad gratiam sanctificantem axioma declarant per voluntatem, aut legem Dei, quâ liberalitèr decernat conferre media pro salutis assecutione necessaria facienti quod est in se solis naturae viribus; non ita, ut Deus aliquandò non elargiatur ejusmodi media etiam non facienti quod est in se, secundum illud Isaiae. 65. invenerunt, qui non quaesierunt me, sic allegatum ab Apostolo ad Romanos. 10. inventus sum à non quaerentibus me, sed ita ut facienti quod est in se, nunquam illa deneget.

22 Hinc autem aiunt authores isti nullatenùs infertur, quòd actio, quantacumque sit, solis naturae viribus elicita rationem induat meriti, l. etiam positivae dispositionis ad gratiam. Ad modum quo, nequit albedo v.g. dici dispositio ad formam ignis, aut aquae, tametsi Deus aliundè vellet utramque, l. alterutram illarum formam immittere in omne subjectum eâ delinitum, quia nimirum introductio, l. ignis, l. aquae, nullatenùs exigeretur ab albedine, sed omninò proveniret ab extrinsecâ voluntate Dei statuentis alterum illarum formarum subjecto praefatum accidens habenti.

23 Hoc axiomatis acceptio, si fidem obtinere mereatur Gabriel Pennotus lib. 6. cap. 13. sic inter Theologos invaluit quadringentis ab hinc annis, ut omnes eam teneant. Pro illâ citatur etiam Angelicus Doctor in 4um. dist. 20. quaest. unicâ art. 1o quaestiuncula 1a, ubi, dicendum ad primum

questiong, inquit, quod Deus qui dat gratiam omnibus abundanter "
nulli gratiam deneget, qui quod est in se facit, ut se ad gratiq pre- "
paret: Cy igitur in merita facienti quod est in se refundi neque- "
at collatio gratio, necessario tribuenda est voluntati, seu legi Di- "
vino. Plurimi autq ad hoc ipsy adducetur Divus Thomas.

Et inte- 24
reà non est omittendy, quod aliqui prodeterminantes expositiong hanc uni tribuunt Patri Molina, cui proterea imponunt, quod etiq asseruerit ita facere quod est in se, saltq ex lege Divina, esse dispositiong omnino necessariq ad salutq. Imo Magister Lemos, vel quisquis est author Panoplio, tanquq oracula fundens adjungit, in hoc consistere summing rerq, quantq ad Molino doctring attinet, et universiq scientiq mediq. Ceterq hoc inconsultè dictq est et multo levius, quq decebat loquentq ex Tripode. Quantq enim ad Concordiq Patri Molina spectat, et ad universiq scientiq mediq nihil omninò refert, utrq lex ita statuatur aut negetur, cq etiq admissâ prodeterminatione dificultas maneat eadq, scilicet an illud facere quod est in se perficiendy sit per prodeterminationg ordini merè naturali, vel an precisè requiratur prodeterminatio super naturali.

Adde quod instituitur proter controversia super virtu- 25
te ad operandy, potiùs quq superparret operatione consequenter que totq dificultatq proloquij, non tq esse de facere, quq de quqq est in se, sive de viribus ad faciendy, quas inter moderni prodeterminqes nolunt recenseri prodeterminationq, ut pote quo si virtus esset ad agendy, absdubio libertatq actioni everteret, ac proinde cautiones effecti non iq virtutq appellant prodeterminationq suq, sed tantum proexistenti virtuti applicationq. Calumniq, quantq ad Concordiq Patri Molina plenè dissipata est à num. 34. disputationi precedentis,

Alia que novq quq in eundq sapientissimq Doctorq inconsideratè communicitur Ill.mus Godoy, pari facilitate rejicitur, ac intentatur. 26

Ait ergo Illustrissimus hic Dominicanus Patrem Molinam planè fateri, Dictum Augustinum sibi contrarium esse, l. aliter de Concordiâ Divinæ gratiæ cum libero arbitrio sentire. Sed falsissimè; quia P. Molina, solum ibi refert verba quædam Augustini de Pharaonis obcecatione, in quibus videtur Sanctus Doctor innuere Regem Ægiptiorum ita fuisse derelictum à Deo, ac in peccatis obduratum, ut iam obtemperare non posset, quin tamen ad culpam illi verteretur inobedientia. Oppositum verò tenet ibidem et efficacissimè probat Pater Molina, quod certè multum distat ab ingenuâ illâ confesione, quam confingit Illustrissimus Adversarius. Hoc insinuare duxi necessarium esse, tum ad depellendas imposturas Egregio Doctori toties impactas, tum ad ostendendum quam proclives aliqui sint ad hujusmodi falsitates inveniendas, et evulgandas.

27 Nunc igitur ad assumptum rediens Lex ista, iuxta sui patronos, nihil aliud est. quam voluntas Dei misericorditer, et liberalissimè preparans media pro salutis assecutione necessaria tempore, circumstantijs, aut ocasione, quibus ipsi placet. Undè quibusdam prefata media confert in ipso limine vitæ rationalis, in ipso scilicet usus rationis ingressu, consequenterque priusquam aliquid benè l. malè moraliter egerint: alijs ea media præbet post pauca, nonnullis post innumera commissa peccata. Denique memorata media negat, seu nunquam præstat aliquibus, quæ tamen, uti reliquis, concederentur, nisi naturæ viribus abutentes deliquissent.

28 Hoc ultimum adeo certum est ut negari nequeat admissâ sententiâ, quam latè probavimus disp. 2. nempè Deum serio velle salutem omnium hominum, adeoque neminem à beneficio Redemptionis excludi. Hâc enim generali Dei voluntate suppositâ, omnes adulti sufficientiam acceperunt, aut saltem acceperint non obstante peccato originali; quia si nec ipsis collata fuisset illa sufficientia, nec per eorum culpas impedita, sequeretur unicè propter peccatum originale denegatam fuisse, consequenterque defuisse Deo voluntatem veniæ illos ad salutem perducendi; si

(perducendi)

namque noluit ei dimittere peccatum originale, neque voluit etiam quoad sufficientiam pro illis acceptare redemptionem Christi Domini: ergò &c.

Sectio 3.ª

Quinta Proloquij acceptio proponitur.

Multi praesertim ex Praedeterminantibus, cum Illustrissimo Godoi disp. 66. in 1.ª parte contendunt, axioma memoratum excipi debere de facientem quod est in se non utcumque, sed ut adjuto viribus gratiae. Libenter ad hanc sententiam accederem si defensores ejus admitterent, nunquam in praesenti providentiâ contingere quemquam provenire naturali cogitatione honestâ, l. ad culpam vitandam, l. ad exercendam virtutem aliquam moralem quin simul erga idem objectum insinuatur cogitatione supernaturali, correspondenteque piâ affectione, siquidem tunc resultaret, quod unusquisque quoties naturaliter honeste operaretur etiam supernaturaliter ageret, adeo que se disponeret ad uberiora auxilia gratiae, quibus adjutus tandem ad justificationem, et glorificationem usque perveniret. 29

Verum si cum allegato nuper Illustrissimo persistent negare sententiam hanc, et insuper affirmare nihil aliud esse Deum velle salutem omnibus hominibus, ijs quae nisi per ipsos steterit ad eam consequendam praestare media sufficientiâ, quam hoc offerre, non tamen ita dare, ut omnes, et singuli actu recipiant praedicta media, non possum his authoribus assentiri; quandoquidem hoc eorum asserta, nec inter se cohaerent, neque componi valent cum seriâ Dei voluntate salvandi omnes, et singulos. 30

Non, inquam, inter se cohaerent; 31
quia si nequit homo solis naturae viribus adhuc negative se disponere ad gratiam (ut affirmat Godoi citata disp. 66. numero ultimo) non erit in potestate non habentis, aut non accipientis auxilium gratiae non apponere impedimentum ejus receptioni, consequenterque nec ipsi poterit imputari tale impedimentum: ergò Deus ex se promus, et nullo habito respectu ad non recipientem auxilium supernaturale, hoc illi denegat: ergò non serio, ac uti Deum decebat illud ei obtulit. Quo namque pacto salvari poterit, Deum serio, et quantum est ex se, velle offerre que aliquis media necessaria ad salutem, si aliunde nullâ habitâ

ad illud considerationem, nec illâ ab eo datâ causâ, sed ex semet ipso profata media subducit? Profecto modus hic offerendi nugatorius, et illusorius à quocumque judicabitur, ac proinde Divinâ majestati indignus.

32 Nec prodest dicere, quod voluntas offerens auxilia sit antecedens, atque adeo non repugnans voluntati consequenti, quâ denegantur. Primo; quia voluntas consequens ut subindè docet Angelicus Doctor, non accipitur absque respectu ad aliquid ex parte creaturæ. Secundo; quia modo voluntas antecedens quâ Deus offert auxilia non sit illusoria, sed seria, et sincera, illum adstringit ad ea conferenda, vel saltem ad esse paratum ea conferre quantum est ex se, cum aliter verificari nequeat non stare per Deum, quod is, qui nullum unquam accepit auxilium, non salvetur.

33 Tertio; quia manifestum, et ex terminis evidens est, quod siquis ex semet ipso, nulla quæ prorsus ab altero datâ occasione, negat, quod illi semel obtulit, vel de sententiâ decedit, mentemque voluntatemque mutans, seu veraciter ex animo non obtulit; cum ergo neutrum horum possit in Deum cadere, quin ipse cadat ab infinitâ sui perfectione, tenendum, et affirmandum est, non posse Deum alicui negare voluntate consequenti, quod ei obtulit voluntate antecedenti, dummodo non apponat obicem ipse cui facta fuit oblatio.

34 Nec item prodest aliorum responsio, nempè negari sufficientia ad salutariter operandum in pœnam peccati originalis: ergo voluntas Dei antecedens, quin obstet peccatum originale terminatur ad salutem omnium, non quidem ita Deus antecedenter tut ex se salvari velit, etiam infectos originali labe, sed ita ut velint omnes et singulos ab illâ mundari, consequenterque velit omnibus et singulis applicare remedium ad abstergendam ejus institutum; at qui fide sancitum est, quod profatum remedium adultis non prosit absque propriâ voluntate, ac dispositione: ergo vi voluntatis memoratæ Deum nequit non velle quod omnes adulti se præparent ad remissionem peccati originalis obtinendam.

35 Nunc sic; sed non potest velle Deus, ut ita se præparent adulti, quin etiam velit illos in aliquo vero sensu sufficientiam ad hujusmodi præparationem habere: neque potest in aliquo vero

sensu concipi sufficientia ista, nisi reipsa omnes accipiant auxilium supernaturale, l. saltem in praesenti providentia id essent accepturi, si aliunde culpis suis personalibus non adhibuissent impedimentum, quo collationi ejus obstiterint: ergo. Relege dicta disp. 2ª praesertim sect. 4ª

Prae- 36
terea, negari nequit judicium aliter instituendum esse cum Adultis, atque cum parvulis: ergo illi pro istis praecipue rei sunt, et specialiter culpabiles in amissione, seu non assecutione Regni Coelorum; sed specialiter ipsis imputari non posset, quod non sint adepti Regnum Coelorum, si potestas omnis ad illud consequendum eis denegata fuisset ob solum originale peccatum, ut manifestum est ex terminis: ergo. Demum; quia non potest intelligi Deum acceptasse Redemptionem Christi pro illo cui propter culpam duntaxat originalem praeclusit additum gratiae ad gratiae receptionem: quid enim confert illi ob merita Christi si ratione solius peccati originalis, eum ab aeterna felicitate secludit?

Ne- 37
que vim hujus impugnationis enervat familiaris adversariorum solutio, nimirum, ut verificetur, Deum acceptasse redemptionem Christi, pro omnibus et singulis hominibus omnino sufficere, quod velit salutem omnium, quodque pro ea consequenda quantum est ex se, omnibus et singulis obtulerit media sufficientia, maxime, cum ad eundem etiam finem, instituerit sacramenta salutis, et specialiter quod praesens attinet baptisma, quin ullum hominem excepenit in hac institutione. Nihil, inquam, officit impugnationi praefatae responsio ista, sub speciosa verborum larva tegit aequivocationem, facillime vero (qua detegendam
Siquidem in Baptismo (quod pariter intellige debita proportione servata, 38
de quovis alio generali remedio ad reparationem humanae salutis ordinato) importatur pro formali voluntas Dei assumens ablutionem aquae naturali in signo remissionis, tum peccati originalis, tum alterius cujuscumque, quod in subjecto baptismum antecesserit: Baptismus ergo solum iis prodesse potest, pro quibus est institutus, iis nimirum, quibus Deus utique serio et efficaciter quantum ex se, voluit illum esse profuturum. At qui nec dici, neque concipi valet, Deum serio, et quantum est ex se efficaciter velle, Bap-

tium ipsi prodesse, quos ex semetipso, nullaque abijs occasione datâ, removet, et ablegavit ab omni verâ sufficientiâ suscipiendi baptismatis: ergò Deus reverà non instituit hoc sacramentum pro ijs omnibus, queis non dederit veram sufficientiam ad illud accipiendum: veram, dico, sufficientiam, aut in se ipsis, si iam usum rationis adepti sint, l. in alijs, si non dum eò pervenerint.

39 Urgetur, et explicatur energia nunc facti discursus; nullum generale remedium, pro recuperandâ salute generis humani dispositum, est simpliciter sufficiens, sufficientiamque simpliciter dictam habens ad illam obtinendam praecisivè à voluntate Dei, ut per se patet, nemoque diffitetur, aliunde dici nequit, imò nec intelligi, quod hoc Dei voluntas comprehendat omnes illos, quos ipse Deus antecedenter exclusit, seu quibus, iuxta dispositionem ejusdem Divinae voluntatis operantis absque respectu ad actiones eorum, tale remedium ~~fuit~~ + adhiberi non potest: ergò memorata solutio contrariorum est nulla, cum vim totam argumenti nostri proximi intactam relinquat.

40 Hic etiam viget superius insinuata ratio validissima, nempè, Deo soli tribuendum esse, quod nec veniam peccati originalis, neque salutem aeternam assequatur quisquis per Deum ipsum a generalium remediorum usu prohibetur, aut impeditur, nè saltem aliquod illorum attingat: certè siquidem per Deum ipsum, et à solo Deo privatur omnibus illis remedijs quicumque, sine attentione ad personalem aliquam ipsius, aut alterius culpam, de facto non est adeptus veram sufficientiam ad unum aliquod eorum suscipiendum. Cum igitur hominum perditio nequeat imputari Deo, fatendum est, omnibus et singulis re ipsâ conferri veram sufficientiam adquirendi remedium aliquod generale salutis instaurandae: ergo. Praetereà, remedium abstergendi peccatum originale non potest intelligi promissum, et praeparatum omnibus, ac singulis in id prolapsis, si quibusdam ob solam illam labem denegatur vera facultas utendi remedio: ergò &c.

41 Hoc omnia confirmantur authoritate Divi Thomae, qui 3°. contra Gentes cap. 159. docet, posse hominem impedire gratiam, esto nequeat illam promereri: subditque, Deum esse paratum, ad eam omnibus erogandam: unde concludit ibi, quod illi soli gra-

tiâ privantur, qui in se ipsi gratiæ impedimentũ præstant. Similia profert quæst. 14. de veritate art. 11. ad 1ũ. allegati disp. 3ª. num. 31. Ex verbis ibi productis hic tantũ sequentia repetemus, nimirũ, ad Divinã providentiã pertinet, ut cuilibet provideat de necessarijs ad salutẽ, dummodò ex parte ejus non impediatur. Ex his manifestè convincitur, Illustrissimũ Godoĩ contra Divũ Thomã asserere, quod non possit homo solis naturæ viribus adhuc negativè se disponere ad gratiã.

Et prœter insinuata num. 31 hujus disputationis adversus hanc Illustrissimi sententiã illa facilè refutatur; namque ratio in quâ nititur, videlicet, hominem absque gratiâ non posse omnia peccata vitare, debilis, et infirma mihi videtur: primo; quia quæstio præsens instituitur de faciente quod est in se; consequenter que de vitante peccata, de quo disputatur, utrũ, si naturæ viribus id præstet, reipsâ sit accepturus gratiã à Deo, nec ne? Non autẽ inquiritur, an hoc de facto fecerit, aut facere potuerit solis naturæ viribus? Secundò; quia difficultas ista non ex thesi, sed ex hypothesi procedit; quamvis enim homo nequeat omnia peccata vitare, cœterũ potest vitare quodlibet in particulari: nã ut inquit Divus Thomas nuper citato lib. 3º. contra Gentes cap. 160., licet ille, qui est in peccato, non habeat „ in propriâ potestate, quod omninò vitet peccatũ: habet tamẽ potestatem „ nunc vitare hoc, l. illud peccatũ." 42

Tertiò tandẽ; quia quomodocumque declaretur, aut exponatur potestas hominis in purâ naturâ, seu integra, seu lapsa, tã ad amandũ Deũ ut authorẽ naturalẽ, quã ad vincendas tentationes, totã que naturæ legem adimplendã longo spatio temporis, intra quod vix, aut nè vix evenire poterit, ut in horũ omniũ, l. saltẽ alicujus eorũ observatione non incidant gravissimæ difficultates: attamẽ indubitatũ, omninò que certũ est, quod nullũ unquã committitur peccatũ, quin evitabile sit, et imputabile delinquenti: ergò si solis naturæ viribus agens nequit non peccare, inevitabiliter, ac per consequens inculpabiliter apponit impedimentũ gratiæ, quâ proindè caret, quin ipsi valeat attribui deffectus iste. Adde quod, juxta communiorẽ Theologorũ opiniorẽ ad superandas difficultates occurrentes in obser- 43

vatione totius legis naturalis, etiã sufficit gratia merè naturalis, maximè si sit interior, quã ob versantes circumstantiæ postulant: ergo.

44 Nec his obest, quod indè velut inconveniens inferunt adversarij, nempè, Deum expectare nostræ voluntatis, ut misereatur ejus. Non enim ex dictis infertur, quod Deus expectet à voluntate nostrâ (nativis tantum viribus operante) meritum dispositionem vè moralem, aut quodvis aliud positivè conducens ad salutem; sed unicè, quod expectet tempus à semetipso præstitutum ad infundendam omninò misericorditer, et absque ullo merito gratiam suam, nisi voluntas interea peccans positivam moralis indignitatis impedimentum adhibeat. Itaque, propriè loquendo, non tam Deus expectat aliquem voluntatis nostræ conatum, ut ei præstet auxilia, quam expectat voluntas nostra (secundum se proindè impotens ad quodlibet saluti positivè conducens) Divinum auxilium ad inchoandam, perficiendamque suii justificationem.

Sectio 4ª.

Nostra super axiomate sententia proponitur, et suadetur.

45 Ex huc usque dictis ad evidentiam ferme convincitur, alterutrum omninò tenendum esse, nimirum, aut omnes de facto sufficientem habere gratiam supernaturalem ad salutariter operandum, aut eam infallibiliter accepturos esse, quotquot, facientes, quod est in se viribus naturæ, non impedivenint illius infusionem. Deus enim seriò vult, et efficaciter quantum est ex se, salutem omnium hominum, uti probatum est tota disp. 2ª.; hoc autem affirmari non potest, quin salvâ parte altera propositæ disjunctionis asseratur: ergò. Et omissâ nunc repetitione testimoniorum, quæ supra dedimus ex Scripturâ, et Patribus (quæque Dei exhibent benignissimè providentiam, et sollicitè invigilantem humanæ saluti, pro cujus assecutione iam vocat, iam hortatur, iam terret, ut ad pietatem homines alliciat, et à peccatis avertat), ex illis abundè constitit Deum ita misereri omnium adultorum, ut singulis reipsâ faciat optionem, conferatque potestatem obtinendæ salutis; sed nullatenus intelligi potest, factam esse hominibus optionem, et potestatem hujusmodi, nisi reverâ detur omnibus, et singulis aliqua sufficientia supernaturaliter agendi: ergò &c.

Major, ut dixi, manifeste liquet ex productis anteà Sacris textibus, quibus adde sequentia verba Cipriani lib. 3º. ad Quirinj cap. 1º. nimirum, ecce dedi ante faciem tuā vitā, et mortē, bonū et malū; elige vitā tibi ut vivas. Praeterea vero sic à ratione suadetur: potestas operandi salutē ita singulis et omnibus est concessa, ut stricte quaerenda sit ab adultis ratio, cur illā assecuti non sint, cū ad eā obtinendā à Deo creati fuerint, et aliunde sufficienter instructi medijs ad illius adeptionē; atqui si vera aliqua sufficientia non fuisset ipsis collata, ejusmodi ratio, nempe quare non sint adepti salutē, ab illis exigi non posset, nemo siquidē per solas naturæ vires potest salutē obtinere, l. in eam, ut par est, anniti, cū hoc potestas ab auxilio supernaturali conferatur, et constituatur: ergo. 46

Minor etiā syllogismi superioris eodē discurrendi modo probatur, quandoquidē homini non fit optio, neque facultas operandi salutē per potestatem, quae de facto non inest ipsi. Nec sufficit, quod offeratur, et conferretur illi potestas hoc, nisi peccati eam impediisset; nā saltē omnino necessariū est, oblationē istā omnibus innotescere: et certe non minus difficile videtur, sed multo difficilius, hanc notitiā in omnibus, et singulis hominibus invenisi, quā assertā à nobis verā sufficientiā operandi salutaritatē, Infideles enim ubique deprehenduntur hujus oblationis ignari potius, quā praefato sufficientiæ vacui: ergo. 47

Confirmatur; quià cū omnes, et singuli subituri sint judiciū Divinū, et hoc instituendū sit cū unoquoque, non tantū secundū ea, quae receperit in origine, sed etiā secundū ea, quae suscepenit in semet ipso si fuerit adultus, adeo ut hic in illo judicio reus pronunciatur, eo quod salutē de facto non obtinuerit, evidens est, unū quemque, seu quemlibet adultū verā aliquā habuisse sufficientiā ad salutē operandā; alias enim ipsi non posset attribui, quod eā assecutus non sit, ac per consequens nec juste damnaretur ob amissionē ejus: ergo. 48

Aliter, et forsā urgentius, expenditur hoc ratio: certū est, quod omnis homo rationis usū adeptus aliter in praesenti providentia salutē operari valeat, quā posset homo in statu 49

puræ naturæ conditus, aut homo relictus absque remedio delendi peccatum originale, quod antea contraxerat. Hoc patet; quandoquidem homo in statu puræ naturæ nullatenus ordinatus esset ad finem supernaturalem: et homo maculatus originali labe sine remedio illam abstergendi (quo certe privari posset) nullo modo salutem assequi valeret, uti nec reprehensione dignus esset in illa non procuranda: cum è contrario homo quilibet in præsenti providentia sit absolute potens obtinere salutem æternam, propterea que, si fuerit aliquando plene sui compos, acriter increpandus non solum quod contra naturale lumen rationis peccaverit, sed etiam quod non sategerit inquirere Deum, seque perpetuò felicem reddere.

50 Nunc sic: atqui diversitas insinuata subsistere nequit relatè ad homines illos, quibus nunquam fuit ulla vera sufficientia supernaturaliter agendi: siquidem hi omnes ad summum dici valeant potentes operari salutem, aut hanc habere in sua potestate, quatenus elevari possunt à Deo, præfatam que saluti operandæ facultatem accipere, quod pariter hominibus in statu puræ naturæ contingere valet, ac etiam hominibus in peccatum originale prolapsis absque medio ad illud abolendum instituto, cum hi æquè possint elevari à Deo, prædictamque potestatem operandi salutariter accipere, ut indubitatum est: ergo.

51 Est insuper adnotandum, quod iuxta plerosque contrariorum impossibilis est elevatio per auxilium extrinsecum: adeo que, secundum ipsos, omnino repugnat hominem ex se simpliciter, et absolute impotentem operari salutariter, fieri seu transire ad esse simpliciter, et absolutè potentem salutariter operari sine forma sive potentiâ intrinsece recepta in se ipso. Quare parum consequenter, et huius doctrinæ prorsus obliti videntur admittere tot homines absolute potentes operari salutariter, quin ulla vera, simpliciter que dicta, potestas operandi salutem in ipsis inveniatur. Nec inconsequentiæ notam effugiunt, dum in admittentes possibilitatem elevationis per auxilium extrinsecum hanc ipsam instantiam retorquere nituntur; quia, quod nostrâ nunc interest, facile respondetur æquivocatione detectâ.

52 Duplex itaque genus auxilij requiritur ad constituendum potestatem operandi salutariter. Alterum consistit in Divinis inspirationibus, quæ complectuntur, et sanctas illustrationes intellectus, et pias vo-

luntatis affectiones, utique supernaturales. Aliud vero situm est in virtute physicè realiter effectiva actum salutarium, ad quos inspiratio Divina movet, excitat, et inclinat: hoc autem virtus operativa consistit in habitibus supernaturalibus ipsimet animæ, l. si placet, potentijs ejus infusis, et si fortè desint habitus isti, tunc virtus illa statuitur, l. in auxilio transeunte, l. in actibus ipsis intentionalibus, l. denique in Omnipotentiâ Divinâ specialiter ad agendum applicata, iuxta varias* Theologorum opiniones. *varias

Nunc ergò, quod 53
prius auxiliorum genus attinet, id certè suppleri nequit per aliquid extrinsecum, et nemo nostrûm aliquando docuit ejusmodi supplementum esse possibile, cum omnibus perspicuum sit, ac evidens, quod nequeat aliquis illustratus, et benè affectus esse, nisi per illustrationem, et affectionem inhærentes ipsi. Quod verò spectat secundum genus auxiliorum, admittimus, imò propugnamus, quod prorsus extrinsecum esse valeat, solum enim exercet munus causæ efficientis, cujus vices Deus per se ipsum supplere potest. Undè, quoties homo per inspirationem Divinam supernaturaliter illustratur, et afficitur erga objectum aliquod, simul habet vires physicè sufficienter effectivas actûs salutaris, quo prosequi valeat idem objectum; quia sive virtus hoc inhæreat intrinsecè, sivè tantum extrinsecè assistat illi, tamen est semper parata coefficere cum ipso actum salutarem.

Neque refert, quod certò dignosci nequeat, an virtus hoc, ut potè 54
quæ non cadit sub experientiam, adsit re ipsâ, nec nè; quia, suppositâ inspiratione cœlesti rectè creditur adesse: quorsum enim Deus immitteret homini supernaturalem illustrationem, et affectionem pariter supernaturalem ergà bonum aliquod, nì simul eum redderet absolutè potentem in idem tendere salutariter? Ergò meritò dicitur homo sic illustratus, et excitatus absolutè potens ad actum salutarem, etsi virtutem hujus operativam inhærentem sibi non habeat, sed extrinsecè duntaxat applicatam: nequit autem eandem subire denominationem, scilicet absolutè potentis operari salutariter, qui memoratâ inspiratione cœlesti caret, uti iuxta contrarios accidit: ergò.

Incassum igitur hic ingerunt sæpè repetitam, totiesque rejectam, oblationem 55
auxiliorum, aientes, Deum omnibus et singulis adultis offerre auxilia supernex-

plicata, ea que dare quanty est ex se, tametsi de facto cuncti illa non impertiatur. Frustra, inquq, hoc adducitur, quia inintelligibilis, aut saltē inutilis esset hoc oblatio, si nihil indè reverà supernaturale, seù positivè conducens ad salutē efficiendā in homines derivaretur: donec enim accipiant aliquid hujusmodi, tā impotentes sunt operari salutē, ac essent homines in purâ naturâ conditi, quandoquidē aequè deesset omnibus vera sufficientia salutariter agendi: ergò prefata oblatio prout ab adversarijs asseritur efficere non potest, nè homines ad quos fieri dicitur non maneant simpliciter impotentes operari salutē.

56 Procedens similis est alia contrariorū responsio, quâ dicunt, in presenti providentiâ singulos, et omnes adultos intra statū salutis esse, l. intra statū in quo possibilis est, ab iisque simpliciter operabilis eorū aeterna salus, quandiù saltē vitâ morali vivunt: è contra verò neutrū horū accidere, seù verificari de hominibus in statu puro naturae conditis, aut post lapsū in originale non reparatis. Hoc, inquā, responsio non est antecedente melior; siquidē ideo vita moralis (quae status etiā viae, seù viatorū appellatur) includit verā possibilitatē, atquè spem salutis obtinendae, quia complectitur auxilia quae iuxta mensurā Divinae providentiae conferuntur omnibus et singulis: ergò illi qui nullū unquā habuerunt auxiliū hujusmodi, maximè si privatio hoc omninò proveniat ab antecedente dispositione Dei, pronuntiari debent extrà, l. saltē intra statū salutis aeternae, cū eò perveniendi careant omni verâ sufficientiâ.

57 Nec demū sufficit aliorū solutio, quâ ponderatū inconveniens quodammodo declinare tentant, aientes, memorata nunc auxilia multis utique hominibus denegari, quia peccando contra lumen rationis impediunt eorū collationē, alioqui certò fiendā. Non, inquā, sufficit hoc responsio: primo; quia testimonia Sacra, quae supra produximus, et à quibus in hac disputatione denuò referendis abstinuimus brevitatis ergò, manifestè denotant aliquid amplius, quandoquidē apertè significant (ut ea relegenti constabit), omnes et singulos homines auxilia prefata recipere, saltē in aliquâ mensurâ. Secundò; quoniā in presenti providentiâ non solū tenentur homines non adhibere obicē Divinae gratiae, sed etiā quaerere, positivèque procurare

rare salutē: ergò inest omnibus, et singulis aliqua vera potestas non tantū
non impediendi gratiæ, sed insuper operandi salutariter: quæ sanè facultas,
omni seclusò supernaturali auxilio, consistere nequit.

Tertiò deniquè; quia li- 58
cet axioma, cujus veræ intelligentiæ hìc inquirimus, concipiatur terminis
negativis, nempè facienti, quod est in se Deus non denegat gratiæ; non tamē
ita concipi credendū est, quod indicet non omnibus aliquā reipsa conferri gratiæ,
sed unicè, quod non omnibus concedatur usque ad perficiendā justificationē. Hæc
autē sivè perfectio, sivè consumatio gratiæ pluribus ideo negatur, quia non fa-
ciunt, quod est in se, l. quià non operantur, quantū vi gratiæ iam habitæ ope-
rari possent, sed illæ inertiâ suâ vacuā reddentes in viâ salutis nihil omninò
proficiscuntur.

Jam verò; quamvis hactenus expensæ rationes, adducta quæ testi- 59
monia Sacra determinatè non probarent, quod ipsi intendimus, nempè veram
supernaturalē sufficientiæ omnibus et singulis hominibus reipsâ conferri; ta-
men efficaciter evincunt, l. quod illa de facto detur, l. quod infallibiliter ero-
ganda sit omnibus ingenitâ suâ virtute facientibus, quod est in se: sub quâ
disjunctione nostræ de prologuio sententiæ exposuimus in limine sectionis.
Quià si cunctis sit optio salutis, ita ut eæ amittentes æterni poenis addicendi
sint, utiquè conceditur omnibus aliqua potentia verè sufficiens ad illā obtinen-
dā, aliàs enim eâ non potiti damnarentur injustè.

Cū autē aliundè, nulla 60
possit excogitari sufficientia, seù potestas ejusmodi nisi vel naturalis, l. superna-
turalis, et illa sit prorsus insufficiens ad salutē consequendā, apertissimè sequitur,
veram aliquā supernaturalē sufficientiæ operandi salutariter omnibus, et singulis
hominibus impartiri de facto, l. saltem infallibiliter esse conferendā omnibus etiā
illis, qui, non dū eā adepti, viribus naturæ fecerint quod potuerint. Quià tamē
virtus nativa, seu vires naturales hominū impares omninò sunt ad inducen-
dū aliquid supernaturale, proptereà tenendū est, quod huc usquè statuimus,
neminē videlicet, quantūcunque barbarū, et Infidelē, imò quantumvis ob-
duratū, et obcoecatū, quamdiù vitâ morali vivit, verâ supernaturali sufficientiâ
salutis obtinendæ destitui.

Sectio 5a.

Solvuntur argumenta contraria.

61 Arguunt primo: cum gratiæ, quæ constituunt veram supernaturalem potestatem operandi salutariter, consistant in actibus vitalibus, utique latere nequeant instructos ipsis: ergo si omnes et singuli homines illas de facto reciperent, omnibus etiam atque singulis de earum existentia constaret. Atqui contrarium experientia patet, quandoquidem inter barbaras et infideles nationes passim occurrunt plurimi, qui nihil unquam audierunt, vel aliquando cogitarunt de rebus supernaturalibus: ergo non omnibus actu conferuntur auxilia, quæ pro salute comparanda necessaria sunt; licet omnibus et singulis offerantur, ac etiam de facto conferrentur, nisi peccatis frequenter admissis obsisterent earum concessioni: ergo &c.

62 Respondeo, experientiam in qua nititur argumentum, adeo fallibilem esse, ut indubitanter ea discerni nequeat inter motus pietatis merè naturales, et supernaturales. Itaque non semel accidit, ut quantumcumque conetur aliquis detestari peccata sua propter motivum aliquod supernaturale, non tamen ideò possit esse certus de supernaturalitate contritionis, quam elicit. Verum isti non obstat hæc incertitudo, nè simus aliundè securi, quod inter conatus eliciendi contritionem supernaturalem, scilicet inter audiendum, legendum, et meditandum tantas fidei nostræ veritates aliquando misceantur pii motus supernaturales à Deo misericorditer immissi, quodque supernaturali evasura sit pœnitentia nostra, si prefatis motibus assentientes reipsâ fecerimus quantum est in nobis. Ita similiter omninò dicendum firmiterque tenendum est Barbaris, ac Infidelibus infundi nonnunquam supernaturales hosce motus, præsertim quandò contingit ipsis proponi sacra fidei nostræ mysteria; hi enim audiunt animam immortalem esse, unicum existere Deum, qui piè viventibus æterna gaudia donet, sceleratosque perpetuis dedat suplicijs, metu corripiuntur, et justo concutiuntur horrore, quæsimoti viam veritatis investigant, et in eum inveniant.

63 Imò, tametsi nihil unquam de veritatibus istis audierint ab aliquo proferri, nihilominus si corda sua sedulo rimentur, variosque motus eorum explorare nitantur, deprehendent utique se plures in decursu vitæ cœlestes illustrationes accepisse. Quoties enim aliqua

dubitatio de falsitate Religionis, quę profitentur invadit eorū animos, et plurimū expavent, et contremiscunt: dū unicū verū Deū esse cogitant, de cultu illi prestando nequeunt ambigere, proindeque nec de obligatione, quâ tenentur indagare, quis et qualis ei sit exhibendus: quandò apprehendunt immortalitatē animę, simulque patrata flagitia recordantur, ob hoc majus aliquod malū imminere sibi verentur, quę quod possit ab hominibus infligi. Quare, si diligenter exquiratur quid reipsâ in hujusmodi casibus eveniat, plura profectò vestigia Divinę gratię excitantis invenientur in hominibus quantumcunque barbaris et Infidelibus.

Undè manifestè deducitur, quod si profatis illustrationibus attendissent, et ulterius ac ubenius lumen à Deo (quę sui nemo potest inculpabiliter ignorare) postulassent, illud absdubiò recepissent abundans, planeque sufficiens ad verā Religionē inveniendā, ac perconsequens ad salutariter ejā operandū; quià cū hujusmodi celestes illuminationes crebrò Fidelibus quantūcunque sceleratis immittantur, indeque non semel pœnitentię incipiant, atque perficiant, non est quarè negetur idipsū Infidelibus evenire, cū Deus generatim velit omnes homines salvos fieri, qui proindè quot quot fuerint, nisi culpâ sui obsistant Divinę liberalitati, salutē assequi poterunt. 64

Arguunt secundò: si cunctis conferretur, ut asserimus, gratia supernaturalis ad salutariter agendū, omninò nullus esset, nec esse posset Infidelis negativus contra communionē inter Theologos opinionē à nobis quoque suppositā disp. 2^a. sect. 7^a. Sequela quippe absurda videtur; quia licet supernaturalis illa facultas operandi non sit proxima, sed remota tantū in ordine ad unicā verā Christi fidem amplectendū: at verò nequit non esse proxima potestas ad obtinendū potestatē proximā credendi; seu fidei suscipiendę, cū hoc ex conceptu suo ferat omnis potentia remota relatè ad terminū aliquē inducendū: ergò quis quis non pervenit ad fidem, culpabiliter est Infidelis, atquè adeò positivè, seù potius privativè infidelis est: ergò. 65

Urgetur: quicunque praditus est, aut supponitur esse prædictâ facultate l. operatur secundū ejā, l. non? Si primū: ergò deveniet proximè potens ad fidē, 66

ac per consequens, ni denique crediderit positivè infidelis erit. Si secundũ: ergò carebit utiquè potentiâ proximâ suscipiendi fidem, et ipsâ fide; sed culpâ suâ, propterèaque positivè, seù privativè Infidelibus annumerabitur: ergò &c. Urgetur iterũ: supernaturalis illa facultas esset inutilis et superflua, si non adstruatur sufficiens ad inferendũ potentiã proximã comparandi fidem, quia iuxta Paulũ ad Hebreos 11. sine fide--- impossibile est placere Deo: cũ ergò salvari nequeat, qui Deo placere non potest, neque salutariter operari valet, qui non habet fidem, et simul potestate caret illã obtinendi: ergò memorata facultas esset omninò frustranea.

67 Hoc argumento, quod multò clarius, et pressius exhibui, quã apud Authores ejus id invenerim, probatur utique nullũ esse Infidelẽ re ipsa mentis compotẽ, cui non debeat attribui quod fide careat; quia si viribus de facto concessis a Deo benè usus esset uberiores, et robustiores ab illo deinceps acciperet, quibus illustratus, ac adjutus et ad vero fidei cognitionẽ, et demũ ad salutẽ ipsã consequendũ attingeret. Non tamẽ ideo convincitur, infidelitatẽ eorũ omniũ qui fidem assecuti non sunt, esse positivã aut privativã, cũ ad hoc praeterea requiratur, quod carentia fidei sit imputabilis ad novã culpã, l. quod sit saltẽ imputabilis circumstantia culpae praecedentis.

68 Est igitur in eo nova culpa, novũvè peccatũ, qui mysterijs fidei sufficienter ipsi propositis non assentitur, est autẽ specialis, et nova circumstantia in illo, qui dubius aliquando de Religione, quã profitetur, gnarus que cognitionẽ veritatis à Deo postulandã esse, ad alia naturali fortè rationi dissona se divertens, illã efflagitare negligit. Prior enim sufficientẽ vero fidei notionẽ accipit, adeòque peccat illã respuendo. Posterior autẽ esto non habeat potestatẽ proximã credendi, tamẽ est informatus notitiâ sufficiente ad inquirendũ, et investigandũ verã Religionẽ, cujus indaginẽ adeò distractus omittit, et propterea delinquit non solũ contra naturale praeceptum directè actũ, l. actus, quos eligit, sed etiã contra praeceptũ Religionis. Denuò vide disputationẽ 29. à num. 86.

69 Verũ, quod nostrâ nunc interest, minimè requiritur, in omnibus et singulis infidelibus alterã è nuper indica-

tis supernaturalibus potentiis inveniri, sed omninò satis est, quod circa Deum colitis instruantur aliquâ illustratione supernaturali, correspondente que piâ affectione, quibus excitentur ad praestandum illi venerationem, cultum, et obedientiam in cunctis, quae noverint ab ipso praecipi, l. illi placere deprehenderint: ad poscendum alia nova juvamina, queis clariorem Divinitatis cognitionem acquirant, et quod gratum ei fuerit exequantur ut oportet: hoc ad alia denique (siquae sunt) similia peragendum. Quae sanè, licet ex parte objecti fidem pro salute consequendâ necessariam attingant implicitè, et confusè; non tamen expressione sufficienti, ut privativè infideles evadant, qui relatis inspirationibus afflati non pervenerint ad fidem.

Plures ergò gratiis nunc expressis abutentes, terrenis que cupiditatibus irretiti nunquàm assequuntur notitiam sufficientem, ut carentia fidei quâ laborant, imputetur ipsis ad novam culpam: adeo que solum rei sunt formaliter in eo, quod cultum Deo non exhibeant saltem iuxta mensuram acceptae facultatis eum adorandi, sed potius, contra lumen rationis multifariam operantes, illum offendant. Itaque, supernaturalis hoc potestas agendi salutariter, quam omnibus inesse defendimus, non est necessariò proxima respectu proximae facultatis adquirendi fidem; quandoquidem inter illustrationes hasce quaedam sunt remotiores aliis, magisque distantes à supernaturali propositione mysteriorum sufficiente ad veram catholicam fidem amplectendum, estque illa, quam exprimit Apostolus ad Hebraeos 11. dicens, credere oportet accedentem ad Deum quia est, et inquirentibus se remunerator sit. 70

Unde quaevis illustrationes istae, nuncupari valeant cum Augustino lib. 1°. ad Simplicianum quaest. 2. inchoationes quaedam fidei, conceptionibus similes, quià scilicet à Deo supernaturaliter operante infunduntur, et quidem ex intentione sensim apparandi, demumque perducendi homines ad plenum, et perfectum fidei lumen; at verò, quia non habentur voluntariâ consensione in revelationem objecti sufficienter propositam, ideò neque sunt, neque merentur appellari fides propriè, et strictè talis. Et ob hoc, sivè non attendentibus profatas illustrationes, aut secundum illas non operantibus attribuatur, quòd non obtinuerint potentiam proximam credendi, veramque profitendi religi- 71

ony; attamè omnibus non imputabitur ad noxiy crimen contra virtute Religionis, quod illâ careant.

72 Arguunt tertio: iuxta Tridentiny Sessione 6. cap. 8., Fides est humanæ salutis initiy, fundamenty, et radix omnis justificationis: ergò pariter est prima gratia supernaturalis à Deo concessa. Consequentia est legitima: proterea que consequens expresse traditur ab Augustino, qui lib. de Prædestinatione Sanctory cap. 7. sic ait, ipsa prima datur, ex quâ cætera impetrentur. Nunc sic; atqui non omnibus adultis fides reipsâ datur: ergò non omnibus actu confertur vera supernaturalis facultas assequendi salutg. Subsumpta minor est innegabilis, ut nos etiã fassi sumus in solutione præcedentis argumenti, et consequentia, si quæ alia, recte videtur inferri: ergò &c.

73 Confirmatur ex nuper adductis Apostoli verbis ad Hebræos. 11. nempè, sine fidè --- impossibile est placere Deo, in quibus absdubio loquitur de fide strictè tali: ergò qui non habet hanc fidẽ, Deo placere nequit, ac per consequens neque salutariter operari valet, quandoquidẽ operari salutariter est Deo graty, et beneplacens: ergò. Sic aliter adornari potest hoc ratio: qui potens est operari salutariter, est etiã potens placere Deo; sed qui Deo placere potest, habet fidem: ergò qui potest operari salutariter fidem habet. At qui fide carent omnes infideles, eo propterea subeant hanc appellationg: ergò nullus eory est verè potens operari salutg: et consequenter omni verâ potestate salutariter agendi destituuntur: ergò &c.

74 Hoc argumenty invincibile conclamat Auctor quidã recentior Complutensis, qui tamẽ ut piè credã, si memoria tenuisset confixas Quesnelli propositiones, minus incautè loquutus esset; nãque dolosus ille concinnator errory propositione 26. inter proscriptas à Sanctissimo Papa Clemente XI. celebri suâ Constitutione Unigenitus ait, nulla dantur gratiæ, nisi per fidem: et propositione 27. Fides est prima gratia, et fons omniy aliary. Imò, quia scopus etiã est, in quẽ toti nervis Jansenistæ collineant, denegare scilicet omnẽ gratiã verè supernaturalẽ Infidelibus, propterea subjungit propositionẽ 29. pariter damnata, extra Ecclesiã nulla conceditur gratia: ergò non nisi erro-

nec dici poterit, fidem strictè sumptam esse primam gratiam, aut nullam conferri gratiam supernaturalem Infidelibus.

Adde quod canon expressus in transcripta propositione 27. Quesneli iam pridem à Tridentino mulctatus est anathemate, saltem quoad spectat fidem actualem; quia nuper allegata Sessione 6ª. 75
Canone 3º. definit, si quis dixerit sine praeveniente spiritus Sancti inspiratione, atque ejus adjutorio, hominem credere, sperare, diligere, aut poenitere posse sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur, anathema sit. „
Et merito quidem; fidei enim actualis est supernaturalis assensus liberè praestitus ab homine mysterijs revelatis; huic autem assensui omninò praecedit liber aliquis supernaturalis affectus voluntatis ipsum imperans: cum ergò gratia Dei excitans necessariò debeat anteire liberum istum supernaturalem affectum, evidens est, quod fidei eundem subsequens nequeat esse prima gratia.

Caeterum ergò fidei strictè tali, et in suo genere perfecta, dicitur initium, et fundamentum humanae salutis, quatenus habitualiter accepta est prima virtutum Theologalium: si autem sumatur actualiter, est etiam primum opus virtutis Theologicae, propterea quia basis et fundamentum aedificij spiritualis, quia si per propriam dispositionem homo sit sanctificandus, non sine fide per dilectionem operante justificatur. Caeterùm hinc minimè deducitur, quod non antecedat fidem alia gratia, quae sit initium et causa ipsius, cum haec ipsa (sicut reliqui supernaturales actus ad justificationem praeparantes, et pertinentes) incipiat à vocatione Divina. 76

Praeterea fidem procedunt plures alij supernaturales actus inchoantes aliquomodò salutem, ad quos utique producendos gratia requiritur, quia tametsi non sint actus in suo quasi genere, l. ordine perfecti, sufficienterque disponentes ad justificationem: attamen intellectum et voluntatem praeparant ut medijs robustioribus auxilijs actus perfectiores, et justificationem inducentes eliciant, imo quia sunt actus à Deo coelitus infusi, quibus Divina quodammodo deteguntur, et exoptantur, ideo plerumque reducuntur ad fidem, et spem, adeò ut qui pertinent ad intellectum fides, quique spectant ad voluntatem spei passim appellentur, etsi cum addito inchoata, imperfecta, l. alio simili: ergò prima gratia, quae confertur hominibus, non est fidei propriè ac strictè tali. 77

78 Divus Augustinus allegatur parum sincere; quandoquidem verbis in argumento productis adjungit, quæ propriè opera nuncupantur, in quibus justè vivitur: ergo non primum inter gratias appellat fidem, sed primum duntaxat inter hæc opera quibus justè vivitur, et ad quæ tanquam causa, l. principium antecedit alia gratia. Imo, quod obiter indicatum est numero præcedente scilicet illustrationes à nobis assensas posse vocari fidem imperfectam, et inchoatam ab ipso Sancto Doctore tradi videtur eodem cap. 7. de Prædestinatione Sanctorum; siquidem ibi de Cornelio nondum instructo perfectâ fide, sic ait, cujus accepta sunt eleemosynæ, et exauditæ orationes antequam credidisset in Christum: nec tamen sine aliquâ fide donabat et orabat. Nam quomodò invocabat in quem non crediderat? Ergo juxta Divum Augustinum fides aliqua præcessit in Cornelio fidem strictè talem, ad quam certè nec dum pervenerat quando fidem aliquam habuisse dicitur, et opera Deo grata fecisse: igitur antecessit in illo persuasio supernaturalis de existentiâ veri Dei, atque de potestate quâ pollet annuendi precibus indigentium, quæ persuasio rectè vocari potest actus imperfectæ fidei.

79 Arguunt quarto ex dictis inferentes nostram in hoc puncto doctrinam parum distare, l. potius omninò coincidere cum propositione 23. è damnatis ab Innocentio XI. nempè Fides latè dicta ex testimonio creaturarum, similive motivo ad justificationem sufficit; sed imperfecta, l. inchoata fides à nobis asserta est ejusmodi: ergo &c. Nego minorem absolutè falsam, quandoquidem illustrationes quas cum Augustino fidem aliquam appellavimus non innituntur humano testimonio, sed à Deo supernaturaliter operante fiunt in nobis sine nobis, id est, sine libero consensu nostro, consequenterque divinitus immissæ sunt. Qua propter gravissimi Theologi tenent has illustrationes ad justificationem sufficere dummodo vi earum aliquis firmissimè credens Deum esse, et remuneratorem esse, ipsum super omnia diligat, et propria peccata (si quæ forte commisit) efficaciter odio habeat. Nec tamen ideo verentur hanc suam opinionem præfato damnationi subesse.

80 Nos vero minimè contendimus memoratas illustrationes, aut assensum in ipsis contentum immediatè justificationem attingere, sed remotissimè tantum ad illam disponere, quatenus nimirum ipsis assentientes, aut bene utentes à Divinâ liberalitate novam aliam, et aliam accipiant potestatem ad concipiendum usque fidem perfectam, quâ demum per dilectionem operante justificentur. Concedimus ergò, sine fide perfectâ non posse hominem ita placere Deo, ut

ad justificationẽ sui perveniat, l. adeo ut de condigno promereatur vitã æternã; simùl autẽ asserimus illũ posse cũ hâc imperfectâ, et inchoatâ fide, quã admisimus, elicere actus supernaturales initiativè salutares, quos Deus acceptet uti dispositionẽ congruã ad ulteriori gratiæ concessionẽ, cũ ipse propterea profatas infundat inspirationes, ut eis paulatim hominem disponat, tandẽque perducat ad perfectã veritatis agnitionẽ.

Sectio 6.

Alia contrariorũ argumenta solvuntur.

Arguunt quinto contra nostrã assertionẽ, præsertim ut explicatã, et auctam in fine sectionis 4æ. Sæpè significatur in Sacrâ Scripturâ Deũ aliquandò deserere peccatoribus adeo ut illos cuivis casui permittat secundũ illud Psalmi 80. dimisi eos secundũ desideria cordis eorũ. Undè Sancti Patres terribilissimã hanc, et omnibus metuendã desertionẽ subindè minantur hominibus ut à culpis iterandis illos avocent. Atqui desertio, de quâ textus iste loquitur, eadẽ quæ freti loquuntur Sancti Patres, non est ablatio gratiæ habitualis, cũ plures graviter delinquentes illicò reducantur ad pœnitentiã; sed est substractio gratiæ actualis, et operatricis, et non præcisè quatenùs efficacis; hoc enim aliquandò denegatur etiam iis, qui non peccàrunt antea: ergò memorata derelictio consistit in substractione gratiæ sufficientis: ergo &. 81

In idem recidit quod habetur apud Tridentinũ Sessione 6. cap. 11. nimirũ Deus --- suâ gratiâ semel justificatos non deserit, nisi ab eis prius deseratur; quasi diceret, Deus utique non deserit omnes gratiâ suâ justificatos, sed aliquos duntaxat, scilicet eos, qui peccando de*meruerunt ipsũ amittentes gratiã, quâ fuerant antea sanctificati; siquidẽ exceptio firmat regulã in contrariũ: cũ igitur ab illa generalitate, quâ Conciliũ affirmat nullũ justũ à Deo derelinqui, excipiãt eos, qui derelinquunt Deũ, clarè sequitur, quod etiã à Deo projiciantur quot quot ab ipso recedunt: ergo &. 82

*deseruerunt

Ad argumentũ respondeo, textũ allegatũ, et similes alios nequaquã ad sui verificationẽ exigere quod à contrariis intenditur; ut enim Deus verè dicatur dimittere aliquẽ secundũ desideria cordis ejus, non est necesse, quod eũ spoliet, ac denudet omni potestate salutariter operandi: sed sat est, quod nec illi prægaret auxiliũ 83

provisy efficax, neque subducat materiq in qua deserenia ferantur. Ad verba Tridentini, quibus plura Sanctorum Patrum effata consonant, potest responderi multifariq: et imprimis non significare, quod omnes Dey deserentes pariter ab eo deserantur; sed precise quod non deserat Deus non deserentes ipsy: quia particula nisi, qua passim utuntur, non semper est exceptiva, sed aliquando conditionalis, idemque valens ac si non.

84 Secundo responderi potest, Concilium et Patres loqui de desertione, qua re ipsa contingit respectu deserentis Dey, et cui nullatenus obstat sufficientia salutariter agendi. Hoc ergo derelictio duplex est: prima, quo nulli peccanti non evenit, consistit in defectu gratio efficacis, et cooperantis, qui certe defectus non Deo, sed creaturo tribuendus est; quoties enim Deus probet homini gratiq sufficientq, simul offert gratiq cooperantq, l. actualem physicy influxy, tq Omnipotentio suo, quq gratio iam prohabito in acty salutarq, identificaty, iuxta nos, cy influxu voluntatis creato, cui soli propterea formaliter et exercite liber est.

85 Quod ergo desit hic influxus, uni adscribitur voluntati se determinanti ad acty opposity: eidq etiq imputatur, quod gratia hic et nunc à Deo collata non sit efficax; quia tametsi penes Dey omnino sit elargiri gratiam hanc pro illâ, et consequenter impertiri gratiq provisq efficacq, potius quq illam, quo providetur inefficax; at ex suppositione gratio iam accepto, non penes ipsy, sed penes voluntatq creatq est, quod actu sit efficax, l. inefficax. Quare decrety conferens tq gratiq efficacq, quq inefficacq ut tales, praesefert quandq attemperationq ad liberq determinationq voluntatis, quq etiq dicit operatio Dei, et gratio, similiterque defectus cooperationis gratio; quia cooperatio hoc soly est à Deo ut antecedenter praeparante, ac immediate principaliter efficiente; nullatenus autq est ab ipso ut immediate determinante: defectus vero cooperationis proprie non est ab aliquo, quia proprie non est aliquid, tamq ab aliquo principio dicitur esse, quatenus ab eo non est cooperatio cujus carentia est ipse defectus, ac perconsequens attribuitur illi, quod est in causa cur non extiterit profatus influxus, proindeque soli voluntati debet adscribi.

86 Et quod Concilium ubi nobis objecty de hoc deserendi modo locuty sit, perspicue deducitur ex eo, quod ibi tractet de sufficientia ser-

vandi præcepta Divina, quæ Justi tam affluentem, et abundantem habent, ut nisi deflectant, aut deficiant ipsi certò futura sit efficax. Secundò deducitur ex eo, quod cap. 13. Sermonis allegato loquens de perseverantiæ munere, docensque ipsius firmam id assequendi collocandam, et reponendam esse in auxilio Dei, subjungit, Deus enim nisi ipsi illius gratiæ defuerint, sicut cœpit opus bonum, ita perficiet operans velle, et perficere. In quibus verbis particula nisi non per modum exceptionis, sed per modum conditionis accipi debet, neque potest in illis verbis esse sermo, nisi de defectu gratiæ efficacis ut talis: ergo &c.

Nunc autem altera desertio, sivè derelictio peccatorum consistit in subtractione gratiæ auxiliantis, et constituentis potestatem operandi salutaritèr, non qualemcumque, sed expeditissimam, aut valdè facilem ad agendum: cujusmodi sanè potestas non coalescit ex quavis gratiâ sufficiente, postulat enim ad sui constitutionem gratiam adeò robustam et uberem, ut vel inordinatos concupiscentiæ motus omninò compescat, vel saltem imminuat, et infirmet indè profluentem inclinationem ad objecta prohibita: cum ergò diù culpis assueti multum ad peccata repetenda propendeant, ad eaque denuò perpetranda vehementèr impellant incompositæ motiones animi, proculdubio † in proxentissimo discrimine lapsûs ille, cui specialis ista gratia adimitur: consequenter quæ subductio ejus inter gravissimas, et maximè timendas peccati pœnas recenseri meretur. 87 † versatur

Hoc enim uberioris, et abundantioris gratiæ denegatio, seu subtractio conjuncta cum habitibus vitiosis ex iteratâ peccatorum admissione genitis constituit infelicem illum, et planè miserum statum in quem incidunt, qui specialitèr obdurati, et obcœcati vocantur, in quo tamen verâ supernaturali sufficientiâ salutaritèr operandi potiuntur, nam esto conformari nequeant voluntati Divinæ quamdiu propriæ voluntatis obstinationem asservant, hanc autem si velint exuere possunt, quia potentiam supernaturalitèr agendi retinent etiam in illo statu. Sic Angelicus Doctor in 1um. dist 48. quæst 1a. art. 3o. ad 2um ait, dum voluntas est obstinata simul Divinæ voluntati conformis esse non potest: sed in statu viæ „ nullus est, qui mentis obstinationem non possit deponere, et sic Divinæ volun„ tati conformari. 88

Arguunt sextò: quidam, adhuc viatores, ita confirmati sunt 89

in gratiâ, ut deinceps non habuerint potentiæ proximæ peccandi saltem graviter: ergo non repugnat, quod etiã aliqui sic obstinentur in peccato, ut privati quæ vitæ rationalis, seu moralis amittant, omni facultate supernaturaliter agendi priventur: ergo &c. Ad argumentum: permisso, l. concesso antecedente, nego consequentiã. Disparitas est cuivis obvia, quia quod affirmat antecedens magnopere commendat et extollit misericordiã Dei; secus autẽ quod asseritur in consequentia, quæ proinde nulla est. Passim igitur in Sacrâ Scripturâ magnificis encomiis effertur misericordia Divina, imo quoad effectus coeteris Dei perfectionibus excellere dicitur psalmo 144. suavis Dominus universis, et miserationes ejus super omnia opera ejus. Et certè nihil simile de protensâ desertione reperietur in Sacris Litteris; textus enim omnium urgentissimus pro contrariis allegatus est num. 81. et à nobis explicatus num: 83.

90 Præterea, discrimen aliud est inter viatores impotentes peccare, et non potentes operari salutariter; quia nullatenus opponitur conceptus virtutis, imò nec ipsius rei, quod viator nequeat à viâ deflectere, quodque necessitetur attingere terminum ad quem progreditur, et in quem tendere debet. Sed verò contrariatur utrique, scilicet rationi virtutis, ac ipsius rei, quod nec pervenire, neque proficisci valeat ad terminum, erga quem gressus dirigere tenetur, et pro quo denique tenendo conditus est: nihil ominus hoc accideret viatori non habenti facultatem insistendi, l. etiã ineundi viæ salutis: ergo licèt aliquis iter æterno vitæ cogatur, aut aggredi, aut certum prosequi, non indè sequitur, quod possit alius compelli, ne semitã illã ingrediatur, l. ab eâ semel arrepta declinet: ergo.

91 Arguunt septimo variis Sanctorum Patrum testimoniis innixi; ac imprimis Divus Augustinus in expositione quarumdam propositionum Epistolæ ad Romanos super propositione. 62. de Pharaone sic ait, non ergò illi imputatum est, quod tunc non obtemperaverit, quandoquidẽ obdurato corde obtemperare non poterat; sed quia dignum se præbuit cui cor obduraretur priori infidelitate: ergo tunc casus Pharaoni defuit omnis vera potestas obediendi, alias enim quod non paruerit ad noxam peccati ei tribueretur: ergò &c. Deindè Sanctus Gregorius lib. 11. Moralium cap. 5. de Caino post necem Abelis inquit, Cain Divinâ voce admoneri potuit, et mutari non potuit, quia

exigente culpa malitiâ iam intus Deus cor reliquerat, cui foris ad testimo- ,,
nia verba faciebat: ergo miser ille caruit omni verâ facultate pœnitentiæ agen-
di: ergo.

Tertio Divus Thomas 2ª. 2æ. quæst. 2ª. art. 5º. ad 1ũ. ita respondet, 92
si in potestate hominis esse dicatur aliquid excluso auxilio gratiæ, sic ad multa ,,
tenetur homo, ad quæ non potest sine gratiâ reparante: sicut ad diligendũ Deũ ,,
et proximũ: et similiter ad credendũ articulos fidei. Sed tamẽ hoc potest cũ auxi- ,,
lio gratiæ: quodquidẽ auxiliũ quibuscunque divinitus datur misericorditer datur, ,,
quibus autẽ non datur ex justitia, non datur in pœnã præcedentis peccati, et sal- ,,
tẽ Originalis peccati, ut Augustinus dicit in libro de Correptione et gratia: ,,
ergo iuxta Sanctũ hunc Doctorẽ aliquibus denegatur auxiliũ etiã sufficiens
ad salutariter operandũ, et quod specialiter advertendũ est, in pœnã peccati origi-
nalis: ergo non omnes instruuntur verâ supernaturali sufficientiâ salutis acre-
quendi.

Alia denique Græcorũ Patrũ, et Latinorũ effata congeruntur hic ab 93
adversarijs, quæ tamẽ ipsorũ codices potius, quã difficultatẽ augent; siquidem
eò plerumque collimant, ut nimiã hominũ proclivitatẽ in malũ cohibeant,
ostendentes arduũ esse peccatoribus identidem in delicta relabentibus veræ agere
pœnitentiã; quia nimirũ inveteratâ consuetudine peccandi fere stupidi redduntur,
et aliquando ~~[illegible]~~ * sibi mortẽ conciscunt, adeo ut in pœnã præcedentiũ culpa- * propropterã
rũ sæpè desit illis tempus pœnitendi etiamsi velint. Hoc ultima verba cæteris alle-
gari soliti urgentiora sunt; at ex illis, ut ipsorũ expositione, mox exhibenda,
monstrabimus, non infertur, quod illi peccatori reipsa denegetur omnis vera suf-
ficientia salutariter operandi, quandiu vitã agit moralẽ.

Igitur ad argumentũ res- 94
pondeo, producta in eo testimonia facilẽ habere solutionẽ: et quod Augustinũ spec-
tat, multiplicẽ; primò quippè lib. 83. quæstionũ, quæst. 68. supponit expresè
Pharaonẽ habuisse liberã facultatẽ obtemperandi, quod etiã alijs in locis ~~[illegible]~~ operũ
hujus Sancti Doctoris evenit, qui, prout ipse monet lib. 1º. Retractationum
cap. 23, verba nobis objecta junior exaravit. Secundò responderi potest, Sanc-
tũ Doctorẽ in præfatis verbis loquĩ de impotentia consequente, iuxta quã Pha-
rao liberè semel obfirmatus in suâ infidelitate non potuit attendere mandatũ

Dei, quã ignorabat, l. esse negabat. Tertiò potest dici, quod Augustinus culpam ibi sumit eo speciali sensu, in quo meritũ aût radix erat omniũ calamitatũ quibus infelix ille princeps oppressus est: quo certè sensu quamvis peccaverit nonobediendo, non tamẽ ob inobedientiã, sed potius ob infidelitatẽ adeo pertinacẽ talia ibi mala creavit.

95 Ad secundũ ex Divo Gregorio desumptũ, respondeo id intelligendum esse de impotentia consequente; quatenus, etsi Cain ad pœnitentiã excitatus fuerit, sed non fuit ad illã efficaciter vocatus, ac per consequens mutari non potuit, quia noluit acquiescere admonitioni Divinæ, quæ quidem illi non defuit, licet illius culpâ non obtinuerit effectũ, nèc aliter exponit Augustinus illa verba Joannis 12. non poterant credere (nempè Judæi in Christũ), nisi dicendo, quia nolebant.

96 Ad tertiũ ex Divo Thomâ depromptũ dico, quod indè solũ infertur non semper adesse potentiã proximã assentiendi, l. expressè credendi mysterijs fidei; minimè verò deducitur, quod etiã desit proxima potestas ad alios actus supernaturales eliciendos: quæ potentia, tametsi remota relatè ad credendũ explicitè mysteria fidei, gradatim proxima redderetur ad assentiendũ illis, nisi vis ejus otiosa mansisset. Et propterea meritis præcedentiũ peccatorũ adscribit Angelicus Doctor carentiã, sive defectũ hujus proximæ potestatis. Ideo autẽ cũ alijs peccatis etiam Originale memorat, quià, ni homines id contraxissent, utique cũ lumine rationis accepissent plenã sufficientiã ad quoscumque supernaturales actus: proindèque nequit affirmari, quod ratione solius culpæ originalis alicui denegetur vera sufficientia salutariter operandi prout hoc assertione nostrâ stabilitur.

97 Undè et quidẽ à fortiori colligitur, quã falsò, quin et insanè nunc temporis hæretici contendant impotentiã simpliciter et absolutè dictã ad servanda Dei præcepta ita comitari peccatũ originale, ut à culpâ nullatenus excuset ea non adimplentes. Itaque capitalẽ illũ errorẽ in 1.ª Jansenij propositione damnatâ contentũ, scilicet, aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus, et conantibus secundũ præsentes, quas habent vires sunt impossibilia; deest quoque illis gratia, quâ possibilia fiant, diversimodè tueri, suadere, ac instillare nituntur: quoque propterea tentant aliquomodo delinire, dũ solis Infidelibus

attribuunt illæ impotentiæ, re ipsa tamen à Jansenio non discedunt, quià cum etiam referant præfatam impotentiam ad peccatum originale, fallaciter insinuare volunt, omnes aliquando infectos illâ labe, consequenter què justos ipsos, manere simpliciter impotentes ad aliqua Dei mandata peragenda.

Ad 98
quartum denique respondeo bifariam: primo, conditionem illam etiamsi velint subindè repertam in Sanctorum Patrum eloquiis, appellare, l. supra pœnitentiam externam, l. supra pœnitentiam Sacramentalem. Et certè potest accidere, imò sæpissime credam evenire, quod omittentes opera pœnalia quandiù validi erant viribus, et confessionem peccatorum quandò copiam habebant Confessarii, posteà deficiente robore, absenteque confessario, neutrum præstare valeant, etsi velint. Cæterùm vèl tùnc, si Divinæ gratiæ cooperarentur, ut par erat, seù quantum possent, perfectam contritionem elicerent, mediâ quâ justificationem assequerentur. Secundò respondeo, homines ejusmodi plerùmque non habere seriam, et sinceram voluntatem agendi pœnitentiam, sed unicè velleitatem illam, quo desidiosi, et ignavi exprobantur Proverbiorum. 13. vult, et non vult piger.

Arguunt tandem et principaliter 99
ex Scripturâ Sacrâ: nanque Mathæi cap. 12. clarè pronuntiatur, qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neque in hoc sæculo, neque in futuro: quod ipsum adhuc urgentius exprimi videtur Marci 3º., qui autem blasphemaverit in Spiritum Sanctum non habet remissionem in æternum sed reus erit æterni delicti. Similiter 1ª. Joannis cap. 5º. dicitur, est peccatum ad mortem: non pro illo dico ut roget quis; atqui post commissa hujusmodi peccata potest homo longam agere vitam moralem: ergò non omnibus etiam vita morali viventibus, actu confertur vera sufficientia pœnitendi consequenter què nec operandi salutariter.

Confirmatur primo, quià lib. 100
2. Machabæorum cap. 5º. de Antiocho narratur, orabat autem hic scelestus Dominum à quo non esset misericordiam consecuturus. Quibus consonat illud Apostoli ad Hebræos 12., scitote enim quoniam et posteà cupiens hæreditare benedictionem (scilicet Esau) reprobatus est: non enim invenit pœnitentiæ locum quanquam cum lachrimis inquisisset: ergò sunt aliqui peccatores, qui tametsi

velint, reverà nequeunt pœnitere de culpis anteactis. Et sanè nec Antiochus orare poterat, nec Esaù pœnitentiæ locum inquirere, nisi vita morali viverent: ergò non omnes eâ viventes verâ sufficientiâ salutariter operandi potiuntur.

11 Confirmatur secundò, quià si vera est sententia nostra nullus extat quantumcumque peccator, et indignus cui non erogetur actu vera sufficientia supernaturalis ad salutariter operandum, hoc autem æquè cohæret cum illo Pauli ad Hebræos 6. impossibile enim est, eos qui semel " illuminati, gustaverunt etiam donum cœleste, et participes facti sunt Spiritus Sancti, gustaverunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutes que sæculi venturi, et prolapsi " sunt rursùs renovari ad pœnitentiam. Imò præterea sufficientia difficilem reddit, ne dicam prorsùs impossibilem, donec aliquam textûs hujus expositionem; quisquis enim verè potest operari salutariter, et quoque verè potens agere pœnitentiam, cum tamen Apostolus hoc impossibile pronuntiet respectu quorundam: ergo &c.

12. Confirmatur tertiò: quia Sancti Patres, et Interpretes ex verbis illis Amos cap. 1o, super tribus sceleribus Damasci, et super quatuor non convertam eum, inferunt in mente Divinâ fixum esse numerum peccatorum, esto non æqualem pro omnibus, adeo ut quisquis correspondentem designatumve sibi numerum adimpleverit, certissimè damnandus sit. Et nihilominus indè non infertur, quod illicò post numerum impletum sit etiam spoliandus vita naturali, sivè morali: ergò saltem hujusmodi peccatoribus nulla deinceps confertur vera potestas agendi salutariter. Quorsum enim illis impartiretur hæc facultas, quando damnatus à numine tuna quidem Deum? Prætereà Deus non elargitur alicui sufficientiam salutariter operandi nisi cum intentione salutis ejus inducendi: quâ verò ratione potest illis salutem intendere, cujus (numero culparum expleto) non misereri decrevit?

13 Respondeo primò dogma catholicum esse, quod nulla culpa, quantumvis atrox, et fœda, sit prorsus irremissibilis; quæ tamen veritatem æquè premit argumentum, ac nostram opinionem impugnat. Respondeo secundò, contrarijs ipsis argumentum opponi, cum etiam probet verum sufficientiam pœnitendi nequidem offerri miserrimis illis hominibus, qui damnati eam acciperentur. Respondeo tertiò, præfatos textus aliter à quibusdam Interpretibus, et aliter ab alijs exponi. Non-

nulli siquidem in verbis Mathæi subaudiunt, quod exprimitur in verbis Marci, nempè peccatum blasphemiæ præsertim ex malitiâ commissum. Similiter testimonio Joannis indui volunt peccata turpiora, iniquiora, seu quæ gravissima, et enormissima sunt in unaquaque specie. Alij verò testimonia memorata, præcipuè quæ postremum intelligunt de peccato cui extremus halitus adjungitur, adeo ut semel atque culpa patretur, etiam vita delinquentis extinguatur; sic enim constituitur in esse finalis impœnitentiæ consequenter quæ rectè dicitur peccatum ad mortem æternam, ac etiam contra Spiritum Sanctum ut potè cujus inspirationibus mors finem imponit.

104 Utraque interpretatio communis est, et optimè fundata, ut ostendunt rationes, et authoritates, queis quolibet apud speciales sui Patronos innititur. Jam verò quod præsens attinet, si prædicti textus accipiantur juxta priorem expositionem, unicè significant valde difficilem esse remissionem ejusmodi peccatorum ob difficultatem, quam ipsa secum afferunt in ordine ad pœnitentiam, et alios quosvis actus salutares eliciendos; quandoquidem in Sacris Litteris non semel accidit, impossibile dici, quod solum est difficile, prout olim annotavit Nazianzenus Oratione 36., cui consonat Angelicus Doctor 3ª part. quæst. 86. art. 1º. ad 2um.

105 Imo Christus id ipsum insinuasse videtur Lucæ cap. 18. cum enim dives quidam juvenis, aliàs pius Divino consilio duci renuisset, dixit Dominus, facilius est --- camelum per foramen acus transire (quandoquidem est simpliciter impossibile) quam divitem intrare in regnum Dei. Hæc audientes, qui aderant, vehementer admirati sunt, et Christum interrogabant, quis potest salvus fieri? Quibus ille, quasi per assertam impossibilitatem exponens, atque leniens, ait, quæ impossibilia sunt apud homines, possibilia sunt apud Deum, quatenus nimirum Divina gratia removet obices ad salutem, vim pravæ consuetudinis infringendo, sedando passionum æstus, emolliendo duritiem humani cordis, et quandoque difficultates omnes amandando. Unde salutis assecutio facilis efficitur etiam ijs, respectu quorum impossibilis anteà censebatur: quævis ergò pœnitentia, vel alius quivis actus salutaris aliquandò vocetur impossibilis, non ideo simpliciter, et absolutè repugnans existimandus est, sed tantum ægrè nimis, aut valdè difficulter eliciendus, attentâ

conditione peccatorum.

106 Quod si verò prefati textus intelligantur juxta posteriorem interpretationem, fateor, eos importare denegationem omnis potestatis operandi salutariter, l. aliquo modo quaerendi, aut etiam optandi salutem. Sed fateri tenentur adversarij, quod pariter importent carentiam vitae moralis, utpote quae vitâ phisicâ finitâ nequit non absolvi. Quemadmodum ergò status viae, seu viatoris ultra praesentem vitam extendi non potest, ita neque tempus merendi, l. demerendi; consequenterque nec facultas operandi salutariter obtinendi protrahi valet. Caeterum hoc assertioni nostrae nihil officit, imò magnoperè favet, cum secundum expositionem istam expeditissimè respondeatur; tunc tamen impossibilem esse poenitentiam, quando vivere desinit peccator.

107 Ad primam confirmationem dico, Regem Antiochum acerbissimis insolitis morbi doloribus, atque molestijs excruciatum, eiusque ferendis imparem orasse pro sanitate corporali, non autem pro salute spirituali, quam aut penitus ignorabat, aut minus ardenter expetebat. Similiter Esau non deflebat admissa crimina, nec ab Apostolo proponitur, uti quaerens <u>locum poenitentiae</u> de peccatis agendae, sed tanquam dolens de amissâ benedictione Paternâ, quam industriâ matris Rebeccae minor natu frater Jacobus ei praeripuerat. Et certè quamvis illa promissio Divina <u>petite et accipietis</u> etiam ad bona temporalia protendatur, non tamen eadem universalitate, quâ spiritualia complectitur, et aeterna: quarè non tantum peccatoribus, ut plurimum indignè petentibus, sed etiam justis benè rogantibus ejusmodi dona subindè negantur.

108 Ad secundam confirmationem respondeo dupliciter: primo, quod juxta plures Interpretes Apostolus ibi non loquitur de impossibilitate poenitentiae salutaris utcumque, sed praecisè de impossibilitate poenitentiae per baptismum (qui specialitèr titulo <u>renovatio</u>, sive <u>regeneratio</u> nuncupatur); cum enim iterari nequeat hoc sacramentum, quicunque post susceptionem ejus in peccata relabuntur, utiquè non possunt renovari ad poenitentiam istam, scilicet baptismalem. Ad alteram verò poenitentiam renovari poterunt, ad eam videlicet, quae per contritionem perfectam, l. etiam per imperfectam confessioni sacramentali conjunctam expletur. Respondeo secundò, quod si memorata Pauli verba cum alijs Interpretibus accipiantur de poenitentia salutari quà latè patet, apud ipsos <u>impossibile</u>

nihil aliud significat, quam valdè difficile.

Ad tertiam confirmationem respondeo, I°
Sanctos Patres et Expositores ex allegato Prophetae testimonio rectè deducere
quod in argumento proponitur, quodque frequenter in Patrum homilijs ad Po-
pulum habitis inclamatur, uti medium aptissimum et efficacissimum ad homines à ni-
miâ peccandi licentiâ deterrendos. Caeterum hoc indigestè non est excipiendum, et quasi
Deus ~~in~~ confuso decreverit, tot isti, tot illi, tot alteri peccata lethalia dissimu-
lare, sed nullius eorum ultra misereri, adeo nimirum ut quisquis numerum designatum
attingat, illicò privetur omni verâ sufficientiâ poenitendi, l. operandi salutari-
ter; decretum enim hujusmodi multis de nominibus est indecens Deum.

Deus ergò II°
rerum omnium ordinem ac seriem infinitâ sapientiâ decernens, simul perspicit in
quo, quot, et qualia peccata unusquisque se projiciet: intuetur etiam à quibus culpis,
et quoties, opitulante Divinâ gratiâ resurget aliquis, aut post quas tandem
impoenitens decedet. Praetereà novit quod si tali, l. tali tempore resipuerit hic,
et ille salutem assequentur, et ad finem usque perseverabunt: simulque videt non esse
perseveraturos, l. quia poenitentiam agere procrastinabunt, l. quia post obtentam sa-
lutem alijs denuo criminibus inquinabuntur, et sic de alijs mille combinationi-
bus intellectui Divino praesentissimis.

Nunc igitur, quod nos impraesentiarum III
attinet, duobus modis verificari potest, indubitatè damnatum iri quicumque
certum quendam numerum culparum expleverit. Primo: si statim atque commisit pec-
catum complens numerum illum expiret. Secundo: si gratiae omnes ei conferendae post
culpam illam admissam, praevideantur inefficaces. Quomodolibet enim accipiatur, aut
explicetur dogma praefatum, extra controversiam est numerum peccatorum à sin-
gulis ~~esse~~ implendum, etsi nobis ignotum, Deo manifestum esse. Unde Sancti Patres
metum incutere nituntur animis hominum, ut scilicet veriti nè primam culpam
mors illicò sequatur, eam perpetrare non audeant: l. etiam timentes, nè forsan
abeat posteà tempus poenitendi, l. culpâ suâ frustrentur auxilia imposterum
concedenda, sine morâ consentiant gratiae nunc illos ad poenitentiam invitan-
ti. Nec aliud intendunt, aut intendere possunt Scripturae Patrumque locu-
tiones illae minacissimae.

Disputatio 5a.

De indole, existentiâ, et necessitate Praedestinationis ad salutem aeternam consequendam.

Praemisso hucusque diligenti, et quantum potui, accurato examine generali Dei voluntatis ad salutem omnium hominum serio terminato, multum abdubio lucis affero quaestionibus mox instituendis de particulari specialique voluntate quâ quosdam prae aliis efficaciter inserit in perpetuae felicitatis. Quidquid vero Praedestinationis attingit, implicatissimis, et obscurissimis difficultatibus offunditur, pro quibus utcumque collustrandis ac evolvendis novum subinde lumen exquirendum est à Scripturâ, Patribus, atque Doctoribus, iis praecipuè, qui pro coeteris arcanum hoc mysterium enucleare laborarunt.

Sectio Ia.

Explicatur quid sit Praedestinatio, quodque subjectum ejus.

1 Si vocis origo attendatur, idem est Praedestinatio, quod antecedens et praevia destinatio; praedestino siquidem, à quo nomen hoc desumitur, ex propositione, seu particula prae conflatur, et verbo destino, quod (omissis nunc aliis ejus acceptionibus instituto nostro, l. ineptis omninò, l. ab eo prorsùs alienis) apud excultissimos latinitatis authores, et, quod caput est, etiam in Sacrâ Scripturâ saepè significat animo proponere, statuere, seu decernere: sic lib. 2. Machabaeorum cap. 6. in laude senis Eleazari gloriosissimam mortem anteponentis ignominiosae vitae (non sine transgressione legis Paternae conservandae) dicitur, destinavit non admittere illicita propter vitae amorem. Eodemque sensu sumitur ab Apostolo 2a. ad Corinthios cap. 9. unusquisque prout destinavit in corde suo. Et alibi frequenter.

2 Coeterum et si notio hoc impropria, l. extranea non sit; est autem ampla nimis et latissima; siquidem attributa, l. applicata Deo protenditur ad omne decretum efficax aliquid efficiendi ad extra, consequenter quae plura comprehendit utique non praedestinativa salutis in sensu, quo nunc usurpatur praedestinatio; fateor enim etiam aliquos Sanctos Patres in laxo sensu locutos esse, cum aliquando praedestinationem extenderint usque ad reprobationem, sive decretum aeternae damnationis, ut videre licet apud Augustinum lib. 15. de Civitate Dei cap. 1o. Prosperum

ad Gallos responsione 14. Fulgentij lib. 1°. ad Monimij, ubi reprobi dicuntur praedestinati ad mortem, ad supplicium, et ignem aeternum. Sed verò sapius alibi stricte loquuntur de Praedestinatione, quam ab omni non ipsâ rigorosè accepta subtilissimè distinguunt.

Et obiter adverte, quod licèt à Sanctis Patribus interdum insinuatur, aut etiam affirmetur (in sensu nuper indicato) praedestinari mala poenae, seu potius homines ad ea praedestinari; nunquam autem apud ipsos asseritur, quod pariter mala culpae, l. homines ad illa praedestinentur: et merito quidem; quia cum peccata nec intendi, neque decerni valeant à Deo, ita nec in aliquo vero sensu dici possunt absque praedestinata, sed praescita duntaxat. Et hoc expressè docetur ab Augustino cap. 10. de Praedestinatione Sanctorum, indè probans magis extendi praescientiam quam praedestinationem; quia Deus (ait ibi Sanctus Doctor) solum ea praedestinat, quae ipse est facturus, praescit autem etiam quae non est facturus, nec praedestinat, ut peccata. Similem ferè quaestiunculam de Providentia in communi discussam habes disp. 1ª. num. 29. 3

4 In secundo verbum destino non semel nec impropriè sumitur pro designare ad munus aliquod obeundum: et ita dicitur, destinatus est Orator ad Pontificem, ad Caesarem &c, qui quis a suo Principe designatur ad fungendum eo munere. Tertiò, quodque proprius accedit intento nostro, accipitur pro dirigere, sive mittere: quo sensu jacula, sagittae, plumbeae glandes, et similia dicuntur in scopum metamve destinari, quia videlicet eo diriguntur, seu mittuntur. Itaque Divus Thomas 1ª part. quaest. 23. art. 1°. corp. sic ait: rationalis creatura, quae est capax vitae aeternae, perducitur in ipsam quasi à Deo transmissa. Et paulò inferius ibidem adjungit: unde ratio praedicta transmissionis creaturae rationalis in finem vitae aeternae, praedestinatio nominatur.

5 Ratio autem hujus expositionis, aut acceptionis ex ipsâ rerum indole desumitur; beatitudo quippe naturalem omnem exigentiam, atque facultatem creaturae rationalis excedit à quâ proindè, proprijs duntaxat viribus operante nullatenus attingi valet; sed, ut eò usque conscendat, oportet omninò, quod ab aliquo alio dirigatur, evehatur, et perducatur. Secus enim evenit respectu termini naturae suae proportionati, quemque propria virtute potest assequi; nam potius

ad eum accedit, quo advehitur, aut mittitur; et ratio haec ab Angelico Doctore loco nuper allegato non solum insinuatur, sed aperte traditur, postquam enim ille dixerat finem ad quem Deus ordinat res creatas esse duplicem ——

„ inquit: unum, qui excedit proportionem naturae creatae et facultatem: et hic finis
„ est vita aeterna---. Alius autem finis est naturae creatae proportionatus: quem sci-
„ licet res creata potest attingere secundum virtutem suae naturae. Ad aliud autem, ad quod
„ non potest aliquid virtute suae naturae pervenire, oportet, quod ab alio transmittatur,
„ sicut sagitta a sagittante mittitur in signum.

6 Denique, ut incerta vocis expositio compleatur, ultra significationem verbi destino, sensus etiam alterius componentis aperiendus est, nempe propositionis, aut particulae pro, de cujus notione grammaticali nullum est dubium; sed vero de significatione, quam in hoc nomine praedestinatio sortitur apud Theologos, non ita convenit. Plures enim volunt illam particulam significare quendam ordinem, sive prioritatem rationis inter actus voluntatis, et scientiae Divinae; ceteri, esto recte fortasse opinentur, quia tamen divisio sic noscunt in mente Divina, sive prioritas, et posterioritas rationis inter actus intellectus, et voluntatis Dei non pertinet ad fidei dogmata, sed ad meram disputationem Theologicam, non est quare dubiam significationem adoptemus cum certa suppetat: dubiam, inquam, et ob nunc insinuatam rationem, et propterea, quia sapientissimi Doctores Catholici quos inter Sanctus Franciscus de Sales Episcopus et Princeps Genevensis, aperte negant in Deo dari praedestinationem absolutam, seu praeparationem gratiae, l. gloriae, respectu alicujus hominis ante provisionem, aut praescientiam absolutam futurorum ejus meritorum."

7 Igitur alii contendunt, particulam pro ita sumendam esse, ut solum dicat antecessionem aeternitatis ad tempus, quia cum ratio destinationis ad finem supernaturalem in Deo praeexistat antequam creaturae rationales ad finem illum destinatae fiant, ob hanc antecessionem ad ipsas optime propriissimeque praedestinatio nuncupatur, utpote praecedens earum destinatio: quo sane sensu certam et omnibus indubitatam significationem habet, etiam ut antecedens creaturarum rationalium existentiam: pari quae certitudine constat (suppositis dogmatibus de glorificatione Justorum) in Deo esse praedestinationem, sub hac ratione generali consideratam, et intellectam."

8 Imo, praedestinatio sic accepta soli Deo con

venire potest; nã, ut ex hucusque dictis abundè patet, illa est infalibilis transmisio creaturæ rationalis in finem vitæ æternæ; solus autem Deus potest ita mittere, dirigere, l. ordinare creaturam rationalem: tum ob excellentiam et præstantiam ipsius finis, qui vires creaturarum omnium longissimè superat: tum etiam ob infalibilitatem et efficatiam præordinationis, ad quas utique infinita sapientia requiritur, et potentia pariter illimitata, quæ sanè perfectiones in solo Deo reperiuntur: ergo non alteri, sed illi soli competit prædestinatio, prout hoc in præsenti sumitur, quemadmodum etiam in eadem acceptione, solis Angelis et hominibus convenit esse subjectum ejus.

9 Angelis, inquam, et hominibus, quià licet aliqui propter dictum illud Augustini Prædestinatio est propositum miserendi duplicem statuere nitantur prædestinationem, quarum altera, quæ simpliciter ordinat ad bonum accommodetur Angelis, qui nunquam subjacuere peccato; alia vero quæ liberat à miseriâ culpæ, hominibus adaptetur; sed omnino superfluit hoc distinctio, quia prorsus accidentarium est, et de materiali se habet ad prædestinationem, quod persona peccaverit aliquandò, l. non. Adde quod effatum illud imputatum Augustino nusquam ejus operum invenitur: et quamvis interdum explicet prædestinationem per verbum liberare, quod utique significationem affinem habere videtur; cæterum exponi potest de liberatione per præservationem uti notavit Angelicus Doctor: ergò ratio subjecti prædestinationis, de quâ modo, non tantum hominibus, sed etiam Angelis congruit.

10 Nunc ergò præcisè loquimur de prædestinatione creaturarum ad beatitudinem: ac perconsequens impertinenter hic à quibusdam obtenduntur aliquæ dificultates ad tractatum de Incarnatione spectantes præsertim illæ quæ moventur circa posibilitatem prædestinationis Personæ Divinæ, l. in propriâ, l. saltem in extraneâ naturâ, nec non super humanitate Christi Domini, utrum videlicet propriè prædestinata fuerit ad unionem hypostaticam ut optimi Theologi defendunt: l. an humanitas, aut natura ut sic fuerit omnis prædestinationis incapax ut affirmant alij? Quandoquidem ipsa definitio, seu, si placet descriptio prædestinationis exhibita num. 8. clarissimè procedit has dificultates, uti quæ, l. de subjecto diverso, l. de distincto termino tractant. Nihilominus ad præcavendam omnem cavilationem, remque penitius

evolvendam, addo, nos etiam excludere naturam, ut naturam a Praedestinatione, de qua hic agimus; quia cum beatitudo consistat in operatione (sive solius intellectus, sive solius voluntatis, sive utriusque iuxta varia Theologorum placita) et operatio sit propria suppositi, non vero naturae: propterea non hoc, sed persona subsistens in ea per se ordinatur ad beatitudinem, atque adeo super naturam ut talem praedestinatio non cadit.

11 Dixi superius praedestinatione significari transmissionem, non tamen exercitam actu, sed mente conceptam; quandoquidem Apostolus ad Romanos 8. praedestinationem hominum ab eorumdem glorificatione distinguit quin et ab omnibus illis actionibus per quas de facto perducuntur, et veluti extermini (si fas est ita loqui) transferuntur ad perpetuam felicitatem cujusmodi sunt vocatio, et justificatio; sic enim ait ibi, quos autem praedestinavit, hos et vocavit: et quos vocavit, hos et justificavit, quos autem justificavit, illos et glorificavit: ergo quamvis praedestinatio significet missionem seu transmissionem creaturae rationalis in finem aeternae vitae; nullatenus autem significat missionem ipsam externam, aut opere completam, sed internam tantum et animo propositam: quatenus videlicet ab aeterno praecedit in Deo perfecta conceptio efficax que voluntas illius transmissionis, quae peragitur in tempore.

Sectio 2.ª

Ostenditur quinam sit terminus ad quem Praedestinationis.

12 Scitissime Damascenus asseruit, praedestinationem esse eorum, quae non sunt in nobis; quia, scilicet, homines ad illa pervenire nequeunt, nisi dirigantur ad ea quae mittantur ab alio. Quare stricte loquendo, praedestinatio versatur circa dona gratuita, nobisque prorsus indebita; cum enim bona naturalia ipsi naturae debeantur, ordinatio etiam in finem naturalem ex proprijs naturae viribus, et impetu nascitur; ideoque ad illum adquirendum non est necessaria specialis praedestinatio, sed sufficit providentia communis, et quoniam inter dona gratuita praecipue recensentur gratia, et gloria, proinde speciatim de ipsis inquiritur, an terminus ad quem praedestinationis sit sola gratia, solave gloria, seu potius utraque? Quaestio hoc, esto plerumque breviter examinari soleat, non tamen inutilis autumatur: et merito quidem, cum ejus discussio, praeter alia commoda, etiam dato

prædestinationis explicationi, novam haud exiguam claritatem affundat.

Igitur 13
OKamus, Gabriel, Catharinus, et quot quot prædestinationem constituunt in solo decreto conferendi gloriam, affirmant, unicum et adæquatum, seu proximum, et ultimum prædestinationis terminum esse gloriam duntaxat, adeo ut nihil aliud ullatenus pro termino respiciat; quia posito præcisè decreto dandi gloriam alicui, sufficienter ordinatus intelligitur ad illam infallibiliter obtinendam: ergo iam est prædestinatus: ac per consequens ad solam gloriam, uti terminum, prædestinatio refertur.

Verum hoc opinio, quatenus excludit gratiam à ratione termini prædestinationis, à reliquis plerumque Theologis uti falsa rejicitur, et meritò sanè, quandoquidem Apostolo parum consentanea videtur; nam in verbis ipsius, quæ transcripsimus num. II. satis innuit prædestinationem etiam circa media versari, talia siquidem esse vocationem, et justificationem de quibus ibi loquitur nemo dubitat: ergo. Insuper ad Ephesios I. dicit expressè, prædestinavit nos in adoptionem Filiorum Dei; sed hæc adoptio fit omninò per gratiam: ergo. Nec urget ratio in quâ nititur opposita sententia; quia decretum dandi gloriam præcisè sumptum, et prout à parte rei adstruitur distinctum à præparatione mediorum, esto virtualiter, aut in virtute contineat prædestinationem, sicut antecedens: et sicut consequens, cum illâ connectatur; nullatenus autem formaliter eam continet; cum enim prædestinatio sit apud plerosque transmissio creaturæ rationalis in finem vitæ æternæ, nequit non ad media referri, quià transmissio propriè dicta non solum terminum, sed viam quoquè respicit. 14

Alij post Durandum è contrariò docent, prædestinationem unicè circa gratiam versari, nec ullo modo respicere gloriam: et præter authoritates Augustini, et Angelici Doctoris, quas allegant, rationem etiam adducunt, nempè: prædestinatio est pars Providentiæ; sed Providentia de medijs est, et non de fine: solum ergò circa gratiam versatur, quæ medium est ad gloriam, uti finem, obtinendam. Cæterum et hæc sententia quoad partem negativam absolutè falsa mihi videtur; quià negari nequit, quod saltem aliqua voluntas conferendi gloriam, l. includatur in prædestinatione, l. ad illam attineat, cum hoc apertissimè sumatur ex verbis Apostoli relatis num. II. Quibus adde, quod eadem Epistolâ ad Romanos, ait cap. 9., ut ostenderet divitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, quæ prædestinavit in gloriam. Et simi- 15

liter Actorum 13. dicitur, *crediderunt quot quot erant præordinati ad vitam æternam.*

16 Itaque Concilium Tridentinum sessione 6ª canone 17. definiens, gratiam justificantem impartiri pluribus non perventuris ad gloriam, id que negantes anathemate feriens, inquit, *si quis justificationis gratiam non nisi prædestinatis ad vitam contingere dixerit &c*: in quibus verbis evidenter de vitâ æternâ beatitudinis, et non de vitâ mere spirituali gratiæ loquitur, cum hanc expresse supponat erogari multis utique non prædestinatis. Unde licet Augustinus affirmaverit prædestinationem esse *præparationem beneficiorum*, cum tamen etiam addiderit, *quibus certissime liberantur quicumque liberantur*, certe non exclusit, imò manifeste comprehendit gloriam, ut pote quæ maximum beneficium est, donec illam assequatur homo, non est perfecte libera et immunis à miseriâ.

17 Præterea Divus Augustinus lib. de Prædestinatione Dei (quem tamen inter dubia Sancti Doctoris opera connumerant aliqui) cap. 3º de Prædestinatione creaturarum verba faciens eam appellat *prædestinationem gloriæ*; sed non prædestinatur gloria, nisi quatenus ad ipsam aliquis prædestinatur: ergo. Insuper, dum ait prædestinationem esse præparationem gratiæ, gloriam quoque complectitur iuxta Fulgentium, qui præfatum Augustini locum exponens lib. 1º ad Monimum cap. 3º sic inquit, *propterea omnia, et vocationis initia, et justificationis augmenta, et glorificationis præmia in prædestinatione semper Deus habuit*. Et rationem hujus interpretationis ibidem exhibet, quia, scilicet, secundum Apostolum etiam vita æterna est quædam gratia.

18 Quod spectat Angelicum Doctorem, facile respondetur, quod etsi iam citatâ quæst. 23. art. 4º dicat electionem ad gloriam supponi ad prædestinationem; at quando de voluntate loquitur, minime negat eam pro termino respicere gloriam. Igitur in illo articulo 4º agit de prædestinatione supponens eam formaliter attinere ad intellectum; de cætero namque constat ex verbis ipsius, quæ dedimus num. 4º, prædestinationem habere pro termino vitam æternam. Quibus annecti possunt alia ex ejusdem quæstionis art. 2º nempe, prædestinatio est quædam *ratio ordinis in salutem æternam*: et paucis interjectis ibidem habetur, *est autem executio prædestinationis vocatio, et magnificatio, sive glorificatio*.

19 Iam ad ra-

tione cui Durandus innititur, dico primo, quod esto voluntas dandi gloriam re ipsâ sit voluntas finis relatè ad hominem, qui prædestinatur; attamen respectu Dei prædestinantis est voluntas medij cujusdam, per quod in eximiâ suæ bonitatis communicatione gloriam suam obtinet. Dico secundo, vi verborum attentâ, hoc etiam discrimen inter providentiam, et prædestinationem assignari posse, quod scilicet illa per media consentanea procuret rebus assecutionem suorum finium, ad quos aliunde supponit illas esse destinatas. Ista verò, utpote quæ primum rerum destinationem in animo prædestinantis existentem includit, vel potius dicit, ideo complectatur, et procurationem mediorum, et præterea destinationem in fines ipsos.

20 Hinc ad rationem illam in formâ responderi potest: concessâ majori, distinguendo minorem, ita ut concedatur providentiam versari circa media reduplicativè talia, seu quatenus ad finem intentum conducentia: quo sensu finem ut terminum, et media tanquam viam respicit; negetur autem versari circa media specificativè tantum accepta, seu præcisivè ab omni respectu ad finem, quia sic sumpta non sunt propriè media, sed ad summum possunt esse quantum ex se sunt idonea ut ad finis adeptionem ordinentur. Unde non purè materialiter, et specificativè respiciuntur à Providentiâ, sed formaliter, et reduplicativè, seu quatenus apta sunt ad finem assequendum.

21 Neque prætereundum est, quod hâc occasione nonnulli distinxerint duas prædestinationes, quarum alia referretur ad gratiam, et ad gloriam altera, ut nimirum ita possint statuere causam alicujus prædestinationis, quin ideo contradicere viderentur Augustino causam omnem prædestinationis inficianti. Sed in hoc sensu sumpta distinctio prædestinationum communiter à Theologis despicitur, quamquam in alio possit admitti, nempe si stabilita fuisset in ordine ad Prædestinatos, et Reprobos, quandoquidem plures etiam istorum dici possunt (imò quandoque dicuntur à Sanctis Patribus) prædestinati ad gratiam pro tempore habendam in hâc vitâ.

22 Verum in hâc acceptione solum potest nuncupari prædestinatio cum addito secundum quid; quia licet in Deo sit voluntas impertiendi gratiam, et voluntas dandi gloriam (quæ voluntates etiam ratione distingui, seu plures actus distincti per rationem appellari valent): una tamen est prædestinatio perfecta, et

simpliciter dicta, quæ prout consideratur in voluntate comprehendit utrumque memoratum actum, præstandi videlicet gratiam, et conferendi gloriam; prout autem pertinet ad intellectum, dicit unam rationem completam omnium mediorum, quibus ex proposito Divinæ voluntatis, quicumque prædestinatus est, efficaciter ad gloriam perducitur.

23 Tertia denique communior, et meo judicio vera sententia docet cum Eximio Doctore prædestinationem, tum ad gratiam, tum ad gloriam referri: et quoad primam partem aperte constat ex verbis Apostoli productis num. 14. neque minus clare patet quoad secundam partem ex aliis ipsius testimoniis, quæ protulimus num. 4º. et num. 15. Liquet etiam quoad utramque partem ex dictis Augustini relatis num. 16. et. 17: quibus adjungi potest quid quid a Durandi sectatoribus allegari solet ex eodem Sancto Doctore pro sententia sua stabilienda: quemadmodum pro contraria, præter jam adductas ejus authoritates, opportune citatur quod inquit Epist. 175. nempe, _quos in sui regni gloriam prædestinare dignatus est_: ac etiam quod ait cap. 21. de Bono perseverantiæ, scilicet, _qui nos prædestinavit in suum regnum, et gloriam_.

24 Ex quibus manifeste sequi videtur, quod cum Sanctus Augustinus aliquando dicat prædestinationem terminari ad gratiam, interdumque respicere gloriam, utramque complecti voluerit uti terminum ejus: consequenter que, quod et si non semel universaliter asseruerit prædestinationem esse præparationem gratiæ, non tamen ideo respectum ad gloriam intenderit excludere, sed potius loqui de præparatione, quæ memoratum respectum includat intrinsece, seu quæ beneficia gratiæ sic elargiatur, ut ea simul ordinet ad infallibilem gloriæ consecutionem.

25 Suadetur etiam a ratione superius indicata: prædestinatio siquidem est transmissio creaturæ rationalis ad vitam æternam existens in mente, seu voluntate prædestinantis; atqui transmissio perfecta non solum attingit terminum ultimum, ad quem denique pervenitur, sed etiam viam qua pergitur, imo que non solum respicit viam, sed ultimum quoque terminum intrinsece, l. inclusive: ergo prædestinatio complectitur, et gloriam tanquam ultimum terminum, et gratiam uti viam eo pertingendi. Et confirmatur illo Phylosophi, nimirum, _ubi est unum propter aliud, ibi est unum tantum_; prout enim

hic intelligitur prodestinatio ad gratiã est propter gloriã, et prodestinatio ad gloriã est per gratiã: ergò una completa prodestinatio comprehendit utrumque terminũ, gratiã videlicet ut proximũ, et gloriã ut ultimũ: ad modũ quo motus unus est ad terminũ ultimũ, ac etiã ad omnes terminos intermedios. Un- 26

dè, quāvis terminus gloriæ sit unus, attamẽ termini gratiæ sunt plures; sicut in motu contingit, qui multos habet terminos intermedios, unicũ verò terminũ postremũ. Omnes autẽ termini gratiæ revocantur ab Apostolo, iam citato cap. 8. Epist. ad Romanos, in vocationẽ, et justificationẽ: ità nimirũ, ut sub priori membro complectatur universa dona gratiæ prævenientis, aut excitantis, per quæ Deus in prodestinatis inchoat salutẽ: sub posteriori que comprehendat omnia dona gratiæ cooperantis aut adjuvantis, per quæ perficit eorundẽ sanctificationẽ, eamque conservat ad extremũ usque, seu finẽ vitæ.

Nihilominus ultra nunc recensita gratiæ dona, prodestinatio quandoquè terminatur ad alias perfectiones, et excelentias etiã spectantes ad ordinẽ gratiæ; nã ad Maternitatẽ Divinã rectè dicitur prodestinata Virgo Beatissima, nec non ad Apostolatũ Sancti Petrus, Paulus, Jacobus, et alij. 27 Cæterũ hoc et similia dona per se non attinent ad gratiã sanctificantem, sed vel ad ministeria, l. ad gratias gratis datas. Quarè prodestinatio ad hujusmodi dona benè potest distingui per rationẽ a prodestinatione simpliciter tali, quæ præcisè refertur ad gratiã, et gloriã; quià tamẽ in prodestinatis etiã hæc dona sunt media quodã illos perficiendi donec salutẽ æternã assequantur, (secundũ illud Pauli supe laudato cap. 8. ad Romanos, scimus autẽ quoniã diligentibus Deũ omnia cooperantur in bonũ, ijs, qui secundũ propositũ vocati sunt Sancti), proptereà contineri valent hæc omnia sub adæquato termino prodestinationis.

Hujus ergò, prout hactenus expensa, plures extant definitiones, quæ tamẽ, et si vocibus dissideant, sensu satis inter se consentiunt. Itaque Prodestinatio, juxta Sanctũ Augustinũ de Bono perseverantiæ cap. 14., est præscientia et præparatio beneficiorũ Dei, quibus certissimè liberantur quicũque liberantur. Et, juxta Divũ Thomã allegatã quæst. 28

23. art. 1o. - ratio transmissionis creaturæ rationalis in vitam æternam. Denique juxta Subtilem Doctorem 1o. dist. 40. est ordo electionis creaturæ intellectualis ad gratiam, et gloriam. Quamvis, inquam, hæ definitiones ad speciem, seu penes verba, differant; at verè significatione congruunt. Deus enim haud aliter eligit, præordinat, aut transmittit creaturas rationales in æternam felicitatem, quam prognoscendo, præparando que beneficia quibus illam infallibiliter obtineant, cujusmodi sunt pro parvulis Baptismus, et pro adultis vocatio, justificatio, et in acceptâ sanctitate perseverantia finalis.

29 Unde colligitur, Divinam prædestinationem tria respicere, nempe creaturas rationales tanquam subjectum quod prædestinatur, seu finem cui destinatur æterna beatitudo: gloriam sive supremam felicitatem, tanquam terminum adquem ultimò perducuntur: tandemque totam seriem gratiarum, et auxiliorum, tanquam viam quâ gradientes eò securè perveniunt. Pariter etiam ex huc usque dictis infertur, prædestinationem esse metaphisicè connexam cum æternâ salute prædestinatorum, adeo ut repugnet essentialiter prædestinari quemquam, et perire, l. non salvari. Quapropter Eminentissimus noster Bellarminus lib. 2. de gratiâ cap. 9. prædestinationem ita declarat, ut hæc omnia prædicata complectatur in ejus definitione, quam ibi more scholastico sic efformat: providentia Dei, quâ misericorditer electi per infalibia media gratiæ diriguntur in finem gloriæ.

30 At hæc, et præcedentes aliæ definitiones, etiam illa, quæ prostat num. 8., esto reipsa bonæ sint, et ad regulas Logicæ sufficienter exactæ, non defuere Theologi, qui, quasi parum accuratas, eas impugnaverint. Sed immeritò; quia Prædestinationis essentiam optimè declarant, et aliundè genere constant, atque differentiâ; nec omitti potest in ipsis vox aliqua sine dispendio claritatis. Igitur, qui memoratas definitiones veluti redundantes abjiciunt, breviores alias effingentes in oppositum extremum impingunt; siquidem adeo concisioni prospiciunt, ut perspicuitatem omninò negligant. Adde quod præfatæ definitiones multum aliis authoritate prostant.

Sectio 3a.

An, et quatenùs Prædestinatio comparetur cum Providentia?

31 Frequenter à Theologis cum Divo Thomâ dicitur, Prædestinationem esse partem

Providentio; quia verò tũ Providentia, tũ Prædestinatio, l. in actu intellectus l. in actu voluntatis Dei, l. deniq utroque consistit, dificile videtur, quod in actu simplicissimo, quales utrique sunt omnes modo relati, ——— possit inveniri ratio totius, et partis. Propterea repugnans apparet quod pars illa sit integralis cum ibi nulla detur quantitas, ad quã tamẽ ratio partis hujusmodi spectat: similiter etiã quod sit pars subjectiva, quia non est ibi ratio aliqua communis, unica siquidem est, et singularissima providentia Dei. Et certè quod alias rationes totius et partis attinet, hic ægrè poterunt adaptari: ergo.

Cæterũ, ut aliquomodò salvetur profata locutio, tota quæ dificultas magis enucleata facilius etiã intelligatur, notandũ est, comparationẽ hanc posse tripliciter institui: primo conferendo prædestinationẽ cũ Providentiâ naturali: secundo eandẽ comparando cũ providentiâ in communi: tertio denique cũ Providentiâ supernaturali circa reprobos. Igitur attentâ primâ comparatione, prædestinatio trifariã à Providentiâ differt, nempè ratione subjecti, mediorũ, et termini; sola namque creatura rationalis est subjectũ prædestinationis, cũ Providentia naturalis omnẽ substantiã creatã habeat pro subjecto secundũ dicta disp. 1ª. num. 28. 32

Differt etiã ex parte mediorũ; quia media quibus utitur prædestinatio pro fine suo consequendo sunt dona gratiæ subjecto, secundũ se, prorsus indebita: media verò providentiæ naturalis, ad assecutionẽ finis adhibita, sunt dona naturæ: consequenter quæ prædestinatio est omninò libera, et gratuita, secus autẽ providentia naturalis, quæ, suppositâ creatione rerũ est necessaria. Tertiò differt ratione termini ad quẽ ultimi; quia prædestinatio transmittit creaturã in finẽ supernaturalẽ æternæ vitæ, cũ providentia naturalis tantũ ordinet subjectũ suũ, idque perducat in finẽ purè naturalẽ. 33

Quod secundã comparationẽ attinet, Theologi plerique tenent cũ Angelico Doctore suprà citatâ quæst. 23. art. 1. corp., prædestinationẽ relatè ad providentiã in communi se habere tanquã partẽ ejus objectivã, quia nimirũ respicit objectũ illius partiale. Quemadmodũ enim Geometria (quod pariter evenit in aliis scientiis partialibus) quæ de sola terræ mensurâ tractat, propterea pars est objectiva Matheseos, tanquã 34

objecty respicienti omne corpu trinâ dimensione constans: ita prodestinatio quæ sola attendit missiong Electory in finy supernaturali beatitudinis, dicenda est pars objectiva providentio in communi complectenti deductiong creaturary omnium in suos fines: ergo &c.

35 Tandè in tertiâ comparatione prodestinationis ad supernaturaly providentiæ erga reprobos, unicy apparet discrimen; id quo nec ex parte subjecti, nec ex parte termini, nec ex parte mediory se tenet, sed soly ex parte modi tendendi; prodestinatio siquidem est efficax providentia Dei circa finy vitæ æternæ, in quem certò pronsus ac infallibiliter transmittit creaturæ rationaly: providentia vero supernaturali, quæ Deus in reprobos exercet, non est efficax (esto sit absolutè sufficiens) ad vitæ æternæ obtinendæ; quamvis enim abundè probeat reprobis auxilia supernaturalia, queis possint assequi salutæ: àt non confert illis auxilia, quibus eam de facto consequantur.

36 Igitur prodestinatio multifariæ à Providentiâ differt, quin tamè indè sequatur (quod plures intendunt) memoratæ antea locutiony ut omninò falsæ esse respuendæ; satis enim à propositâ paritate, cui alio possent adjungi, constat, ad rationy sive conceptuy partis objectivo sufficere, quod objecty prodestinationis comprehendatur sub objecto providentio in communi, quo, cy ordinationy creaturary omniy in suos fines attingat, utique directiony creaturo rationalis in vitæ æternæ complectitur: ac perconsequens in objecto providentio sic sumpto continetur objecty prodestinationis, quo proindè pars est ejus objectiva.

37 Ulterius autè inquiritur, et acriùs disputatur, an prodestinatio sit ejus pars providentio subjectiva, sivè subjecty de quo providentia prædicetur ut ratio superior? Negativè respondent Eminentissimus Caietanus, Acutus Doctor, Illustrissimus Godoi, cy multis aliis, quibus adhæret Gonetus tom. 2°. disp. 1a. art. 4°. Sed affirmant Durandus, Capreolus, et Eximius Doctor ubi supra laudatus, queis nostri pleriyque subscribunt: et quidem optimè; nã ut nunc obiter insinuatæ est, aliquid esse partæ subjectivæ alterius, est esse subjecty de quo prædicetur illud aliud tanquæ ratio superior; atqui sic se habet prodestinatio respectu providentio in communi: ergo &c.

38 Consequentia

tia est recta, et major certa. Probo minorem; imprimis enim de Praedestinatione bene sic enuntiatur: Praedestinatio est Providentia; aliunde praedicatum in hac propositione dicitur tanquam ratio superior, quandoquidem ad providentiam supernaturalem erga reprobos, necnon ad naturalem circa reliquas creaturas extenditur: ergo. Confirmatur urgentissimis paritatibus: ratio attributi Divini, sub hoc precise conceptu, comparatur ad justitiam, misericordiam, Omnipotentiam &c, tanquam ratio superior: sic etiam ratio scientiae Divinae se habet ad scientiam absolutam, conditionatam, et simplicis intelligentiae: ratio similiter ideae Divinae relate ad ideam hominis, equi, lapidis aliarumque creaturarum: ergo pariter &c.

Sectio 4ª.

Solvuntur argumenta contraria.

Objiciunt primo: Praedestinatio reipsa non participat rationem, aut conceptum providentiae: ergo haec de illa male praedicatur. Consequentia, inquiunt, est innegabilis: et antecedens ita suadetur: providentia supponit existentiam subjecti cui providet, seu cui procurat media pertingendi finem suum, consequenterque unice versatur circa regimen aut gubernationem illius existentis; atqui praedestinatio non ita supponit existentiam subjecti, sed potius illud decernit ac efficit propter finem vitae aeternae: ergo praedestinatio nequaquam participat conceptum aut rationem providentiae. Respondeo, negando antecedens argumenti; nam ut huc usque constitui, et rursus infra monstrabitur, praedestinatio est etiam praeparatio mediorum, quibus creatura rationalis efficaciter in finem gloriae transmittitur: adeoque vere subest rationi, sive conceptui providentiae. 39

Unde, ad probationem antecedentis dico, quod si vera sit illa sententia, quae, nimirum affirmat, providentiam ex conceptu suo supponere existentiam subjecti cui providet: idem consequenter esse tenendum, et asserendum de praedestinatione stricte sumpta. Censeo namque Doctores illos utique gravissimos, qui connumerant inter effectus praedestinationis existentiam subjecti praedestinati, loqui tantum de Praedestinatione late accepta; scilicet eo nomine velle duntaxat innuere, seu significare decretum, quo subjectum decernatur, atque simul eligatur ad gloriam, electione quidem antecedente, distinctaque prorsus a praeparatione gratiae efficacis. Cete- 40

rum ubi supernus ortum est hujusmodi electio (si de facto detur, aut forte non re-

pugnet) non est formaliter prædestinatio, sed solum virtualiter. Vide dicta num. 14.

41 Objiciunt secundo contrarij omninò medium argumentis, nempè: prædestinatio non est specie distincta ab alijs Dei providentijs: ergò neque pars subjectiva providentiæ Divinæ. Consequentia rectè infertur, et antecedens probatur primo; quia licet objectum prædestinationis diversum sit ab illis, quæ respiciunt aliæ providentiæ, modus autem providendi est idem omnibus: ergò non est undè specie differat à reliquis. Secundo; quia motivum formale providentiæ cujuslibet est ipsa essentia Divina secundum illud Proverbiorum 16. universa propter semetipsum operatus est Dominus; sed actus idem formale motivum habentes, non possunt specie distingui: ergo &. Tertiò; quia si prædestinatio specie differret à ceteris providentijs, utiquè constaret genere, et differentia; sed hujusmodi compositio repugnat summæ simplicitati Divinorum actuum: ergo.

42 Imprimis, permisso antecedente, nego consequentiam planè nullam; quamvis enim admittatur, prædestinationem esse, non specie, sed veluti numero, distinctam ab alijs providentijs: adhùc autem poterit esse pars subjectiva providentiæ in communi; quemadmodum Petrus et Paulus, qui solo numero distinguuntur, sunt pars subjectiva hominis, sivè subjecta, de quibus hæc ratio tamquam superior verè prædicatur: siquidem verè dicitur Petrus est homo, Paulus est homo: pariter ergò cum de Prædestinatione verè dicatur, est providentia, verè quoque dicitur esse pars subjectiva illius, et potè quæ prædicatur etiam de providentijs non prædestinativis.

43 Deindè, nego antecedens argumenti cum antecedente primæ probationis ejus; quia modus providendi prædestinationis est efficax erga finem particularem salutis æternæ, cum secùs eveniat providentiæ supernaturali circa reprobos, ut supra dictum est num. 35., sed multo latiùs disp. 1ª. sect 4ª. per totam, ubi constitit idem etiam alijs providentijs accidere, scilicet, interdum inefficaces esse quoad finem suum particularem. Undè, secunda quoque probatio deficit; namque diversitas quasi specifica providentiarum aptè satis ex diverso modo providendi, nimirum efficace, l. inefficace, desumi potest. Quod præterea liquet exemplo nostrorum actuum; amor enim efficax et simplex

complacentia, licet in idem ferantur objectũ, specie differunt ex modo tendendi.

Imò manifestè patet in actibus Divinis; plura siquidẽ agnoscũtur à Theologis decreta Dei, quæ diversitatẽ suã quasi specificã accipiunt à solo diverso modo tendendi. Et certè non ex alio fonte scientiæ simplicis intelligentiæ, visionis, et conditionata specificã sui diversitatẽ hauriunt; quid quid frustrà reclamet Ponetus, inquiens loco nuper allegato, quod quamvis plura sciantur à Deo, scientia Dei est una ex eo quod omnia sub eadẽ ratione scibili adveniuntur, scilicet essentiæ Divinæ; nã hoc inconsideratè profertur ab illo, cũ apud ipsũ et omnes, (uno tantũ aut altero dempto) negari nequeat inter actus Dei necessarios, et liberos distinctio virtualis extrinseca, sivè rationis cũ fundamento in re, quandoquidem æquè differunt ad invicem, et æqualem habent capacitatẽ suscipiendi prædicata contradictoria, ac in absolutis, et relativis invenitur; atqui scientia simplicis intelligentiæ est omnimodè necessaria, scientia verò visionis (quin et conditionata iuxta Thomistas) est prorsus contingens, et libera: inconsequenter ergo Ponetus ait, eas non differre virtualiter, aut per rationẽ. 44

Et hinc exemplũ scientiarũ Dei, quod ille pro suâ conclusione stabiliendâ fidentissimè producit, in eundẽ retorquetur; nã etsi ratio formalis motivi, seù finis in scientijs memoratis una sit ac eadem, videlicet essentia Divina, nihilominùs illæ scientiæ nequeunt non distingui virtualiter, sivè per rationẽ uti numero præcedente monstratũ est: similiter ergo quãvis actus Divinæ providentiæ respiciant idem formale motivũ, poterunt differre virtualiter aut ratione. Quid namque nos prohibet eodẽ modo discurrere de Providentiâ Dei, ac de Scientiâ Divinâ, cũ id liceat Poneto? Quodsi verò par est utriusque ratio, cur identitas motivi seù finis, quæ non officit distinctioni per rationẽ aut virtuali scientiarũ Dei, eam impediet inter providentias ipsius? 45

Ad tertiã probationẽ respondeo primo, quod esto suaderet evidenter non contineri prædestinationẽ ceu speciem sub providentiâ tanquã genere; non tamẽ ideo concluderet, illã 46

non esse partem subjectivam istius: ut scripta num. 42. manifeste convincunt. Respondeo secundo per instantiam in Divinis attributis, Relationibus, Ideis, atque virtutibus, quae specie differunt iuxta plerosque Thomistas: à quibus proindè quaerendum est, utrùm in illis omnibus admittant, seù potiùs ab eisdem excludant objectam compositionem ex genere, et differentiâ? Quia, si primum: ergò, l. actus est de simplicitate perfectionum illarum, l. ratiò contrarium est nulla. Si secundum: ergò nos etiam inficiari possumus profatam compositionem in praedestinatione, tametsi specie differatur à caeteris providentijs. Et sanè, si novam aliquam, et non dum apertam reperierint viam conciliandi simplicitatem attributorum, virtutum &c, cum praedictâ compositione, nobis quoque patebit eadem ad nostrae sententiae defensionem.

*distinguatur

47 Tertiò deniquè respondeo, praetensam compositionem totam esse penes nostrum imperfectum concipiendi modum, quin ullatenus indè sequatur aliqua compositio realis Divinae providentiae simplicitati contraria: sicut etiam in exemplis nuper allatis evenit, quandoquidem etsi specie differant secundum Thomistas, non tamen ideò resultat in ipsis aliqua compositio suae simplicitati opposita. Si verò fortassè dixerint adversarij, compositionem ex genere, et differentiâ propterea repugnare virtutibus attributis &c, quià non se habent rationes ipsorum ut genus, sed tantum ut rationes formaliter transcendentes, et in suis differentijs imbibitae (prout in Metaphysicâ dicitur de ratione entis à tuentibus transcendentiam illius): id ipsum et nobis licebit affirmare de ratione communi Providentiae Divinae.

48 Objiciunt tertiò, eidem insistentes assumpto, quod denuò sic instaurare nituntur: id actus à fine specificatur, finis unicus et indivisibilis esse debet, modo possit actui pro ratione formali finis unicus assignari; sed Providentia Dei specificatur à fine, ipsique potest assignari finis unicus, nimirum communicatio bonitatis, et ostensio gloriae Divinae: ergò providentia una simplex, et indivisibilis est, consequenterque repugnat Praedestinationem esse partem subjectivam illius, cum, ut indivisibilis, omninò sit expers partium. Confirmatur primo: Omnipotentia Dei propterea est una, etiam virtualiter aùt per rationem, quià sub unicâ ratione formali producibilis attingit omnia sua objecta: ergò et providentia Dei est una virtualiter.

seu per rationem, cum pariter omnia sua objecta respiciat sub unâ ratione formali dirigibilis, aut ordinabilis ad gloriam Dei.

Secundo confirmatur ergo 49
à paritate, quam Gonetus ubi supra citatus eleganter adornat, inquiens, lex aeterna una est virtualem distinctionem excludens, ut docet Divus Thomas 1a. 2æ. quaest. 93. art. 1o. quia licet plura sint quae iubet, et prohibet, omnia tamen ordinantur ad bonum commune: similiter ergo providentia Divina erit una sine distinctione virtuali, quia tametsi per illam plura provideantur, omnia tamen adunantur ad finem communem gloriae Dei. Antecedens in terminis est Goneti; consequentia verò paucioribus hic est expressa verbis, quam apud ipsum. qui, praeter dicta, ibidem adjungit alia, quibus ait (de nunc facto discursu loquens) potest magis declarari, et confirmari; sed quae, tametsi fusius, non autem clarius illum explicant, nec ullo modo confirmant, ut, quicumque voluerit curiositatis ergo legere Gonetum illico deprehendet.

Ad argumentum itaque 50
distinguo majorem: si ratio formalis, aut finis ultimus, à quo specificantur actus, habeat unitatem specificam, unicus et indivisibilis esse debet, concedo majorem: si solum habeat unitatem genericam, nego majorem; tunc enim specifica distinctio actuum potest desumi, vel à fine, sive ratione formali proximâ, vel à diverso modo tendendi: ut patet in actibus cujuscumque scientiae, qui quamvis ordinentur ad eundem finem ultimum, ad idem videlicet objectum attributionis, ex diversitate nihilominus, aut objecti formalis proximi, aut specialis modi tendendi, possunt in specie differre. Finis autem ostensionis Divinae gloriae, designatus in argumento providentiae Dei, valdè genericus est: et praeter ipsum, plures extant fines proximi specie distincti: propterea que magna datur in modo tendendi diversitas, ut constat in providentiâ naturali praedestinativâ, et supernaturali circa reprobos.

Caeterum, annexâ sibi subtilitate reponit Gonetus ex his inferens, tot esse specie distinctas providentias, quot sunt fines particulares rerum distincti secundum speciem. Unde pergit (illationem argutè sic evolvens) alia esset providentia secundum speciem pro animalibus, alia pro Caelis, alia pro hominibus: quod nullus unquam dixit. Sed hoc ultimum blandè Gonetum alloquens, est falsissimum; omnes 51

enim opinioni nostræ patroni non solum admittunt sequelam, sed et eam implicitè tradunt, cum expressè doceant ad specificam, l. quasi specificam differentiam providentiarum sufficere diversitatem, seu finis proximi, seu modi tendendi. Neque consequenter illam abnuere poterunt Thomistæ defendentes, tot ideas quasi specie distinctas inesse Deo, tot quæ decreta libera, quot sunt species rerum ab ipso creatarum.

52 Dicent forsan adversarij, quod licet, apud ipsos ideæ Divinæ, quasi specificè distinguantur, at verò specie tantum partiali differunt, et non totali; siquidem iuxta Divum Thomam omnes ideæ rerum particularium constituunt, et si fas est ita dicere, integram unam ideam totius ordinis Universi: nam 1a. part. quæst. 15. art. 2o. docet imprimis, ideas esse plures: deinde, ordinem Universi propriè intentum esse a Deo: et postea prosequitur ita probans assumptum. Sed, si ipse ordo Universi est per se creatus ab eo, et intentus ab ipso, necesse est, quod habeat ideam Universi. Ratio autem alicujus totius haberi non potest, nisi habeantur propriæ rationes eorum, ex quibus totum constituitur. Sicut ædificator speciem domus concipere non potest nisi apud ipsum esset propria ratio cujuslibet partium ejus. Sic igitur oportet quod in mente Divina sint propriæ rationes omnium rerum.

53 Fateor hoc ita esse rectèque monstrari cum Angelico Doctore Divinas ideas non differre specie totali, sed partiali duntaxat. Cæterum et nos idem asserimus de memoratis Dei providentijs, idque probari contendimus adducta paritate idearum; quamvis enim providentia naturalis unicè procuret bona, quæ secundum insitas rerum exigentias ipsis consentanea sunt: et providentia supernaturalis erga reprobos illis provideat dona superna, gratiæ, sufficientia quidem, etsi non simpliciter efficacia pro salutis assecutione: tandemque providentia prædestinativa conferat media, quæ de facto perducant in vitam æternam, atque adeò specie differant hæ providentiæ; quia tamen ex illis omnibus una coalescit integra Dei providentia, quæ pro fine respicit communicationem bonitatis, et ostensionem attributorum ejus, ideo non specie totali, sed solum partiali distinguuntur ab invicem: ergò reflexio facta potius confirmat, quam enervat nostram opinionem.

54 Et ex his perspicuum efficitur, prædestinationem dupliciter esse partem

providentiæ Divinæ; quatenus enim comparatur cum providentiâ ut sic, seu cum ratione genericâ, cujus ipsa species est, se habet ut pars ejus aptitudinalis, aut potentialis. Est autem pars actualis, et veluti integralis, quatenus cum reliquis constituit unam providentiam totalem: quæ totalis providentia non est accipienda, quasi sit ratio quædam abstracta, sed potius ut quoddam individuum providentiæ ut sic; quandoquidem ratio communis providentiæ tam de providentiâ totali prædicatur, quam de singulis partibus illius: admodum quo ratio communis numeri prædicatur æquè de binario, quinario, et alijs numeris componentibus centenarium, ac de ipso centenario ex illis conflato.

Jam ad primam confirmationem: permisso, l. rectius omisso antecedente, nego consequentiam ob apertam, et cuivis obviam disparitatem. Omnipotentia siquidem ad producibilia comparatur non tanquam actus, sed ut virtus, aut potentia æquivoca cujus unitati specifica terminorum diversitas obesse nequit, cum ex conceptu suo postulet illam diversitatem, solam quæ requirat genericam terminorum adunationem: ut ergò contingit in potentijs æquivocis creatis, intellectu nimirum, voluntate, ac alijs. E contra verò providentia Dei non comparatur ad objecta sua per modum potentiæ, sed præcisè tanquam actus in ea tendens. Ut autem actus specificè distinguantur, sat est, quod l. diversos habeant fines proximos, l. quod objecta diversimodè respiciant, ut supra dictum, et probatum est. 55

Unde si simul interveniat utraque nunc insinuata diversitas, à fortiori quidem specie different actus isti, cum duplici titulo discernantur ab alijs: et sanè non semel evenit, in actibus ad providentiam Dei spectantibus, utramque differentiam illam intercedere. Quibus adde, quod nisi dicta sufficiant ad specificam horum actuum diversitatem, evanuit omninò specifica, seu quasi specifica distinctio decretorum virtutumque moralium in Deo; non enim alia ratio superest adversarijs, à quâ possint derivare distinctionem illam: cum extra dubium sit, rationem formalem, aut finem ultimum, omnium eorum actuum esse prorsus eundem, videlicet essentiam, atque bonitatem Divinam. 56

Ad secundam confirmationem respondeo negando antecedens; quia neque lex æterna virtualem distinctionem excludit, neque Divus Thomas id usquam asseruit: et, ubi laudatus à Lorcto, ne dum unitatem illam non 57

affirmavit, sed nequidem verbum de lege aeternâ protulit. Nolo tamen propterea Gonetum infidelitati accersere; quia, cum eadem 1ª. 2æ. quaest. 93. art. 1º. ad 1um. habeatur, lex aeterna est una, subaudire potuit unam, etiam unitate rationis, et (quod est aliàs illi solemne) hanc suam conjecturam tradere, quasi doctrinam Divi Thomae. Imò forsan in alicujus codicibus rem ita propositam invenit, utque mori ejus est, eam absque novâ discussione transcripsit in propriis. Denique potuit aliquem audire dicentem ita sensisse Divum Thomam, et bonâ fide credere, quod nobis hic obtrudere voluit. Vellem quoque, si possem excusare Gonetum à notâ levitatis, nimiae ve credendi facilitatis; plures autem patitur hujusmodi deceptiones, aut aequivocationes, quae ut mero candori possint adscribi.

58 Igitur etsi Divus Thomas loco nunc allegato, dicat unam esse legem aeternam, at non est intelligendus de unitate strictâ rationis, sive simplicitatis etiam per actum intellectus nostri: sed accipiendus est de unitate integritatis, aut ordinis, ut aperte constabit legenti responsionem Sancti Doctoris, cum argumento, quod ibi solvit. Proterea docet ibidem in corpore articuli non distinqui legem aeternam ab ipsâ sapientiâ Divinâ; quia sicut sapientia Dei, quatenus per „ eam omnia creantur, induit rationem artis exemplaris, et ideo, ita ratione Divinae „ sapientiae moventis omnia ad debitum finem obtinet rationem legis: et secundum hoc lex „ aeterna nihil aliud est, quam ratio Divinae sapientiae, secundum quod est directiva omnium „ actuum, et motionum. Et ejusdem quaestionis art. 4º. corp. dicit, lex aeterna est ratio Di„ vinae gubernationis. Ex quibus manifestè patet, legem aeternam et providentiam Dei, juxta Divum Thomam in idem omninò coincidere; sed nullibi dictum est à Sancto Doctore providentiam Divinam esse simplicem etiam per rationem; imò contrarium variis in locis ab ipso significari monstravimus: ergo credendum est, quod idem quoque censuerit de lege aeternâ.

59 Plurius art. 5. citatae quaestionis universim affirmat, omnes creaturas esse subjectas legi aeternae; quibus ei diversimodè subduntur creaturae rationales, ac irrationales. Quandoquidem illae subjiciuntur per legis promulgationem, istae vero scilicet irrationales per principium aliquod internum ipsis impressum à Deo, nam ut ait Sanctus Doctor, etiam Deus imprimit toti naturae principia propriorum actuum, et ideo per hunc modum Deus dicitur praecipere toti naturae. Verum, ut ostendat aliam esse subjectionem creaturarum irrationalium, atque rationalium, ex antea dictis infe-

rem, annectit: *undè alio modo* creaturae irrationales subduntur legi aeternae „
in quantum moventur à Divinâ providentiâ, non autem per intellectum Divini „
praecepti, sicut creaturae *rationales*: ergò quamvis Divus Thomas aliquandò di- „
xerit legem aeternam esse unam, locutio illa non debet, imò neque potest, ad uni-
tatem etiam rationis extendi.

60 Illatio est clara; nam in verbis ejus ultimò productis aper-
tè docet, legem aeternam diversos habere respectus, diversosque tendendi modos, cum
aliter subjiciat creaturas irrationales, aliter quae rationales; has enim per leges, et
praecepta dirigit ut causa moralis: illas autem tanquam causa physica movet per
principia intrinseca. Nunc sic: sed hi respectus, ut pote pertinentes ad lineas inter
se distinctas, nequeunt non distingui, l. saltem distingui possunt per rationem: ergò
Divus Thomas non asseruit legi aeternae talem unitatem, aut simplicitatem, ut etiam di-
stinctionem virtualem extrinsecam, sivè rationis, excluderet: ergò quod illam appellaverit
unam, importunè trahitur ad probandum de mente Sancti Doctoris esse, quod sit
una unitate omnimodâ, cum expressio memorata de se sit indifferens ad quamli-
bet innuendam unitatem, ac per consequens aliundè colligi debeat, quonam eâ deter-
minatè significetur.

61 Hoc autem ex arbitrariis Lomeri conjecturis non est elicien-
dum, sed ex testimoniis ipsius Thomae conquirendum, et comprobandum est; quoties
enim sensus genuinus alicujus authoris investigatur, quidquid apud ipsum
alicubi reperitur ambiguum, aut obscurum, oportet ex alibi dictis ab eodem ex-
poni, illustrari, nè scilicet ad nutum interpretantis, potiùs quam ad mentem loquen- + vel
tis intelligatur. Quapropter effatum illud non augurando, sed cum aliis ipsius
Sancti Doctoris locis conferendo, excepimus. Et quamvis ex hucusque relatis
ejus doctrinis abundè constare videatur, in sensu à nobis asserto sumen-
dum esse, tamen ad majorem intenti convictionem, aliam adjicio.

62 Igitur saepè citata 1a.
2a. quaest. 94. art. 2o. ad 1um. docet, legem naturalem unam esse; non tamen uni-
tate simplicitatis etiam per rationem, cum in corpore articuli statuat expressè prae-
cepta legis naturalis esse plura, licet omnia ad unum denique referantur, in-
quiens, *hoc est etiam* primum praeceptum legis, quod bonum est faciendum, et prosequen- „
dum, et malum vitandum, et super hoc fundantur omnia alia praecepta legis „

„ naturæ, ut scilicet omnia illa facienda, l. vitanda pertineant ad præ-
„ cepta legis naturæ. Quibus alia subjungit in idem recidentia, quin et ma-
gis expressa, quæ tamen omitto, quia nunc data plane sufficiunt ad proba-
tionem assumpti: ex inde sequatur à paritate, non intelligendum esse Divum Tho-
mam de unitate simplicitatis, quando legem æternam appellat unam, sed tan-
tum de unitate quadam ordinis, in quantum videlicet cuncta, quæ per illam dis-
ponuntur, ad bonum commune dirigantur.
63 Quia verò (prout supra de com-
municatione Divinæ bonitatis, et attributorum ostensione diximus) hoc bonum
latissimè patet, est que quid valdè genericum (ut potè complectens sub se, l. se sal-
tem extendens ad plura bona particularia specificè distincta) nullatenus obs-
tare valet, quominus illa lex, aut ordinatio coalescat etiam ex multis quasi
partibus ratione diversis, ut quæ non solum respiciat finem illum communem, et ge-
neralem, sed etiam innumeros fines particulares inter se diversos, et ad quos ip-
sa diversimodè referatur; nam ut totâ sectione constitit pro statuenda distin-
ctione rationis in eo, quod per modum actus comparatur ad aliud, omnino
sufficit, l. quod respiciat diversos fines particulares, l. quod modum in illos ten-
dendi diversum habeat.
64 Nunc autem ut nihil prætermittam quod aliquomodò possit
favere Loneto totis viribus nitenti cogere Divum Thomam in suam sententiam,
hactenus allatis ejus testimoniis addo Sanctum Doctorem 1ª. part. quæst. 15. art.
2º. ad 2um. inficiari plures inesse Deo sapientias, et artes, etiam ratione distin-
ctas, cum tamen ibidem adstruat pluralitatem idearum. Quod quidem intento Lo-
neti multum suffragari videtur, quia valdè infirmat paritatem desumptam à
specificâ distinctione idearum, ad similem aliam inter providentias ingerendam:
ergo. Immò supra citatis quæst. 93. 1a. 2æ. art. 1º. ad 1um. pluralitatem, quam ex-
presè statuit in Divinis ideis, eandem aperte denegat legi æternæ: ergo &c.
65 Verùm
ad hoc expeditè dicitur locutum esse Divum Thomam in priori loco de formâ intel-
ligendi essentialiter accepta, quæ sanè penes hunc respectum est apud omnes sim-
plicissima, licet secundum terminationes et habitudines ad objecta contingentia
multiplicetur per conceptus nostros; siquidem ibi sic ait, sapientia et ars signi-

ficantur ut quo Deus intelligit; sed id quo Deus intelligit, est forma seu quasi forma intelligendi essentialiter sumpta: ergo. In secundo loco solum intendit, quod lex aeterna pro expresso dicat majorem quandam unitatem, quam dicunt ideae; quia nimirum illa, pro istis, exprimit unitatem ordinis ad bonum commune; quamvis enim, ut constitit num. 52. conjungat una per rationem idea totalis ex omnibus ideis rerum particularium; attamen hae respiciunt proprias naturas singularum rerum, ut ibidem inquit Sanctus Doctor quod certe sufficit ut majorem aliquam unitatem attribuat legi aeternae, quam Divinis ideis, esto non tantam, ut illa distinctionem etiam rationis ablegét.

Denique quod rem presentem specialiter attinet, neuter ex his locis allatenus officit opinioni nostrae: non primus, quia nomen Providentia minime significat formam, aut quasi formam volendi sumptam essentialiter, sed potius cum respectu, l. habitudine ad plures, eos que diversos fines particulares, ac per consequens in plures providentias partiales ratione nostra diffindi potest: sicut ob id ipsum in plures scientias partiales dividitur scientia Dei. Non item secundus; quia tametsi pro diversitate finium particularium providentia Dei multiplicetur in plures per rationem; at ex his partialibus providentiis conflatur una providentia totalis ut dictum est num. 53. Et hinc satis superque constat, quod Ponetius, in arrogando sibi Divo Thomâ, non adeo feliciter elaboraverit, ac ipse gloriari videtur. Constat etiam (ingenue fateor) quod in dissipandis ejus conatibus haeserim diutius, quam alioqui par erat, atque adeo multum ultra Ponetii merita. 66

Sectio 5.ª

An Praedestinatio necessaria sit ad vitam aeternam consequendam?

Obiter indicavimus num. 7. et 8. Praedestinationem esse, solique Deo convenire posse. Nec opus est, indubitatam hanc veritatem ex professo suadere, cum aperte constet ex innumeris Sacrae Scripturae locis, quorum aliqua iam sparsim dedimus: et proterea, tanquam certa supponatur à Concilio Tridentino sessione 6.ª cap. 12; ibi siquidem acriter, ut par est, animadvertens in temeritatem eorum, qui praesumunt se omnino esse in numero Praedestinatorum, expresse definit, quod nisi ex speciali revelatione, sciri non potest, quos Deus sibi 67

elegerit. Cæterum, ut firmius consistat hæc veritas, et magis inclarescat, amovendæ sunt objectiunculæ quædam l. ab errore conficta, l. à levitate humanæ mentis inventa.

68 Imprimis ergò sic objiciunt: de facto nequit existere prædestinatio, quin aut præcedat, aut sequatur, l. quin (ut Scholarum Idiomate loquamur) sit ante, seu post absolutè prævisa merita; sed neutrum ex his est fide certum: ergò neque quod actu detur, aut existat prædestinatio. Cæterùm hæc arguendi forma fallax, et futilis est, uti pluribus evinci potest instantiis: in specimen sit primò: nequit in Deo dari providentia circa creaturas rationales, quin exerceatur, l. per media prædeterminantia, l. per indifferentia; sed neutrum istorum constat certitudine fidei: ergò nec inesse Deo providentiam erga præfatas creaturas. Sit secundò: non potest in Deo esse libertas, quin constituatur, aut per terminationes expsintrinsecas ipsi, aut per extrinseca connotata, l. æterna, l. temporalia; sed nullus ex his modis constituendi libertatem Divinam est fide certus: ergò neque quod actu sit in Deo libertas. Similes his instantias quisque poterit alias efformare, quæ pari claritate debilitatem argumenti commonstrent.

69 Directè verò respondeo simùl ad argumentum et instantias; aliud esse loqui de prædestinatione, providentiâ, libertateque Divina, prout in se sunt, aut exercentur; aliudque valdè diversum esse, loqui de memoratis Dei perfectionibus, et cæteris ejusmodi, prout subsunt definitionibus Ecclesiæ. Atque in priori sensu nequeunt prascindere, saltem ab aliquo, è rursum indicatis extremis; secus autem in posteriori. Et ratio est; quia mysteria fidei plerumque nobis proponuntur per conceptus inadæquatos, utique declarantes existentiam, minimè verò quidditatem et essentiam ejus exponentes. Quemadmodum enim sæpè contingit innotescere per naturalem demonstrationem quod res aliqua sit, simùlque latere, quid illa sit: similiter in fidei cognitionibus id ipsum evenire posse contendimus; quia non est ratio, quarè Deus in definiendo servare nequeat proportionaliter eundem modum, quem homines in demonstrando tenere solent, maximè cum in eo, sese magis attemperet imbecillitati nostræ.

70 Sed objiciunt Hetherodoxi: Divina prædestinatio, si daretur, aut in summam ignaviam homines induceret, aut ad extremam despera-

tionē adigeret: ergò. Assumptū promovent, aientes; illâ suppositâ, quilibet apud se posset ita ratiocinari: l. ego sum prædestinatus, l. non? Si primū: ergò quantūcunque fuero sceleribus infectus flagitiosissimus, consequar tamē, et vitā æternā assequar. Si secundū: ergò tametsi vitā duxero sanctissimā peccabo demū, et peribo. Nihil autē aptius primo membro dilemmatis excogitari posset ad effrenē vivendi licentiā inter homines invehendā: et nihil efficatius altero, ut præcipites abripiantur in ultimā desperationē: ergò &c.

Profectò nihil com- 71
minisci possent hæretici, quo clarius, et detestabilē suę pravitatē, et stupidā inscitiā evincerent; nā ut in vitâ Subtilis mei Compatrioto Doctoris que Mariani Joannis Duns memini me legisse, Parisijs eunti Coloniā Agrippinā occurrit Agricola quidam imbutus errore memorato, producto que nunc argumento pervicaciter obfirmatus, momenta rationū, et suasiones religiosi viatoris eludebat, seu potius non auscultabat. Quare Scotus accomodatè Rusticū sic adortus est: l. hoc anno magna tibi futura est frugum ubertas, et copiosa perceptio, l. secus? Si primū: ergò quāvis fundū colere negligas, fructibus autē affluēs abundanter. Si secundū: ergò quantūvis immodico labore terram ares, noves, atque tertiès, nihil omninò colliges: præstat igitur ut quiescas otiò deditus, quā ut sudore manans arva subigas aratro. Quo, stultitiæ suæ compertus ille Rusticanus ad veritatē catholicā, bonā que frugem se recepit.

Similis al- 72
ter eventus narratur à Patre Becano lib. 4. Controversiarū cap. 4. de Prædestinatione. Ludovico Hassiæ Landgravio perditissima vita Principi sæpè denunciatū fuit à notis et amicis imminens æterno damnationis periculū, in quo versabatur fœdissimis quibusque vitijs inquinatus; at ille, turpioribus quotidiè spurcitijs involutus, has piorū admonitiones impiè spernebat obmurmurans profato dilemate. Donec tandē gravi morbo correptus, et sanitatis amissæ sollicitus, iussit acciri Medicū, qui protinus adfuit (vir aliundè prudens, et cordatus, errorū quoque Landgravij benè conscius), et infirmū ita reverenter affatus est: incassū, O! Princeps, me vocasti; l. enim certissimè nunc fato functurus es, l. non? Si priorū: ego nullis à te medicaminibus potero mortē propulsare. Si secundū: frustrà te pharmacis exercitabor, cū absque Medicorū operâ pristinā va-

tudini sis omninò restituendus. Tunc eger alta suspiria ducens, inquit: si verò tu mei curam abjicis, utique citius emoriar: cui sagax, piusque Medicus considerate reposuit: Domine mi, si ergò existimas te posse morbo levari, corporisque vitam tueri virtute medicamentorum: quare non tibi persuades etiam posse vitam et salutem animæ recuperari conservarique virtute pœnitentiæ? Convictus hâc solidâ reflexione Landgravius, reliquit horum Calvinianum juratus.

73 Hæreticorum ergò dilema, rectius delirium appellabo, facile refutatur; qui namquè mercaturam exercent, lite contendunt, aut rem aliam quamcunque gerunt, adhibent media (quotquot possunt) ad omnis cujusque finis assecutionem idonea, neque desperant lucrum facere, causam obtinere, l. expedire negotium, et si noverint hæc omnia à Deo esse prædefinita; quia simul etiam probè sciunt illa prædefinita, non ut cunque, sed per media in potestate voluntatis humanæ posita. Cur ergò desperabit aliquis ad æternam pervenire felicitatem, aut ignavè torpebit in percurrendâ viâ salutis, cum aliundè noverit non indeclinabili fato se Reprobum, aut prædestinatum esse, sed .l. per delicta, l. per exercitia virtutum ex ipsius libertate peragendâ. Consuevit hic adduci illud effatum, qui fecit te sine te, non salvabit te sine te. Cujus vim et efficaciam eludere nituntur hæretici fallaciter apponentes postremo voci punctum interrogationis, quasi Divus Augustinus (cui dictum illud imputatur) id non affirmando, sed inquirendo protulerit.

74 Verum scelerata calliditas hæreticorum, in fraudibus hujuscemodi confingendis exercitatissima, nudo loci apographo detegitur, et exsufflatur. Augustinus ergò serm. 15. de verbis Apostoli cap. 11. docens nostram justificationem opus Dei proprium esse, proindeque specialiter ipsi tribuendum, licet aliundè teneamur nos ipsos ad eam disponere circa medium
„ allegati capitis, ait: si hominem te fecit Deus, et justum tu te facis, melius ali-
„ quid facis, quam fecit Deus. Sed sine te fecit te Deus. Non enim adhibuisti
„ aliquem consensum ut te faceret Deus. Quomodo consentiebas qui non eras?
„ Qui ergò fecit te sine te, non te justificat sine te. Undè nè litterâ quidem interjectâ, rursus infert: ergò fecit nescientem, justificat volentem. Quæ certè verba nefariam hæreticorum strophem in apertum referunt, cum ex illis manifes-

te sequatur, priora non ab interrogante, sed ab asserente pronunciata fuisse: nimirùm Augustinus ita creationi comparat justificationem, ut affirmet illa omninò fieri sine nobis; istam verò non contingere, nisi nobis liberè concurrentibus ad ipsam.

Sed excusandi sunt Authores 75
Catholici plures, et optimæ notæ, qui non animo depravandi scripta Sancti Doctoris, aut alios decipiendi, locu hunc Augustini producunt, ut habetur num. 73. Sunt, inquã, excusandi: primo; quia sensu potius quã voces attendebant, et cum ad salvationem ordinetur justificatio, citra noxam usurpare poterant alterã pro alia. Secundo; quia cum ad vitam æternã obtinendã æquè requiratur libera cooperatio creaturæ rationalis, ac ad justificationem inferendã exigitur, utrãmbis indiscriminatim afferre possent ad intentum evincendum. Sexto; quià cum scopus ipsorum erat ostendere veritatem catholicã, et homines ad felicitatem inquirendã excitare, benè poterant ad hunc finem, et sine nocumento sinceritatis uti verbo salvabit pro justificat. Deniquè potuit hoc æquivocatio multis obrepere, quia forsanis apud gravissimum aliquẽ Doctorẽ sententiã ita scriptam invenerint, et Augustino inconsulto quasi suam adoptaverint.

Jus- 76
tè videntur excusationes istæ, saltèm ad vindicandum ab omni malâ fide memoratos authores, esto non sufficiant ad illos etiã purgandos ab incuriâ rem studiosius investigandi; quandoquidem exquisita, quæ debetur in Sanctos exerceri veneratio, sincerus quoquè veritatis amor, nec non fidelitas omnibus exactè servanda postulant, ut verbis eorum, quæ, l. pro nobis, l. contra nos aliquandò citantur apex unus nec apponatur, nec auferatur. Eadem accurata ratio tenenda est proportionaliter erga dicta cujuscumque Doctoris; quia si liceret illis adjicere, seu demere vocula aliquã, l. etiã interpunctionem variare, sensus mutari, tota quæ vis eorum facilè posset eludi. Quarè, censeo cujuslibet authoris effata, l. non alleganda, l. sincerè referenda esse.

Jam ad quæstionem sectioni pro titulo præ- 77
fixam oportet accedere, cui non una præbetur a Theologis responsio; nã

Ramus, Gabriel, et Catherinus apud Eximiy Doctory lib. I. de Praedestinatione cap. 8. num. 28. tenent, non omnes, qui vitg aeterng assequuntur esse praedestinatos, l. quod in idem recidit, Dey erga quosdg duntaxat, non autp erga quot quot salvantur, habere, l. habuisse decrety efficax conferendi glorig in illo primo signo. Primg party, scilicet aliquos homines esse praeelectos probant ex modo loquendi Scripturary: ex diversis quoque dignitatibus, et praerogativis, quibus aliquos utique, sed non omnes salvandos ornavit, ut praecipue patet in Deiparâ Virgine, Praecursore Domini, Sanctis Apostolis, &. Plurimis id suadent ex diversis modis perducendi homines in vitg aeterng; quandoquidem, l. experientiâ constat, Dey adeo speciali quadam genere curg, ut quosvis ab illis amoveat pericula labendi, continuò que conferat iisdem auxilia singularissima, donec ad ultimg beatitudiny eos conducat.

78 Secundg quoque party, nempè salvari quosdam etsi non fuerint praeelecti probant ex eo, quod illa praeelectio nequeat esse simpliciter necessaria pro salutis adeptione, cg alioqui non Praedestinatis omninò deficeret aliquid essentialiter exacty ad illg consequendg, non enim haberent omnia ex parte Dei necessaria, consequenterque salvationg assequi non esset in eory potestate. Quodsi verò praefata electio non sit necessaria, neque repugnabit aliquos non sic electos reipsa salvari. Cur ergo de facto non continget, quod nullatenus est repugnans? Quia si tali seclusâ electione datur aliundè causa plenè sufficiens ad memoraty effecty inferendy, illum in uno, vel etiam in pluribus innumerabilium hominum obtinebit. Undè praeter alia Catherinus intulit non omnon omnes, qui de facto salvantur esse praedestinatos, neque certy esse numery salvandory, donec Dei gratiâ suâ que libertate perseveret usque ad morty. Qua propter hunc authory acriter aliqui carpunt gravibus que censuris doctring ejus inurunt; sed Eximius Doctor ubi nuper laudatus num. 31. Catheriny vindicat ut pote qui potiùs erraverit in modo loquendi, qug in re ipsâ.

79 Sit vero quod fuerit de peculiari hujus authoris doctrinâ quaestioni suprà proposito respondent alij, praedestinationg Diving om-

omninò necessarium esse pro salutis assecutione. Quæ conclusionem latè pro-
bant ex Scripturâ Sacrâ, variisque Sanctorum Patrum effatis, quæ quidem
expressissima videntur. In specimen sit illud Fulgentii lib. de Fide ad
Petrum cap. 35, ubi velut regulam fidei statuit, firmissimè tene, et nul-
latenus dubites, neminem consecuturum salutem, qui prædestinatus non est, ubi
habetur apud Eximium Doctorem ubi proximè citatum. Urgent adversarii Ful-
gentium libro memorato comparare prædestinatos cum non prædestinatis,
ita ut affirmet æquè verum esse, non posse salvari non prædestinatum, atque
prædestinatum perire posse; sed in nullo rerum ordine perire valet, qui præde-
stinatus est in eodem: ergò nec in ullâ rerum serie potest salvari, qui non
est in eâ prædestinatus.

Etiam à ratione probant assumptum: tametsi Deo li- 80
berum sit ordinare homines ad gloriam, adeoque sit ipsi liberum eis conferre au-
xilia efficacia, aut ad gloriam obtinendam idonea; tamen est prorsus impossibile,
quod ejusmodi præstet auxilia, quin horum collatio sit ex aliquâ intenti-
one salutis hominum inferendæ: ergò nequit accidere, quod homines per
auxilia gratiæ salventur, quin ad salvationem prædestinati sint. Con-
sequentia recta censetur etiam à multis adversariorum: et antecedens à parita-
te suadetur; quia quamvis Deo liberum sit non elevare homines ad vitam super-
naturalem, perseverantiamque finalem in gratiâ, nec eis ulla præbere auxilia su-
pernaturalia: repugnat autem, quod homines elevet, auxiliaque supernatura-
lia conferat ipsis, quin hoc sit ex aliquâ saltem intentione vitæ supernatura-
lis, et finalis eorundem in gratiâ perseverantiæ: pariter ergò licet sit omninò
liberum Deo non ordinare homines ad gloriam, nec ad finem illum obtinendum eis
ulla præstaret auxilia, vel efficacia, vel conducentia; sed fieri nequit, quod illos
sic ordinet, quodque præfata conferat auxilia, nisi ex aliquâ intentione
memorati finis: ergò.

Hæc quoque paritate roborant, quæ convincens existi- 81
matur à pluribus, nempè, quamvis Deo liberum sit non creare hominem;
attamen supposità creatione nequit denegare media in finem hominis natu-
ralem efficacia, quin illa præstet ex aliquâ intentione finis illius: ergò
neque poterit elargiri media efficacia in finem supernaturalem hominis;

quin ea conferat ex aliquâ dicti finis intentione. Neque enim paritati hujus infringit responsio communis, quod nimirum Deus ut author naturæ se se ratiis rerum exigentiis attemperet, ac proinde cum finis naturali determinate debeatur naturæ, nequit ei conferre media naturalia sine aliquâ intentione finis naturalis. Cæterum ut author supernaturalis non ita se accommodat exigentiis rerum, atque adeo poterit absolutè præstare media supernaturalia, quin id agat ex intentione finis supernaturalis æternæ beatitudinis.

82 Non, inquam, enervat allatam paritatem hoc responsio; quia naturæ ut elevatæ ad ordinem supernaturalem æquè debetur supernaturalis beatitudo, atque debita est naturæ secundum se beatitudo naturalis: ergò si Deus ut author naturæ nequit impertiri media naturalia, nisi ex aliquâ intentione naturalis beatitudinis, neque poterit erogare media supernaturalia, nisi ex intentione aliquâ beatitudinis supernaturalis. Consequentia liquet: Deus enim ut author supernaturalis etiam attendit exigentiis hujus ordinis, quin obsit, quod exigentia naturæ ut elevatæ ad finem supernaturalem absolutè non necessitet Deum, ut quoties media supernaturalia gratis probet, illa conferat ex intentione memorati finis; quia pari jure reponi potest, quod nec exigentia naturæ respectu finis naturalis absolutè necessitet Deum, ut quandocunque media naturalia præstat, eadem elargiatur ex aliquâ prædicti finis intentione.

83 Ex quibus inferunt, non solum in præsenti providentiâ, sed etiam in aliâ quacunque necessariam esse prædestinationem ad salutem obtinendam. Sicut ex rationibus pro contrariâ sententiâ propositis deducunt ejus patroni, nec in hâc, nec in aliâ providentiâ requiri, quin imò superfluam esse prædestinationem, ut homines assequi possint, et de facto consequantur vitam æternam. Momenta rationum utriusque opinionis gravia sunt, et authores utramque defendentes primæ notæ Theologi; mihi tamen neutri planè subscribendum esse censeo, sed cum restrictione, seu modificatione loquendum.

84 Quare judico. Divinum illud propositum, sive decretum efficax conferendi gloriam, per se, et intuin-

recè non esse necessarium, ut homines verè possint consequi vitam æternam; alias enim, ut indicatum est num. 78. non sic electi non possent absolutè salvari: quia deesset illis electio memorata, nec non potestas illam assequendi, cum absque merito, seu liberâ dispositione hominis ex solo Dei arbitrio sit. In eamque proindè præcipuè quadrat illud Apostoli ad Romanos 9. non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei. Undè sequitur, quod reverà deficeret illis aliquid omninò requisitum ad gloriam obtinendam, cujus propterea consecutio non esset in ipsorum potestate; consequenterque nec ejus amissio iisdem attribui posset.

85 Præterea, si supponatur asserta necessitas illius decreti, corruit doctrina stabilita disp. 23; quomodo namque potest concipi, Deum serio velle salutem omnium, si pluribus (universim nimirum Reprobis) denegat aliquid simpliciter necessarium ad salutis adeptionem? Aliquid, inquam, quod nedum illis non erogat, sed nec offert; ac per consequens everteretur etiam doctrina Thomistarum ibidem impugnata, requirens ad verificationem illius Apostoli textus omnes homines vult salvos fieri, quod saltem offeratur omnibus (et si non detur illis de facto) vera sufficientia salutariter operandi. Quapropter huc afferri possent argumenta, quæ citatâ disputatione produximus, et ad nostram sententiam stabiliendam, et ad alias refutandas: illa præsertim, quæ monstrant repugnare veram sufficientiam cum defectu requisiti essentialis, et inacquisibilis.

86 Suadetur etiam à priori; quia memoratum Dei decretum, ut tale, neque præstat homini principia necessaria ad bene salutariter operandum, prout nimirum oportet ad consequendam vitam æternam: neque per ipsum ut tale, præbetur aut etiam offertur homini concursus necessarius ad eliciendos actus salutares; sed hæc unicè requiruntur, ut homo possit operari salutem, ac per consequens ut salvari valeat: ergo. Breviter ita declaratur assumptum, et promovetur: tum principia operandi, quam concursus, esto sint supernaturalia, dantur, aut offeruntur per decreta Divinæ voluntatis ad ipsa, et ad influxum aut productionem ipsorum immediatè terminata; sed electio ad gloriam immediatè non terminatur ad eadem, ut per se patet: ergo ut illa sint non est necessaria præfata electio, consequenterque, nec ut sit vera sufficientia sa-

luy obtinendi.

87 Igitur decreta dandi, l. offerendi concursy, et principia operativa, nec non influxy eorum, ad hoc ipsa dona terminantur, tanquam ad objecta proxima; secus autem electio ad gloriam, sive propositum, seu decretum efficax eam conferendi: siquidem hoc, ut ex terminis est evidens, immediatè tantum respicit ipsam gloriam, ad quam proinde solum, ut ad objectum proximum refertur, aut terminatur. Adde quod prædicta electio, neque per se supponitur ut adæquata ratio, proxima que necessaria: primò, quia sufficere potest affectus simplex, l. etiam conditionalis: secundo; quia relata nuper objecta in se habent, unde possint amari: ergo præfatus actus non est absolutè necessarius, ut effectus illi sint: ergo 86.

88 Non tamen ob hoc arbitror, commune intentione gloriæ superuacaneam esse, seu nullo titulo necessariam; quia saltem ex parte Dei providentis est valde conveniens, quin et necessaria, ad modum perfectum disponendi, et præparandi cuncta, quæ pertinent ad Celeste Regnum. Quemadmodum enim ad ambulandum, l. scribendum intentio finis honesti non est simpliciter necessaria ex parte effectus, ambulationis videlicet, aut scriptionis; at verò requiritur ex parte rationali agentis, ut præfatos effectus modo congruente producat. Similiter, etsi non sit simpliciter necessarium in effectibus Divinæ prædestinationis, quod ab hac, aut illâ intentione Dei proveniant; potest tamen esse conveniens, imò et necessarium ex parte Dei ad opus perfectum que modum operandi: quare memoratus actus neque repugnans, aut superfluus est, sed potius perfectioni Divinæ prædestinationis magnopere consentaneus.

Sectio 6.[a]

Solvuntur argumenta contraria.

89 Generatim ex nunc dictis ad argumenta pro contrariis opinionibus adducta respondetur, concedendo prædestinationem in sensu controversio non esse simpliciter necessariam, ut homines salvari possint: et negando, quod necessaria non sit * ut Deus perfecto modo procedat in operando et intendendo perpetuam eorum felicitatem. Hinc enim quod nos attinet, fundamentum P. R.mi Gabrielis, et Catherini nihil urget; quia fate-

*aliqua beatitudinis intentio,

-mus illud efficax propositum de conferendâ gloriâ non esse necessarium, ut homines verè possint eam attingere, sed omninò rejicimus illatum indè superfluitatem propositi memorati, quia si enim Deus ex aliâ intentione possit impertiri media, quæ pro beatitudine consequendâ sufficiant, nihilominus electio, l. intentio præfata potest esse necessaria, ut in illis erogandis convenienti perfectoque modo se gerat.

30. Dum autem asseritur necessarium esse decretum illud efficax ad collationem gloriæ terminatum, ut in effectibus prædestinationis Deus agat modo perfecto, non ideò negatur, alium quemcumque Dei modum operandi perfectum esse: neque subaudiitur, quod eis aliqua subsit imperfectio, l. indecentia. Sed solum intelligitur, modum illum agendi *(vel dari)* magis consonum esse, seu magis conformem indoli rerum, quæ peraguntur, et fini quem attingunt. Certè Deus agit modo perfecto, quandò se se naturalibus creaturarum exigentiis attemperat, ac etiam quandò spretis naturæ legibus, operatur ut author supernaturalium, quin facilè decidi valeat, uter ex his agendi modis alterum excedat, aut quis eorum dici debeat perfectior alio.

31. Similiter ad fundamenta secundæ sententiæ respondetur: quod licèt intentio illa dandi gloriam appareat conformior effectibus prædestinationis, atquè adeo, quod ex eâ procedant videatur esse modus agendi magis conveniens et accommodatus ipsis; cæterum indè non infertur, quod simpliciter, et absolutè necessaria sit ad hoc, ut homines annuti possint, et assequi gloriam. Itaquè Sanctus Fulgentius in producto supra testimonio non affirmat intentionem illam esse necessariam essentialiter ut homines possint obtinere gloriam, sed solum de facto concipi relatè ad eos, qui salvantur: quod certè nullatenus inficiamur. Ad paritates ibidem adjunctas eadem responsio potest adhiberi, cum ex illis nihil omninò concludatur, quod in ipsâ sententiâ nostra propositione non admittamus.

32. Cæterum adhuc alia restant expedienda, quæ specialiter adversantur admissæ nunc intentioni, seu voluntati Divinæ conferendi beatitudinem omnibus illis, qui salvantur actu. Imprimis ergò dicitur, non esse revelatam hanc doctri-

næ, atque adeo non constare quod Deus habeat intentionem ejusmodi: quæ proindè non debet adstrui. Respondetur concedendo dictæ doctrinæ utique non esse revelatæ expresè, prout exponitur, et declaratur à Patroni ejus, qui propterea non asserunt illæ esse de fide. Sed verò probabilitea ex revelatis infertur, cum in Sacris Litteris frequenter, et satis clarè, reperiatur insinuata.

93 Opponitur secundo, Divinus ille actus ex effectibus non dignosci, neque deduci, quandoquidem omnes isti possent æqualiter esse, licet illa intentio deficeret, aut ex aliâ provenirent: ergo. Respondeo, quod ertò non requiratur absolutè prædicta intentio, ut ne ipsa sint hi effectus cum iidem esse possent, quamvis ex aliâ intentione procederent. At nego, quod actus ille cum sufficienti fundamento non colligatur ex effectibus prædestinationis; probabilissime siquidem infertur ex modo providentiæ Divinæ circa prædestinatos, quorum saluti prospicit multifariè, eos à lapsu præservando, nec non illico post casum erigendo, adeo ut specialis hoc solicitudo Dei sufficienter arguat in ipso præfatam intentionem, quæ proindè rectè dicitur ex effectibus deduci.

94 Objicitur tertio: datur in Deo voluntas executiva, per quam intelligitur glorificare homines: superfluit ergo voluntas hoc intentiva gloriæ, s. hoc intentio conferendi gloriæ: ergo. Respondeo, voluntatem executivam nullatenus excludere priorem illam voluntatem intentivam, cum major pars theologorum in omni scholâ defendit in voluntate Divinâ distinguantur per rationem ordines intentionis, et executionis. Nec est, quarè deseramus communem et aliundè solidissimè stabilitam doctrinam, licet à nonnullis recentioribus impugnatam: uti nec est, cur à peculiari suâ sententiâ dependentem illi faciant doctrinam, alioquin generalem, et à ferè cæteris omnibus admissam, præsertim cum opinio negans distinctionem rationis inter nunc relatos ordines plerumque fundetur in alterâ difficiliori, statuente nimium unicitatem etiam formalem decretorum Dei, quæ quamquam fortassè vera sit à paucissimis autem defenditur.

95 Quartò sic opponitur: memoratus actus est impossibilis: ergo. Probatur antecedens ex eo, quod nulla fiat per talem actum in creatura mutatio.

Inprimis hoc objectio transcendentalis est, et ad quamlibet intentionem Dei liberam extenditur. Deinde, nego, quod omnis actus Dei liber inducere, l. efficere debeat aliquam mutationem physicam in objecto suo; satis enim potest esse mutatio quasi objectiva, ea ad novam relationem rationis omninò sufficiat. Eo sanè, quod nunc intererit, vi talis propositi, l. intentionis effectus definitur, est quae futurus infallibiliter. Et praetereà, Deus ex vi talis actus manet immobiliter determinatus ad faciendum, ut effectus ille sit. Itaque relatus actus radicaliter saltem efficit aliquam mutationem in creaturâ, quam quidem efficaciter ordinat in finem suum. Undè concluditur non superfluere, sed valdè consonum esse perfectioni Divinae praedestinationi actum memoratum.

Tandem objicitur: Deus conferre potest auxilia simpliciter efficacia ad finalem in gratiâ perseverantiam, adeoque salutis aeternae consecutionem, quin illa conferat ex intentione salutis obtinendae; sed in istructus auxilii ejusmodi gloria de facto consequeretur absque praedestinatione: hoc ergo non est necessaria pro beatitudinis adeptione. Minor est certa, et consequentia recta. Major autem suadetur primo; quia perseverantia finalis in gratiâ tam propter se, quam propter alios fines est amabilis: ergo non requiritur quod ex intentione gloriae Deus praeparet media perseverandi finaliter. Secundo; quia Deus ità potest impertiri media efficacia ad vitam aeternam inferendam, ut eadem ipsa conferret, etsi non provideret eorum efficacia: ergo. 96

Tertiò suadetur 97
à paritate, quia demùm roborantur procedentes duae probationes. Licèt Incarnatio Verbi Divini re ipsâ fuerit efficax ad Redemptionem humani generis, et alioquin fuerit etiam ad hunc finem ordinata, secundum illud Symboli propter nos homines, et propter nostram salutem . . . Homo factus est; at verò iuxta sententiam probabilissimam, Incarnatio Verbi fieret etiam vi praesentis decreti, quamvis Adamo non peccante, genus humanum non esset redimendum: ergo. Quod si negetur hoc opinio, nempè Deum ita de facto decrevisse Incarnationem Verbi; sed negari nequit quod saltem ita potuerit illam decernere, quod planè sufficit intento, cum l. inde constet, Incarnationem ob varios fines appetibilem propter quemvis eorum potuisse decerni: consequenter quae perseverantiam finalem

pluribus ergo titulis amabilis, ob quamlibet intendi posse, atque non esse praecise decernendam ex intentione salutis aeternae.

98 Verum, esto concedantur haec omnia, nullatenus officiunt doctrinae nostrae, cum admittamus illam intentionem dandi gloriam non esse simpliciter necessariam ut homines eo pertingere valeant: requiri tamen, ut Deus in praeparandis mediis ad illam obtinendam, in ipsaque conferenda, perfecto, et convenienti modo se gerat. Quare licet aliter potuerit agere, dando scilicet auxilia tam ad merendum, quam ad finaliter perseverandum efficacia non ex intentione gloriae (de quo nulla nobis est in praesenti controversia); de facto nihilominus et in hac providentia, censemus auxilia efficacia, finalis perseverantiae, aliaque similia dona ex intentione gloriae conferri, quia nimirum ut saepe diximus, hic operandi modus ipsi rerum agendarum indoli, nec non perfectioni Divinae magis consentaneus apparet.

99 Hinc denique concludes (quod nostra praecipue nunc interest), principium proximum completum, aut plene sufficiens ad perseverantiam finalem, et vitam aeternam obtinendam nullatenus constitui per Divinam praedestinationem, sed unice per auxilium sufficiens, et praeparationem Divini concursus indifferentem; his enim positis, potest homo finaliter perseverare, et media finali perseverantia salutem aeternam assequi. Quare tametsi reprobus praedestinatione careat, non propterea destituitur aliquo requisito simpliciter ex parte principii ad salutem consequendam; siquidem illi non deficit conveniens praeparatio Divini concursus, et auxilii sufficientis, ut si velit ipse, finaliter, aeternamque salutem obtineat.

100 Unde minime nos urget illa propositio, quae negotium facessit aliis molestissimum, scilicet, homo non potest salvari sine praedestinatione; quia negamus absolute quod homo nequeat absque praedestinatione salutem assequi, cum ab illa sit prorsus independens totus actus primus proximus operandi salutariter, ut explicatum est num. praecedente. Qui vero necessitatem absolutam praedestinationis affirmant absolute, dictam propositionem interpretantur, ita ut asserant illam esse falsam si particula sine cadat supra potentiam significatam verbo potest: et e contra veram esse dicant, dummodo to sine appellet super actum, qui

per verbum salvari significatur. At etsi sibi plaudant, hanc ipsam distinctionem in aliâ simili difficultate traditam esse à Divo Thoma quæst. 1ª de potentia art. 5º ad 1um, attamen in eâ defendendâ hinc inde convolvuntur, et variis modis malè torquentur.

Disputatio 6ª

De Divinis actibus in negotio Prædestinationis intervenientibus.

Obscuritas assumpti multùm augetur ipsamet varietate sententiarum, quæ lumen ei nituntur admovere; quia subinde ex actibus prædestinationem constituentibus alii confunduntur actus intellectus, et voluntatis Dei tantùm attingentes, aut quoddammodo spectantes ad illam. Quapropter, separatim hic agere statui de actibus ad eam utcunque pertinentibus, ut in sequente disputatione clarius intelligatur ejus constitutio.

Sectio 1ª

Aliqua pronotantur ad sequentes difficultates aperiendas omninò necessaria.

Quanquàm Theologi communiter in eo conveniunt, quòd ad prædestinationem (ut ad quamlibet aliam Dei providentiam) omninò requirantur actus intellectus, et voluntatis; at in assignando, seù determinando quinam illi sint, summopere dividunt: adeo ut rem ex se satis arduam hâc opinandi contrarietate multò difficiliorem effecerint. Quarè, confusionem aversurus quantum valeo, quantumque materia patitur claritati prospecturus, explorata solùm, et necessaria proferam, omissis pluribus argumentis potius obnubilando, quàm eidem illustrando conducentibus. 1

Imprimis itaquè notandum est, quod Scientia Divina præcipuè dividatur in naturalem, seù Simplicis intelligentiæ, liberam, sive visionis, et in Scientiam Mediam. Scientia naturalis ita nuncupatur, quià, cùm veritates omnes necessario de creaturis affirmabiles attingat, naturaliter, et proximè necessario convenit Deo, cui pariter necessario competit intueri propriam essentiam, omnesque sui perfectiones intrinsecas; sub hoc autem respectu scientia naturalis induit 2

ratione visionis, quia videlicet ad nunc dicta Dei praedicata terminatur ut actualiter existentia. Caeterum respectu creaturarum in quas fertur, nomen et rationem simplicis intelligentiae retinet; quia nullatenus ipsas attingit ut existentes actu et exercite, sed intelligendo tantum, et speculando quidditates earum.

3 Scientia libera sic appellatur; quia nimirum ut existat, aliquo modo pendet a libito, l. arbitrio Dei, cum aut supponat, aut postulet actuale decretum ejus liberum. Dicitur proterea visionis, et absoluta; quia tendit intuitive tam in actus Dei liberos actualiter existentes ab aeterno, quam in res omnes creatas, quae, seu volente, seu permittente Deo, pro aliquâ differentiâ temporis extituras sunt. Quemadmodum ergo scientia simplicis intelligentiae, quâ Deus cognoscit creaturas esse possibiles, et omnes alias veritates necessario de ipsis enunciabiles, est undique naturalis et necessaria: ita scientia visionis in objecta creata tendens, est omnino libera; quod enim habeant, habuerint, aut aliquando habitura sint existentiam, a Divinâ libertate dependet. Non tamen est libera, sed prorsus necessaria, quatenus in essentiam intrinsecaque Dei praedicata fertur: unde scientia simplicis intelligentiae semper est necessaria; sed vero scientia visionis non est semper libera.

4 Denique Scientia Media est illa, quâ Deus independenter ab omni decreto, quod actu sit, certo cognoscit, quid voluntas creata determinate faceret sub quacunque hypothesi, l. actu primo proximo, ad electiones oppositas indifferente, constituta. Vocatur contingens et conditionata; quia contingentia conditionata quae sunt objecta, quae respicit: nimirum objecta, quae contingenter existerent sub aliquâ conditione. Media quoque nuncupatur; quia videlicet inter scientiam visionis, et simplicis intelligentiae, seu liberam, et necessariam ita mediat, ut neque libera, neque necessaria sit: non libera, quia nullatenus exposcit ipsa, l. objectum ejus, actuale, l. actualiter existens Dei decretum, quale tamen omnino requirunt objecta ~~scientiae~~ quocunque scientiae visionis liberae: nec item est necessaria, quia simpliciter, et absolute potest deficere, sicut et objectum ejus.

5 Olim Thomistae negabant inesse Deo Scientiam hanc infallibilem condi-

tionatorum contingentium, admittentes in illo duntaxat notitiam quandam conjecturalem eorundem. Postea verò Nostrorum argumentis convicti planè fassi sunt in Deo dari memoratam scientiam, adeo ut plures Thomistæ Recentiores, etiam ægrè ferant, quod aliquando negata fuerit ab Antiquis. Imò quidam altè conqueruntur, quod Majoribus suis (quos vanè, frustrà tamen excusare contendunt) imputetur, id unquam abnuisse. Sed æqua non est hoc Modernorum Thomistarum expostulatio, quandoquidem in Priscorum scriptis, prolo datis, doctrina relata prostat, ut videre poterit quis quis illa legere voluerit. Non ergò quidquam affingunt Nostri veteribus Thomistis, quandò solum ipsis adscribunt, quod etiam adhùc extat in eorum operibus; atque adeo Neothomisticorum hoc injuriosa conquestio gravem intentat calumniam Doctoribus Scholæ nostræ, sed quæ nunc dictis abundè depellitur.

Cæterùm etsi Thomistæ cordatiores iàm effecti, concedant in Deo scientiam hanc infallibilem futurorum contingentium conditionatorum; eam verò diversissimam adstruunt à Scientiâ Mediâ, quæ in Deo semper agnovit, et propugnavit Schola nostra, negans illam esse liberam: cum adversarij liberam esse totis viribus suadere nitantur, aientes, eam inniti decreto subjectivè absoluto, et objectivè conditionato, nempè decreto conditionali prosenti, quo Deus de facto quodlibet opus liberum sivè honestum, sivè pravum decrevit esse, l. non esse futurum sub quacunque conditione, l. actu primo proximo ad utrumlibet indifferente. Decretum autem hujusmodi censetur à Nostris inutile, proindè que repugnans; quorsùm enim decretum actu existens pro re nunquam extiturâ? Validissimis alijs rationibus suo loco videndis impetitur et expugnatur. Nos ergò dicimus, ut infallibiliter certò sciantur futura contingentia conditionata, nullatenùs exigi, seù requiri decretum, quod sit, sed unicè decretum, quod foret. 6

Hisce ad aliqualem 7
hujus altarumque Dei scientiarum habendam notionem, insinuatis. Notandum est secundo, scientiam naturalem sub utroque superius indicato respectu, nempè prout est visio Dei, et prout est simplex intelligentia possibilium ad prædestinationem omninò prærequiri. Constat hoc, et quoad primam partem eviden-

ter; Deus enim sapientèr ordinare nequit per media gratiæ transmissionẽ
creaturæ rationalis in vitã æternã, quin cognoscat se posse talia media cau-
sare, per eaque prædictũ inferre finem, et prætereà quin cognoscat ostensionẽ
suorũ attributorũ à mediorũ, et finis existentiâ necessario resultantẽ; sed hu-
jusmodi cognitio, seu notitia dicit, aut includit naturalem scientiã tũ ipsius
Dei, quã attributorũ ejus, utiquè per modũ visionis: ergò scientia natura-
lis quatenus est visio Dei indispensabiliter ad prædestinationẽ exposcitur.
8 Ne-
què minus clarè patet quoad alterã partẽ; quia Deus absque notitiâ crea-
turæ prædestinandæ, mediorũ per quæ finem ultimũ adepturæ sit, atque finis
ipsius ad quẽ deniquè transferenda est, planè tenderet in objectũ incognitũ, ac
perconsequens inconsideratè decerneret finẽ et media, cũ hujusmodi decretũ
in agentẽ discrimen frustrationis abiret: ergò scientia naturalis possibilita-
tis horũ saltẽ objectorũ est ad prædestinationẽ omnino necessaria. Dixi saltẽ
requiri scientiã naturalẽ objectorũ quæ nunc recensuimus, ne difficultatẽ ali-
am inutiliter hic ingeramus, nempè spectare ad prædestinationẽ undiquè
perfectã (qualis est absdubio Divina prædestinatio) cognitionẽ etiã reliquorũ
omniũ possibiliũ ut multi probabiliter affirmant.
9 De quâ sententiâ non est
cura in præsenti disputemus, cũ intento nostro nec obsit, neque prosit. Expedit
autẽ infra tractandis breviter hic indicare principale fundamentũ ejus, quod cer-
tè solidũ et grave videtur. Sic ergo proponi potest: scientia Divina creaturæ præ-
destinandæ, mediorũ, et finis est simpliciter infinita, proindeque comprehensiva
dictorũ objectorũ; sed nequit esse talis, quin omnes ipsorũ relationes cũ quibuslibet
aliis possibilibus attingat: et istarũ cognitio relationẽ haberi non potest absque sci-
entiâ reliquorũ possibiliũ: ergo naturalis hæc scientia cæterorũ possibiliũ est ad
prædestinationẽ Divinã prorsus necessaria. Verũ prudenter advertunt Authores
hujus opinionis unicè fundari necessitatẽ istam in modo operandi perfectissimo,
quẽ Deus ubiquè servat; nullatenus autẽ in exigentiâ, l. indigentiâ effectu-
um, qui causantur à prædestinatione.
10 Tertio notandũ est, scientiã quoque liberã,
sive visionis quorũdã objectorũ ad prædestinationẽ exposci. Communis enim asseri

concors Patrum atque Theologorum sententia tenet, praedestinationem hominum à Deo conceptam esse, l. habitam ex motione meritorum Christi Domini; sed ita concipi non potuit aut haberi praedestinatio, nisi praesupponeretur visio, seu scientia libera meritorum ut moventium ad ipsam: ergò scientia libera saltem aliquorum objectorum ad praedestinationem omninò requiritur. Minor de qua solâ dubium esse posset manifestè constat; quandoquidem ut est omnibus inconfesso, merita quae providentur ut possibilia duntaxat, l. tantum ut conditionatè futura, movere nequeunt ad praemium: ergo.

11 Notandum est quarto, quod ad praedestinationem Adultorum (quibus gloria per modum coronae, l. ob merita personalia conferenda est) praerequiritur scientia efficaciae mediorum influentium in illa merita: scientia videlicet, quâ Deus antequam auxilia Divinae gratiae praestet certò sciat esse talia, ut si reipsâ conferantur homini cum illis infallibiliter eliciturus sit merita in beatitudinis adeptionem influentia. Hoc à nemine revocatur in dubium; quia nisi Deus certè praesciat, efficacia fore praefata media ad vitam aeternam per merita comparandam, verè dici nequit, quod per illa certò destinat hominem ad vitam aeternam, quodvè praeparat illi media, quibus eò certissime perventurus est: ergò nec dici valet, quod hominem praedestinat, cum ut vidisti disq. praecedente num. 28. juxta Divum Augustinum, praedestinatio sit hoc ipsa mediorum praeparatio.

12 Profectò, cui deficit hoc infallibilis praescientia successus mediorum, aut eventus per ea, l. ex illis inferendi, nequit esse metaphysicè certa destinatio in finem: ac proindè frequenter, imò ferè semper accidit hominibus nummos, honores, aliave bona temporalia cupientibus, et inhiantibus non habere certam hanc destinationem; quia carent illâ infallibili praescientiâ boni exitus mediorum quibus ad memoratos fines obtinendos utuntur: ergò neque Divina destinatio hominum ad gloriam posset esse certa, sine dictâ praescientia eventus inducendi per media adhibita, l. potiùs applicanda. Adde quod, si deficeret infallibilis hoc praescientia, bonus mediorum exitus esset respectu Dei veluti casualis, et quasi non praevisus ab ipso. Quod sanè dirum, et falsissimum est, innumerisque gravidum absurdis.

13 Igitur omnes in eo conveniunt, quod ad prædestinationem exigatur infallibilis hæc præscientia efficaciæ mediorum; an autem illa sit scientia media, vel scientia simplicis intelligentiæ materiam acri controversiæ præbet, in quâ Thomistæ, consequenter ad sua principia requirentia gratiam prædeterminantem, adeoque ab intrinseco efficacem ad quodlibet opus salutare, deducunt, illam esse scientiam naturalem seu simplicis intelligentiæ. Nostri verò, qui docent auxilia Divinæ gratiæ ad utrumlibet esse indifferentia, l. cum neutro extremorum intrinsecè connexa, consequenter etiam affirmant efficaciam auxiliorum non posse cognosci per scientiam naturalem, et necessariam, sed præcisè per mediam, sivè contingentem.

14 Cum enim entitas auxilij, quod efficax appellatur (est que tale, quatenus substat infallibili scientiæ boni operis per ipsum inducendi) ex se nullum libertatis extremum inferat præ alio, sed ita sit ad quodlibet indifferens, ut ejus conjunctio cum opere salutari sit omninò contingens, etiam scientiæ contingentis objectum oportet esse. Deus ergò per scientiam mediam infallibiliter præscit, hoc, l. illud auxilium, si conferatur ex liberâ creatæ voluntatis electione conjungendum esse potiùs cum opere salutari, quàm cum ejus carentiâ. Et hinc Authores nostri rectè colligunt, Scientiam Mediam prout abipsis explicatam, et stabilitam ad negotium prædestinationis omninò prærequiri.

15 Denique notandum est, omnes ferè Theologos aliquomodò distinguere plures actus Divinæ voluntatis tam in providentiâ prædestinativâ, quàm in aliâ qualibet providentiâ Dei. Primò namque considerant intentionem finis: secundò electionem mediorum conducentium ad illius finis assecutionem. Tertiò requirunt aliqui volitionem mediorum executivam, quam appellant usum activum: tandem alij prætereà desiderant externam eorundem mediorum executionem, quam vocant usum passivum. Verum estò nonnulli graves utique Doctores affirment, duos primos actus ab invicem distingui per rationem, et tertium pariter a secundo ratione distinctum esse, nec non à quarto reliquos. Alij tamen, æquè sapientes, id absolutè negant, licet alioquin communi modo loquendi sese passim accommodent. Quantum assumpti præsentis interest breviter hanc opinandi varietatem examinabimus.

Sectio 2.ª

An usus activus necessario distinguatur ab electione mediorum?

Prima è nuper memoratis dubitationibus, utrū videlicet intentio finis in 16
Deo distingui debeat ab electione mediorū opportunius infra discutietur, l. forte solū attingetur. Quâ proindè nunc omissâ: duntaxat in praesenti quaeritur, an ultra determinatā electionē medij determinati necessario requiratur alius actus voluntatis, qui sit usus activus, quique determinet potentiā Dei ad externā executionē illius medij, scilicet ad usū passivū? Thomistae communiter affirmant teste Gonet tom. 2. disp. 1 art. 2. §. 1.º docentes praeter actū voluntatis quo Deus decrevit conferre gloriā praedestinatis, et gratiā atque merita quibus illā assequantur, omninò necessariū esse alterū Divinae voluntatis actū (qui decretū executivū, et usus activus ab ipsis nuncupatur), ut media iam electa mandentur executioni.

Sed 17
è contra Nostri plerumque negant actū ejusmodi necessariū esse, saltèm in sensu, quo propugnatur ab adversarijs. Et meritò sanè. Deus enim praescius aptitudinis, et efficaciae auxilij A. verbi causâ, tū ad finalē perseverantiā, tū ad finem ultimū aeternae beatitudinis, insuperque virtutis Omnipotentiae suae ad illud efficiendū, potest efficaciter velle actu prorsus indivisibili, quod existat praefatū auxiliū, quodque virtus Omnipotentiae id exequatur: undè namque repugnat hic actus in Deo, quidve poterit eum impedire, nè talem actū concipiat? Sed actu nunc expressus esset formaliter electio, nec non decretū executivū auxilij memorati: ergò efficax electiò medij determinati necessariò distincta non est à decreto ejusdem executivo.

Certè discur- 18
sus nihil continet, de quo dubitari posse videtur. Major enim est innegabilis; alioqui negari possent plures actus Divinae voluntatis ejusdem, l. simillimae tendentiae, qui passim admittuntur etiā à contrarijs. Minor aequè clara quin et certa meretur existimari; quia cū potentia Dei perfectissimè conformetur, et attemperetur Divinae voluntati, ultimò determinata manet ad exequendū illud auxiliū eomet actu, quo voluntas

efficacitèr decernit existentiã ejus. Ad modũ quo nostra potentia loco motiva ultimò determinatur ad motũ per hoc praecisè quod eum velit efficacitèr nostra voluntas. Adde quod usus hic activus, quem Thomistae post electionẽ ingerere tentant, non alio titulo, secundũ ipsos applicat immediatè potentiã ad exequendũ auxiliũ electũ, nisi quia vult efficacitèr, quod in rerũ naturã ponatur hic et nunc; sed hoc ipsum vult electio praecedens, siquidem eligere nihil aliud est, quã velle adhibere mediũ ut finis obtineatur: ergò electio, quovis alio secluso, per se ipsam ultimo et immediatè applicat Omnipotentiã ad effectionẽ illius auxilij.

19 Et idem affirmandũ est de alio quocunque medio, quod praecisè constitutũ sit sub solâ potestate Dei. Placuit hoc obiter indicare nè difficultates aliò spectantes, audito forsàn, et non perspecto, novam huic argumento caliginem obducant; quia si determinatè sermo instituatur de voluntate Dei eligente, simulque praedefiniente opera nobis libera, tunc utiquè peculiares, et efficacissimae rationes adducuntur à Doctoribus Scholae nostrae nè dicatur eadem, sed omninò distincta statuatur à voluntate exequente; cũ aliàs multũ periclitaretur, imò iuxta plerosque funditùs everteretur nostra libertas. Verũ hoc est alia diversissima quaestio, propterea que cũ praesenti disputatione non confundenda, neque permiscenda.

20 Fundamenta sententiae contrariae varia sunt, l. potiùs variè concinnantur. Inprimis aiunt: electio et usus activus pertinent ad diversos ordines: ergò sunt actus necessariò distincti. Antecedens manifestè patet; quandoquidem electio spectat ad ordinẽ intentionis, intra quem tanquã effectus finis ut intenti, sistit; usus autẽ activus ad ordinẽ executionis attinet, ut pote qui per media causat finẽ: ergò. Respondeo, negando antecedens: in cujus probatione nego majorẽ absolutè prolatã; omnis enim efficax electio Divina, quando non versatur circa media nobis libera, sed à solo Deo ponenda, pertinet ad ordinem utrumque scilicet intentivũ et executivũ: ad illũ quoniã est effectus, aut quasi effectus, finis ut intenti: ad istũ verò, quia finẽ realiter causat per media, quorũ existentiã determinat.

21 Quare tametsi posset admitti, quod aliqua electio se contineat intra ordi-

ordine puré intentivy, uti quandò seù media, seù circumstantias omnes non determinat, seù quandò cessat ante tempus præstitutu executioni mediorú: seù demú quandò differtur, aut impeditur ex improviso difficultaty occursu, prout subindè nobis contingit. Secùs autē, quandò nihil horū intervenit; quià tunc casùs electio protenditur etiā ad ordinem executivū. Undè quod speciatim attinet electiones Divinas (de quibus in præsenti tota lis est, quibus quæ nulli è recensitis nunc impedimentis advenire valet), unicè sistent intra ordiné intentivū, quandò respiciunt media, non ab ipso Deo determinanda, sed à nostrâ libertate dependentia.

Mi- 22
nor etiā ejusdem probationis est falsa; quandoquidem usus activus non puré pertinet ad ordiné executionis, cū etiā à fine causetur, aut profluat, et quidem immediatiùs, quā mediū ipsum, quod per usum executioni mandatur. Igitur et usus, et mediū à fine ut intento causantur, idest, mediâ, l. mediante intentione, quod meritò dicitur, et est causalitas propria finis: ergò mediū et usus æquè pertinent ad ordiné intentivū, àc ipsa met electio; hoc siquidem, iuxta Thomistas, non aliâ ratione pertinet ad ordiné intentionis, nisi quia suo modo causatur à fine ut intento.

Inquiunt secun- 23
do: actus tendentes in idem objectū materiale sub diversâ ratione formali sunt in nobis distincti realiter, et in Deo virtualiter; sed usus activus, et electio respiciunt idem objectum materiale sub ratione formali diversâ: ergò. Probant minorem: usus enim respicit media, quatenus illa sunt causa finis in ordine executivo, cū ideò determinet ad media, ut finis per ea causetur, et existat; electio verò non ita respicit media, sed unicè prout sunt effectus finis in ordine intentivo, at esse causam finis, et effectū ejusdem sunt utiquè rationes formales diversæ; ergò usus activus, et electio sunt actus tendentes in idem objectū materiale, in eadem videlicet media, sub diversâ ratione formali.

24 Respondeo, permissâ majori: nego minoré cū adjunctis ejus probationibus, quatenus præfatos actus ad unā lineā determinatè restringunt; quandoquidem usus attingit media sub utroque respectu, nempè tam-

quę causę finis, et insuper ut effectus ejus: illa respicit sub priori respectu, quia media vult, ut finem inducant, vel eum in executione causent: eadem attingit etiã sub altero respectu, quoniã illa vult ex motione finis ut intenti. Similiter electio non attingit media praecisè tanquã effectus finis, sed etiã ut causam illius; est enim volitio mediorũ ut conducentiũ ad finem. Praeterea si mediũ ipsũ est indivisibiliter effectus, et causa finis, propterea que sub prima consideratione pertinet ad ordinẽ intentivũ, et ad executivũ sub secunda: quare non poterit idem indivisibili actu voluntati exercitè respicere mediũ illud ob utramque rationẽ, seu sub utroque respectu?

25 Inquiunt tertio: electio specificatur à fine, non à medijs, usus autem à medijs, et non à fine specificatur; sed ex diversitate objectorũ specificantiũ aliqua diversitas necessariò derivatur in actus ea respicientes: ergo. Supponunt minorẽ esse certã, et consequentiã bene deduci; majorẽ verò probant ex eo, quod electio tendat in finẽ ut causam rationem ve formalem appetendi media, quo solũ respicit ut effectũ. Usus autẽ attingit finem duntaxat ut effectũ; media verò tanquã causam respicit: ergo. Nego majorẽ quoad utramque partem, et simul utriusque probationẽ; nã in responsione praecedenti argumenti constitit usum, et electionẽ in eo convenire, quod ex motione finis ut intenti velint media prout ad illũ inferendũ idonea, s. etiã exercite causatura: igitur usus et electio feruntur in media non solũ sub ratione effectus à fine causati, sed etiã sub ratione causae finis ipsius: idem ergo specificativũ habet uterque, cũ uterque velit media propter finẽ, et finẽ propter ea.

26 Inquiunt quarto: decretũ intentivũ gloriae tanquã coronae (si procedat absolutè praevisa merita, prout à multis affirmatur) necessariò distinguitur à decreto executivo gloriae propter merita; sed non alio titulo nisi quia specificatur à fine (gloria nimirũ) à quo causatur intentionaliter, et non à meritis quae causat: cũ è contra decretũ executivũ specificetur à meritis, quae movent ad existentiã ejus, adeoque meritoriè causant ipsũ, et non à fine gloriae, quã causat: ergo pariter usus et electio distinguuntur ab invicem. Consequentia rectè videtur inferri; quia ratio distinc-

tionis est eadem utrobiquè, nã electio specificatur à fine, qui causat ejus in ordine intentionis; usus autẽ specificatur à medijs quæ causant, et prout causant finẽ in ordine executionis: ergò &c.

Respondeo 27

negando consequentiã; decernere siquidem ante prævisa merita, quod gloria conferatur ut corona meritorũ formaliter idem est, atque decernere gloriã ut causandã per aliud novũ decretũ ex absolutâ meritorũ prævisione concipiendũ; quià repugnat gloriã causari per merita, quin hæc influant in decretũ per quod illa causatur immediatè; at qui decretum in quod influunt merita, nequit esse decretũ, quod extitit ante merita, ut ex terminis ipsis manifestũ est: oportet ergò quod sit aliud ab eo distinctũ: consequenterque decretũ illud intentivũ indiget alio per quod gloria causetur, l. ad executionẽ perducatur. Cæterũ in casu præsentis controversiæ nihil simile contingit, quandoquidem electio medij nullatenus decernit ipsũ ut causandũ ex prævisione alterius effectus nondũ prævisi; sed potius è contra tendit in medium ut illico et immediatè producendũ: ac per consequens alio novo decreto non indiget ad executionẽ illius.

Imò 28

paritas apertè retorquetur in adversarios; quià si (prout multi probabilissimè censent) electio ad gloriã sit non antè, sed post absolutè prævisa merita, seipsâ gloriã exequeretur, nec ullatenus ad executionẽ ejus egeret alio decreto, præcisè quia talis electio esset efficax volitio effectus à Deo causandi, et nulla tunc casus occurreret difficultas amovens Deũ ab illius executione: ergò similiter efficax electio medij à solo Deo causandi, per seipsam, et absquè novo decreto potest illud exequi, quandò non adest specialis aliqua difficultas, quæ Deũ ab ejus executione retrahat. Consequentia manifestè sequitur à paritate rationis: et antecedens est innegabile, quià solũ affirmat ex hypothesi sententiæ probabilis, cui nobis æquè licet inniti atque contrarijs oppositæ.

Tandem inquiunt: quodlibet nostræ voluntatis exercitiũ imperfectionis expers, etiã in Divina voluntate debet admitti; sed juxta Divũ Thomã in voluntate nostrâ datur usus ab electione distinctus; et 29

propterea in ejusmodi actu nulla detegitur imperfectio: ergo praedictus usus etiam Divinae voluntati concedendus est. Respondeo quod usus in voluntate nostra distinctus ab electione, semper involvit, l. saltem connotat imperfectionem; quandoquidem electiones nostrae propterea requirunt usum distinctum, seu superadditum voluntatis exequentis, quia subinde non determinant omnes circumstantias loci, temporis, et ejusmodi, quas etiam aliquando determinare nequeunt in signo electionis.

30 Insuper ad frustrandas primas nostras intentiones, et electiones alia saepe concurrunt, quae necessariam omnino reddunt novam voluntati applicationem, ut media de facto peragantur; aliquando namque tempus praestitutum executioni mediorum adeo remotum est, ut interea tepescant, et prorsus evanescant affectus illi. Etiam inopinata quandoque superveniunt impedimenta, quae novam animo determinationem ingerunt, nonnunquam in mediis inducendis tot antea non provisae difficultates agglomerantur, ut eorum executio, laboriosa nimis effecta diutissime procrastinetur. Ob hoc igitur et similia frequenter accidit, primum in nobis intentionem, et electionem effectivae mediorum illationi non sufficere sed opus esse nova voluntati applicatione.

31 Hoc in hoc sensu, seu pro casibus nunc relatis intelligendus est Angelicus Doctor, quoties usum ab electione distinguit. De caetero quippe, non est quare l. in nobis repugnet identitas illorum actuum, quando scilicet intendimus finem protinus obtingendum, et ad assecutionem ejus eligimus media, quae parata novimus, aut in promptu nobis esse: quia cum hoc electio sit efficax volitio mediorum, in quorum executione nulla tunc obvenit specialis arduitas, cur non poterit voluntas in vi talis electionis, adhibere, immediate que determinare potentias executivas ad ea cavenda? Concluditur ex dictis, et quidem a fortiori, quod nulla sit in Deo necessitas usus ab electione distincti, quoniam in ipso nulla volitio cessare, seu denuo incipere valet, neque difficilior est illi mediorum executio, quam eorundem electio: quoties ergo media ponenda sunt a solo Deo, praeter illorum electionem, omniumque circumstantiarum determinationem, superfluit alia voluntas executiva. Unde licet in quibusdam eventibus admitti fortasse debeat usus ab electione distinctus; non tamen est universaliter asserendus. Concedimus itaque

possibilitatg ejus, at verò necessitatem inficiamur.

Sectio 3a.

An ad prædestinationem requiratur imperium intellectuale?

Remissis ad Animasticg, qua generatim super existentiâ, l. repugnantiâ, necessitate, l. inutilitate hujus imperij controvertuntur, hic ea precisè discutiemus, quæ præsens institutg attingunt, quoque claritati gratiâ distinctis proponemus assertionibus. Imprimis ergo dicimus, quod imperium intellectuale, quale statuitur à Thomistis, irresistibile, repugnat in Deo ante primg exercitig liberg, sivè finis intentiong. Assertio facilè suadetur: quandoquidem imperig antecedens primam Dei volitionem liberam (hoc ipsum urget etiā in volitione nobis libera) nec esset Deo liberg, neque necessarig: ergò repugnans, et implicatorium. Antecedens agente constat quoad primg partem; cg enim actus intellectus immediatè per se non sit liber, eatenus duntaxat potest esse talis, quatenus aliqg volitiong liberg subsequitur; atqui manifestg est quod imperig antecedens etiā primg volitiong liberg nullg omnino subsequatur: ergo memoratg imperig Deo liberg esse nequit. 32

Probatur idem antecedens quoad alteram partem, siquidem indè sequeretur Diving volitiong ad ejusmodi subsecutg imperig, nullatenus esse liberam Deo, sed omninò necessarig. Consequens absurdg et falsissimg est; ratio verò consequentiæ perspicua, quodnamque necessariò sequitur ex aliquo pronùs necessario, sine dubio necessarig est: non enim aliâ de causâ necessarius admittitur à Theologis amor beatificus, ut terminatus ad Deg propter semetipsg, nisi quia necessariò sequitur ex visione beatificâ, quæ simpliciter est necessaria beatis; atqui prima volitio Divina, seu finis intentio, juxta Thomistas irresistibiliter ex imperio voluntati sequitur: ergò si Deo necessarig est illud imperig, etiā ad ipsum subsecuta volitio erit illi necessaria. 33

Quod irresistibiliter ex prædicto imperio intellectuali sequatur volitio, est evidens in principijs adversariorg, apud quos hoc propositio: si existat imperig intellectuale determinans ad volitiong, existet volitio, est æternæ veritatis, et à Deo 34

cognita per scientiã necessariã. Jam verò neque minùs evidens est, quod, salvâ fide, dici nequeat, volitionẽ ad imperiũ illud subiectũ esse Deo necessariã; quià cũ volitiò, l. intentiò gloriæ vg. cum eâ connectatur essentialiter, si Deus necessitatus esset ad concipiendũ illã intentionẽ, absolutè necessitaretur ad producendũ aliquid ad extra: ergò.

35 Vim hujus discursûs enervare tentant aliqui contrarioũ allatâ paritate suæ prædeterminationis, at in præsenti recursus iste nequit illis prodesse, cũ ideo secundũ ipsos physica prædeterminatio non auferat libertatẽ, quià non requiritur ad posse, sed ad agere tantũ, adeoque non se tenet, ex parte actus primi, sed potiùs mediat inter hunc, et actũ secundũ; imperiũ verò rationis ad posse necessariũ est, essentialiterque constituit actũ primũ, ut.l. ipsi fatentur adversarij: nec id collateralis inficiari valent, quandoquidèm plena sufficientia proximaque potestas ad actũ, aut operationẽ voluntatis intelligi nequit absque dictamine rationis eam dirigente, seu regulante; sed assertũ à contrarijs imperium est apud ipsos hujusmodi: ergò constituit actũ primũ et potestatẽ proximã voluntatis ad agendũ.

36 Cũ autem imperiũ illud aliundè sit, iuxta Thomistas irresistibile connectitur omninò cũ actu, quem regulat: ergò actus regulatus imperio memorato necessarius evadit, adeo ut nullo modo possit esse liber. Imò sequitur universim ex doctrinâ contrarioũ, quod planè repugnet aliquis actus Divinæ voluntatis, l. etiam humanæ (nam hoc ad hujus operationes imperiũ illud ab adversarijs exigitur), qui liber sit; nullus enim actus oritur à voluntate Divinâ, l. humanâ, ut indifferente, sed potiùs ut determinata in actu primo per præfatũ imperiũ, sivè dictamen regulans operationẽ voluntatis, et cũ illâ connexũ essentialiter.

37 Proinde Thomistæ communiter inquiunt, prædeterminationẽ ideo non officere libertati, sed cũ eâ planè cohærere; quià nimirũ liberè ponitur à primo liberò volente non solũ quod fiat actus voluntatis creatæ, sed etiã quod liberè fiat: atque adeò faciente quod actus ille sit liber libertate participatâ à libertate sui (nempè primi liberi), quæ continet eminenter omnẽ aliã libertatẽ. Imperiũ autẽ rationis quod in Deo præcederet primã intentionẽ, sivè volitionẽ liberã; utique

non posset liberè poni à primo libero; haud aliter enim actus intellectus elicitur liberè, nisi quatenus ex aliquâ volitione liberâ ipsum antecunte ponitur; sed evidens est, quod nulla volitio libera procedat imperium rationis antevertens omnē volitionē liberā: ergò nequit illud imperiū liberè poni à primo libero, àc perconsequens neque volitio ad ipsū subsecuta.

Hinc dicta confirmantur, et assertio nostra denuò roboratur ex Divo Thomâ 1.a 2æ. quæst. 17. art. 1.o corp. quod ita concludit, primū--- movens „ in viribus animæ ad exercitiū actus, est voluntas, ut supra dictū est: cùm „ ergò secundū movens non moveat nisi in virtute primi moventis, sequi- „ tur quod hoc ipsū, quod ratio movet imperando, sit ei ex virtute volun- „ tatis. Undè relinquitur, quod imperare sit actus rationis præsupposito actu „ voluntatis, in cujus virtute ratio movet per imperiū ad exercitiū actus. „ In quibus verbis expressè docet, ab imperio rationis omninò præsupponi volitionē liberā, in cujus virtute movet; sed imperiū antecedens primam volitionē liberā præsupponere nequit liberā aliā volitionē, ut extermi- nis apparet evidens: ergo. 38

Ob hoc aliqui volitionē aliquā ex mutuâ causalitate quærunt, aientes, imperiū illud præsupponere volitionē ipsam quā imperat. Sed contrà; quia ut hoc volitio præsupponat imperium, ad ipsum præsupponi nequit absque mutuâ causalitate in eodem genere causæ. Sequela, Thomistis ipsis ingrata, manifestè patet; nā sicut imperiū applicat, seù movet voluntatē ut velit, ita volitio movet, et applicat intellectū ut imperet: ergò si volitio imperata præsupponeretur ad imperiū rationis ipsam imperans, utique mutua volitionis, et imperij causalitas esset in eodē genere. Nec pro discrimine sufficit quod à quibusdā adducitur, nempè directionē, sivè regulationē imperio convenire, non autē volitioni; quia regulatio imperij iuxta Thomistas plerosque non est repræsentativa, sed impulsiva duntaxat, seù motiva: ergò non est quarè potius imperio, quā volitioni competat: maximè cū iuxta Divū Thomā sùpèrius laudatū, hoc ipsū quod ratio movet imperando, sit ei ex virtute voluntatis. 39

40 Respondent hîc aliqui, mutuam istam causalitatem esse quidem in eodem genere, sub diversis autem formalitatibus; quandoquidem illa volitio, quatenus est reflexa volitio sui ipsius, antecedit imperium rationis, eadem que subsequitur quatenus est volitio directa objecti. Verum hac responsione nihil omnino proficiunt adversarii; voluntas enim est aequaliter indifferens ad praefatam volitionem sub utraque formalitate; sed ob indifferentiam, quam ad illam habet sub conceptu volitionis directo, requirit iuxta Thomistas actum intellectus imperantem, seu determinantem: ergo propter indifferentiam, quam dicit ad eandem sub ratione volitionis reflexae, pariter indigebit actu intellectus imperante, seu determinante formalitatem istam. Urgetur, et illustratur: voluntas non est minus indifferens, quam est caeca; sed, ut fatentur omnes, ob caecitatem eget illuminatione rationis ad omnem omnino formalitatem actus cujuslibet: similiter ergo propter indifferentiam requiret determinationem rationis ad omnem cujusvis actus formalitatem. Certe si non est aeque illa determinatio intellectualis ad aliquam formalitatem, aegre necessaria monstrabitur ad aliam, cum ratio videatur eadem in omnibus.

41 Nunc autem, ultra superius allegata verba Divi Thomae, proponam alia, quae manifeste convincunt hactenus impugnatas adversariorum solutiones, totamque doctrinam ipsorum in re ista Sancto Doctori contrariam esse. Cum igitur citata quaest. 17. 1a. 2ae. art. 5. sibi objecisset: "<u>si aliquis actus voluntatis imperatur, pari ratione omnes imperantur: sed si omnes actus voluntatis imperantur, necesse est in infinitum procedere - - - ergo.</u> Respondet: <u>ad 3um dicendum</u>, quod cum imperium sit actus rationis, ille actus imperatur, qui rationi subditur: primus autem voluntatis actus ex rationis ordinatione non est, sed ex instinctu naturae, aut superioris causae, ut supra dictum est: et ideo non oportet, quod in infinitum procedatur."

42 Profecto nihil adduci posset, quod clarius adversetur, tum sententiae Thomistarum, tum rejectis eorum solutionibus, quam hoc Angelici Doctoris propositio, <u>primus voluntatis actus ex rationis ordinatione non est.</u> Quorsum enim ad evitandum processum infinitum hoc assereret, si posset imperium intellectuale participare

libertatis ab ipso met actu, qui imperat, l. quia mutua causalitas esset in diverso genere causæ, l. quia sub diversis formalitatibus exercere-tur, ut inquiunt adversarij? Frustrà siquidem et ineptè dissitam adeo solutionem exquireret, cum, assentiens contrarijs difficultatem propius expedire posset mutuâ causalitate: dum ergò pro solutione tam pro-cul à Thomistis abit, eis manifestè dissentit.

43 Quapropter alij respon-dent, imperium intellectuale prærequiri ad omnes actus deliberatos; se-cus autem ad actus, qui solùm liberè sint, non verò deliberati. Liber ergò, sed non deliberatus existimatur à Thomistis primus actus volunta-tis, qui proindè secundùm ipsos potest esse meritorius, etsi peccaminosus esse nequeat: et ab actu libero non deliberato procedente rationis imperium, hoc utiquè potest haurire libertatem. Sed contra; quia non aliâ ratione, iuxta Contrarios, requiritur ad actus deliberatos imperium intellectuale, nisi quià voluntas ad illos actus est indifferens; et ab indifferente ut indifferente nequit oriri determinatio, proptereaque necesse fit, ut volun-tas à ratione determinetur. Nam hoc ratio æquè vim suam explicat in actibus liberis etiam indeliberatis, cum ad hos quoquè voluntas sit indiffe-rens, libertas enim absque indifferentiâ repugnat: ergò l. non requiri-tur imperium rationis ad omnem actum deliberatum, l. est necessarium ad omnem actum liberum. Quodsi primum disiunctionis membrum admittant adversarij, solutionem suam planè deserunt; si verò secundum, intactæ manent rati-ones nostræ: ergò.

44 Adde quod ista præfata distinctio seu diversitas actus liberi à deliberato concedi fortasse valeat in voluntate creatâ; ve-rùm in Divinâ (de quâ nunc agitur) locum invenire nequit; nullus enim actus liber Divinæ voluntatis, etiamsi primus, potest indelibe-ratus esse, cum omnes utpotè summæ perfectionis deliberatissimi necessario sint: quià non ex instinctu naturæ, l. impulsu causæ superioris oriun-tur, uti primus actus voluntatis creatæ, qui secundùm Divum Thomam ubi suprà laudatum, ex rationis ordinatione non est, sed ex instinctu naturæ aut superioris causæ: ergò si prærequiritur imperium rationis ad omnem actum

deliberatum, nullus actus Divinæ voluntati liber erit; quandoquidem ad primum, quem reliqui sequuntur præsupponi non posset imperium.

45 Tandem alij respondent ex Eminentissimo nostro Belarmino, imperium antecedens primum actum voluntatis esse liberum voluntati, quatenus hoc liberè sinit, seu permittit se moveri efficaciter ab imperio rationis. Contra verò; quia l. actus, quo voluntas liberè permittit imperium, est ipsemet actus imperatus, l. est alius ab illo distinctus? Si primum asseratur in mutuam causalitatem supra rejectam inciditur: quandoquidem actus liberè permittens imperium, hoc utiquè procedit, idem aliundè subsequitur, cum ab eo determinetur aut imperetur. Si propterea secundum eligatur: ergò actus voluntatis, qui primus dicitur, non est primus, sed secundus, utpote superveniens post alium actum liberum, quo scilicet voluntas permittit imperium.

46 Et hinc iterum efficacissimè refutatur opinio contrariorum: vel enim actus ille, quo voluntas liberè permittit imperium, est imperatus à ratione, l. secus? Si secundum: ergò iam admittunt aliquem actum esse liberum, qui tamen à ratione non imperetur, quod planè sufficit intento nostro. Si verò primum admiserint, nempè quod rhemoratus actus, quo permittitur imperium sit etiam imperatus: ergò l. eundum est in infinitum, l. denique concedenda mutua causalitas impugnata, ut manifestè probant rationes paulò superius expensæ.

47 Dicunt aliqui, voluntatem permittere imperium illud, non per actum aliquem positivum, sed per puram omissionem obicis, aut impedimenti inconjungibilis cum illo. Sed contra primo; quia plerumquè convertitur in Deo repugnare puram omissionem. Contra secundo; quia ut præfata omissio sit libera, debet in voluntate præsupponi facultas expedita, proximavè potestas ad exercitium positivum tali contrarium, aut oppositum omissioni; sed omnis proxima potestas ad positivum exercitium voluntatis constituitur iuxta Thomistas per imperium rationis, uti quo regulatur omnis operatio libera: ergò præintelligitur ad omissionem illam imperium intellectuale: consequenter què falsò dicitur, quod voluntas per puram omissionem sinat esse prædictum imperium.

Cæterũ adhuc insistit Acutus Pater Antonius Perez, inquiens, acti- 48
onẽ productivã actûs imperati vg. dilectionis, esse duplicem, quarũ alte-
ra procedat imperiũ, quia voluntas imperari se sinit; altera vero sub-
sequatur imperiũ ex cujus determinatione ponitur. Sed contra; quia
l. actio, quæ prœit imperiũ est purè physica respectu dilectionis, ad instar
calefactionis, illuminationis, aliarũ ejus similiũ, l. simul est actio inten-
tionalis affectivè diligens, aut permittens imperiũ? Si primũ: sicut er-
gò calefactio est ultima determinatio formalis ad calorẽ, ad lucẽ illumina-
tio, et sic de alijs, ita est actio illa ultima determinatio formalis ad amo-
rẽ, seu dilectionẽ: ergò prorsus ineptè, quin et implicatoriè ponitur impe-
rij rationi inter dictã actionẽ, et dilectionẽ. Quorũ enim hoc imperiũ,
aut alia quævis actio, ut voluntas ad amandũ determinetur, si iam
est ad amorẽ ultimo determinata vi prioris illius actionis, adeo ut, eâ
positâ, nullã habeat auferendã indifferentiã?

Non sũ verò quieti regerunt: 49
cũ voluntas sit appetitus rationalis, non nisi ductu rationis liberè se deter-
minare potest ad unũ præ alio; quia si non adsit ratio quare potius ad
unũ extremũ se determinet, quã ad aliud, non certè prudenter, et consul-
tè determinaretur, sed temerè casualiter, et ineptè; atqui voluntatẽ
determinari ductu rationis idem est, ac intellectũ dictantẽ ei prolucere,
sivè proire imperiũ intellectuale determinans: ad omnẽ ergò liberã de-
terminationẽ voluntatis antecedit imperiũ intellectuale.

Ratio hoc (inqui- 50
unt adversarij confirmantes assumptũ) præcipuè militat, et urget in
voluntate Divinâ, quæ cũ sit appetitus, non ut cunque, sed summè ra-
tionalis, unũ alteri nequit anteponere, nisi per dictamen Divinæ rati-
onis appareat esse præferendũ; atqui dictamen istud per modũ imperij
determinat voluntatẽ Divinã ad ejusmodi prolationẽ, cũ Divina volun-
tas abire, seu deflectere nequeat à dictamine rectæ rationis: ergo me-
moratũ dictamen omninò procedit quamcumque volitionẽ Dei liberã.
Confirmant secundò: omnis enim libera Dei volitio, per prudentiã
practicã utiquè regulatur; sed non aliter quã imperando, l. hoc esse

faciendy dictando, regulat prudentia practica: ergo &c.

51 Inquirimus nunc dicta non tā ad argumenta nostra solvenda tendunt, quā ad sententiam oppositā directè probandū. Deindè facilè refelluntur; nam, ceteris praetermissis, distinguo consequens: antecedit imperiū rationis irresistibiliter determinans voluntatē ad unū, nego consequentiā: l. etiā supposito consequentis. Antecedit imperiū rationis, aut potius ratio detegens quare liberè se determinet ad unū pro alio, concedo consequentiā. Ut ergo voluntas rationabiliter, et non temerè procedat in suis operationibus, unicè requiritur quod nunquā se determinet ad aliquid amplectendū, l. fugiendum, donec ipsi repraesentetur, aut proponatur aliqua ratio boni, l. mali; minimè verò necessariū est, quod ratio ista efficaciter imperet prosecutionē, sive recessum. Imò, cū utrumlibet libero voluntatis arbitrio relinquatur eligendū, antecedens efficax determinatio voluntatis ad unum extremū pro altero funditus everteret libertatē ejus.

52 Ad primā Confirmationē respondeo negando majorem: dictamen enim prudentiae regulans liberā volitionē Dei nullatenus dictat, imò neque dictare potest, unū extremorū alteri specialiter, seu determinatè praeferendū esse, sed potius utrumlibet eligi posse prudenter, et honestè; consequenterque quodlibet anteponi posse pro libito: quandoquidem aliàs Divinae volitiones non regularentur judicio indifferente, sed ad unū determinato, atque adeò non essent liberae. Undè patet etiā ad secundā confirmationē, cujus minor aperto falsitatis convincitur hâc ipsâ ratione. Igitur ante primū decretū liberū, primamve volitionē Dei liberā, vi cujus infallibiliter ad gloriam ordinatur homo, non antecedit imperiū rationis irresistibile, dictans id, et non aliud, esse faciendū; siquidem fide certū est, oppositū absolutè fieri potuisse. Solū itaque praecedit scientia repraesentans honestū atque perfectioni Divinae consentaneū esse, creare hunc, l. illū hominē, eundemque per media efficacia transmittere ad gloriā: hac enim est ratio sufficiens ad effectū beatitudinis inducendū, estò non sit illius determinativa, nisi quatenus accedit beneplacitū Divinae voluntatis, juxta illud Apostoli ad

Ephesios I°, operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ.

Sectio 4ª

Prosequitur materia precedentis.

Dicimus secundo, quod imperium intellectuale (prout à Thomistis adstruitur) irresistibile atque prædeterminans, nec prorequiri, neque præsupponi potest ad ullum actum liberum, sive Divinæ, sive creatæ voluntatis. Assertio suadetur iisdem rationibus, quæ physicam prædeterminationem ex capite libertatis impugnant. Verum ut obiter alia contrariorum doctrina refutetur, cæteris nunc omissis, breviter ita probatur: quod libertatem usûs activi destruit, nec ad ipsum prærequiri, neque præsupponi valet; sed imperium intellectuale Thomisticum funditus evertit libertatem ejus: ergò nequit ad illum præsupponi, l. prærequiri. Consequentia est recta, et major certa, probo minorem: ubi judicium determinatum efficax, et cum actu connexum se teneat ex parte actus primi, constituatque potentiam proximam ad actum secundum hujus utique libertatem omninò diluit, ut aperte patet in clarâ visione Dei respectu amoris beatifici; sed imperium Thomisticum est ejusmodi relatè ad usum activum: ergò prorsus evertit libertatem illius. 53

Majorem hujus ultimi syllogismi non inficiantur adversarij, vim tamen ejus eludere nituntur, aientes, illam esse veram, quando connexio judicij cum actu, quem regulat ex meritis objecti nascitur, uti contingit in visione respectu amoris beatifici; secus verò dum ex antecedente liberâ determinatione voluntatis oritur, ut accidit imperio de quo nunc est controversia, tota siquidem ejus connexio cum usu provenit ab electione liberâ mediorum, utique dictum imperium anteunte. Rationem hujus distinctionis reddit Magister Bolibar, inquiens, voluntatem in actu usûs sibimetipsi, ut eligenti, subordinatam esse, consequenterque non everti libertatem* ejus, eo quod à voluntate procedat ex determinatione electionis. Hoc ipsum ita rursus à paritate confirmat: quia voluntas in omnibus suis actibus est subordinata Deo, libertas actuum ejus minimè læditur ex eo quod à voluntate prædeterminata per Deum eliciantur: idem ergò de imperio dicendum est, cum par sit utrobique ratio; prædeterminatio siquidem et imperium unicè requiruntur ad producendos actus juxta naturam suam, et objecti merita; quod ex se certè non habet necessitare principium activum. 54

*Usus

55 Contra vero; quia manifestè deducitur ex hac responsione, quod etsi prædeterminatio se teneret ex parte actûs primi, l. ad constituendum posse requireretur, nihilominùs libertati non obesset: quod planè contrarium est doctrinæ Thomistarum, subindè repetentium, ideo libertatem à prædeterminatione non auferri, quià nullatenùs ad posse, sed tantum ad agere spectat: adeo que non ex parte actûs primi, sed solum ex parte actûs medij se tenet. Illatio vero suadetur: ideo quippè iuxta Thomistas prædeterminatio electioni ad unum, tametsi se teneat ex parte actûs primi, non evertit libertatem ejus, quia voluntas sibi ut eligenti subordinatur in ipso actu unius; atqui voluntas in omni actu subordinatur Deo, ut prædeterminanti: licet ergo prædeterminatio se teneat ex parte actus primi non propterea detrahet libertatem actûs.

56 Pari immutata sic aliter adornari potest hoc ratio: imperium, electione suppositâ, determinans ad unum, ideo, licet ex parte actûs primi se teneat, non officit ejus libertati secundum contrarios, quia solum determinat ad unum iuxta naturam suam, et ex meritis objecti, non sanè necessitantis, sed indifferenter omninò propositi; at ergò prædeterminatio Divina unicè determinat ad actum, ut eliciendum iuxta suam naturam, et ex meritis objecti, propositi quidem indifferenter, et nullo modo necessitantis: ergò licet ex parte actûs primi se teneat, nullatenùs obstat libertati actûs. Nihil ergo disparitatis est, quoad libertatis eversionem, aut servationem inter imperium, et physicam prædeterminationem, dummodò se teneant ex parte actûs primi.

57 Si fortassè responderint ex ingenioso Vecentione nostro, adhùc esse discrimen in eo, quod necessitas orta ex imperio supponente praeviam electionem consequitur liberam ipsius voluntatis determinationem; secus verò necessitas à prædeterminatione Divinâ proveniens. Ex eodem Authore facile refellentur: quamvis enim apud Thomistas necessitas prædeterminationis ex parte actûs medij se tenentis non sequatur liberam voluntatis creatæ determinationem, quia verò consequitur ad liberam determinationem voluntatis Divinæ continentis eminenter creatam, est simpliciter et absolutè necessitas consequens: ergò tametsi necessitas prædeterminationis se tenentis ex parte actûs primi non consequatur ad liberam determinationem voluntatis creatæ, quia tamen sequitur determinationem liberam voluntatis Divinæ crea-

atq eminenter continenti, hoc utiquè sufficiet, ut necessitas illa sit simpliciter consequens: ergò disparitas est nulla.

Rursus aliter, et urgentius ex- 58
pugnatur principali adversariorum solutiò: nã, ut ipsi fatentur, dictamen rationis irresistibiliter determinans ad actum ex meritis objecti, quod ostendit, necessario destruit libertatem actûs; sed imperium Thomisticum consequens electionem et antecedens usum est hujusmodi: ergò libertatem usûs evertit. Major constat ex num. 54. Probo minorem: imperium iuxta contrarios non solùm repraesentat medium, ut conducens ad finem prointentum, sed etiam ut electum antecedenter: ex hâc enim electione praviâ totam suam efficaciam accipit imperium; sed electio praecedens irresistibiliter determinat ad usum: objectum ergo propositum ab imperio ex meritis suis determinat ad usum irresistibiliter.

Cetera liquent, 59
et minor, de quâ solâ, l. Thomistae videntur ambigere, mihi certa, quin et evidens apparet: illa siquidem electio, ut pote Divina, et essentialiter infrustrabilis, ex meritis suis irresistibiliter determinat ad omne id, quod ad effectum suum obtinendum requiritur, l. ad quod quid est simpliciter necessarium ut non frustretur; sed evidenter necessarius est usus, nè frustretur, l. ad hoc, ut media mandentur executioni: ergo electio praefata ex meritis suis irresistibiliter determinat ad usum: ergò &.

Fateor, Angelicum Doctorem 1a. 2æ. quaest. 60
17. art. 3o. ad 1um. astruere imperium rationis inter electionem, et usum activum. Quid autem re ipsâ senserit Divus Thomas abundè constat ex supra dictis à num. 38: nunquam ergo deprehenditur asserere, quod electio semper ab usu distinguatur, l. quod necessario mediet imperium inter utrumque: multoque minus affirmare cum Thomistis actum illius usûs immediatè liberum esse. Profectò contrarium expressè satis innuit art. 5o. citatae quaestionis, ubi ad primum ait, animus quando perfectè imperat sibi ut velit, tunc iam vult; sed ,, quod aliquando imperet, et non velit, hoc contingit ex hoc, quod non perfec- ,, tè imperat. Imperfectum autem imperium contingit ex hoc quod ratio ex diver- ,, sis partibus movetur ad imperandum, l. ad non imperandum: unde fluctuat in- ,, ter duo, et non perfecte imperat. Ergo si perfectum est imperium Divinum au- ,,

fert libertas actus imperati iuxta Divy Thomæ, qui non agnoscit differentiam ad ponendū, aut non ponendū actū imperatum [struck] ratū, nisi quando rationis imperiū est imperfectū.

Sectio 5.ª

Materia præcedentium duarum sectionum absolvitur.

61 Denique dicimus, quod imperiū rationis medians inter intentionē finis et mediorū electionē, saltē in Deo non est absolutè necessariū. Assertio suadetur: non est enim absolutè necessariū, quod in Deo virtualiter, sive ratione distinguantur intentio, et electio, quandoquidem actu prorsus indivisibili Deus potest intendere finē, et eligere media: ergò neque necessarium est, quod mediet imperiū inter intentionē, et electionē. Consequentia est recta: probo antecedens: distinctio intentionis ab electione tunc tantùm necessaria est, quando pro signo libertatis intendentis finē planè nota non est proportio mediorū cū fine, proindeque tunc opus habet investigatione, consultatione, ac judicio pro concipiendâ electione prudente.

62 Certè, quando finem intendens nullo retardari valet impedimento, nè simul eligat media, quorū aptitudo ad finis assecutionē est ei perspecta, consequenterque paratū habet quidquid ad prudenter eligendū omninò requiritur, non est quarè protinus eligere nequeat; quia sicut intendere potest statim ac adsint quæcunque requiruntur ad intendendū, ita poterit eligere, dū habet quidquid ad eligendū exigitur. Profecto divinis intentionibus nullo modo supervenire valent obices illi, qui nostras frequenter à mediorū electione seiungunt. Vide quæ dicta sunt num. 21.

63 Undè rursus ita probatur assertio præfata: pro priori ad intentionē gloriæ, l. ante quancunque intentionē finis, in Deo supponitur perfectissima comprehensio, claraque cognitio mediorū omniū, quibus homines ad gloriam perduci valent, adeo ut nulla, nè quidem levissima circumstantia non illi pateat apertissimè; sed ita conscius utilitatis et efficaciæ mediorū ad intenti, seu potius intendibilis, et nondū intenti finis assecutionē prudenter eligere potest: ergò Deus eodem indivisibili actu potest intendere gloriam, et simul eligere media

media. Confirmari solet hic discursus iisdem rationibus, quibus à num. 47. monstravimus, actum actionis non esse necessario distinguendum ab electione medium.

Jam verò, tametsi, 1. ob diversitatem objectorum, 2. ob diversum tendendi modum intentio, et electio ratione nostrâ distinguendae sint in Deo; non tamen inde sequitur, quod inter se necessario servare teneantur ordinem prioris, et posterioris: ac per consequens quod inter ipsas mediare debeat imperium intellectuale. Deus enim pro libito suo simul, seu concomitanter se determinare potest ad intentionem, et electionem, licet ab invicem distinctas. Vel ostendatur unde, seu quâ ratione nequeat ita se gerere. Sane Deus in illo primo signo sufficientem habet libertatem, tam ad eligendum, quam ad intendendum, atque adeo non est quare potius electio differatur, quam intentio: ergo nec est cur absolute requiratur imperium rationis medians inter intentionem, et electionem. 64

Hoc illatio manifestè patet: ejusmodi siquidem imperium, ut pote determinans ad electionem illam antecedere deberet; aliunde subsequi deberet intentionem, cum ab eâ vim totam determinandi recipiat. Atqui repugnans est, et ex terminis ipsis impossibile quod è duobus actibus omnino concomitanter se habentibus alter sit prior, aliusque posterior imperio: ergo in casu memorato nimirum electionis in eodem signo concomitantis intentionem, imperium rationis inter utrumque medians est prorsus impossibile. 65

Quam pro complemento tituli sectionis tertio libet hic adjungere contentionis illius quaestionis examen, an videlicet, casu quo efficax intentio finis antecederet electionem medium, eandem quoque praeire deberet imperium aliquod intellectuale? Affirmant plures, etiam eorum, qui nobiscum absolute rejiciunt imperium intellectuale Thomisticum. Plures alii negant variis innixi fundamentis, quae quantum interest nostra, breviter attingemus. Imprimis ergo pro sententia affirmativa sic arguitur: efficax intentio nequit intentionem antecedere, quin si tali intentioni voluntas moveatur, atque determinetur ad eligendum; atqui voluntas ita moveri, seu determinari non potest, quin aliquod 66

imperiū rationis praesupponatur ad illā electionē: ergo pro casu quaestionis aliquod imperiū intellectuale debet praecedere electionē.

67 Major hujus syllogismi apparet innegabilis: seclusâ quippe nunc dictâ motione, seu determinatione, influxus efficax intentionis in electionē inexplicabilis omninò manet; non enim aliter in electionē efficaciter influere posse videtur, nec illā alio titulo proirē. Minor autē ita suadetur: ut voluntas determinetur ad eligendū ex vi intentionis efficacis, necesariò requiritur cognitio denuntians voluntati prahabitā intentionē, ejusque connexionē cūm intrinsecā electione alicujus medij; sed hujusmodi cognitio est imperiū intellectuale, quod et ad electionē determinet, et aliunde non aliter quā enunciando connexionē prioris actus voluntatis cū ipsâ, sive debitū ex intentione resultans ut concipiatur electio: ergò voluntas modo dicto moveri, seu determinari nequit ad eligendū absque praevio rationis imperio.

68 Consequentia est recta, et minor omninò consona Divo Thomae citatâ supe quaest. 17. 1a. 2ae; major autē suadetur multifariē: primo; quia siquis intentionis habitae prorsus oblivisceretur; nihil certè de mediorū electione curaret; è contra verò, qui per errorē arbitraretur, se aliquandò finē intendisse, quamvis reipsâ secus evenisset, ad mediorū electionē utique procederet: ergò non aliter efficax intentio determinat voluntatē ad eligendū, quā ut ab eadem praecognita, l. ut eidem intimata.

69 Secundo: quia quod reddit medij appetibile, sivè constituit in esse appetibilis ab intendente finē, haud aliter, quā ut cognitū movet ad electionē; atqui praexistens intentio constituit medium in ratione appetibilis a finem intendente: non aliter ergò nisi ut cognita movet ad electionē. De certitudine majoris ferè dubitari nequit, quia non alio titulo bonitas finis, et utilitas medij ut praecognitae movent ad electionē, nisi quoniā ita constituunt medij in esse appetibilis ab intendente finem. Quare minor ita suadetur: quantacumque conducentia medij respectu finis non intenti, nequit esse sufficiens appetibilitas illius medij ut talis: itaque, licet ad praeliandū arma conveniant, utilesque sint ad iter commodè

faciendum auxilium, aut equum; at verò relatè ad eos, qui nec intendunt praeliari, nec iter aggredi, superfluunt omninò, suntque veluti non essent: medii ergo in ratione appetibilis ab intendente finem, saltem inadaequatè constituitur ex intentione praehabita.

Tertio; quia quamvis nunc experientia ratio ge- 70
neratim accepta sit efficax in omni agente rationali, fortius autem viget in Deo; praecognita siquidem utilitas medii nullatenus illum obligare potest, aut necessitare ad eligendum, cum, apud omnes, nulli creaturae possit inesse vis ejusmodi, nimirum obligandi, seu necessitandi Deum ad suos actus quasi eliciendos: sola igitur intentio praehabita necessitat, et obligat Deum ad electionem, quatenus namque Divina, et infrustrabilis, nequit non illum determinare ad quidquid omninò necessarium est ne frustretur. Atqui repugnat, voluntatem Divinam obligari, seu necessitari per id, quod ignorat: ergò est impossibile quod necessitetur, l. obligetur ad electionem ex vi intentionis, quin prius hanc ipsam cognoscat, ejusque motionem et impulsum ultrò sequatur.

Subsumpta mi- 71
nor ex terminis apparet evidens; quandoquidem absonum est et impossibile, quod voluntas Divina moveatur ab aliquo, seu necessitetur emortuo modo, ad instar videlicet instrumenti quod ab artifice movetur: igitur à quocumque necessitatur, aut movetur, utique vitaliter, et voluntariè debet ab illo necessitari ac moveri. Sed aliunde nihil potest movere voluntatem vitaliter, et voluntariè, quin ab eâ praecognoscatur: ergò non aliter intentio praeconcepta movet ad eligendum, quam ut cognita: ergo &c.

Jam 72
vero pro negativâ sententiâ contra rationes nunc adductas opponitur primò: imperium rationis debet esse practicum; sed ejusmodi non est cognitio intentionis praehabitae: ergò nec est imperium rationis de quo in praesenti. Suppositâ majore, probatur minor; quandoquidem illa cognitio non causat objectum suum videlicet intentionem: ergo. Secundo: imperium rationis non tantum habet intimare aliquid esse faciendum, sed etiam obligare ut fiat. atqui cognitio intentionis praeconceptae solum habet intimare, ut fiat electio, cum ipsamet intentio sit, quae suâ efficaciâ determinat et obligat ad elec-

tionē exequendū: ergò sola cognitio intentioni non habet rationē impe-
rij, sed ut maximè, complexū ex utraque, cognitione nimirū, et inten-
tione resultans.

73 Tertio: tametsi cognitio decreti mediorū executivi Deo notificet executionē esse debitā, non tamē ideo censetur imperiū rationi de-terminans ad executionē: pariter ergò licet cognitio intentioni edicat Deo electionē esse debitā non ideo evadet imperiū rationis ad illā determinans. Quarto: cognitio procedens efficacem intentionē finis debet proponere Deo, in suâ esse potestate media, quibus efficaciter eum assequatur; alioqui siquidem inconsideratè statueret, intentionēque suam periculo frustrati-onis offerret; sed cognitio, quæ Deo repræsentat efficaciam mediorū, ad eorū electionē absurdè dirigit, ad eandemque sufficienter determinat efficaciâ su-pervenientis intentionis: ulterior ergò prohabita intentioni cognitio non requiritur ad influendū in electionē.

74 Ceterū hoc, etsi difficilia videantur et ad speciem implexa, facile solvuntur. Ad primū ergò respondetur intenti-onē [illegible] efficacē connecti essentialiter cū electione alicujus medij, conse-quenterque cognoscens illam ut præexistentē ignorare nequit obligationē eli-gendi. Quare licèt præfata cognitio respectu partiali objectivi, scilicet ipsius intentionis, reverà sit speculativa; tamē est practica relatè ad alterū objec-tū partiale, nimirū electionē: dictat enim hanc esse debitā vi, seù ratione præexistentis intentionis, et ità dictando practicè determinat ad illā per modū imperij.

75 Ad secundū dicitur, minorē esse simpliciter falsam; quia præfata cognitio, non tantū habet indicere existentiā intentionis, et ra-dicare debitū eligendi cū ipsâ identificatū, sed habet præterea ex vi hác in-timativâ determinare proximè formaliter ad electionē, l. inducere debitū eligendi proximū, et formale: quod certè satis est, ut subeat rationē im-perij intellectualis, quin obstet, quod vim istā accipiat ab ipsamet intentione præsuppositâ; nā, ut inquit Angelicus Doctor identidē allegatâ quæst. 17. 1a. 2æ. art. 1. corp., <u>hoc ipsū quod ratio movet imperando, est ei ex virtute voluntatis.</u>

Ad sextum: omissa, l. concesso antecedente negatur consequentia; quando- 76
quidem cognitio decreti memorati practicè nihil intimat potentiæ exteriùs
executivæ, ut tali, cum hoc, sic accepta, non sit formaliter perceptiva seu
cognoscitiva; nec aliundè voluntati notificat aliquid esse faciendum, aut ~~eam~~
eam ad novum aliquod decretum concipiendum determinat, alioqui sequere-
tur infinitus processus decretorum: ergo notitia hæc est purè speculativa, ut
potè quæ nullam potentiam determinat, l. movet ad exercitium. Secùs au-
tem evenit in cognitione præexistentis intentionis; ut namque denunci-
at voluntati debitum ponendi nondum habitum electionem, practicè ac impera-
tivè movet atque determinat illam ad eligendum: ergo discrimen inter
utramque cognitionem est manifestum: quamvis itaque prima non sit prac-
tica, minimè deducitur secundam quoque speculativam esse.

Ad quar- 77
tum: minor, admissa majori distinguitur, concedendo cognitionem effica-
cis mediorum ad electionem eorum sufficienter dirigere atquè determinare
simul cum intentione, ac ejus cognitione: secus vero si præcisè supponatur, aut
sola detur intentio, quià nihil movet voluntatem, maximè Divinam
nisi vitaliter, et voluntarie; consequenterque nihil quod non sit præcog-
nitum, et quà tale, potest eam determinare. Cognitio igitur antecedens
intentionem Deo non proponit debere media causari absolutè, sed tantum
sub conditione, quod se determinet ad intentionem: proindeque sola non
sufficit electioni regulandæ; sed præterea requiritur cognitio intentio-
nis præhabitæ; siquidem hâc adveniente Deus cognoscit se debere me-
dium aliquod absolutè velle, cum id ad intentionem explendam omninò ne-
cessarium sit

Disputatio 7ª.
De necessitate scientiæ conditionatæ contingentium effectuum ad Prædestinationem: in quibusque Divinis actibus ista consistit.

Non hic ex professo nobis agendum est de scientiâ mediâ, cum omnes admit-
tant, inesse Deo scientiam infallibilem effectuum contingentium abstrahendo ab
actuali existentiâ de facto futura, simpliciterque cognoscendo quid quo-

sit causa libera sic in tali inserenda ordine, in talibusque circumstantiis constituenetur, esset factura, voly quae dividiant ab aliis alii circa modum, l. medij cognoscendi futura memorata, qua controversia pariter etiam de scientia absoluta futurorum contingentium versatur inter Theologos, ab ipsisque contentiose discutitur.

Sectio 1ª.

Utrum scientia conditionata generatim, et absolute necessaria sit ad Praedestinationem?

1 Quaestio supponit Deum habere scientiam hanc infallibilem (clare satis expressam in Divinis Scripturis, frequenter assertam a Sanctis Patribus, gravissimisque rationibus innixam); quia vero, ob infinitam intelligendi vim qua pollet, plura cognoscit, quam quae requiruntur ad praedestinationem, ideo nunc inquiritur, an ad hanc omnino necessaria sit praefata scientia, l. ad eam ita comparetur, ut habeat aliquem ordinem per se cum ipsa? Affirmant fere quot quot agnoscunt in Deo Scientiam hanc infallibilem effectuum contingentium sub conditione futurorum, licet alias de modo, seu medio quo cognoscit ejusmodi futura, diversissime sentiant.

2 Veritas assertionis, quo clarius infra constabit percurrendo varias Authorum opiniones super indole decreti praedestinativi, nunc breviter ita suadetur: nemo cordate potest absoluto suae voluntatis decreto statuere, finem aliquem obtinere, quin antea certo sciat se potestatem habere, sibique suppetere media, quibus finem illum assequi valeat; vel absque praefata scientia nequit hoc infallibiliter cognoscere: ergo. Consequentia recte deducitur, minor statim ostendetur, et major extra dubium apparet; quia nemo potest efficaciter intendere, nisi quod arbitratur esse sibi possibile, neque potest judicare prudenter aliquem effectum sibi possibilem esse, nisi praenoscat (l. in se, l. in mediis, quae potest adhibere) vim aut virtutem inducendi talem effectum: ergo &.

3 At contra necessitatem hujus praescientiae generatim objici solet: illa quippe nec est praedestinatio, neque pars ejus; aliunde nec est effectus neque causa praedestinationis: ergo nullum ordinem per se habet cum illa, quandoquidem ultra nunc memoratos videtur inexcogitabilis alius ordo per se.

Major quoad utramque partem ita suadetur; scientia contingentium sub conditione futurorum antecedit decretum Dei liberum, et abstrahit ab actuali existentiâ realiter aliquando futurâ; sic autem accepta, seu considerata sub scientiâ simplicis intelligentiæ comprehenditur: ergo præfata scientia nequit esse prædestinatio, neque pars ejus, cum illa necessario dicat actum Dei liberum, et quælibet pars illius libera debeat esse, s. supponere actum liberum.

Et hâc ipsâ 4
ratione constat minor quoad primum ejus membrum; omnis enim effectus supponit actum Dei liberum: ergo. Prætereà, quilibet effectus incipit in tempore, s. est temporalis; dicta vero scientia est æterna: ergo. Quoad ultimam quoque partem probatur illa minor eadem claritate: quia decretum prædestinativum, utpote Divinæ voluntatis actus, est in Deo; nihil autem quod inest Deo potest habere causam, alioqui posset aliquid simul esse causatum et increatum, quod manifestum implicat contradictionem: ergo. Denique quidam hic adjungunt, quod memorata prascientia, ne dum causa, sed ne quidem ratio valeat esse decreti prædestinativi: nam alias inde sequeretur, Deum ideo prædestinare homines, quia pranovit illos bene usuros auxiliis gratiæ, quod utique reputatur absurdum.

Plena hujus argumenti solutio plura poscit explicari, quæ 5
re ipsâ non sunt præsentis instituti, quæ tamen omnino præterire non licet. Pauca nunc indicabimus, deinceps alia daturi, quæ difficultatem penitus enodabunt. Imprimis ergo fatemur, quod illa scientia nullatenus intrinsecè spectat ad prædestinationem: atque adeo, quod nec sit ipsa, neque pars ejus; prædestinatio siquidem est actus liber, ut recte dicitur in argumento, prædicta vero scientia necessaria est ex parte Dei, suoque modo naturalis. Dixi <u>quantum est ex parte Dei</u> necessariam esse præfatam scientiam; quantum enim est ex parte objecti contingentiam aliquam habet, quatenus absolutè loquendo potest objectum ejus non esse futurum, et certè si futurum non fuisset, nec esset in Deo ejusmodi scientia secundum peculiarem illum respectum; at necessario inest ipsi, semel ac supponatur objecti veritas.

Itaque cum juxta prin- 6
cipia Scholæ nostræ scientia memorata nullum in Deo supponat decretum

libery, id circo dicimus illg ex parte Dei naturalg, et necessarig esse, ac perconsequens ad prædestinationg intrinsecè non attinère. Imo, quamvis in Deo supponerent decretg aliquod liberg (uti communis Thomistarg opinio, mihi falsa, tenet) non ideo ad prædestinationg intrinsecè pertineret; quia cg ejusmodi decretg ex parte objecti sit conditionatg, et reipsâ nihil ponat in esse, per se spectare nequit ad providentiag Divinag: ergo et quidem à fortiori, nec ad Prædestinationg: ergo licet scientia conditionata fundaretur in hoc decreto, non tamg ideo posset esse Prædestinatio, neque pars Prædestinationis.

7 Et hinc iterg aperte deducitur, prescientiag illg nullo modo pertinere ad effectus, aut quasi effectus prædestinationis, quandoquidem et eos antecedat, et iuxta verg Scholæ nostræ doctring, libera non sit ex parte Dei. Solg ergò restat, quod hoc scientia conditionata sit quodammodò ratio, l. conditio prævia ad Prædestinationg, quia nec est ipsa, neque pars ejus, nec aliunde causa, nec etiam effectus illius: et secundg dicta num. 4. nullus alius est titulus ordinis per se cg prædestinatione, seu nihil aliud superest, quod talg ording habere valeat cg illâ.

8. Verg acriter insurgunt aliqui Thomistæ contendentes hinc inferri, quod ex parte meritorg hominis detur causa, seu ratio prædestinationis; non tamen advertentes quod eodem argumento premantur ipsi cg hanc etiag prescientiag admittant in decreto suo prædeterminante. Ng quamvis dari permittatur auxilig prædeterminans, tale verò statui non potest, quod verg conceptg, rationg quæ meritorg auferat, ut fidei certg est: ergo Deus antequg prædestinet homing per auxilig ejusmodi, prescit eg esse meriturg glorig, si tale auxilig illi conferatur. Et nihil ominus, iuxta Thomistas, non indè sequitur, quod propter illa merita Deus homing prædestinet: ergo neque colligitur ex nuper dictis; parum enim refert ad vim, et rectituding illationis, quod prescientia memorata fundetur, aut sit in causa, l. in ipsâ veritate eventus futuri.

9 Igitur, esto scientia illa, prævia dicatur ad prædestinationg; at verò non antecedit ipsg

ipsam tanquam conditio necessaria ex parte hominis, sed tantum ex parte Dei: hoc est, non requiritur, ut applicet seu proponat voluntati Divinæ rationem aliquam ex parte hominis, quæ veluti meritum ipsius inclinet, atque moveat Deum ad illum prædestinandum; sed unicè necessaria est, ut objectum ejus Deo proponatur tanquam determinabile, l. si mavis etiam prædefinibile ut infallibiliter futurum, ut quia positum in mente Dei rationem habere medij efficacis, et sub eadem eligatur: l. etiam intendatur ut finis proximus. Unde non infertur, quod in illo objecto sit alia ratio movens præter finalem, quæ conceptui prædestinationis nullo modo censetur opponi.

Hic autem accuratè notandum est, quod etiam in difficultate quodammodo simili monuimus disp. 5., et quæ dicta sunt ibi præsertim à num. 84., mox dicenda confirmant, et illustrant. Igitur animadvertere oportet, aliud esse, hanc scientiam conditionatam esse simpliciter et per se necessariam ad effectus, qui prædestinantur, secundum se consideratos: et aliud valdè diversum, illam esse necessariam ad prædestinationem, ac per consequens ad effectus ipsos ut ex prædestinatione fiant. Et quamvis hoc secundum asseratur non inde sequitur primum, quod absolutè falsum existimo; prædestinatio siquidem, seu profinitio non est simpliciter necessaria ex parte effectuum, ut hi aliquando sint: non enim profiniuntur actus mali, qui tamen absque profinitione fiunt: pariter ergo sine profinitione fieri possent actus boni, quantum est ex parte sui, et solius effectionis: ergo tametsi præscientia dicta requiratur ad profinitionem, non inde sequitur ad effectum ipsum profinitum secundum se spectatum requiri. 10

Ulterius, hoc ostenditur à ratione, quam etiam indicavimus loco nuper allegato num. 86.; ut enim effectus ille sit futurus, unicè necessarium est, quod velit Deus instruere voluntatem creatam omnibus principijs ad illum efficiendum requisitis, secundum exigentiam ejus: et quod offerat ex parte sua concursum necessarium, scilicet ejusdem ordinis cum actu eliciendo: tandemque quod sinat operari creatum arbitrium illud adjuvare paratus, modò non recesserit per ipsum; quandoquidem his præcise positis, et seclusa quovis alio sequitur, 11

effectum illum esse futurum libero cooperante arbitrio. Quod autem omnia nunc enumerata possint haberi sine praefinitione absoluta ipsius actus liberi, l. secundum se considerati, nemo dubitat.

12 Unde perspicuè colligitur, quod eadem cognita sub conditione sufficiunt, ut Deus praescire valeat, quid esset actura voluntas creata, si talis conditio poneretur: ergo ad futuritionem actus, quantum est ex parte sui, non requiritur illa praescientia, quamvis ex parte Dei necessaria sit ad praefiniendum, ut enim est in proverbio, nihil volitum, quin praecognitum. Quemadmodum igitur in homine ~~tan~~ providentia tanto perfectior est, certiorque voluntatis ejus electio, quanto melior, et clarior illi fuerit cognitio efficacitatis mediorum: sic in Deo summa providentia, quâ praefiniuntur, aut eliguntur media, supponit cognitionem perfectissimam futurae efficacitatis eorum, si de facto conferrentur, et in hujusmodi cognitione consistit illa scientia conditionata, de quâ modo loquimur.

13 De cognitione, cujus auctâ claritate diximus crescere perfectionem humanae providentiae, notandum est, quod, juxta diversitatem mediorum, quae attingit, variè derivetur in ipsam excessus ille perfectionis, aut claritatis. Cognitio siquidem efficacitatis mediorum naturaliter operantium oritur à scientiâ virtutis eorundem, ac proinde, quo magis accreverit, aut inclaruerit hujus notitia virtutis, eo pariter augescet, major meliorve reddetur illa cognitio efficacitatis mediorum. At verò, cum ad media contingentia terminatur, incrementum perfectionis in praefatâ cognitione desumitur à majori praeteritorum experientiâ, l. à majori vi praesagiendi, scilicet ex jam transactis eventibus augurandi futuros: l. denique nascitur ex aliis indiciis, quae propterea viri prudentes diligenter observare solent.

Sectio 2ª.

Utrum scientia conditionata requiratur ad Praedestinationem antecedentem absolutè praevisa merita?

14 Certi, tum in modo loquendi, tum etiam opinandi, non parum inter se discordent Adstruentes decretum praedestinativum ad gloriam antecedens praevisionem absolutam meritorum; fermè tamen unanimiter affirmant, necessariam esse praescientiam

conditionatos actuum liberorum, sive mediorum; per quos gloria comparari potest, indubitanterque comparabitur, si talia auxilia ad actus illos eliciendos adhibeantur: et rectè quidem; ejusmodi siquidem est voluntas ita praedestinantis, ut quidquid absolutè decrevit, infallibiliter implendum sit, adeout repugnet eventualiter voluntatem illam frustrari; sed ad hoc omnino necessarium est, quod scientia, quam praedestinans habere supponitur de efficacitate mediorum ad finem obtinendum, sit prorsus infallibilis: ergo.

Minor patet; quia voluntas ut potè coeca ducitur ab intellectu: ergò certissimè noscit iste quidquid illa securè statuit: sicut ergo decretum praedestinativum est infrustrabile, sic infallibilis est scientia quâ dirigitur. Profectò nequit agens intellectuale generaliter loquendo confidenter absque ullo periculo decernere finem aliquem absolutè consequi, quin prius exploratum habeat, finem illum esse comparabilem, l. hoc, l. alio medio. Quod adeò certum et indubitatum est, ut etiam in rebus illis, quas Deus per se ipsum operatur, non posset habere voluntatem absolutam eas efficiendi, nisi sciret anteà sibi potestatem esse sufficientem ad earundem executionem. Hoc autem scientia non distinguitur à scientiâ conditionatâ, de quâ nunc agitur; quia praenoscere media hoc esse talia, ut finis per ea possit citra dubium haberi, nihil aliud est, quam praescire, quod si talia media praebeantur, finis per illa certò penitus obtinebitur. 15

Ex his apertè concluditur, necessitatem scientiae conditionatae negari non posse, saltem ab authoribus qui docent, Deum ante praescientiam absolutam omnium futurorum meritorum praedestinare homines ad gloriam per absolutum decretum praefinitivum; quia sine praefatâ scientiâ Deus absolutè decerneret non periclitato anteà negotio, consequenterque se committeret in discrimen errandi, cum de mediorum efficaciâ tunc alitèr certus esse non posset, qui sanè modus agendi longissimè distat, quin et abhorret ab infinitâ Dei perspicientiâ: proindeque tanquam indecens ab ipso procul eliminandus est. 16

Caeterum inter asserentes, Deum ante absolutè praevisa merita praedestinare ad gloriam, absoluteque praefinire singulos actus liberos, quibus haec est comparanda, non leve discrimen invenitur 17

circa modum, quo Deus movet voluntates hominum ad eliciendos actus liberos, quos ipse prœfinivit, ut homines illos exequerentur. Imprimis enim Thomistæ docent, id à Deo fieri per qualitatem, sive motionem quandam, quâ intrinsecâ virtute suâ physicè prœdeterminet voluntatem hominis ad actum: ita ut illâ qualitate, seu motione positâ, sit prorsus impossibile in sensu (ut inquiunt ipsi) composito, quod voluntas humana non eliciat actum ad quem ita movetur. Unde planè deducitur, Deum, antequam prœstet motionem illam eamvè probène decernat, proscire conditionatam hanc veritatem, si tali voluntati dedero talem motionem, eliciet actum illum. Quare cum Deus faciat omnia media libera prœdestinationis ab homine fieri, eum efficaciter movendo per motionem hujusmodi, sequitur, quod antequam prœfiniat media, sciat illa infallibiliter esse futura sub conditione prœfata, nempè si talem motionem per se efficacem homini conferat.

18 Contra verò nostri Doctores, qui hunc expertem efficaciæ modum erga actus liberos omninò rejiciunt, ut potè nullatenus necessarium, et alioquin libertati contrarium, efficaciam auxilij provenientis in vocatione congruâ constituunt: consequenterque docent Deum prœscire tali vocationis ex suppositione, quod detur, efficacitatem infallibiliter futuram, et ita scientiam haberi conditionatam actûs futuri per talem vocationem, si prœbeatur. Dicunt proterea, scientiam istam esse necessariam ad prœfinitionem actûs ejusmodi: proindeque ad memoratam prœdestinationis modum, antecuntis videlicet per modum singularis cujusdam prœfinitionis absolutè prœvisa merita, omninò requiri. Verùm hinc emergit alia inter opiniones istas differentia quoad modum illius scientiæ.

19 Reverà namque Prœdeterminationis Assertores minimè statuunt scientiam illam de aliquo effectu, aut alicujus effectus, ut sic in sensu contingentis, sed potius effectus ut contenti necessario in aliquâ causâ, à quâ, si ponatur, inevitabiliter effluat, nimirum in auxilio prœvio per se efficaci, seu physicè prœdeterminante; necessarium enim existimant, quod illo posito sequatur actus, haud aliter ac sequitur terminus actionis ad actionem semel positam. Solliciter fateor, et inge-

niore laborant Thomistæ ad conciliandū cū hâc doctrinâ verā liber-
tatē, veramque contingentiā illius effectus respectu causæ suæ proximæ.
An autē id agant, ut intentū assequantur, non est hujus loci definire,
nec examinare.

Neque magis ad præsentē disputationē refert investi- 20
gare, num eâdem prædeterminantiū doctrinâ supposita satis explicent,
quomodo liberè careant actus, sine præfatâ motione prorsus impossibi-
li, seu repugnante, qui nec talem accipiunt motionē, nec illatenus illā
habent in suâ potestate? Nihil, inquā, refert, utrū adversarii benè, l.
malè perspiciant, l. implexè se expediant ab hâc urgentissimâ difficulta-
te ad alios utique tractatus attinente, licet hic etiā aliquando sed importu-
nè semper exagitata. Quod verò rem spectat, Thomistæ rationē illius
scientiæ facile reddunt, aientes illo suo principio supposito, quod sit scien-
tia mere naturalis, et in virtute causæ naturaliter agentis, secumque
trahentis causam inferiorē, quā promovet.

Authores verò nostri, à qui- 21
bus etiam exponitur decretū prædestinativū per modū cujusdam singularis
præfinitionis, tū gloriæ uniuscujusque prædestinati, tū quantitatis ejus in
particulari, tum denique singulorū actuū liberorū, per quos gloria com-
paranda est: atque adeò per absolutā præparationē auxiliorū omnium
quibus efficiendi sunt tales actus à primâ vocatione ad ultimā usque con-
summationē doni perseverantiæ, censent, scientiā illam conditionatā esse de
effectibus contingentibus, ut contingentes, et verè liberi sunt, adeoque posse
non fieri tales effectus, etiam positis omnibus causis, et conditionibus præ-
requisitis ut sint; nihilominus autē affirmant, Deū infinitâ suâ intel-
ligendi virtute certò prænoscere, quid futurū sit ab hâc, l. illâ causâ, si ta-
libus auxiliis, aut conditionibus instructa ponatur.

Non diffiteor, hinc 22
aliquā laudatis Doctoribus creari molestiam ad explicandū talis præsci-
entiæ modū à quâ tamē ex infinitate Divini luminis infallibiliter omnia
perspicientis, feliciter se subtrahunt: eandem quoque superant difficulta-
tem tā ex veritate talis objecti in se spectati, quā ab exemplo præscientiæ

futurorum absolutorum, in quâ labor idem, aut vix inferior invenitur. Et hoc obice semèl amoto, non incongruè libertatem actuum cum præfinitione, ac prædestinatione componunt, relatamque præscientiæ modum, inquiunt, esse maximè idoneum, et planè sufficientem ad indicatam præfinitionem, et prædestinationem habendam. De hoc autem sit modo quod fuerit: nostri quippe tantùm interest ostendere (quod esto breviter abundè præstitimus) quomodò præscientia conditionata supponenda sit ad memoratum prædestinationis modum in utraque sententiâ, scilicet Assertorum prædeterminationis, ejusdemque contrariorum, affirmantium prædestinationem antecedere visionem meritorum.

Sectio 3a.

Utrum dicta præscientia necessaria sit ad Prædestinationem, ut secundùm alias opiniones adstructam, et explicatam?

23 Plures atque Sapientissimi Theologi, de Prædestinatione tractantes, nullam in Deo præfinitionem actûs liberi in particulari, seu cum omnibus circumstantiis ejus admittunt, imò nec alterius alicujus effectus intrinsecè pendentis ab actibus liberis: undè consequenter asserunt non fieri prædestinationem per modum singularis præfinitionis, aut per decretum absolutum dandi gloriam, quod prævisa merita præcedat. Nihilominùs requirunt scientiam conditionatam, ut illæsa servetur vera ratio prædestinationis gratuitæ: non quod arbitrentur scientiam illam esse necessariam, ut Deus efficaciter eligat homines ad gloriam ante merita prævisa, nec ut actus eorum liberos præfiniat.

24 Igitur unicè præfatam scientiam exposcunt, et (quod præsens attinet) necessariam esse censent, ut Deus ex certâ scientiâ, meraque voluntate dirigat homines per media omninò secura et efficacia in vitam æternam; quandoquidem ita locum habet electio voluntaria hominum ad talem ordinem gratiæ, vocantis, et subsequentium auxiliorum, ut in eo constituti sint infallibiliter sanctificandi et glorificandi: consequenterque discretio prædestinatorum à reprobis, debet adscribi [illegible], cujus proindè major ad illos, quàm ad istos benevolentia declaratur, quamvis aliundè nulli perpetuam decernat felicitatem, donec absolutè provideat ejus merita. Denum, per voluntariam istam electionem ad memoratum ordinem gratiæ vitari judicant absurda, quibus opinio sua passim oppugnatur.

Quod igitur in hac sententia necessaria sit ad prædestinationem scientia illa conditionata, suadetur; quia si deesset, utique Deus non posset velle alicui conferre auxilium efficax ut tale, i. ut obtenturum infallibiliter effectum. Sequela patet: deficiente siquidem illa scientia Deus nullum cognosceret auxilium ut efficax, donec per scientiam visionis intueretur efficientiam ejus; atqui scientia visionis supponit decretum dandi tale auxilium: ergo prorsus ad hoc decretum Deus nullum cognosceret auxilium ut efficax: ergo neque posset velle conferre illud qua tale, nihil enim volitum quin præcognitum. Alia prætereo, quæ similiter evincunt, etiam ad prædestinationem absolute prævisa merita subsequentem, requiri scientiam conditionatam. 25

Tandem alii 26
sic explicant prædestinationem, ut affirment illam fieri per efficacem quamdam intentionem, qua Deus ex se salvandos omnes illos elegit ad gloriam ante prævisa merita. Simul autem inficiantur, quod fiat per absolutam præfinitionem actuum liberorum in particulari, quatenus hi futuri sunt media consequendi gloriam ad quam unusquisque fuit electus. Sentiunt ergo perimi libertatem hujusmodi præfinitione, si fiat ita per auxilium prædeterminans voluntatem ad actum præfinitum: et aliunde seclusa prædeterminatione, reputant impossibile quod in Deo sit infallibilis præscientia talium actuum in particulari, consequenterque repugnare præfinitionem illorum, ut pote quæ fieri nequit absque præfata scientia. In quibus plane fatentur ad veram prædestinationem omnino requiri scientiam hanc infallibilem, licet alias non recta sentiant [?] etc. † conditionata

Dum itaque quæritur ab his authoribus, quo pacto Deus provideat electis media consequendi gloriam infallibiliter? Respondent, non illos providere definite seu determinate medium hoc, aut illud in particulari, quo certo penitus eam obtineant; sed per voluntatem antecedentem unum aliquod providere medium, cui si consentire velit electus, eo salvetur. Unde, si Deus providet liberum homini arbitrium illi annuere medio, jam præstit voluntatem suam impletam iri: quod si vero noscat arbitrium ejus illi restiturum esse, tunc loco medii præstiti subrogat aliud, tamdiuque nova penitus auxilia præbere, donec optatum assequitur effectum. Et hunc loquen- 27

si modi adscribunt ejus Patroni Divo Thomæ quæst. 6. de Veritate art. 3°.

28 Cæterum, l. in hac opinione (de cujus veritate dicemus illico) necessaria est ad prædestinationem scientia conditionata; quia nemo potest efficaciter infallibiliter intendere finem, quin sit certus de mediis, per quæ finem illum indefectibiliter obtineat: ergo in signo, quo Deus eligit prædestinatos, scit quoque media esse in promptu, quibus illos salvare valeat: ergo per scientiam hanc pronoscit, quod si dederit ei talia media, justificabitur, perseverabit, ad vitamque perveniet æternam. Nec his obest, quod, juxta sententiam istam, dicta præscientia nequeat esse de infallibilitate alicujus medii distincte, ac in particulari, sed solum in communi, et confuse: quatenus videlicet non ita præscit Deus, *si dedero Joanni hoc auxilium*, *eliciet hunc actum*; sed unice, *si Joannem insecutus fuero his auxiliis*, *aliquando tandem consentiet*. Non, inquam, obstat; quia sicut in effectu necessarium est, ut electio illa perducatur ad exitum, sic est necessarium in præscientia, quod voluntas Divina se determinare possit ad talem electionem.

29 Jam vero quod attinet ipsam sententiam, utique videtur inadmissibilis; Deo siquidem attribuit scientiam illam confusam, qua nempe noscat se posse hoc, l. alio auxilio pertrahere voluntatem humanam ad finem quem intendit: ignoret autem determinate per quod auxilium id sit adepturus, et similiter, per quem actum re ipsa sit salvaturus hominem: quæ sane quam procul absint ab infinita Dei perspicacia nemo non intuetur. Præterea, modus ille providendi velut explorando, periclitandoque varia media, ut si frustretur unum adhibeatur aliud, cui similiter irrito succedat alterum, &, imperfectissimus est, utpote præseferens inscitiam, cæcitatem, et in agendo quandam imbecilitatem summo Deo prorsus indignam.

30 His adde, quod certitudo præscientiæ confusæ, seu quæ non innititur in cognitione distincta, intuitionemve determinati effectus futuri, fere fundari nequit, ita ut prædefinitioni Divinæ sufficiat; hoc enim tantam exigit certitudinem, ut oppositum implicet contradictionem: quia contradictionem implicat, quod non impleatur Divina voluntas aliquid absolute prædefinientis: ergo nequit non inniti præ-

scientia

cientiæ, quæ pariter adeò certa vit, ut etiam oppositũ involvat contradictionẽ. Cũ autẽ illa præscientia, qualis ab Authoribus hisce confingintur, non sit in ipsomet effectu, l. in veritate illius objectivè præsente, oportet esse solũ in causâ, scilicet in turbâ mediorũ, è quibus nullũ est efficax per se, seu physicè prædeterminans voluntatẽ, consequenterque nulli repugnat effectu frustrari: ergò neque toti collectioni, quantũ est ex vi mediorũ, repugnans est, quòd careat effectu: ergò scientia nitens in ejusmodi causâ non sufficit, ut Divina voluntas absolutè prædefiniat aliquid, quod sit executura præcisè per talia media.

Non itaque credi potest, Divũ Thomã fuisse locutũ in sensu contrariorum, quasi censuerit ipse Deũ ad executionẽ suæ intentionis procedere more humano, aût instar hominũ, præstando videlicet unũ aliquod mediũ ejus efficaciæ nescius, animo tamẽ aliud apponendi, si non induxerit effectũ. Quod namque temporalẽ executionẽ attinet, hoc salvâ fide non potest affirmari; quia Deus per Scientiam visionis ab æterno prænovit quodnã auxiliũ futurũ sit efficax, l. inefficax. Neque dici potest quoad æternã dispositionẽ Divinæ providentiæ: talis enim providendi modus, ut dictũ est num. 23. valdè restrictus, diminutus, atque defectuosus esset, ut potè supponens ignorantiã Deo repugnantẽ, et indecorã: à quo proindè longè relegandus est. 31

Quapropter existimo 32
Sanctũ Doctorẽ loco citato tantũ explicare voluisse, libertatẽ in mediis obtinendi finẽ componi posse cũ infallibili finis executione, quatenùs nimirũ talis esse valeat eorũ indifferentia, ut quamvis unũ effectu privetur, apponatur aliud, et sic deinceps, quousque per aliquod illorũ fiat, quod optatur, et intenditur. Nam ut ibidem ait, loquens de homine quem ad gloriã infallibiliter obtinendam Deus ordinavit, tot adminicula ei præparat, ut l. non cadat, l. si ceciderit resurgat. At verò nec ibi, nèc alibi Divus Thomas asseruit Deũ in regno quo media in æternâ suâ providentiâ disposuit, ignorare num hoc, l. illud futurũ sit efficax, nec nè, l. utrũ lapsurus sit homo, tametsi tale mediũ illi conferatur, sed unicè dicit, ita se gerere Deũ ad servandam libertatẽ, et ob alios sapientiæ suæ fines occultos.

Igitur, cùm Deus prænoscat, electũ esse casurũ, ei nihil- 33

ominis illud auxilium, et lapsum permittit: simul enim praescit quomodo alio modo damnum reparari valeat, sitque de facto resarciendum. Deus ergo substituit unum auxilium loco alterius: non quod ignoraverit priori inefficaciam, quam utique praevidit, etiam ante decretum conferendi tale auxilium, seu priusquam decerneret collationem illius: sed quia suavitati providentiae suae sic expedit. Ita quippe servat indifferentiam, et libertatem auxiliorum, ut quandoque tribuat praedestinato medium inefficax, quasi nesciret eventum inde secuturum: postea vero suo tempore, congruente nimirum, et oportuno praebet auxilium efficax, quod adeo certe producat effectum intentum, ac si esset causa necesaria. Haec ad mentem Divi Thomae declarandam, ad probandam quoque, quantum praeventio intersit a(d) vurigâ, necessitatem praescientiae conditionatae sufficiunt.

Sectio 4ª.

Utrum Praedestinatio sit actus intellectus, an voluntatis Dei, vel utriusque?

34 Statui quidem, unde dictum 1. num. 2. promisi tractare non perfunctoriè, sed accuratè quaestionem istam. Verum à proposito me distrahit, et à sponsione solutum praestat necessitas obiter attingendi plura huic attinentia, quae sparsim, et prout occasio postulabat iam indicata manent. Sed adhuc nonnulla restant, quae libare saltem oportet, ut convenienti difficultati nostro sibi exhibeatur. Imprimis ergo Thomistae communiter post Capreolum, Durandum, et priscos alios Theologos, affirmant Praedestinationem consistere in actu intellectus Divini; quia nimirum Divus Thomas 1. part. quaest. 23. art. 2. Corp. dicit, quod praedestinatio est quaedam ratio ordinis aliquorum in salutem aeternam in mente Divina existens. At etiam Sanctus Doctor inquit eadem quaest. art. 3. C., ac rursus art. 6. ad 3um. quod praedestinatio includat voluntatem. Itaque non adeo clarè favet huic opinioni, ut indubitatis ejus Assertoribus annumerari valeat.

35 Aliunde vero probatur ex modo loquendi Scripturae Sacrae, cujus plura testimonia producunt hi Authores, quae videntur innuere Praedestinationem per solos actus intellectus; ut illud Apostoli ad Romanos 8. quos praescivit, et praedestinavit, unius verbi significationem quasi declarat et exponit per aliud. Luculentius autem insinuatur cap. 11. ejusdem Epistolae, ubi Paulus ait, non repulit Deus plebem

suam, quam præscivit: hoc est, secundũ interpretationẽ Augustini de Bono perseverantiæ cap. 18. prædestinavit; quæ expositionẽ ipsa littera circumstantia videtur exposcere. Tandẽ, omissis aliis, Apostolus ad Ephesios cap. 1. dicit, prædestinati secundũ propositũ ejus, qui operatur omnia secundũ consiliũ: sed consiliũ spectat ad intellectũ: ergo.

Probatur etiã à ratione; providentia quippe, iuxta Boetiũ, est actus rationis, et prudentiæ; sed ut constat à sect. 3. disputationis 50. Prædestinatio est providentia quædam specialis: ergo. Præmissæ sunt manifestæ; nã præter authoritatẽ Boetij, et rationes loco citato productas, tam ad providentiã, quã ad Prædestinationẽ attinet ordinare per media conducentia res in suos fines respectivos; atqui rem unã ad aliam ordinare, l. in aliam, est actus rationis: ergo. Et quod Prædestinationẽ in particulari spectat, videtur in Sacris Literis exprimi per præordinationẽ; quandoquidem Actorũ. 13. de Gentilibus, qui Antiochiæ Pisidiæ Paulum Judæos increpantẽ, et de futurâ sui conversione loquentem audierunt, dicitur, quod glorificabant Verbũ Domini: et crediderunt quotquot erant præordinati ad vitã æternã. 36

Secunda sententia cũ Doctore Seraphico, Subtili, Aureolo, et pluribus alijs constituit prædestinationẽ in actu voluntatis. Defensores hujus opinionis eam probant non solũ ex Scripturâ Sacrâ, sed etiã è nonnullis textibus pro contrariâ iam allegatis, in illis enim Pauli verbis ad Romanos. 8. quos præscivit, et prædestinavit, aiunt, Prædestinationẽ à præscientiâ clarissimè distingui, tanquã voluntatẽ sivè propositũ ad ipsũ subsecutũ: ibi siquidem, ultra verba nunc adducta, prostant hæc alia, qui secundũ propositũ vocati sunt sancti. Similiter alterũ illud Apostoli testimoniũ ex cap. 1. Epistolæ ad Ephesios desumptũ, scilicet, prædestinati secundũ propositũ ejus, intelligunt de actu voluntatis; nàm ibidem anteà dixerat, elegit nos in ipso: quod autẽ electio significet actũ voluntatis, est, inquiunt, extra dubiũ apud omnes. 37

Immò, rationẽ ipsam pro Thomistarũ opinione propositam retorquens in favorẽ hujus, aientes; providentia spectat ad voluntatẽ; sed Prædestinatio Divina est providentia specialis: ergò pariter ad voluntatẽ attinet. 38

Probant majorem; quia Providentia non tam dicit cognitionem, et notitiam, quam studium, et solicitudinem eorum, quibus est prospiciendum, seu providendum; sed hujusmodi cura, studium aut solicitudo pertinet ad voluntatem: ad eandem ergo spectat providentia. Praeterea quamvis ad intellectum attineat habere notitiam ordinis mediorum ad finem, sive noscere proportionem eorum cum finis assecutione; ordinare tamen efficaciter ut media fiant propter finem, utique spectat ad voluntatem: quod autem providentia consistat in hac practica efficaci ordinatione videtur innegabile: ergo.

39 Alia tum Scripturae, tum Patrum effata, quibus hanc sententiam suadere nituntur ejus Patroni, sciens, et volens omittam, excepto duntaxat uno, l. alio, quae specialiter urgere censentur. Ut igitur ostendant Praedestinationem esse decretum Dei, consequenterque Divinae voluntatis actum, afferunt illud Esther cap. 13. <u>non est qui possit tuae resistere voluntati, si decreveris salvare Israel</u>: quibus certe verbis intentum videtur evinci; quorsum enim extolleretur Omnipotentia Divinae voluntatis ad probandum infallibiliter eventurum esse quod à Deo decernitur, si non attinet decretum ad voluntatem ejus? Demum allegatur Augustinus, qui cap. 10. de Praedestinatione Sanctorum aperte distinguit Praedestinationem à praescientiâ, sic inquiens: <u>Praedestinatio sine praescientiâ esse non potest; potest autem sine praedestinatione esse praescientia</u>. Ibidem que dicit, praedestinationem esse gratiae praeparationem, quae sane praeparatio spectat potius ad voluntatem, quam ad intellectum, cum omne voluntarium agens (maximè quando non eget inquisitione mediorum, quia naturaliter ea praenoscit) per propositum et voluntatem suam sit proximè praeparatum agere.

40 Jam verò licet Authores utriusque sententiae conveniant, illi nimirum asserendo, quod praedestinatio sit actus intellectus, et isti quod sit actus voluntatis; at magnopere dissentiunt in designando actum, qui sit formaliter praedestinatio. Nam aliqui prioris opinionis Patroni volunt eam esse actum scientiae Divinae, qui praecedit voluntatem: alij è contra esse actum imperij, qui voluntatem subsequitur, estque veluti principium proximum, quo Deus voluntatem suam exequitur. Alij dicunt esse judicium quoddam practicum, quo Deus sententiam quasi definitivam pronunciavit super aeternâ felicitate be-

andorų: alij tandem esse scientię Dei, non ut antecedentę libenų ejus Decretų, sed ut aliquomodo secutę, approbatamque per illud. Neque mi- 41
nor est discordia Defensorų secundæ sententiæ. Quidam enim docent actų electionis ad Gloriam esse prædestinationę, quia per illų efficaciter, et omninò antecedenter homo destinatur ad vitą æternam. Alij è contrario rejiciunt hunc actų à constitutione prædestinationis, quę in solâ præparatione mediorų consistere dicunt, quia scilicet providentia, cujus est pars prædestinatio, unicè versatur circa media. Deniquè sunt alij non pauci, qui tenent prædestinationę ex omnibus hisce voluntatis actibus colligere, ita ut non intellecto, seu secluso, quovis eorų, ipsa deficiat. Tertiâ 42
sententia mihi verosimilior affirmat consurgere prædestinationę ex actibus utriusque potentiæ, seu complecti tàm actum intellectûs, quę voluntatis: ac proindè nonnunquą ab uno nominari, quandoque ab alio. Hoc opinio nisę ex indicatis ambarų sententiarų fundamentis innititur; quę-sis enim alia probent quòd ad prædestinationę exigatur actus intellectûs, et alia, quod etią requiratur actus voluntatis: neutra verò quod à conceptu prædestinationis excludi debeat actus alterius potentiæ. Proptereà suadetur à ratione, quâ monstravimus disp. 1. num. 3. providentiam includere tų actum intellectûs, tų etią voluntatis, et quę hìc iterų expendere supervacanų esset.
Non tamę est omittendų, quòd in præsenti quæstione plura misceantur dissidia merè vocalia, quæ confusionę aliquandò pariunt, quę etiàm ad alias disputationes majoris momenti transferunt. Ut igitur inutiles aliquæ præcidantur æquivocationes, et quantų fieri valeat claritati consulatur, advertere oportet, rerųà parų interesse utrų prædestinatio tribuatur intellectui, l. voluntati, seu demų adscribatur utrique: neque similiter ullius esse ponderis ut plurimų, quod iste potius quę alter actus intellectus aut voluntatis nominetur prædestinatio modo aliundè constet de rerum loquentis. Quarè, si quis peculiari suæ sententiæ nimis addictus, l. etią adstrictus institerit in illâ, nec nisi

secundũ illũ dicere, per me flectatur ad nutũ ejus, quando tamẽ hoc indulgentia non offecerit veritati, seu causæ propriæ.

Disputatio 8.ª

De subsecutione, l. antecedentia Prædestinationis ad meritorũ prævisionem absolutam?

Quemadmodũ indubitati naufragij, certissimoque submersionis periculo se se offerret, qui pusillo carinæ lembo cunctos Oceani scopulos syrtes, atque sinus invisere tentaret: ita sanè tenebris errorũ pluribusque cimmerijs se offusũ, et obseptũ ingemisceret, quisquis exiguo humanæ mentis accumine profunda Divinæ Prædestinationis arcana penitus intueri, ac aperire vellet; luce siquidem inaccessâ creati caligant oculi, et quò propius ad illam accedentes immenso fulgori ferendo impares, hebetantur, obruuntur exccantur. Non ergò quæ Deus in secretioribus providentiæ scrinijs abdita servari decrevit humano captui, sed quæ summâ dignatione permisit aliquomodò nobis innotescere de ineffabili Prædestinationis mysterio reserare contendimus: et an decretũ dandi gloriæ hominibus, ipsorũ absolutè prævisa merita procedat, l. sequatur? Quod licet arduũ, et implicatissimũ existimetur; non autẽ prorsus inextricabile. Quare sit —

Sectio 1.ª

Explicato sensu quæstionis, variæ super ea referuntur Authorum sententiæ.

1 Neque facilius aut clarius exhiberi poterit genuina notio difficultatis, quæ ipsâ diversitate terminorũ, seu formularũ, sub quibus quæstio proponi, l. si mavis, evolvi solet; nam ad resecandam ambiguitatẽ, quæ ex variâ Prædestinationis acceptione vox ipsa subit, et subindè generat, sic à quibusdam instituitur: Utrum primus actus, quem Deus habet erga prædestinatos, sit absoluta voluntas illis conferendi gloriæ? At nonnulli ita: Num voluntas Dei circa homines reipsâ salvandos, prius ratione versetur circa gloriam, quæ circa media Divinæ gratiæ? Ab alijs: An efficax decretũ dandi gloriam electis antecedat absolutã prævisionẽ meritorũ?

2 In his et similibus quæstionẽ instituendi modis, certò voce distincti, re tamẽ et sensu con-

venientibus) non est sermo de voluntate simplicis complacentiæ, sed de voluntate absolutâ, et efficaci licet hoc aliquando non exprimatur. Quod namque procedere debeat aliqua voluntas, ferè non est, qui neget; sensus illa poterit esse vel simplex affectus, l. voluntas conditionata, l. etiam voluntas illa seria sincera, quin et efficax quantus est de se, quam certè Deus habet adhuc erga Reprobos, ut latè probatus est disp. 2. à sect. 1. usque ad 4. Nihil ergò de affectibus hujusmodi nunc inquiritur; sed an Deus habeat ad eos qui cum effectu salvantur decretus absolutus illis conferendi vitam æternam, adeo efficax ut eo semel concepto salvandi sint infallibiliter, et quando nam, aut in quo signo intelligatur id habere?

Et hinc proterea constat, quod esto passim audiatur exagitari, num Prædestinatio sit ante, seu post absolutè prævisa merita; nullatenus hic esse controversiam de Prædestinatione complete sumptâ, vel quatenus iuxta descriptionem ejus traditam disp. 5., complectitur præscientiam, et præparationem mediorum: sed præcisè quatenus est efficax electio ad gloriam, sive voluntas absoluta dandi felicitatem æternam. De hâc igitur electione ad gloriam ut coronam tota lis est, an Deus eam habeat ex se, independenter, aut non suppositâ meritorum absolutâ prævisione; vel an sicut præcedit electionem illam scientia necessaria, et etiam conditionata sic eandem antecedat absoluta prævisio meritorum? 3

Quamvis ad sensum quæstioni aperiendum hucusque dicta sufficere posse videantur; nihilominùs ad pleniorem ejus intelligentiam sciendum, et adnotandum est rationem prioris, et posterioris in decreto, et præscientiâ Dei nostro intelligendi modo bifariam adstrui. Primo per analogiam, et similitudinem quandam ad mentem humanam, quæ de rebus consultationem habet, ac decernit, ut ordo, quem servat in rebus, quando composite procedit, etiam assignetur Deo. Secundo ex parte objectorum, quæ Deus præscire atque prædefinire dicitur; nam etsi non velit unam rem creatam propter aliam, seu quià vult alteram iuxta notissimum illud Angelici Doctoris 1. part. quæst. 19. art. 5. Corp. non propter hoc vult hoc; sensus quia vult unam rem esse propter aliam, ll. ut ibidem ait Divus Thomas vult --- hoc esse propter hoc, ideo nostro concipiendi modo statuitur in ipsâ præscientia, et præde- 4

finitione Divinâ ordo, quę interse servant objecta. Unde dicitur prius scire, prius que velle ony quę aliud; l. quia uny est prius altero, l. quia de scientiâ, et voluntate Dei loquimur humano more.

5 De cætero quippè Deus ut ens illimitatæ perfectionis, adeoque simplicissimy uno velut ictu pertingit omnia; quod autę sublimmius ille peragit nos ut infirmi cogimur explicare vocibus imbelli nostro captui accommodatis, non quod (inquit eleganter Eminentissimus tam sapientia quę Romana Purpura Cælestinus Cardinalis Sfondratus 1.ª part. Nodi Prædestinationis dissoluti pag. 6.) in „ Divinâ naturâ numery, et multitudiny perfectiony admittamus; sed quià „ quæ in Deo unum sunt, ea ob eminentiam, et infinitatę suam pluribus, „ innumerisque perfectionibus creatis æquivaleant; et Deo perinde quoad „ effecty se habeant, ac si plura essent; sicque à nobis per numery, et in plu„ rali explicantur, quamvis reipsâ sint res simplicissima. Et ferè ratione, „ quâ dicimus, nummy aureum, tres florenos argenteos complecti; non nu„ mero, cy unicus sit, sed valore, et pretiò. Hactenus Cardinalis Laudatus, cujus aurea verba non minus perspicuè, quę scitè rem declarant.

6 Alia multa præmitti volent, quo, meo juditio, difficultati lucem exigiunt, non affundunt, quoque proindè, dum opus erit, melius in decursu disputationis attingentur. Quare, iam ad quæstionis propositæ decisiony accedendo, super eâ tres præcipuæ sunt sententiæ, tum pondere rationy quibus innituntur, ty nomine atque numero Doctory cuicuique subscribentiy. Prima tenet, Dey ex se, independenter, sive non suppositâ prævisione absolutâ meritory, efficaciter elegisse prædestinatos omnes ad gloriâ, tanquę coronam, et ex vi hujus electionis eisdem decrevisse media gratiæ quibus infallibiliter eam assequantur. Ita Thomistæ plerique, l. omnes, et, ut aiunt ipsi cy Divo Thomâ 1.ª part. quæst. 23. præsertim art. 4. et 5. Scotistæ communiter cy Subtili suo Doctore in 1.º dist. 41. Concedunt etiàm in hanc sententię Cardinales Nostri Toletus in caput. 8. Epist. ad Rom. annotatione 31. et Belarminus lib. 2. de Gratia, et Libero arbitrio, cap. 15.

7 Eandem præ-

pro caeteris egregiè promovet Eximius Doctor lib. 1°. de Praedestinatione cap. 8. ubi plura Scripturae Patrumque testimonia profert ad illam firmandam: rationes quoque pro eâ stabiliendâ validas adduxit; quibus expendendis textus etiam Sacros, et effata Patrum intexuit opportunissimè, nec non adeò nervosè, ut plurimos recentiores nostros ingenio claros adeptus sit Assèclas: praeter antiquiores alios optimè de re litterariâ meritos, ut Granadum, Ruizium, Farolum, Ferrerum, Arriagam, Izquierdum, Herrerum, totque similes, ut longa foret illorum recensio. Non tamen est silentio praetereundus unus Pater Alphonsus Salmeron, cujus nomine pondus additur huic opinioni non exiguum, ut potequi saepè tanquam Theologus Pontificius interfuit Concilio Tridentino, summam semper acceptione Patrum et Theologorum ibi convenientium: hic ergo sapientissimus Magister latè probat electionem ante praevisa merita.

Secunda sententia 8

partim ab istâ differt, et partim cum illâ convenit; duos enim Praedestinatorum ordines distinguit: alterum eximiè sanctorum, quos ante praevisa merita praedestinari, l. ad gloriam eligi docet: et alium inferiorum sanctitatis hominum, qui post absolutè praevisa merita destinantur ad gloriam. Assertores hujus inter salvandos diversitatis, eam inferunt ex modo loquendi Scripturarum ex praerogativis, et dignitatibus, quibus aliquos, non tamen omnes aeternâ vitâ fruituros ornavit Deus, ut apparet potissimum in Deiparâ Virgine, Domini Praecursore, Sanctis Apostolis etc. Ita Guillelmus OKam in 1. dist. 41. Gabriel Biel ibidem quaest. 1. art. 2°. Catharinus lib. 1°. de Praedestinatione cap. ultimo, et lib. 3°. à principio, Nicolaus Stambertus in 1. part. Divi Thomae disp. 4. de quaest. 23. art. 3°. Magnanus tom. 1°. Philosophiae Sacrae cap. 14. cum aliis bene multis,

Quibus, quod in particulari spectat Beatissimam Virginem assentitur etiam Pater Leonardus Lessius. Assentirer et ego libentissimè, si crederem indè commendari Virginis excellentiam, ut suadere nituntur hi Authores, etsi non omninò persuaderint. Ultra rationes iam indicatas ad statuendum duplicem hunc ordinem salvandorum, aiunt id ab experientiâ constare: Deus enim diversissimè se gerit in perducendis hominibus ad 9

vitæ æternæ, cum aliquos ita proveniat, ut ab ipso limine vitæ moralis gratias illis elargiatur abundantissimas, continuoque pergat impertiri, donec ultimum finem obtineant; alios verò non ita, sed post plures, aut etiam innumeros in peccata lapsus, demum auxilia probet, quibus efficaciter ad pœnitentiam, et finalem perseverantiæ adducantur.

10 Hujus opinionis fundamenta tum ab Authoritate, tum à ratione, gravia reputantur à multis, adeo ut non solum inter antiquos, sed et inter moderniores optimæ notæ Theologos nacta sit Patronos non paucos. Itaque doctus quidam Recentior illam immerito despicit, nec verè dicit, pulsam è Scholis exulare, cum tot sapientes, et ingeniosi Doctores eam apertè tradant, impigrèque defendant. Cæterum hoc nihil interest nostri, qui nunc Authorum placita referimus duntaxat, non tuemur, non impugnamus: ideo verò nec omittendum, quod eis favet, neque quod injustè nocet, imputandum esse censemus.

11 Tertia denique sententia tenet, efficacem Electionem Prædestinatorum ad gloriam ut coronam, esse post absolutè prævisa merita. Ita Sanctus Bonaventura Cardinalis, et Ecclesiæ Doctor in 1um. dist. 40. art. 2. quæst. 2. ad ultimum; et alibi non semel, ut ostendit Eruditus ejus Commentator Gaudentius Bontempi tom. 1. tract. 1. de Deo disp. 21. de Prædestinatione quæst. 7a. Cardinalis Sadoletus in caput. 8. Epist. Pauli ad Rom. Cardinalis Contarenus in Opusc. de Prædestinatione. Cardinalis Aureolus lib. 1. dist. 40. art. 1o. et dist. 41. art. 3. nec non laudatus antea Cardinalis Sphondratus in suo nunquam satis laudando Nodo Prædestinationis absoluto, Sanctus Franciscus de Sales Episcopus Gennevensis lib. 1 de Amore Dei. Ludovicus Abelly Doctor Parisiensis et Episcopus Ruthenensis in Medullâ Theologica part. 1. tract. 2. cap. 5. sect. 3. Alensis, Henricus, Baconus, Ruardus Tapper, Joannes Mayor, Albertus Phigius, Joannes Eckius, et alii quamplurimi videndi cum otium erit designati etiam Operum locis in Albo Defensorum hujus opinionis ad calcem citati Nodi Prædestinationis adjecto.

12 Assentiuntur etiam ex nos

tuus Accutus Doctor tom. 1. in 1ę partę disp. 83. per totam. Gregorius de Valentia Theologus praestantissimus disp. 1. quaest. 23 de Praedestinatione punct. 4. Leonardus Lessius Opusc. de Praedestinatione, et Reprobatione sect. 2. Becanus, Amicus, Franciscus, et Lucius Turrianus, Meratius, Platellius, Martinonus, Bresserus, Alarconus, Reverendus P. Thyrsus Doctor Salmanticensis, et Societatis nostrae Praepositus Generalis tom. 2. Selectarum disp. 8. sect. 11. ubi Divum Augustinum allegat pro hâc sententiâ, quod pariter alij praestiterunt maximè Patres Vazquez, et Valencia; non tamen illi soli, neque soli Jesuitae, ut ait (in hoc utique deceptus) nobilis Recentior Salmanticensis, et opinioni contrariae propugnator acerrimus: nam Philippus Gamachaeus Doctor Sorbonicus, et Regius Sacrae Theologiae Professor in 1ę partę Divi Thomae quaest. 23. de Praedestinatione cap. 6. conclusione 2a. probat ex professò sententiam hanc ex mente Doctoris Angelici, necnon Sanctorum Ambrosij, Hieronimi, Augustini, et Prosperi.

Imò doctissimus 13

Augustinianus Petrus de Comitibus in tract. de Praedestinatione disp. 3. art. 2. tuetur Electionem ad gloriam fieri ex provisione meritorum: et art. 4. statuit hanc assertionem, Electio post provisionem meritorum nullo modo contrariatur Sancto Patri Augustino, imo est germana ejus doctrina, et postquam ad conclusionem probandam plura Sancti Doctoris testimonia produxerat, illicò subdit: possemus afferre sexcenta alia loca, ex quibus clarè deducitur, germanam doctrinam Sancti Augustini nunquam fuisse, quod Praedestinatio ad gloriam sit ante provisa merita. Et quamquam brevitatis ergo plures alios praetercam eidem intentos assumpto, non tamen est omittendus insigne par Scotistarum, qui Subtilem suum Praeceptorem in hoc puncto problematicum existimantes, non solum huic adhaerent opinioni, sed eam de mente Divi Augustini fuisse probant: nempe Philippus Faber in 1. sent. dist. 41. quaest. 1. disp. 58. de Praedestinatione et Joannes Poncius disp. 7. Cursus Theologici quaest. 3.

Affatim ex 14.

dictis apparet, quantâ quolibet harum sententiarum authoritate polleat,

atque adeò quæ immeritò tertiæ inuratur censuræ hoc ultima, conviti-is que proscindatur à quibusdam primæ sententiæ Defensoribus, contemptu Pontificiarum Constitutionum, neglectu Christianæ Charitatis, et Virorum tum doctrinâ tum pietate clarissimorum injuria. Me quod attinet, primam, et secundam ex his opinionibus optimè fundatas autumo; tertiæ vero subscribo.

15 Sentio quippe cum Dulcissimo Doctore mystico Theologiæ Sancto Francisco Salesio, qui (in Litteris ad Patrem Leonardum Lessium datis Annesi Gebennensium 27. Augusti anno 1618, quarum Autographum in Collegio nostro Antuerpiensi servatur in argenteâ theca) inquit: sen-
„ tentia illa antiquitate, suavitate, Scripturarum nativâ authoritate no-
„ bilissima de Prædestinatione ad Gloriam post prævisa opera, sanè mihi gra-
„ tissima fuit, qui nimirum eam semper ut Dei misericordiæ, ac gratiæ
„ magis consentaneam, veriorem, ac amabiliorem existimavi, quod etiam
„ tantisper in Libello de Amore Dei indicavi. Oportet ergò monstrare, sententiam hanc esse conformem Scripturæ, Priscis Ecclesiæ Patribus, atque rationi: quod ut apertiùs fiat, commodiorique methodo separatim est probandum.

Sectio 2ª
Ex Sacra Scripturâ probatur, efficacem electionem ad gloriam esse post absolutè prævisa merita.

16 Non omnia, quæ solent afferri Sacra testimonia producam, sed ea duntaxat, quæ clarius, et efficacius evincere videntur intentum, scilicet sententiæ istæ Divinæ Scripturæ consentaneam esse. Sit itaque primo dictum illud Christi Domini cap. 20. Mathæi, sedere --- ad dexteram meam, l. sinistram, non est meum dare vobis: sed quibus paratum est à Patre meo. Quo manifestè significatur sessionem in Regno Dei non favore, sed merito paratam esse. Sic enim hunc locum interpretantur Sanctus Epiphanius hæresi 63. Sanctus Cyrilus lib. 10. Thesauri cap. 6. Sanctus Hieronymus lib. contra Jovinianum inquiens; propterea Salvatorem ita respondisse, ut noverit unusquisque mansionem sibi

in Cœlo non ex solâ Christi largitate, sed etiã ex propriis operibus esse præparandam. 9

Eodem sensu sumitur, et explicatur à Chrysostomo; nã homil. 6. in illa verba, sed quibus paratũ est à Patre meo, sic ait: non est meũ id dare, sed quibus labore, atque sudore præparatum est: ergò propter laborẽ, et sudorẽ, atque adeo propter merita præparatũ est Regnum Cœlorũ, æternâ utique præfinitione; quandoquidem de præparatione, non de actuali, l. exercitâ gloriæ collatione disserit: ergo efficax electio ad gloriam est post absolutè prævisa merita. 17

Sit secundo aliud etiam effatũ Christi Domini cap. 25. ejusdem Evangelii, nempè, venite benedicti Patris mei, possidete ~~[illegible]~~ paratũ vobis Regnũ à constitutione mundi: Ubi Salvator noster invitat Justos ad possessionẽ Regni Cœlestis, præparati quidem iis ab æterno, nã illa phrase, scilicet à constitutione Mundi, designatur etiã æternitas. Cur autẽ Regnum æternũ accipere debeant, mox declarat adjungens: esurivi enim, et ~~[illegible]~~ dedistis mihi manducare, sitivi, et dedistis mihi bibere. Hospes eram, et collegistis me. Nudus, et operuistis me &. In quibus verbis, non solũ exhibet rationẽ ob quã adepturi sint Regnũ, sed etiam propter quã illud præparatũ habituri sint, quod est causam quoque præparationis indicare; quia si non ob merita (quæ generatim illis operibus misericordiæ significantur), sed aliâ ratione, aliove titulo præparatũ esset, inanis profecto foret assignata causa: ergò præparatio Regni, de quâ Christus ibi loquitur, est ex prævisis meritis. Hæc autem æterna præparatio Regni Cœlestis est efficax electio ad gloriã, quæ proindè non est ante, sed post absolutè prævisa merita: ergò. 18

Explicatur, et urgetur paritate Reproborũ, quibus eidem Christus ait, Discedite à me maledicti in ignem æternũ, qui paratus est Diabolo, et Angelis ejus: esurivi enim, et non dedistis mihi manducare: sitivi, et non dedistis mihi potũ &; sed ignis æternus non est paratus Diabolo, et Angelis ejus nisi post eorũ absolutè prævisa demerita: ergò neque Sanctis paratũ est Regnũ Cœleste nisi post 19

merita ipsorum absolutè praevisa. Patet illatio; quia quemadmodum exhibetur ut ratio vocandi Justos ad Regnum Caelorum, quod opera misericordiae perfecerint: ita pro ratione scelestorum ab eodem excludendi redditur, quod non exercuerint opera memorata: ergo sicut in praescientia Divinâ omissionem boni operum antecesserunt decretum efficax, et absolutum improbos addicendi flammis perpetuis: sic etiam in provisione Dei processerunt opera misericordiae decretum efficax, et absolutum conferendi Sanctis coronam gloriae.

20 Certè in verbis Christi Domini nunc transcriptis planè contraponuntur Electi Reprobis, bona opera malis, et praemium poenae: nec aliter hoc infligi, quam illud erogari dicitur. Unde retrofacta rursus ingeritur, et simul praeoccupatur communi adversariorum solutio: absoluta praevisio demeritorum antecedit non solum externam inflictionem supplicii, sed etiam intentionem, et efficax decretum illud irrogandi: pariter ergo praevisio absoluta meritorum antecire debet non tantum externam praemii collationem, sed efficax quoque decretum id impertiendi. Praecluditur itaque hac ratione recursus ad decretum intentionis, et executionis, affirmans illud antecedere, licet hoc praevisa merita sequatur; quia Deus eodem ordine causalitatis confert Electis gaudia Caeli, quo deputat Reprobos ad cruciatum Inferni; sed ne dum Reprobis non irrogit, sed nec intendit infligere poenam aeternam ante provisionem absolutam peccatorum: ergo neque parat, nec efficaciter intendit elargiri vitam aeternam Electis ante merita absolutè praevisa.

21 Ratio hoc innixa comparationi Reproborum cum Electis prout à Christo Domino instituto, supponit communem etiam inter Thomistas opinionem de Reprobatione non antecedente, sed subsequente provisionem absolutam demeritorum; quia licet illi passim asserant, quod Reprobatio negativa, scilicet exclusio à gloria tanquam ab indebito beneficio procedat absolute praevisa demerita; secus autem Reprobatio positiva, seu destinatio ad poenam aeternam sensus, et damni, de

quâ proindè mentionem expressè fecimus in argumento. Fateor non omnino deesse, qui positivam quoque reprobationem antecedere dicant praevisa demerita. Sed paucissimi sunt, et multo plures inficiantur distinctionem inter decretum intentionis, et executionis, cui superius tradita impugnata contrariorum solutio.

22 Sit tertiò, quod ait Apostolus ad Rom. 8.; quos praescivit, et praedestinavit conformes fieri imaginis filij sui. Unde sic argumentor: praedestinatio (prout hic intelligitur etiam ab adversarijs) absolutè significat efficacem intentionem dandi gloriam (quidquid nunc sit an praeterea requiratur decretum aliud illius executionis); sed hoc praedestinatio iuxta Divum Paulum supponit absolutam praevisionem meritorum: ergò efficax intentio, sive decretum intentionis efficaciter et absolutè conferendi gloriam supponit absolutè praevisa merita. Consequentia est recta, et major nec à contrarijs in dubium revocatur. Probo minorem: falsa siquidem esset Apostoli doctrina, si praescientia, quae secundum ipsum praedestinatio supponit, non absoluta, sed media duntaxat, sive conditionata foret: ergo.

23 Sequela probatur ex ipsimet Apostoli verbis; quia propositio hoc quos praescivit et praedestinavit, est indefinita: consequenterque in materiâ doctrinali absolutè prolata vim habet universali, l. universali simpliciter aequivalet, ut de Sacris hujusmodi locutionibus affirmat receptissima Theologorum doctrina: ergo si Divus Paulus ibi de Scientiâ non absolutâ, sed conditionata tantum acciperetur, utique diceret, Deum praedestinasse ad vitam aeternam quot quot conditionatè praescivit habituros esse merita aeterno vitae condigna. Consequens est falsum, et haereticum, quantumvis legitima sit consequentia, cum Deus certissimè praesciverit merita conditionata plurimorum, quos non praedestinavit: ergo praescientia de quâ loquitur Apostolus in illis verbis est absoluta, sive de meritis absolutè futuris.

24 Venij aliquis fortassè reponet nos in reflexionibus hisce concinnandis frustrà laborasse, quandoquidem ille textus Apostoli non est ^rexa^ accipiendus de Praedestinatione ad

gloriæ, cui aliter à multis et in sensu longè diverso sumatur. Agnosco non idem omnibus ~~subaudiri~~ in eo subaudiri; sed non ideo cassus est labor noster, primo; quia de prædestinatione ad gloriam accipitur à plerisque contrariorum, et opposità donatus expositione nobis etiam obtenditur; an autem ingeniosa Thomistarum opera, interpretationi textus hujus impensa, æquè nos urgeat, ac ipsos nostra premit, alterum cum alia conferenti facilè patebit. Secundò, quià cum Ambrosio, et Haymone sic ab aliis pluribus intelligitur, et explicatur, nempè, *quos Deus præscivit fore devotos, sanctos, et conformes Christo in vitâ, et passionibus, hos prædestinavit, ut sint Christo conformes in gloriâ.*

25 Ita Cornelius à Lapide celeberrimus Bibliorum Interpres in hunc locum Epist. ad Rom. ubi verbis nunc exaratis adjungit, *hoc enim propriè innuit verbum præscivit. Præscientia enim est rerum nostrarum, et operum, quæ facimus, sicut Prædestinatio est Dei, et Divini arbitrii, ac voluntatis.* Undè constat non arbitrariè, sed gravissimo fundamento supponi, Paulum in illo textu locutum esse de Prædestinatione ad gloriam, et insuper hanc ad absolutè prævisa merita consequi; cum ad gloriam eligi dicantur non quicumque, sed qui Christo conformes in vitâ prænoscuntur, quæ sanè conformitas in bonis eorum operibus consistit.

26 Sit quarto, quod ab eodem Apostolo pronunciatur Epist. 2. ad Timotheum cap. 2. nempè, *si quis ... emundaverit se ab istis: erit vas in honorem.* Quibus verbis apertè denotatur posse hominem efficere per bona sua opera, ut sit de numero Electorum, sive de Prædestinatis; quandoquidem illâ phrasi *vas in honorem*, passim atque omnes, ~~intelligitur~~ etiam adversariis intelligitur electus ad gloriam; sed unusquisque Divinâ gratiâ fretus potest sese à delictis emundare: ergò quilibet adjutus Dei gratiâ, quæ parata est omnibus (ut latè constitit disp. 4. præsertim à sect. 4a) potest fieri *vas in honorem*, ac per consequens electus ad gloriam. Consequentia rectè infertur: et minor patet evidenter ex innumeris Scripturæ locis, in quibus ad pœnitentiam agendam sæpè provocantur, et accersuntur peccatores; jam enim promissione præmiorum allijciuntur, jam terrore pœnarum

pœnarum

rore pœnarum excitantur ad peccata detegenda.

Hoc autem et similia frustranea 27
forent, et illusoria, si potentia abstergendi sordes culparum deesset sic invita-
tis ad pœnitentiam; incassum quippe præmium offertur impotenti conditionem
implere sub quâ fit illius oblatio: duræ quoque nimis intentantur minæ
suppliciorum eis, qui nequeunt illud exequi, pro cujus omissione jactantur:
quivis ergò peccator cum adjutorio Divino potest maculas delictorum suorum elu-
ere, seu se mundum, aut expurgatum ab illis præstare, consequenterque se
reddere vas in honorem. Cæterum hoc, quod adeò clarè sequitur ex rela-
tis Apostoli verbis, imo potius expressè continetur in ipsis, nullatenus ve-
rificari potest in sententiâ contrariorum, in quâ nullis hominum operibus
induci potest efficax intentiva electio ad gloriam, ut pote quæ soli Deo li-
bera est.

Sequela manifesta videtur, cum apud adversarios ad efficacem hanc
electionem unicè procedat conditionata meritorum scientia, proindeque merita
tantum conditionata prœintelligantur ad illam. Atqui merita purè conditio-
nata nullum habent influxum, nullamve meritoriam causalitatem exercent
apud Deum: ergo. Minor extra dubium est; aliàs enim efficax illa electio nec
Judæ, neque Caipho denegata fuisset, cum et eorum conditionata merita pro-
viderit Deus: ergo dicendum est decretum intentivum dandi gloriam omninò sub-
sequi meritorum provisionem absolutam.

Sit quinto fervens, et vivida Divi Petri 29
ri adhortatio cap. 1°. Epist. 2æ. nempè, *fratres magis satagite, ut per bona
opera certam vestram vocationem, et electionem faciatis*. Profectò verbis
hisce perspicuè significatur decretum conferendi gloriam finaliter perseveran-
tibus ex suppositione, l. sub conditione perseverantiæ finalis, non tran-
sire in absolutum donec etiam opera nostra bona prævideantur absolutè
futura, cum expressis terminis insinuatur electionem nostram non esse certò
futuram, nisi dum absolutè prœsciantur à Deo futura nostra bona
opera. Consequentia sequela alia recta est; quia si Deus efficaciter
eligeret ad gloriam ante absolutè prævisa merita electio nostra om-
ninò certa esset independenter à nostris meritis, cum antecedenter

ad ipsa illud efficax Dei decretum esset proxime infrustrabile: ergo.

30 Aliter, et fortè clarius vis hujus Apostolici testimonii proponi valet: efficax electio ad gloriam antecedens absolutè praevisa merita est proximè infrustrabilis, et omninò gratuita: ergo nequit non inferre terminum, quem respicit, et independenter à meritis, quae proindè nihil conferunt ad firmandam, l augendam certitudinem ejus. Antecedens est ipsa contrariorum doctrina, et consequentia rectè deducitur; siquidem omne Dei decretum efficax, et absolutum est indefectibiliter adeptivum sui termini, sicuti decretum quodlibet omninò gratuitum est penitùs independens ab operibus nostris: nequicquam ergò monet [struck through], et hortatur Apostolus, ut per bona opera certam faciamus nostram electionem, si hoc antecedit absolutè praevisa merita: ergo &.

31 Undè ratio ita potest adornari: Divus Petrus loco citato graviter et serio suadet ut aeternae saluti nostrae prospiciamus, certamque nostram electionem efficere conemur, non utcunque, sed mediis operibus, quae subsidio Divinae gratiae valemus elicere; sed efficax electio procedens absolutè merita nostra, nullam omninò certitudinem ab ipsis accipere potest: ergò consilium Apostoli vanum esset, ut pote quod medium proximè inutile designaret ad finis assecutionem, cujusmodi sine dubio sunt opera nostra respectu electionis eadem antecuntis absolutè nulloque titulo dependentis ab illis: ut ergo prudens, et considerata sit Apostoli suasio, debet electio nostra subsequi praevisionem absolutam meritorum. Minor ex terminis certa videtur, quia decretum antecedens efficax, et absolutum, metaphysicè certò futurum reddit effectum, quem decernit; certitudini verò metaphysicae nulla nova certitudo, seù certitudinis incrementum superaddi valet, ut evidens est: in vanum ergo laboraret, qui niteretur augere certitudinem hujusmodi: consequenterque frustra consilium daretur ad tale certitudinis augmentum procurandum.

32 Cum igitur hoc admonitio Divi Petri meritò censeatur, et re ipsa sit consultissima, sequitur indè nostra bona opera in electionem nostram influere; quae namque certitudo, quaevè securitas aliter in illam derivari

poterit à meritis nostris? Inconceptibile vanè videtur, quod electio nostra firmitatem aliquam hauriat ab operibus, quæ nullatenus in eam influant: ergo si per opera nostra potest, iuxta monitum Apostoli certa reddi, quodammodò pendet ab ipsis, ad quæ proindè subsequitur; quod enim ab alicujus influxu pendet ut sit, utiquè nequit illud antecedere, ut ex terminis apparet evidens: ergo &c.

Sectio 3^a.
Eadem assertio suadetur ex Sanctis Patribus

Græcos allegat plures Accuratus Doctor citatâ disp. 83. cap. 3°. quorum testimonia prætereibo, quia quamvis magni ponderis existimari mereantur, à quibusdam verò rejci solent, et ab aliis in sensum alienum detorqueri. Quarè sola Latinorum Patrum effata proponam, eaque duntaxat, quæ nostram sententiam aperte continere videntur. Imprimis ergo Sanctus Ambrosius in illa verba Pauli ad Rom. 9. Jacob dilexi, Esau autem odio habui, sic ait, prœscientiam Dei flagitat in his causis: sciendo enim quid unusquisque illorum futurus esset, dixit &c. Ibidem quæ minus inquit, unum elegit prœscientiâ, alterum sprevit. Et demum inferius adjungit, nam neminem damnat, antequam peccet, et nullum coronat antequam vincat. Neque minus expressè favet huic opinioni, quando super illud ejusdem Epist. ad Rom. cap. 8., scimus quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum &c, pronunciat, istos, quos prœscivit sibi devotos, ipsos elegit ad promissa præmia capienda. 33

In verbis quippè nunc transcriptis evidenter de electione ad vitam æternam loquitur Ambrosius; aliàs enim ad præmia pietatis accipienda, non diceret eligi quos (Deus) prœscivit sibi devotos, sed ad accipiendam pietatem, ut sibi fierent devoti: ergo. Neque vim authoritatis, et in eâ nexi discursus, enervat, quod, Sanctus Doctor agens de Electione ad gratiam aliquandò videatur plus justo Græcis assentiri; quia nec ipse, nec illi docuerunt usquàm electionem ad gloriam ex solius arbitrij meritis esse, sed ex meritis à gratiâ profectis: quid quid aliundè 34

vit, an apud aliquos eorum phrasis quandoque minus accurate, l. non satis caute prolata de Electione ad gratiam inveniatur: ergo.

35 Coaevus Ambrosio Divus Hieronymus Epist. 150. quam scripsit ad Hedibiam pari claritate tradit eandem doctrinam; siquidem ibi quaest. 10. exponens illud Malachiæ 1°. nonnè frater erat Esau Jacob? dixit Dominus, et dilexi Jacob. Esau autem odio habui? Inquit: non salvat irrationabiliter Deus, et absque judicii veritate; sed causis procedentibus: sed quia alij non susceperunt filium Dei; alij autem recipere suâ sponte noluerunt. Et paulo post adjungit, ex quo ostenditur non gentes eligi, sed hominum voluntates. Ubi manifestè loquitur de electione ad gloriam, cui causa nulla procedat ex parte hominis electionem ejus ad gratiam.

36 De hac autem Electione ad vitam æternam affirmat expressè non fieri sine judicio veritatis; consequenter que non nisi consideratis, et attentis Electorum operibus. Addens praeterea non gentes eligi, sed hominum voluntates, clarè significat non homines nudos, aut meritis exutos ad gloriam eligi, sed bonis operibus instructos, et ornatos; id enim ex terminis innuit Antithesis inter homines, et voluntates ipsorum: quia nullus alius sensus agtè potest ei subesse. Quodsi vero detur, Sanctum Doctorem ibi locutum esse de Electione ad remissionem peccatorum, quæ fieri potest ex meritis de congruo, secundum illud Joannis 1°, quot quot autem receperunt eum (per fidem videlicet) dedit eis potestatem filios Dei fieri, atque adeo justificari; nullatenus tamen est excipiendus, ut voluere quidam, de meritis arbitrij proprijs relicti viribus, sed adjuti Divinâ gratiâ.

37 Nec huic obest, quod in illa verba Pauli ad Rom. 9. cujus vult miseretur, concedere quodammodo videatur in sententiam Græcorum; quia reapsè non omninò convenit cum illis: nullibi siquidem humano labori subjungit gratiam velut indè promeritam, ut apud Græcos non semel indicatum (etsi fortasse non assertum) invenitur. Imo quamvis apertè doceret conferri gratiam ex meritis arbitrij, non ideo probatio nostra ex

relati ejus verbi demta languerat, cùm ibi perspicuè loquatur de meritis ex gratiâ provenientibus, ob quos gloriam impertiri dicit: neque deprehendetur usquàm asseruisse, l. etiàm insinuasse, contrarium. Hoc ad vindicandum Sancti Doctoris honorem, probationemque nostram in illius authoritate fundatam planè sufficiunt.

Etiàm Synchronus utriusque laudati Doctoris Augustinus in hoc puncto convenit cum utroque; nàm lib. 1 ad Simplicianum quæst. 2a propius initium, quam medium, ait, nàm nisi esset electio non essent electi; nec rectè diceretur, Quis accusabit adversus Electos (quod extat cap. 8. Epist. ad Rom. versic. 33). Non tamen electio præcedit justificationem, sed electionem justificatio. Nemo enim eligitur, nisi iàm distans ab illo qui rejicitur. Undè quod dictum est (nempè cap. 1. ad Ephesios versic. 4.) quia elegit nos Deus ante mundi constitutionem: non video quomodò sit dictum, nisi præscientiâ. Et paulo anteà dixerat ibi, loquens de Jacob, non itaque electus est ut fieret bonus, sed bonus factus eligi potuit. 38

Hæc Augustini loca nostram sententiam exprimunt adeò clarè, ut nullis indigeant ulterioribus reflexionibus, aut ponderationibus urgeri, quo circa plures adversarij, frustrà tentatis alijs responsionibus adacti sunt asserere Sanctum Doctorem alibi retractasse doctrinam hanc; at ubinam id præstiterit non ostendunt. Et certè contrarium evincunt (inter alios) Reverendus P. Thyrsus iàm allegatâ disp. 8. sectionibus 11. et 12. quæ tota sunt in mente Sancti Doctoris indagandâ: necnon Accutus P. Vazquez, ubi suprà citatus cap. 8. Licet ergò Divus Augustinus 2. Retractationum cap. 1. meminerit utique de Libris à se scriptis ad Simplicianum; at verò nihil in illis dictum ejurat, aut aliquo modo sibi displicere significat. 39

Imò mentionem de Libris hisce denuò faciens L. de Prædestinatione Sanctorum cap. 4. doctrinam in ipsis contentam extollit, et, optantibus veram de Gratia notionem habere, com- 40

mendat, quod sine dubio non committeret, siquid esset in praedicti Libri retractatione digny. Unde pronunciat Eminentissimus
" Sfondrati citato Nodo Praedestinationis pag. 21. certy enim est, Sanctu Augustinum cum aliqua in suis libris retractasset, nunquā retractasse, quae in Libris ad Simplicianum de Gratia docuerat, imò vehementer ea commendasse, eò quod Semipelagianos remisisse lib. 1°.
" de Praedestinatione Sanctory cap. 4.

41 Insuper serm. 7. de verbis Domini cap. 2. rursus evertit hanc solutionem, aut potius evasionem,
" iterumque tradit nostram sententiam inquiens, in hoc capitulo hoc dicimus, quoniam quos voluit Dominus, hos elegit. Elegit autē, sicut
" dicit Apostolus, et secundy suam gratiam, et secundy illory justitiā. Gratis enim illis elargitur auxilia, quibus elevati salutariter agere valeant, et operibus sic elicitis electionē suam promereri: eligit ergo secundy suam gratiam, quatenus hac eis liberaliter erogata potenter efficiuntur ad opera supernaturalia, quae gratia deficiente, nequaquā exequi possent; sed per illam adjuti liberè meritorieque faciunt: ac propterea rectè dicuntur etiam eligi secundy illory justitiam.

42 Genuinam hanc expositionem, sponte fluenty ex nunc adductis Augustini verbis (quin imò eadem eorundem evolutionem) tradit ipse Sanctus Doctor pluribus in locis praesertim de gratia et Libero arbitrio probans contra Pelagianos Divinae gratiae necessitaty ad opera salutaria; nam libro
" citato cap. 6. in illa verba 2a. ad Timotheum cap. 4., in reliquo reposita est mihi corona justitiae, quam reddet mihi Dominus in illa die, justus Judex, ad inimicy plane convincendy sic inquit; cui redderet coronam justus Judex, si non donasset gratiam misericors Pater? Et quomodo esset ista corona justitiae, nisi praecessisset gratia quae justificat impium?
" Quommodo ista debita redderetur, nisi prius illa gratuita donaretur? Et illico subdens objectionem quandam haereticory contendenty vitam aeternam praecedentibus reddi meritis nostris, ita respondet: si enim merita
" nostra sic intelligerent, ut etiam ipsa dona Dei esse cognoscerent, non esset

Reprobanda ista sententia. Ex postremis his verbis manifestè conclu- 43
ditur, Augustino probari sententiam, quæ docet electionē ad vitam
æternam ex prævisis esse meritis, dummodo non sint purè naturalia,
vel ex arbitrio creato sibi soli relicto, sed potiùs ut oportet, adjuto divi-
bus gratiæ. Nos autē id impræsentiarū affirmamus, nempe merita,
quorū absoluta prævisio antecedit electionē ad gloriam, esse supernat-
turalia, nec nisi opitulante Dei gratiâ, ullatenùs ab humana volun-
tate fieri posse: ergò Divus Augustinus ratam habet opinionē nostrā
super electione non antecunte, sed consequente merita absolutè prævi-
sa: ergo &c.

Consonat Augustino Sanctus Prosper ad objectiones 44
Vincentianas art. 12. (nisi fortassè, quod et plures opinantur, Augusti-
nus ipse sit Author illius operis) dicens, illi de quibus dicitur ex nobis „
exierunt, sed non erant ex nobis; si enim fuissent ex nobis mansissent „
utique nobiscum; voluntate exierunt, voluntate ceciderunt: et quia præs- „
citi sunt casuri, non sunt prædestinati; essent autem prædestinati si es- „
sent reversuri, et in sanctitate, ac virtute mansuri; ac per hoc prædes- „
tinatio Dei multis est causa standi, nemini labendi. Ubi maximè no- „
tandum est, quod expresè tanquā causa sivè ratio cur aliqui non sint
prædestinati designatur prævisus ipsorū lapsus, nihil enim aliud innui
potest illis verbis, quia præsciti sunt casuri, non sunt prædestinati.

Nunc 45
sic: atqui præscientia casûs aliquorū, de quâ hìc est sermo nequit esse
purè conditionata, sed absoluta: ergo &c. Minor extra dubium esse
videtur, alioquin ipsimet prædestinati non essent tales, cū et illi præ-
videantur casuri conditionatè, l. præscientiâ conditionata: ergo. Præ-
tereà neque reprobi prædestinatione carent, nisi ex absolutâ præscientiâ
lapsûs eorumdem, quandoquidem ex ipsâ præscientiâ conditionatâ non
casuri, l. sese rursùs erecturi prænoscuntur: ergo. Qui velit alia plura
Sanctorū Patrū testimonia videre nostram opinionem exquirientia Doc-
tores adeat supra citatos num. 11. et 12. præcipuè verò Valentiam, Le-

vium, et Martinonum.

46 Quid ad hoc et similia respondeant adversarij, revocatur omninò, l. ad impropriam Litterae constructionem, 2. ad arbitrariam aliquam suppositionem, apud nos aequè falsam, ac ipsamet opinio pro quâ tuendâ producitur: Imprimis ergò dicunt, relatos Scripturae textus, et alios ejusmodi, non praeparationem, sed possessionem Regni Coelestis indicare: proindeque particulam causalem enim, quae passim occurrit in Sacris hisce testimonijs, ut in illo Mathoei 25. quod exscripsimus num. 18. non referri ad vocem parati, sed tantùm ad praecedentia verba venite, et possidete. Caeterum quàm distorta sit hoc interpretatio, Scripturaeque repugnans nemini non apparet; nam, ut supra notavimus, non aliter ibi Christus alloquitur Electos, quos ad gloriam invitat, quàm Reprobos, quos damnat ad paenam aeternam: ergò.

47 Patet illatio: quia particula causalis enim ad Reprobos eodem loco directa non solùm refertur ad actualem, et exercitam inflictionem supplicij, sed etiam ad praeparationem ejusdem, cùm, iuxta contrarios ipsos ut plurimùm, ignis non decernitur ad gehennam adhuc intensivè, donec absolutè praevideantur eorum demerita: evidens est ergo, memoratam particulam in sententiâ latâ contra Reprobos afficere tam dictionem paratum, quam antecedens verbum discedite: ergò similiter in salutari sententiâ Iustis ibidem edicta, cadit illa particula causalis non solùm supra verbum possidete, sed etiam supra dictionem parati: ergò &c.

48 Profectò verbis illis Christi Domini venite, et possidete, non invitantur Electi ad nihil possidendum, aut ad possessionem aliquam incertam, veluti in abstracto, sed expressè vocantur ad possessionem parati Regni Coelestis: ergò si praefata causalis refertur ad possessionem, utiquè refertur ad possessionem Regni parati: si ergò parati Regni possessio supponit absolutè praevisa merita, eadem supponit ejus praeparatio, quia sub uno contextu, nulloque discrimine facto, mentio fit utriusque: nec subjuncta causalis alteram ab aliâ separat: ergò. Gratis itaque confingitur ab adversarijs hoc violenta constructio; nam pari jure possent à dictâ

tâ causali subtrahere possessionem Regni Cælorum, atque negant sub eâ comprehendi præparationem illius: vel enim utramque, l. neutram afficit.

Secundo dicunt (est quæ responsio communior, et universalior, adhibita præsertim illis authoritatibus, quæ meritorum provisionem exprimunt adeò clarè, ut negari faciliùs, quàm obscurari valeant) Scripturæ Patrumque testimonia, quæ manifestè loquuntur non de consecutione temporali Gloriæ, sed de illius æternâ præparatione, debere sic explicari, ut omninò referantur ad decretum executivum, et nullatenùs ad intentivum. Sed contra; quia responsio hæc innititur voluntariæ, nobisque falsæ, suppositioni distinctionis inter decretum intentivum, et executivum, quæ proindè potest eadem licentiâ rejici, quâ proponitur. Cujus impugnatio hic importuna foret, ut potè spectans ad alium tractatum. Vide nihilominùs quæ contra distinctionem usûs activi ab electione mediorum dicta sunt disp. 6. sect. 2.ª 49

Deindè, si decretum intentivum, prout à contrarijs ipsis admittitur, est absolutum et simpliciter efficax, adeòut sit essentialiter infrustrabile, infert etiam essentialiter media necessaria, ne frustretur; sed hujusmodi sunt ea, quibus Electi vitam æternam certè consequuntur: quoniam ergo decretum aliud, ut media executioni mandentur, et illis actu conferantur? Sanè si præter electionem mediorum ad ordinem intentionis spectantem admittendum est decretum executivum de eisdem medijs (ut ait Gonetus hic disp. 2.ª num. 52) talis electio non est per se simpliciter efficaciter inductiva termini, quem respicit: ergò non est ab eodem authore subindè describitur, nec non ab alijs Thomistis, qui quoad hoc illi passim adhærentur, l. potiùs illum sibi consentientem habent. 50

Prætereà si singillatim percurrantur textus à nobis allegati, constabit, nequidem apparenter omnibus adaptari posse solutionem istam; nam plerumque distinguunt expressè præparationem Regni Cælesti ab ejusdem futurâ possessione; nihilominùs haudâ- 51

teri de possessione danda, quæ de præparatione facienda loquuntur, ut illos denuò legenti patebit: ergo cùm juxta contrarios decretum executivum tàm mediorum obtinendi gloriam, quæ conferendi possessionem ejus absolutè prævisa merita non antecedat, sed sequatur, idem omninò dicendum est de decreto intentivo, tùm gloriæ, tùm quoque mediorum, quæ requiruntur ad illam assequendam.

52 Adde quod hæc distinctio decretorum, et quæ superinducta solutio parùm inter se cohærere, quin imò manifestè sibi contrariari videntur; quia repugnat omninò quod absoluta prævisio meritorum antecedat decretum executivum, quale statuitur à Thomistis; ut est inquit Lonetus num. 53. disputationis anteà citatæ, testimonia Scripturæ, quæ loquuntur de æterna præparatione gloriæ debent intelligi et explicari de decreto executivo, quod prævisionem meritorum supponit non verò de intentivo, quod est purè gratuitum, et meritorum prævisionem antecedens, ut exposuimus 4°. Corollario §i. præcedentis. Ubi num. 52 memoratum corollarium sic exorditur: Colliges 4°. præter decretum intentionis gloriæ meritorum prævisionem antecedentem, dari aliud executivum circa gloriam: et paulo inferius adjungit illa verba, quæ supra num. 50. transcripsimus.

53 Hoc, inquam, adversariorum doctrina propriis ipsorum verbis expressa malè sibi cohæret; quia non solùm decretum intentivum, sed etiam executivum prout hic à Loreto depingitur, antecedit absolutè prævisa merita: ergo prætensa decretorum distinctio, tametsi concedatur, insufficiens est ad salvandam proprietatem locutionis in textibus sacris. Consequentia est clara. Probo antecedens: merita prævideri nequeunt absolutè futura, donec absolutè futura sit illorum causa; sed ante decretum executivum causa meritorum absolutè futura non est: ergo. Major est evidens. Probo minorem: decretum executivum ad media terminatum, est quæ volitio actu producendi, et dandi auxilia, quibus elevata voluntas eliciat merita; sed ante decretum absolutè producendi auxilia, hæc absolutè futura non sunt.

ergo.

Licet in hoc discursu nihilnon perspicuy appareat, attamen vis ejus aliter explicata, clarius foriàm innotescet. Igitur merita sunt actus liberi supernaturales, quos voluntas auxilio Dei facta producit, adeo ut quamdiù caret hoc adjutorio, sit proxius impotens elicere memoratos actus, quà propterea provideri nequeunt absolutè futuri, donec ad illos eliciendos absolutè futura prosciatur potentia proxima, et expedita. Sed hoc absolutè futura non prænoscitur ante decretu executivu auxilij per quod voluntas expeditur, et potentia proxima salutariter operandi constituitur: ergo decretu executivu non sequitur, sed antecedit absolutè prævisa merita, cu hoc à Divinâ gratiâ tanquàm à causâ partiali dependeant, et ita non sit (atque adeò nec prosciatur) absolutè futura, donec absolutè decernatur ut fiat. 54

Ex dictis aperte deducitur, inutile esse relatu distinctione ad exponenda testimonia Sacra, consequenterque nullam esse responsione in illâ nixam. Quodsi pro salvandâ subsecutione decreti executivi ad absolutè prævisa merita, confugerit aliquis ad efficaciam intentivi, quasi per se facientis, ut absolutè futura sint media, quæ respicit, frustrà laborabit; quià recursus iste refutatus est num. 50., et ulterius impugnari valet argumentis, quæ contra distinctione usus activi ab electione medioru indicavimus disp. 6. sect. 2.ª Certe si decretu intentivu se solo sufficit, ut intenta media reddantur absolutè futura, nihil ad absolutu eoru futuritione requiri, l. necessariu esse potest. Nq ut est in proverbio, frustrà fit per plura, quod fieri potest per pauciora: perperam ergò fingitur illa decretoru distinctio 55

Sectio 4.ª

Probatur à ratione conclusio nostra.

Quemadmodu in superioribus aliqua selegimus (omissis alijs pluribus) tum Scripturæ, tu Patru effata sententiæ nostræ faventia: Sic in præsenti rationes quasdam insinuabimus, alias expendemus, præteriturus quoque multis facile videndis cu spatiu aderit, apud Authores obvios 56

Accuty Doctorg, Lesium, Reverendy Patrg Thyrsy &c. Prima contendit ex oppositâ sententiâ sequi, nullg in Electis manere libertas assequendi, l. amittendi vitg otenrg; quia, si Deus ex se ipso, nullâque ratione meritory habitâ decrevit efficaciter aliquos glorificare, manifesty est in illory liberâ potestate non esse, beari ac damnari: nemo siquidem absoluto Dei decreto resistere valet, aut irrity, et cassum id reddere: ergò.

57 Qui namque semel efficaciter ad glorig eligitur erit vas in honorg, ità ut propriâ iniquitate suâ nequeat fieri vas in contumeliam; quia sive bonus, sive malus fuerit, utiquè semper erit electus ad vitg otenrg, ac per consequens vas in honorg. Hoc autẽ apertè contrariatur Apostolo 2ª. ad Timothey cap. 2º., cujus verba dedimus num. 26., in quibus ait, posse quemlibet emundando se à peccatis ex vase contumeliæ reddi vas in honorg: et è contrà simul innuit, ex vase honoris fieri posse vas in contumeliam, si nimiry à justitiâ cadat: ergo. Præterea, frustrà singulis Electis enunciaretur illud Apocalypseos cap. 3. versic. 11, tene quod habes, ut nemo accipiat corong tuam; quia si non ità coronam habet in suâ potestate, ut illg amittere valeat, optimè reponeret monenti, seu jubenti, servari corong sig in manu Dei, de quâ nullus eam extorquere posset: ergò.

58 Jam verò, licet ex opinione contrariâ rectè videatur inferri, quòd nulla sit in Electis vera potestas adquirendi, seu perdendi vitam otenrg; tamen id esse falsum clarè convincitur ex Sacris Litteris, quæ subindè repetunt homines in die Judicij recepturos esse bony, l. maly secundy opera sua: quod in vanum illis intimaretur, nisi vity esset in ipsory potestate. Nos quoque recitantes orationg Dominicam, frustrà diceremus, adveniat Regny tuy, si nihilominus in libertate nostrâ posity esset illud amittere, l. adipisci, nec ullo modo penderet ab oratione nostrâ; preces enim omninò vacuas effunderemus, quando nihil per illas essemus impetraturi.

59 Ratio hoc, ab eversione libertatis Electory accepta, multifa-

-riam urgeri volet, ac evolvi; sed omissis variis formulis illam pro-
ponendi, breviter et clarè sic aliter adornari valet: vel homo ante-
cedenter efficaciter electus ad gloriam potest non perseverare fina-
liter in gratiâ, et in aeternum perire, vel non? Si secundum: ergò non re-
tinet indifferentiam ad utramque partem, ac proindè neque libertatem,
cum haec reipsâ nihil aliud sit, quam indifferentia ad utrumlibet, quae
certè componi nequit cum impossibilitate metaphysicâ ad alterum extre-
mum. Si autem primum dicatur, nempè sic Electum non posse perse-
verare finaliter, adeoque damnari: ergò frustrari potest absolutum
efficax Dei decretum, quod est manifestè repugnans. Explicatur 60
adhùc, et confirmatur: ex eo quod est possibile, si de facto ponatur
in rerum naturâ nullum indè sequitur impossibile, ut lumine na-
turali videtur evidens, et expressè traditur ab Aristotele 1º. Pri-
orum cap. 12. Undè non est possibile, nec ab aliquo tale reputa-
tum est unquam, id ex cujus positione sequitur impossibile: Nunc
sic: supponamus Electum aliquem non assequi vitam aeternam: hinc
utique sequitur irritum reddi Dei decretum efficax, et absolutum; sed
hoc ex terminis ipsis est prorsus impossibile: ergò et antecedens
ex quo deducitur: consequenterque non est possibile, quod sic Elec-
tus non obtineat gloriam: ergò positâ electione non est verè liber
ab beatitudine amittendum, et consequendum: ergò &c.

Ad vim hujus 61
rationis infringendam adversarii plura cogitarunt ingeniosa, non
tamen omnia benè; nàm imprimis aliqui dicunt, illo decreto
concepto, spontè quidem esse salvandum hominem, at non liberè, seu
cum expeditâ facultate ad utrumvis. Caeterum oneri succumbunt
hâc responsione, aliundè non sustinenda; quia Calvinus idem
ait de praescientiâ, et voluntate Dei, scilicet ab illis ità necessitari
nostrum arbitrium, ut quamvis libertas ejus, et indifferentia ad utrum-
libet adimatur, maneat tamen spontaneum: quod, juxta Philoso-
phum 3º. Ethicorum cap. 1º. belluis etiam evenit. Quare, sicut in

singulis operationibus non sufficit admittere spontaneitatem, sed oportet etiam admittere libertatem: sic in finali perseverantia, et beatitudinis assecutione, propter spontaneitatem, oportet asserere libertatem; alioqui nostra libertas everteretur à prædefinitione, tametsi spontaneitas permanet integra: neque sic operantes, discerneremur à brutis.

62 Secundò respondent alij, necessitatem aliquam imponi creatæ voluntati per electionem Divinam, quia nimirum illâ suppositâ, iam voluntas humana nequit se flectere in alterum extremum: manere tamen ex se suâque virtute liberam; quia cum impedimentum à decreto Dei proveniens extrinsecum omninò sit, et nullatenus in voluntatem creatam influat physicè, nihil in illâ mutatum quoad modum operandi ab intrinseco. Censent enim Authores isti non tolli libertatem impedimento extrinsecus adhibito (quale fuit in Christo Domino præceptum subeundi mortem), sed tantum impedimento determinante voluntatem, in eamque physicè influente. Verum hoc solutio licet accute concinnata, vim argumenti propositi nihil imminuit; quià tametsi voluntas humana ex se suoque agendi modo alias esset libera, tamen, si posito Dei decreto (extrinsecè duntaxat applicato, et non influente physicè) iam pro libito nequeat inclinari, seque determinare in utramlibet partem, utiquè non est indifferens, ac per consequens neque libera: ergo memoratum Dei decretum hîc et nunc evertit libertatem humanam.

63 Equidem: attentâ communi Theologorum doctrinâ, nec non ipsâ rei naturâ, libertas à necessitate, l. ad merendum, et demerendum requisita, concipi non potest absque indifferentiâ ad partem utrambis: ergò si præfato decreto posito tollitur indifferentiâ, etiam illo supposito, libertas aufertur: quidquid sit, àn modus operandi voluntatis creatæ mutetur intrinsecè, l. solum extrinsecus applicetur aliquid, quo posito non maneat indifferens. Difficultas de libertate Christi Domini cum præcepto moriendi componenda, impertinenter hic adducitur, cum ad alium tractatum attineat, ubi super ea

prolixè disputatur, et contentiosissimè, ut patet ex multitudine, ac oppositione sententiarum, inter quas nuper allata pariter eminet.

Tertio 64

dicunt alij, nullam ex decreto Dei necessitatem inciti creatæ voluntati, eum, quoad hoc, eodem modo se habeat decretum, atque scientia. Quare, sicut ex suppositione, quod noverit Deus Petrum v.g. peccaturum esse, non poterit non peccare Petrus, et nihilominus potestas ad non peccandum illi non adimitur (simpliciter enim ità peccabit, ut absolutè possit non peccare) similitèr, ex suppositione decreti Divini non poterit Electus damnari, seu gloriam amittere, simpliciter tamen ita liberè gloriam assequetur, ut possit non obtinere; quia necessitas ex suppositione, neque tollit simpliciter, neque minuit libertatem humanam.

Fateor non officere libertati necessitatem consequentem sed solum antecedentem, quoniam illa posterior est, et dependens à libertate; secus autem ista, quæ libertatem antevertit omnino, nec ullatenus ab illâ pendet. Necessitas ergò quæ provenit à scientiâ Dei, consequens est: quamvis enim positâ prascientiâ culpæ Petri, culpa futura sit, futura tamen est ex ipsius Petri libertate, cui proindè subest etiàm illa suppositio: consequenter quæ necessitas indè procedens, ut posè libertate posterior, nequiquam ei nocet. 65

Non autem ità contingit in alterâ suppositione, scilicet electionis ante prævisa merita; quandoquidem hæc est prior omni libertate creatâ nec ullâ ratione dependet ab illâ: cum itaque necessitas oriatur ex hujusmodi suppositione, ut nuper vidimus, certè libertatem impediet. Libertas verò contra quamcumque necessitatem ita stabiliri debet, ut verè liberi maneant homines ad perseverandum, et non perseverandum, ad gloriam adquirendam, et amittendam. Neque sufficit cum quibusdam asserere, quod nisi fieret illa suppositio, liberè perseverarent; quia plures etiàm hæretici, post Melancthonem, voluntati concedunt libertatem ex se, nihilominus autem affirmant ex scientiâ, seu decreto Dei non manere liberam. Et sanè, vera libertas ad merendum, et de- 66

merendum exacta simpliciter, quacumque suppositione factâ, defendi debet adversus hos catholicæ veritati osores.

67 Quanto tandem alij respo-
nunt (ac, ut ingenuè loquar est responsio subtilissimè contexta), quod ex suppositione illius decreti, l. electionis ad gloriam, non imponitur voluntati creatæ necessitas antecedens, sed merè consequens; quia quamvis non antecesserit electionem absoluta provisio meritorum, attamen illam præcessit scientia conditionata, quâ Deus ita vidit, si dedero talem, ac talem vocationem Petro, liberè perseverabit usque ad finem vitæ: cùm ergo, sic perspectâ libertate decernit absolutè dare Petro beatitudinem illi non abrogit indifferentiam voluntati jam sub conditione cognitam, sed potiùs eam supponit; quia necessitas hujus decreti posterior est libertate voluntatis Petri. Quid autem efficere potest, nè post hoc decretum Deus prægaret varias vocationes, queis Petrus ad extremum usque liberè perseveret, liberèque gloriam obtineat?

68 († sub conditione)
(Sed contra: quod namquè Deus noverit † perseverantiam Petri, hâc, et illâ vocatione tacti, certè non tollit, quod absoluta ejus electio ad gloriam procedat conventum ipsius absolutum, et quod nullo modo fuerit in illius potestate, sicut est scientia Divina secundum principia respondentium; sed si non fuit in potestate Petri, eique necessitatem imponit, utique libertatem in illo non relinquit: ergo. Deindè, quamvis Deus conditionatè præsciverit in Petro libertatem ad perseverandum finaliter; tamen absoluta Petri perseverantia necessaria erit: quandoquidem illa suppositio electionis absolutæ minimè facta fuit ex eo, quod libertas Petri fuerit conditionatè prævisa; aliàs enim eligerentur, et reprobi, cum etiam quilibet illorum sub conditione noscatur perseveraturus, si nimirum tali, l. tali vocatione pulsaretur.

69 (obiter D. 6. num. 20 et in nullâ aliâ parte)
Et, ut supra tetigimus, merita purè conditionata, seu quæ nunquam erunt, esto sub conditione præsciantur futura, non possunt esse Deo causa, sive ratio aliam conferendi, l. negandi gratiam, et gloriam: propterea que passim apud Sanctos Patres appellantur merita conficta; cum igitur in illo priori, quo Deus iuxta sententiam oppositam statuit dare gloriam, pro-

provenerit
provenerit merita conditionatè tantum et non absolutè, dici nequit, quod gloria profinierit ex illis. Praeterea, quando decernitur aliquid ex meritis erogare, l. eorum intuitu, voluntas ejusmodi est gratitudinis, et retributionis: et sanè nemo suis meritis impos ex gratitudine statuet aliquid rependere ob merita non dùm absolutè futura, sed solùm sub conditione, quae nunquàm adimplebitur.

70 Denique pro libertate tuendâ in ordine absoluto, quo servatur in conditionato, series eadem admitti debebat in utroque; secùs autem evenit in productâ responsione contrariorum, aliter constituentium ordinem sub conditione, aliter absolutum. Igitur ita rem statuunt in ordine conditionato: ut Petrus hâc et illâ vocatione tangeretur per singulas ocasiones, liberè perseveraret usque ad finem vitae, liberèque gloriam assequeretur: et modò non superaddatur decretum aliud conditionale, libertas hoc modo per solam profinitionem gratiae provenientis, et concomitantis optimè defenditur. Verùm si decretum electionis ad gloriam adjicerent ante provisam sub conditione libertatem, ità videlicet: ut Deus ante omnia Petrum glorificare statuisset, posteaque hâc et illâ vocatione usque ad finem provenire, profectò nullus adversariorum assereret Petrum manere liberum; quia tunc casus decretum electionis antecederet provisionem etiam conditionalem operum.

71 Ut ergò teneat paritas, oportet eandem servari seriem in ordine absoluto, et conditionato. Quapropter, ut voluntas libera maneat in ordine absoluto, l. ab eo removeant adversarii decretum conferendi gloriam ante merita absolutè futura, ut sic ordo proutis idem observetur absolutè, qui sub conditione, vel si decretum illud ante opera absolutè futura constituunt in ordine absoluto, idem in ordine conditionali superaddant ante merita sub conditione futura. Undè sequitur, quod sicut in statu conditionali libertas perseverandi finaliter conditionatè tolleretur illo decreto: sic in ordine absoluto dum ponitur ejusmodi decretum aufertur libertas absoluta.

72 Multum in hâc primâ ratione proponendâ, nec non à contrariis solutionibus vindicandâ, morati sumus: ideoque mihi

in religiis expendendis haerebimus. Igitur secunda ratio pro conclusione nostra fundatur in communi Theologorum opinione, de qua late diximus disp. 2. nempe Deum voluntate primaria, et antecedenti velle salutem omnium hominum etiam reproborum, atque adeo voluntatem illam esse communem omnibus; atqui voluntas ista non est posterior, sed prior praevisione meritorum: ergo voluntas Dei antecedens praevisa merita omnibus est aequalis. Unde cum Deus non decreverit efficaciter dare gloriam omnibus, clare sequitur, neminem ad eam habendam efficaciter electum fuisse nisi ex praevisis meritis.

73 Hic obiter advertendum est, Sanctos Patres e quibus desumitur haec distinctio voluntatis antecedentis, et consequentis eam Dei voluntatem ~~primariam~~ appellare primariam, et antecedentem, quae sit ex ipso volo: illam vero consequentem, et secundariam, quae sit post opera nostra praevisa. Sic Damascenus lib. 1°. de Fide cap. 29. inquit, antecedens voluntas seu beneplacitum dicitur ex ipso manans: - -. consequens voluntas, ac permissio a nostro vitio ortum ducens. Et libro contra Manichaeos prope finem, eius ita voluntatem primariam, aut antecedentem, et secundariam, seu consequentem explicat, primaria enim voluntas est id, quod quispiam ex se ipso vult, secundaria autem id, quod causam rerum, quae contingunt causa vult.

74 Tertia ratio, quae nititur in ipsa meritorum indole, bifariam adornari potest, primo sic: in praesenti providentia rerum opera salutaria sunt causa meritoria beatitudinis; atqui causalitas meritoria non aliter exercetur, nisi quatenus allicit remuneratorem, ut ex meritis praevisis decernat praemium: ergo Deus in hac providentia solum decrevit gloriam ex absoluta praevisione meritorum. Constat minor a paritate decreti reprobativi, quod sane non concipitur a Deo propter*, donec ita praesciantur absolute futura: ergo. Patet etiam aliis exemplis: namque nostrae preces, et Sanctorum intercessiones praecise quatenus cognito, Deoque grata movent ipsum tum ad externam beneficii collationem, tum ad internum affectum id volendi. Similiter Justitiam, et fidelitatem exercet Deus erga nos post absolute praevisa merita nostra: ergo &c.

*demerita

75 Confirmatur autho-

ritate totius Ecclesiæ, quo sic intra Missæ celebrationem orare nos docet, et in Electorum tuorum iubeas grege numerari; sed rogare Deum, ut iubeat, est petere ut velit, atque decernat: ergo fidimus ac speramus, per nostras, et Ecclesiæ preces, posse Deum pertrahi, ut nos etiam Electis accenseat. Neque vim hujus discursus enervat* familiaris illa distinctio decretorum intentivi, et executivi; nam qui decreto intentivo iam est prædestinatus, iam quoque connumeratus est inter Electos: ergo si quoad decretum intentivum prædestinatio liberalis est, et gratuita, et aliunde meritis nostris obtineri nequit, ad illam consequendam incassum orabit Ecclesia: quod certe nefas esset asserere. Quibus adde, Sanctum Augustinum in Enchyridio cap. 103. ita locutum esse, nullus fit salvus, nisi quem Deus voluerit salvari, et ideo rogandus est, ut velit, quia necesse est fieri, si voluerit: ergo iuxta Sanctum hunc Doctorem precibus nostris impetrare possumus, ut Deus velit nobis vitam æternam! Quo spectat notissima alia sententia eidem Augustino communiter imputata, nempe si non es prædestinatus, fac ut prædestineris.

*eludit

Secundo sic aliter institui valet proposita 76 ratio: si Deus nihili faciens merita non ex gratitudine, sed ex mera liberalitate, statuit ab æterno glorificare Petrum in tempore; quamvis postea Petrus habeat merita, non tamen ex illis, aut illorum intuitu Deus ei largietur gloriam in tempore, sed omnino gratis uti decrevit: imo tametsi nulla reperiat in Petro merita, nihilominus ei gloriam impertietur, quoniam ita statuit ab æterno: ergo merita nihil operantur in Electis ad gloriam obtinendam. Discursus hic illustrari consuevit exemplo Principis, qui sola sua voluntate decerneret aliquem in Consiliarium assumere, non ex meritis, aut ullatenus attentis ejus animi dotibus: nam etsi postea comperiret hominem illum re ipsa doctum, et prudentem esse, multisque meritis ornatum; attamen ex sui prima resolutione, et quia sic ipsi placuit, non autem ex meritis noviter detectis illum eliget ad munus relatum. Similiterque licet postea experiretur, virum illum indoctum, et stupidum esse meritisque vacuum, nihilominus illum eliget vi prioris intentionis, & certe mutabit sententiam

cy in primâ suâ definitione nullũ respexerit meritũ, ratione cujus vel-
let eligere talem hominẽ.

77 Hoc, inquã, exemplo vis istius rationis inclarescit; quia si Deus apud se prius constituit gloriã conferre non intuitu meritorũ: ergò non ex gratitudine, sed solâ suâ benignitate decrevit illam dare. Cum ergò decretũ Dei semel conceptũ immutari nequeat, apertè sequitur, quod ex vi hujus decreti Deus in tempore gloriã erogat Electis, non quidem ex gratitudine, l. intuitu meritorũ, sed omninò gratis, quamquã aliundè merita sint eis plurima: imò tametsi plura sint ipsorũ demerita. Patet illatio; quia decretũ illud prorsus gratuitũ, et ex merâ Dei liberalitate fuit: ergò illo posito merita nihil attinent ad gloriam adducendam: quod utiquè dictorũ, absurdum, et innumeris Scripturæ testimonijs manifestè repugnans est.

78 Neque difficultatẽ emollit responsio communis, et sæpius antè rejecta, nempè Dei voluntatẽ ordinem intentionis in æternitate non esse ratione meritorũ; in tempore verò beatitudinẽ executioni mandandam esse per merita. Quià, si Deus ab æterno decrevit, non ex gratitudine, sed ex purâ misericordi suâ liberalitate quidquam impertiri, certè decrevit ejusmodi donationem in tempore faciendam ex eâdem liberali gratuita voluntate, nulloque modo remuneratoria: ergò voluit illam in tempore fieri gratis, quemadmodũ ab æterno præfinivit. Explicatur amplius et firmatur; siquidem illa Dei voluntas non fertur ad rem præcisè secundũ se consideratã, sed prout aliquandò futurã in tempore, consequenterquè prout efficiendam; sed quod ex voluntate liberalitatis, et non gratitudinis decernitur esse donandũ, utique decernitur donandũ esse sine meritis, quia decretũ illud respicit donationẽ in tempore futurã ex eodem motivo, quo decreta fuit ab æterno, dummodò non mutetur illa prima voluntas: ergò si memoratũ Dei decretũ fuit meræ liberalitatis, et misericordiæ, cũ aliundè nec impedirĩ, neque mutari valeat, nullis profectò meritis indigebit, ut consequatur effectũ suũ: ac perconsequens ut hunc inducat, non opus erit, ut propterea superveniat

motivo gratitudinis.

Aliter ita potest urgeri: decretum illud liberali- 79
tatis, et misericordiae, qua tale, vel ex se fuit efficax, l. secus? Si pri-
mum: ergo nisi mutetur, aut impediatur obtinebit effectum ex solo
suo motivo; hoc enim est proprium omni voluntati ex se efficaci.
Cum igitur aliunde nullum Dei decretum efficax (cujusmodi nunc sup-
ponitur illud intentivum absolute praevisa merita praecedens) impediri
possit, aut mutari, manifestum est, quod pro gloria consequenda super-
fluit decretum aliud executivum ex motivo gratitudinis. Si secundum: er-
go decretum antecedens absolute praevisa merita non est infrustrabile,
proindeque non reddit executionem beatitudinis infallibilem, donec ac-
cedat alia voluntas gratitudinis, qua propter merita futura velit im-
pertiri vitam aeternam: ergo decretum illud intentivum non est quale statui
solet a contrariis. Rursus: etsi dicant adversarii, quod ante praevisa
merita decretum illud intentivum ex misericordia, et liberalitate pro-
cesserit in Deo; nullatenus autem inficiantur, quin potius omnino
requirunt decretum aliud efficax ex gratitudine retribuendi gloriam
ob absolute praevisa merita. Nunc sic: si decretum hoc posterius non
esset efficax ex gratitudine, nemo vi prioris illius decreti gloriam obti-
neret, l. aeque sine meritis, atque cum illis eam assequeretur, quod
quidem falsum, et absonum est apud omnes: ergo si decretum posterius est
necessarium ad beatitudinem habendam, prius decretum ex se non erat
efficax ad infallibilem illius adeptionem; alias enim ex solo suo motivo,
et absque novo decreto, haberet effectum inferendi vitam aeternam
ex mera liberalitate: proindeque sine meritis.

Denique contrarii pro- 80
pugnantes in Deo voluntatem efficacem dandi vitam aeternam ante praevisa
merita ex mera liberalitate ac beneficentia; concedunt insuper aliam
voluntatem efficacem conferendi gloriam ex gratitudine tanquam praemium cor-
respondens meritis absolute praevisis: ergo l. haec est nova voluntas a pri-
ori distincta; l. prior illa voluntas ex liberalitate mutata fuit in aliam
ex gratitudine. Sed utrumque falsum esse videtur; efficax enim Dei volun-

tas est proximi immobilis, neque ministerium subire potest innovationem. Frustranea quoque foret prior illa voluntas efficax ex purâ liberalitate, et misericordia (si proterea requireretur hoc altera), ut pote quæ nunquam illatura esset effectum ex se, l. ex suo duntaxat motivo: ergo sat est, quod ante provisionem absolutam meritorum Deo tribuatur voluntas quidem seria, licet inefficax erga finem. Ideo responsioni hujus impugnationis adeo protraxi, tamque varie proposui, quia ferè nullum argumento nostro non adhibetur à contrarijs; quamvis ut plurimum aptius terendo tempori, quam difficultatibus enervandis

Sectio 3ª

Procedit assumptum antecedentis.

81 Quarta ratio sic instrui potest: efficax conditionata voluntas, aut promissio transire valet in absolutam ex arbitrio potentis adimplere conditionem, dummodò nec instabilis, neque fallax sit promissor; atqui Deus constante, non dolosâ voluntate serio voluit, et sincerè promisit omnibus vitam æternam sub conditione perseverantiæ finalis: alioqui non verè vellet omnes homines salvos fieri, neque gratiam saluti consequendo sufficientem illis erogaret, neque denique Christus mortuus esset pro omnibus, quæ quam falsa sint abundè constitit disp. 2. per tot: ergo Deus omnibus, et singulis hominibus fecit potestatem, ut illa sua conditionata voluntas ex ipsorum arbitrio transeat in absolutam, sivè cum absolutâ conjungatur ob expletam et purificatam conditionem, liberam scilicet finalem perseverantiam.

82 Consequentia recte deducitur, et major in dubium revocari nequit, quia deceptor, aut nugator esset quisquis rem aliquam offerret nollens eam elargiri, l. qui promitteret sub conditione nullatenus implebili à promissario: quisque quidquam ex animo sponderet, pollicita vero non exequeretur, inconstantem profecto volubilemque se probaret: ergo liberum est omnibus, et singulis hominibus efficere, ut absolutâ Dei voluntate post meritorum provisionem ac ex ipsis meritis eligantur ad gloriam ut coronam, licet aliunde sine meritis, et ante prævisa merita voluntate Dei conditionali vocati iam fuerint, et electi ad vitam æternam

obtinendam.

Quinta ratio paritati Reprobationis innixa multipliciter expendi solet: nunc autem omissis aliis ita proponitur: iuxta receptissimam inter Theologos opinionem, ac etiam à plerisque contrariorum admissam, Deus positivè non reprobat ante praevisa demerita; sed si praedestinaret ad gloriam ante merita praevisa, non aliter positivè reprobare posset: ergo praedestinat in praesenti providentiâ post absolutè praevisa merita. 83

Minor unicè negabilis ita suadetur: eo ipso quòd aliquis ex duobus extremis disiunctivè necessariis unum liberè prosequeat, alterum positivè vult; atqui vita, et mors aeterna sunt extrema disiunctivè necessaria: ergo Deus liberè praetermittens electionem exempli gratiâ Iudae ad gloriam, positivè vult eum damnari. Consequentia legitimè deducitur ex praemissis, quarum prior certa, quin et evidens ex terminis ipsis apparet; non enim aliter voluntas liberè se determinat ad amandum unum è duobus sub disiunctione necessariis, quam alterum omittendo: neque potest aliter concipi libera determinatio voluntatis ad unum è duobus extremis ita consideratis. Posterior quoque pari certitudine gaudet; nam in praesenti providentiâ statutum est à Deo, nullum pro adultis esse medium inter gloriam, et poenam aeternam.

Confirmatur, et urgetur decretorum istorum indolis explicatione. Igitur electio ad gloriam, iuxta Thomistas est irrequiribilis, et inevitabilis, adeo ut nullatenus ex propriâ suâ libertate Reprobus aliquis illâ careat, aut eam habeat electus: merita quippe seu demerita conditionatè tantum futura, nec obtinere, nec impedire valent electionem ad gloriam, ut potè gratuitam omnino, solique Deo liberam. Proinde decretum excludendi medium inter vitam, et mortem aeternam respectu rationis aeternae est prorsus inevitabile, cum ab humanâ libertate nullo modo dependeat: ex principiis ergo contrariorum apertè sequitur, Iudam, et omnes alios Reprobos inevitabiliter subesse decreto positivo suo Reprobationis: ergo &. 84

Et hinc sexta ratio sic efformari valet: quicunque verè libera est ad consequendam salutem aeternam, l. ha- 85

bet in se, l. saltem liberè potest habere quidquid pro salutis adeptione
requiritur; atqui Judas uti quilibet alius Reprobus, habuit veram liber-
tatem assequendi salutē æternam: ergò l. habuit, l. salutē habere potuit
quidquid ad salutē obtinendū erat necessariū. Consequentia, si qua alia, le-
gitima est: et minor apud Catholicos omnes indubitatæ veritatis. Major
per se nota videtur; hoc enim assertio, nemo sine requisitis ad agendū,
agit, est ita vera, ut nullâ potestate falsificari queat: quod exemplis ala-
rū ad volandū, et scalæ ad ascendendum requisitarū evincitur.

86. Profectò,
nullatenus est verè liber ad effectū aliquem producendum, seu terminū
inferendū, qui non habet, neque liberè potest habere causam, aut con-
ditionē omninò prærequisitā ad producendum talem effectū, talemve
terminū inducendum. Hoc in evidente ratione, et quidem à priori, niti-
tur; quia repugnat ex terminis potestas, etiam antecedens, essentialiter
indivisibilia dividendi, consequenterque separandi productionē effectûs,
aut finis assecutionē ab existentiâ conditionis, l. causæ prorsùs necessariæ.
Similiter, nulla est potestas, adhuc antecedens componendi productionē
effectûs, aut adeptionē termini cū carentiâ causæ, seu conditionis essen-
tialiter necessariæ; quia nimirū impossibilis est vera potestas, aut liber-
tas exequendi chimeras; aliàs enim istæ non essent impossibiles, sed sim-
pliciter, et absolutè possibiles, proindeque non essent chimeræ.

87 Nunc
sic: atqui Judas (idem intellige de quovis alio Reprobo), nec habuit, nec
liberè potuit acquirere efficacem sui electionē ad gloriam ante prævisa
merita: alioquin efficax illa electio, si daretur, non esset ante merita,
nec eorū causa, sed potiùs ex meritis procederet, impetrareturque per
ipsa, quod nullo modo patitur indoles, et conceptus electionis antecedentis,
prout à Thomistis explicatur et stabilitur: ergò, l. ad gloriam consequendā
electio, quæ sit meritorū causa non est requisita, l. nulla libertas est
in Reprobis ad gloriæ consecutionē: ergò efficax electio ad gloriam ex præ-
visione meritorū in Deo statuenda est: ergo &c.

88 Hoc argumentū urgen-
tissimè

-tissime premit asserentes electionẽ antecedentẽ esse necessariã, ut homines vitam æternã obtinere possint: neque pondus ejus excutiunt affirmantes efficacem illam electionẽ tantũ esse necessariã ad modum operandi magis consentaneũ Divinæ perfectioni, non autẽ ut homines plenam habeant sufficientiã agendi salutariter, et in gratiâ perseverandi; nàm, ut dictũ est disp. 5. sect. 5. licet ex parte Dei concedi possit antecedens aliqua voluntas, qualis illa generalis, et seria salutis omniũ hominũ, de quâ disp. 2: vel etiam simplex complacentia, cujusmodi videtur innui per ipammet auxiliorũ gratiæ collationẽ; at verò simpliciter efficax electio ad vitã æternã ante prævisa merita, quomodocunque statuatur necessaria, libertati nocet: ac per consequens vim hujus argumenti non effugiunt Authores isti.

Nihilominus Thomistæ plures, et Scotistæ non pauci respondent cũ vulgari distinctione sensûs compositi, et divisi, aientes, Judam utique non habuisse omnia, quæ requiruntur ad salutẽ æternã assequendã in sensu composito Reprobationis negativæ (hoc in præsenti sumitur pro carentiâ prædestinationis, aut electionis; non autẽ, ut frequenter etiã accidit, pro decreto positivo excludendi a gloriâ tanquã à beneficio indebito); habuisse tamẽ omnia requisita pro salute consequendâ in sensu diviso Reprobationis ejusdem, id est, in sensu diviso carentiæ prædestinationis, l. electionis ad gloriã. Quod, inquiunt illi, planè sufficit ut Judas (idem de quovis alio Reprobo sustinendi) verè habuerit omnia, quæ requiruntur ad liberã finalẽ perseverantiã, et æternæ vitæ consecutionẽ. 89

Sed contra; quià ne Calvinistæ quidem inficiantur hujusmodi libertatẽ pure conditionalẽ, et omninò remotã, ut ex argumento nostro constat esse, quã adstruit hoc solutio. Et proterea suadetur ex eo, quod nemo liberè possit operari perseverantiã in sensu diviso, quo sine libertate caret, quemque libertate suâ nequit assequi; sed juxta contrarios Judas caruit sensu diviso Reprobationis negativæ, l. imprædestinationis, et aliundè propriâ suâ libertate non potuit sensũ illũ divisum obtinere: ergò Judas in oppositâ sensũ- 90

trâ, et secundy hanc ejus expositiong, erat impotens operari liberè perseverantiæ finalæ, et electiong suam impetrare. Illatio est recta, et minor in principiis adversariory innegabilis, cy apud ipsos efficax electio ad gloriam antecedat omne meritu nostry, adeò ut pro nostrâ libertate nulla tenus obtineri, l. impetrari valeat, ut pote quæ pro solâ libertate Divinâ decernitur. Major ex terminis evidens apparet, ac insuper ex dictis num. 86. facilè monstrabitur à volente discursy ibi factum huc etiam applicare; mihi namque, ni magnopere fallor, convincens existimari meretur.

31 Ulterius adhuc robur hujus syllogismi firmatur et inclarescit exemplo: Deus enim ipse non aliter liberè potuit impertiri Judæ finalæ perseverantiæ et salutæ æternam in sensu diviso negativæ reprobationis, nisi quatenus liberè potuit facere (tametsi liberè non fecerit) sensum illy divisum: ergo si Judas erat impotens à se dividere negativam reprobationg, sivè carentiæ antecedentis electionis, et insuper ei refragando non potuit cy ipsâ componere perseverantiæ finalæ utiquè nec in sensu diviso, nec in sensu composito verè potens erat assequi vitæ æternæ. Ergò non liberè, sed necessario damnatur miser quisque reprobus, ut pote cui prorsus impossibilis est, tam sensus divisus, quæ compositus, cy ab eo neutrū fieri valeat. Lectus itaque nobiscy asseretur Judam, et alium quemlibet reproby in sensu composito non electionis antecedentis potuisse liberè perseverare finaliter, et impetrare prædestinationg, aut electiong absolutè prævisa merita consequentg.

32 Huic ergò adderi possent multa, quæ sæpè citata disp. 2. produximus ad stabiliendam seriam Dei, et quanty est ex parte ipsius efficacem voluntatg voluntatg salutis omniy hominy; quiâ cy illa voluntas, utì Divina, nequeat non esse sincerissima; aliundè quæ sit universalis, et quoad collationg auxiliory gratiæ sufficientiy ad gloriæ consecutiong sit etiam efficax, repugnare videtur, quòd non obtineat effecty aliquando valtem, aut in aliquibus. Quod certè si contingeret, felices illi homines electi forent absque ullâ electione procedente, quæ merita absoluta non

attenderet. His adde, sententiam oppositam Divinæ bonitati, nec non justitiæ, contrariam apparere. Studium quoque promovendi pietatem in hominibus extinguere, l. saltem tepefacere; quandoquidem etsi nemo conetur illos ad Evangelii regulas effingere, quicumque tamen eorum fuerint electi sine bonorum operum prævisione damnari nequeunt, uti nec salvari, qui sub antecedente illâ electione non comprehenduntur.

Sectio 6ª

Solvuntur argumenta contraria

Quemadmodum exhibui separatim probationes ab Authoritate desumptas, et à ratione petitas: ita nunc in proponendis ac expendendis adversæ sententiæ fundamentis, alia sejungam ab aliis. Igitur primò sic arguunt ex verbis Christi Domini Lucæ 12: nollite timere pusillus grex, quia complacuit Patri vestro dare vobis Regnum. In quibus, aiunt, Salvator noster de efficaci Prædestinatorum electione loquitur; ad solos enim Prædestinatos ibi sermonem haberi manifestè denotat illa compellatio pusillus grex, scilicet, ob comparationem majoris numeri Reproborum, ut exponit Beda lib. 4. cap. 4º. Quod etiam (pergunt illi) de Electione ad gloriam agatur agente constat ex illâ voce Regnum, quia sola beatitudo censeri potest illâ denominatione digna, nimirum absolutè nuncupari Regnum. Denique quod efficax illa electio ad vitam æternam antecedat absolutè prævisa merita clarissimè patet (inquiunt) à to Patri; nam quando Deus intuitu meritorum operatur, nomen Patris non assumit, sed Judicis iuxta notissimum illud Apostoli 2. ad Timotheum cap. 4º, in reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illâ die Justus Judex. 93

Hactenus quot quot ego viderim adversariorum ponderationes, et expositiones præfati textus, ut eum sibi favere probent. At verò ni multum ultra progrediantur hujus reflexiones omninò nihil evincunt; ut ex multiplici solidâ responsione constabit. Imprimis ergo post aliquos dico, Christum ibi non solos allocutum esse Prædestinatos; tunc enim 94

ut recte notant Authores isti Judas etiam interfuit reliqui disci-
turbary pulis. Et praeterea communis inter Scripturae Expositores opinio tenet Christus Dominus illis verbis locutus esse toti Ecclesio, proinde que sim-
plicem potius complacentiae impertiendi gloriam innuisse, quam volun-
tatem efficacem. Dico secundo cum eruditissimo Bibliorum Interprete
Patre Barradas, Christus eo loco non esse locutus de Regno Caelorum, sed
unice de Regno Ecclesio, in quo Discipuli, et praesertim Apostoli futuri
erant Reges, et spirituali dominio regnaturi. Unde praedictus tex-
tus ad antecedentia verba relatus, ita sumendus est, ac si Christus
diceret, nihil est vobis metuendum, quia si Pater vester Coelestis hoc
Regno spirituali vos donavit, utique temporalia vita conservanda ne-
cessaria largissime tribuet.

35 Dico tertio cum aliis multis Expositoribus, me-
morata verba posse quidem intelligi de Regno Coelesti, non autem
in se ipso formaliter, sed in semine tantum, sive de Praedestinatione,
l. electione ad gratiam, et finalem in ea perseverantiae. Denique di-
co, quod esto testimonium illud accipiatur de gloria formaliter in se
ipsa, nihil inde sequitur quod nostro conclusioni noceat; quia Chri-
tus Dominus ibi minime loquitur de voluntate antecedente, sive de
voluntate dandi gloriam ante praevisa merita; quandoquidem verbis
immediate praecedentibus ea, quo nobis objiciuntur, ita dixerat, quae-
rite primum Regnum Dei, et hoc omnia adjicientur vobis, quasi dixisset,
satagite per bona opera vitam aeternam assequi, servando scilicet gratiam
vobis impertitam, promerendo que finalem in illa perseverantiam:
et ad victum atque vestitum requisita, tanquam praemium accidentale, l.
additionale vobis abunde conferentur.

36 Neque praetereundum est omnino
quod reflexiones, quibus adversarij conantur hunc textum in suo sen-
tentio subsidium pertrahere, gratis, et arbitrarie, imo non omnes bo-
na fide, fieri videntur, siquidem expositio Venerabilis Beda man-
ca producitur; verbis enim allegatis, addit illico, vel potius ob humili-
tatis devotione, ubi per to potius posteriore hunc sensum anteponit pri-

ori. Reddensque rationem hujus, ita pergit, quià videlicet Ecclesiam suam quantalibet numerositate iam dilatans, tamen usque ad finem mundi humilitate vult crescere, et ad promissum Regnum humilitate pervenire. Ex quibus aperte deducitur, ad mentem Bedæ, Christum ibi sermonem habuisse non ad solos prædestinatos, sed ad totam Ecclesiam, ut numero præcedente diximus cum alijs. Et rursus hinc infertur, Christum illis verbis locutum esse cum Electis ad gratiam, quia, iuxta Venerabilem laudatum, ea toti dixerit Ecclesiæ, quam proindè, dum expositionem istam orditur, pusillum gregem Electorum appellat: quod certè nequit intelligi de Electis ad gloriam, quia non omnes Ecclesiam ingressi Cœlum etiam ingrediuntur.

97 Secunda reflectio non minùs voluntaria, neque magis efficax est; quandoquidem ut ait Gregorius Magnus homil. 12. in Evangelia, Sciendum nobis est, quod sæpè in Sacro Eloquio Regnum Cælorum præsentis temporis Ecclesia dicitur: ergò Lonetus non solùm audacter, sed et falsò pronunciat, sola gloria nomen Regni absolute meretur, cùm oppositum senseat, et expressè doceat Sanctissimus Pontifex. Postrema reflectio æquè debilis, et frivola est ac antecedentes; quia Deus ex meritis gloriam elargiendo munus obit Patris, et quidè amantissimi: nam quos per vocationem ad gratiam filios adoptavit, per Electionem ad gloriam in hâc adoptione securos efficit. Et quamvis in gloriâ sic impartiendâ (scilicet intuitu meritorum) se gerat ut Iustus Iudex, non ideò desinit Patrem agere piissimum; quid quid enim ex suppositione prorsùs indebita profluit, simpliciter, et si non omninò, gratuitum est. Vide dicta disp. 3. à num. 7.

98 Arguunt secundò ex Apostolo ad Romanos 8. scimus autem quoniàm diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum iis, qui secundùm propositum vocati sunt sancti. Ex quibus inferunt contrarij, quod, ad mentem Pauli, non universim omnibus Deum amantibus omnia cooperantur in bonum, sed illis duntaxat, qui iuxta liberale decretum Divinæ voluntatis ad gloriam vocati, et prædestinati sunt; non enim quot quot hic, et nunc Deum verè diligunt, prædestinati animam-

merantur: ergò prædestinatio, l. electio ad gloriam est unicè secundũ Dei propositũ, et nullo modo, secundum prævisa merita Prædestinatorũ; aut Electorũ: ergò pronus antecedens, et nullatenus consequens est.

99 Hoc etiàm argumentũ facile solvitur, et multifariàm; imprimis enim responderi potest negando, quod Apostolus ibi de proposito Dei solos attingente Prædestinatos agat, cũ ex ipso contextu manifestè constet, eum loqui de proposito respiciente justificatos omnes. In id siquidem collineabat, ut fideles tunc Romam incolentes ad patientiam in ferendis persecutionibus obfirmaret: propterea que cunctos illos tunc esse Justos, et sanctos innuit à versiculo 15.; nè tamen ideo quisquam eorũ incautè crederet, se de Cœlesti hæreditate iam esse securũ eo quod hæredes, et filij Dei compellati fuerint omnes, ibidem versic. 17. subdit, *si tamen compatimur, ut et conglorificemur*: veluti diceret, hæreditatem Regni Cœlorũ utiquè promissam esse, sub conditione tamen patientiæ, tolerantiæ, mansuetudinis, aliorũque bonorũ operũ.

100 Plurimaque motiva proponit, ut illos ad conditionẽ hanc explendam efficaciter inclinaret; primo namque præstantiam, et excellentiã æternæ felicitatis extollit, respectu cujus quæcumque, quantumvis aspera, et amara tribulatio, levis ac levissima censeri debet, ut potè prorsùs inæqualis, et insufficiens ad bonũ ideo grande promerendũ: itaque versic. 18. sic ait, *existimo enim quod non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futurã gloriam, quæ revelabitur in nobis*. Secundò movet et hortatur ad sustinendas ærumnas ex spe certâ superni juvaminis; Deus enim patienti pro justitiâ calamitates opem indubitatò feret, paremque tolerandis laboribus reddet imbecillitatẽ humanam: ac proindè versic. 26. dicit, *et spiritus adjuvat infirmitatẽ nostrã, nam quid oremus sicut oportet nescimus; sed ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus*. Tandem expendit utilitatẽ à patientia proventuram, inquiens, tribulationẽ omnẽ cooperari in bonũ ijs, qui Deũ amant: ijs, inquam, qui secundũ propositũ gratuitũ videlicet Dei beneplacitũ, vocati

sunt ad fidem, gratiā, et sanctimoniam.

Hoc Dei propositum tam 102
in præsenti, quàm alibi sæpiùs opponitur à Divo Paulo familiari
tunc Judæorū errori tribuentiū operibus legis hanc vocationē, et gra-
tiam, ut advertit Egregius Interpres Later Cornelius à Lapide, cu-
jus est nunc præstita memorati textûs expositio. Certū igitur, et om-
ninò tenendum, est, non secundū opera nostra Deum elargiri no-
bis hanc suam gratiam, sed unicè secundū gratuitam ipsius volun-
tatem, et liberale propositū illam erogare, pro ut expressè dicitur 2ª
ad Timotheū cap. 1º., qui nos liberavit, et vocavit vocatione suâ san-
ctâ, non secundū opera nostra, sed secundum propositū suū, et grati-
am, quæ data est nobis in Christo Jesu ante tempora secularia. Ve-
rum etsi vocatio, seù prima gratia pendeat ab arbitrio Divino tantū,
adeo ut eâ donati nullo titulo sibi possint illam adscribere; non tamen
indè sequitur, quod etiam electio ad gloriam à meritis nostris inde-
pendens asserenda sit. Adde quod iuxta plures to secundū propositū in
objecto Pauli testimonio, solùm innuit, aut significat, homines in tem-
pore vocari, justificari, et beatificari cū omnibus illis circumstantijs,
eâ que mensurâ gratiæ, atque gloriæ, quas Deus in æterno suo propo-
sito decrevit.

Secundo responderi potest, Dei propositū in phrasi Pau- 103
li denotare voluntatē conferendi auxilia efficacia: quam utiquè
voluntatē in Deo prædestinativam esse, iuxta Divum Augustinū
apertè constat ex definitione, seù descriptione Prædestinationis, quā
ex ipso dedimus disp. 5. num. 28. Nos quoquè fatemur hujusmo-
di voluntatē esse prædestinativam, cæterū inficiamur, quod ex illâ rec-
tè, l. etiam ullatenùs inferatur efficax Dei decretū glorificandi quos-
dam, et non alios antecedere provisionē absolutā operū in tempore
futurorū. Deniquè potest responderi permittendo, l. planè conceden-
do, quod in sensu Pauli propositū Dei sit voluntas prædestinativa; ne-
gando tamèn, quod ejusmodi propositū, sivè voluntas Dei, non suppo-
nat absolutè prævisa merita, quandoquidem ibi nè verbū excidit Apos-

tolo, quo, l. apparenter efficax antecedens illa voluntas, à contrarii assenta, significetur.

103 Arguunt tertio ex eadem Epist. ad Rom. cap. 9. ubi Paulus de gemellis fratribus Jacob, et Esaü sic ait, cum enim
„ non dum nati fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali (ut secun-
„ dum electionem propositum Dei maneret) non ex operibus, sed ex vocante
„ dictum est ei: Quia major serviet minori, sicut scriptum est: Jacob
„ dilexi, Esaü autem odio habui. Super quae verba Sanctus Augustinus lib. 2. contra duas Epist. Pelagianorum [illegible] cap. 7. prope
„ finem inquit, propter quod profecto desipiunt, qui dicente veritate,
„ non ex operibus, sed ex vocante dictum est, vos dicunt ex futuris operi-
„ bus, quae Deus illum facturum esse praesciebat, Jacob fuisse dilectum. Ex quibus manifeste patet, electionem ad gloriam (de qua Paulus, et Augustinus in testimoniis nunc productis evidenter agunt) omnino gratuitam, et absolute praevia merita praecedentem esse: ergo etc.

104 Respondeo primo, sensum Literalem hujus Apostolici textus referri solum ad electionem, et reprobationem quoad bona temporalia, terrenamve felicitatem: in qua certe Jacob, etsi natu minor Esaü fratri suo majori praelatus est. Regnum enim quod jus primogeniturae deferebat Posteris Esaü, datum est nepotibus Jacob, qui tandem ipsis etiam Idumaeis ab Esaü progenitis imperarunt, ut habetur 2°. Regum cap. 8: et posuit in Idumaea custodes, statuitque praesidium; et facta est universa Idumaea serviens David. Id praeterea liquet ex cap. 1°. Malachiae (unde sententiam illam deprompsit Apostolus) nonne frater erat Esaü Jacob, dicit Dominus, et dilexi Jacob, Esaü autem odio habui? Et posui montes ejus in solitudinem, et haereditatem ejus in Dracones deserti? Quae sane verba de malis temporalibus expresse loquuntur, et ea sola denunciant Esaü, in quem, et posteritatem similes alio minae jactantur ibidem.

105 Nec obstat, quod in utroque textu, Malachiae nimirum, et Apostoli dicatur, Esaü autem odio habui. Nihil, inquam, obest, odium enim utrobique sumitur

sumitur pro minori gratiâ, l. amore. Ut igitur diximus illa locutio, quia cùm hebraica lingua non habeat comparativa, minorem dilectionem exprimit per odium, imò et per non esse, quod esto reipsâ sit, longè tamen inferius est alio cui comparatur; quod patent ex 29. Genesis, ubi, videns autem Dominus quod despiceret Liam, ut habetur in vulgatâ, sic in hebraico textu legitur, videns autem Dominus, quod Lia odio haberetur, id est (apud omnes) minus à marito Jacob amaretur, quam uxor altera Rachel. Sic etiam in Evangelio Lucæ 14. dicitur, si quis venit ad me, et non odit patrem suum, et matrem, et uxorem, et filios, et fratres, et sorores, adhuc autem, et animam suam: non potest meus Discipulus. Quo certè solum innuitur, Patrem, Matrem, filios, atque fratres &c, minus esse diligendos, quàm Christum ab eo, qui discipulatum ejus ambit. Similiter 1a. ad Corinthios cap. 3. neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat: sed qui incrementum dat Deus, minimè significat omninò nihil esse, seu facere, qui plantat et rigat, sed quasi pro nihilo reputandum, seu parvi pendendum esse, si Deo totum incrementum prebenti conferatur. ¥esse

106 Dicunt, inquam, illud Esaù autem odio habui nihil officere dictis anteà; nam ut ait Augustinus lib. 1. ad Simplicianum quæst. 2. versus finem: non --- odit Deus Esaù hominem, sed odit Deus Esaù peccatorem: ibidemque propè medium dixerat, noluit ergo Esaù, et non cucurrit, sed et si voluisset, et cucurrisset, Dei adjutorio pervenisset, qui ei etiam velle, et currere vocando præstaret, nisi vocatione contemptâ reprobus fieret.

Undè perspicuum est, non aliam esse rationem odij Divini, nisi malitiam humanam. Imo, quod ex parte bonitatis, et misericordiæ Dei nihil defuerit ad conversionem tam Judæorum, quàm aliorum omnium reproborum ex innumeris Scripturæ Sacræ testimonijs apparet evidens: in specimen, Isaiæ 5o. cum per similitudinem Agricolæ vineam diligentissimè colentis de beneficijs à se Judaico populo collatis meminerat, fœdam illorum ingratitudinem exprobrat, egregiamque sui pietatem, ita conquerens, indicat, nunc ergò habitatores Jerusalem, et viri Juda iudicate inter me, et vineam meam. Quid est quod ultra debui facere vineæ meæ, et

non feci ei?

107 Longè tamen expressius, et emphasi multo majori bonitatem hanc ineffabilem exprimit Mathœi 23. ubi postquam Christus Dominus in ~~[illegible]~~ flagitiosissima Scribarum, et Pharisæorum (+delicta) vehementer invectus est, in hoc tandem dulcissima verba prorrupit, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, et noluisti? Quibus ibidem adjecit alia non minus formidanda, nè scilicet quidquam illis conv̄ertendis aptum aut idoneum omitteret. Omnes ergò qui pereunt, non odio Dei, sed culpâ suâ perduntur: itaquè non est illis æqua cum Deo expostulatio de suâ reprobatione, seù non prædestinatione; non ideo damnati sunt, quià Deus illos odio habuit, sed potiùs ideo Deus illos odit, quia damnari voluerunt, cum, ut ait Apostolus ad Rom. 10, nulla sit apud Deum distinctio Judæi, et Græci (reprobi nimirum, et electi): nam idem Dominus omnium, dives in omnes, qui invocant illum. Omnis enim quicunque invocaverit nomen Domini, salvus erit. Quod profectò verum esse non posset quoad voluntatem erogandi gloriam universis tum Judæis, tum Græcis, si Deus aliquos eligeret, aliis rejectis, aut præteritis, ante prævisa merita.

108 Secundo iam ad argumentum respondeo Paulum in præfato testimonio loqui, non de electione ad gloriam sed ad fidem, seù primam gratiam, quæ sine dubio soli misericordiæ Dei, non autem operibus nostris debetur. Constat hoc ex totius contextu capitis allegati, nec non aliorum ejusdem epistolæ. Constat etiam ex Augustino iam citato lib. 1. ad Simplicianum quæst. 2.ª paulo post initium, ubi sic inquit, „et primo intentionem Apostoli, quæ per totam Epistolam „viget, tenebo, quam consulam. Hoc est autem, ut de operum meritis „nemo glorietur, de quibus audebant Israelitæ gloriari, quod datæ „sibi legi servivissent, et ex hoc Evangelicam gratiam tanquam debitam „meritis suis percepissent, quia legi serviebant; undè nolebant eandem gratiam dari gentibus tanquam indignis nisi Judaica sacramenta susciperent. Quæ orta quæstio in Apostolorum Actibus solvitur.

Non enim intelligebant, quia eo ipso, quod gratia est Evangelica ,,
operibus non debetur. Alioquin <u>gratia iam non est gratia.</u> ,,

Scopus 109
Apostoli Clarissimè monstratur his Augustini verbis eò nimirum intendisse totam hanc epistolam ut persuaderet omnibus maximè Judaeis vocationem ad fidem, sivè primam gratiam ex merâ liberalitate Dei, non ex operibus nostris esse. Patet etiam ex ipsidem Apostoli à mentione terrenae felicitatis absque demeritis erepto posteris Esau, et sine meritis ex solo Dei proposito delatae posteritati Jacob gressum accuratè facere ad vocationem Gentilium, qui prae Judaeis ad fidem Christianam electi fuerunt; quemadmodum enim Jacob nullo praecedente merito suo, sibi nepotibusque potitus est terrae promissionis, indè propulsis antiquis ejus incolis: ita sine merito Gentiles ad fidem Christi mirabiliter vocati, et electi sunt, ac in eâ justificati: ergò Paulus in textu nobis objecto non agit de electione ad gloriam, sed de vocatione tantùm ad fidem, seù primam gratiam, praesertim sanctificantem.

Nobis assentitur Eruditissimus, 110
inter Sacros Expositores Cornelius à Lapide, qui relatas quinque Sanctorum Patrum, et aliorum interpretationes versic. 16. dicti capitis 9., nempè, <u>non volentis</u>, <u>neque currentis</u>, <u>sed miserentis est Dei</u>, sic ait: <u>verùm</u> ex dictis patet, omnes hasce expositiones directè non ,, tangere scopum, et sensum Sancti Pauli. Non enim ipse hic disputat ,, de causâ boni operis, neque etiam de praedestinatione ad gloriam, vel ,, ad gratiam congruam, sed disputat de Justitiâ, et gratiâ justificante, ,, quaeritque undè ea nobis obveniat, an à nostrâ bonâ voluntate, ,, et conatu, an verò à gratiâ, et misericordia <u>Dei</u>? Et quibusdam ,, interjectis, expositionem citati versiculi concludens ex propriâ mente, subjungit: <u>adde</u>, <u>tò miserentis</u> opponi tò volentis, et currentis, scilicet ,, viribus naturae, et suis, non verò opponi volenti, et currenti viribus ,, gratiae, et misericordiae Dei, sed potius illud includere, aut praesuppone- ,,
<u>re</u>

111 Et hinc tertio cū aliis ad argumenta respondeo, quod si permittatur Apostolum in textu memorato precisè loqui de electione ad gloriam: dum inquit non ex operibus, intelligendus est excludere tantum opera naturæ viribus elicita; non autē opera, quæ simul ex gratiâ procedunt, ut pote quæ proprie sunt ex vocante; quia nisi Deus vocaret, et auxiliis gratiæ juvaret, nemo talia posset, aut faceret opera: aliundè nemo sibi, suisve meritis imputare valet vocationē Divinam, omninò gratuitam, et à solâ Dei liberalitate pendentē: ergò jure merito docet Apostolus, electionē etiā ad gloriam, esse non ex operibus, sed ex vocante; nam ut ait Augustinus
" ibi supra laudatus; at enim quia non procedit voluntas bona voca-
" tionē, sed vocatio bonā voluntatē, proptereà vocanti Deo rectè tribui-
" tur, quod benè volumus, nobis verò tribui non potest, quod vocamur.

112 Cæterùm hic insurgit Zonetus, et solitâ subtilitate plura nunc dicti opponit arguté; nam imprimis ait (disp. 2. de causis Prædestinationis num. 11.) quod si Divus Paulus ibi solū excluderet opera viribus naturæ producta, non verò, quæ providentur etiam à gratiâ prodire, non fieret electio ex vocante et miserente Deo, nec secundū propositū Dei, sed ex operibus, et secundū propositū hominū. Deindè subdit ingeniosè: facilis esset solutio hujus quæstionis, quarè Deus elegerit Jacob, et non Esaù; quia nimirū dici posset, hoc ideo esse, quia in æternitate providit opera Jacob facta in gratiâ, et non opera Esaù.
" Undè tandem pari concludit accumine: et ita non oportuisset Pau-
" lum exclamare, et dicere hanc quæstionē esse investigabilem, et re-
" ducendam ad solam voluntatē, et misericordiam Dei, nam potest
" facilè reduci ad differentiam operū.

113 Sed oleum, et operam perdidit in reflexionibus hisce formandis vir accutus; quia licet illas operosè digesserit: at in primâ plus æquo se simulat ingeniū, aut inscitum doctrinæ Societatis, et Augustini, qui loco proximè citato, sic ait: non
" igitur ideo dictū est putandū, non volentis neque currentis, sed mi-

serenti est Dei; quia nisi ejus adjutorio non possumus adipisci quod "
volumus, sed ideo potius, quia nisi ejus vocatione non volumus."
Cum ergo iuxta nos opera salutaria procedant à Divinâ gratiâ, tametsi simul eliciantur ab arbitrio nostro, sunt ex vocante, et miserente Deo; quia nisi misericorditer vocaret, liberaliterque collatâ gratiâ suâ juvaret, ejusmodi opera nullatenus ab arbitrio nostro fieri possent, quae proindè vocanti, et miserenti Deo praecipuè tribuenda sunt: ac per consequens etiam electio ad gloriam, licet absolutam cons praevisions subsequatur.

Igitur tam opera salutaria, quam ex ipsis absolutè praevisis electio ad gloriæ sunt à vocante, et miserente Deo: atque adeo secundùm propositum ejus; nam ut ait Augustinus ubi nuper laudatus: nullius Deus frustra miseretur: cujus autem miseretur, sic eum vocat quomodo scit ei congruere, ut vocantem non respuat. Hoc dicta sunt ex suppositione quod Apostoli verba sumantur de Electione ad gloriæ, uti permissum est num. 111.; de cetero namque judicio Paulus ibi loquitur esse de vocatione ad fidem, et primæ gratiæ ut abundè constitit à numero 108. Imo constat ex ipsomet Apostolo, quod in allegatâ Epistolâ nequaquam intenderit exponere modum electionis formalis ad gloriam, vel de illâ tractare, sed potius de electione ad fidem, et gratiam, à quibus, fide nimirum et gratiâ, possunt homines excidere, seu deficere: non ita tamen ab electione ad gloriam. Igitur ibi cap. 11. sic inquit: vide ergo bonitatem, et severitatem Dei: "
in eos quidem, qui ceciderunt severitatem: in te autem bonitatem Dei, si per- "
manseris in bonitate alioquin excideris. Sed et illi si non permanserint "
in incredulitate inserentur: potens est enim Deus iterum inserere illos. Et "
post alia in eundem collimantia scopum exclamat: O altitudo divitiarum sapientiæ, et scientiæ Dei: quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, et investigabiles viæ ejus! Abditum ergo mysterium scientiæ Divinæ, quod Apostolo stuporem incussit, et mirantem exclamare coegit, est inscrutabilis occultaque varietas gratiarum, et vocationum, quibus alij consentiunt, obsistunt alij, sed quas nemo sibi promereri valet. Certissimum enim est, 114

vocationem ad fidem et gratiam praevisa merita sive naturae, sive gratiae nullo modo supponere: non illa, quia gratia naturae viribus obtenta non esset supernaturalis: nec item ista, nam alioquin vocatio memorata non esset prima gratia.

115 Ad secundam Poncii reflexionem: doleo Magistrum alias perspicacem in illâ concinnandâ se quodammodò luscum exhibere; quia si facilitas enodandi quaestionem, cur Deus elegerit Jacob et non Esau, quam in sententiâ nostrâ sagacissimè detexit, adeò dilhona reputari meretur: quo iure servatur interroganda doctrina sua, in quâ, vel etiam legentibus obvia est aequalis, imò major, quaestionem illam solvendi facilitas? Si namque sic inquirenti, statim (juxta nostram opinionem ait ipse) diceretur, hoc ideo esse, quia in aeternitate providit opera Jacob facta in gratiâ, et non opera Esau. Idem interroganti (respondeam ego secundum principia Thomistarum) illicò diceretur hoc ideo esse, quia Deus est supremus Dominus, ad nutum eligens, et pro libito reprobans. Et cum reipsâ quaestioni praefatae nihil aliud respondeant adversarii, comparari, ne majori dicam, facilitate solvitur in eorum principiis, ac in nostris: immeritò proindè nobis obtenditur ut absurda facilis enodatio difficillimae quaestionis.

116 Nunc ergò, vel substantialis hoc ratiocinio Poncium latuit, vel secus? Primum aegrè sibi persuadebunt ejus Asseclae, nimirum oculatissimo celari Magistro, quod nemini, nisi planè caeco, non patet aperte. Si verò secundum: quo consilio nostrae sententiae velut onus imponere tentat, quod in suam duplicato pondere relabitur? Profectò, quamquam Poncius à Sequacibus Doctor Clypeatus optimè conclametur, sed scutis ut plurimum hastas anteponit: parmâ siquidem abjectâ, quâ fortè posset hostiles ictus elidere, tela subindè vibrat, quae tamen jaculatorem ipsum illorum omninò contrarii, transfigunt, et confodiunt. Quod impraesentiarum ei contigisse manifestum est ex dictis.

117 Aliter utique nos, ac adversarii respondemus quaestioni memoratae dicentes, causam meritoriam electionis ad gloriam ex misericorditer impartitâ Dei gra-

liberaque cooperatione nostrâ coalescere, in quo sanè complexo mirandis in modis emicat altitudo divitiarum sapientiæ, et scientiæ Dei: præsertim si modi vocationis diversissimi, et undequaque stupendi, nec non actualis elargitio gratiæ congruæ perpendantur. Nam, ut inquit Augustinus ubi supra laudatus: verum est ergo, multi vocati, pauci verò electi. Illi enim electi, qui congruenter vocati ... illi autem qui non congruebant neque contemperabantur vocationi, non electi, quia non secuti quamvis vocati. Item verum est, non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei: quia etiam si multos vocet, eorum tamen miseretur, quos ita vocat, quomodo eis vocari aptum est, ut sequantur. Falsum est autem si quis dicit; igitur non miserentis * sed volentis atque currentis est hominis: quia nullius Deus frustrà miseretur: cujus autem miseretur, sic eum vocat quomodo scit ei congruere, ut vocantem non respuat. Nuper expressa doctrina nostra dilucidè firmatur his Augustini verbis, quæ pari claritate doctrinam de prædeterminante gratiâ debellant, ut ea serio relegenti perspicuum erit.

* Dei,

118 Jam ergo pro solutione quæstionis illius quare nimirum Deus elegerit Jacob, et non Esau; Lonetus et Thomistæ recurrunt ad prædeterminantem Dei voluntatem supremumque dominium. In quo certè recursu, non solum transcripto nunc Augustini testimonio videntur adversari, sed etiam, et apertius Doctori Seraphico in 1um. dist. 41. art. 1. quæst. 2a. sic aienti: sed cavendum est, nè dum voluntatem Dei magnificare volumus, potius voluntati ejus derogemus: si enim non esset alia ratio quarè Deus istum elegit, et illum non, nisi quia placet, certè iam non occulta dicerentur Divina judicia, sed manifesta, cum quilibet hanc rationem capiat, nec dicerentur mirabilia, sed potius voluntaria. Et propter hoc est dicendum quod propositum illud æternum sicut dicit Augustinus, et habetur in Littera (scilicet Magistri Sententiarum), et voluntas illa est rationabilissima, et rationem habet, et sicut ab æterno fuit, ab æterno rationem habuit, non aliam propter essentiam, sed propter con-

notatis.

119 Arbitrabitur forsan aliquis ob argumenti merita responsione huc-usque protensam esse, vel etiam in honorem Boneti, cujus egregiæ refle-xiones ~~nunc~~ utcumque † solvuntur. Verùm ut ingenuè loquar, non ita [† non]
contigit, quia nec argumentum, estò præcipuis accensendum, id efflagitat:
neque de Boneto meminissem, ni toties hujusmodi labores ejus in pu-blicum afferrentur. Tot ergò solutiones adhibui, et in illis expenden-dis ac roborandis institi, quia ferè cunctas contrariorum objectiones in
authoritate Scripturæ præsertim, et Augustini fundatas evenerit,
quas proindè non oportet sigillatim hic exhibere. Monere tamen
operæ pretium est cum Eruditissimo nostro Dionisio Petavio, quod etsi
doctrina Sancti Augustini de electione ad gratiam approbata fuerit
à Summis Pontificibus Leone, Gelasio, et Zosimo; nihil autem de
electione ad gloriam attigerunt ut habetur in Epistolâ Celestini Pon-tificis ad Episcopos Gallias.

120 Insuper existimo monendum esse, quod li-cet plurimi sententiæ nostræ Patroni Divum Augustinum allegent
ut indubitatum illius assertorem, et ad intentum suadendum innumera
Sancti Doctoris effata studiosè congerant, ut videri potest apud Emi-nentissimum Sfondrati. Nihilominus (candidè fateor) ego non audeo
planè dicere, quod Augustinus illam expressè docuerit; attamen in-cunctanter affirmo, quod æquè favet, imo magis opinioni nostræ, quæ
opposito: me quæ non leviter hoc proferre monstrant, et abundè pro-bant ejusdem Sancti Doctoris Authoritates adductæ præsertim à
num. 38. usque ad 43: in quibus ita clarè pro sententiâ nostrâ
loquitur, ut nullibi pro contrariâ clarius aliquid proferre deprehenderetur: quantumcumque sibi prolucere Sanctum Doctorem adver-sarij sociferentur.

Sectio 7.^a

Alia contrariorum argumenta solvuntur.

121 Arguunt quartò: Divus Augustinus de Gratiâ, et Libero arbitrio
cap. 9. super illud Apostoli ad Rom. 6. gratia autem Dei, vita æterna
in

in Christo Jesu Domino nostro. sic ait: cum posuisset stipendium "
peccati mors. Merito enim stipendium, quia militiæ Diabolicæ mors "
æterna tanquam debitum redditur. Ubi cum posset dicere stipendium au- "
tem justitiæ vita æterna: maluit dicere: gratia autem Dei vita æter- "
na: ut hinc intelligeremus, non pro meritis nostris Deum nos ad "
vitam æternam, sed pro suâ miseratione perducere. Hoc Augusti- "
ni testimonium adeo confidenter à quibusdam allegatur, ut non du-
bitent asserere, nullam illis verbis interpretationem adhiberi posse, quæ
verisimiliter ea detorqueat à significatione prædestinationis omni-
nò gratuitæ, quam in illis (aiunt) expressè docet Augustinus: ergo. Ve- 122

rum si fideliter agerent genuinum Augustini sensum exponerent, ut
ibidem exponit ipse, qui verbis nunc exscriptis vix unâ interpositâ
lineâ subjungit; qui coronat te in miseratione, et misericordia: num- "
quid non corona bonis operibus redditur? Sed quia ipsa bona opera "
ille in bonis operatur, de quo dictum est; Deus est enim qui operatur "
in vobis, et velle, et operari pro bonâ voluntate, ideo dixit psalmus: "
coronat te in miseratione, et misericordiâ: quia ejus miseratione "
bona operamur, quibus corona redditur. Non enim, quia dixit, "
Deus est enim, qui operatur in vobis, et velle, et operari pro bonâ "
voluntate, ideo liberum arbitrium abstulisse putandus est. Quod si "
ita esset, non superius dixisset: cum timore, et tremore vestram "
ipsorum salutem operamini. Quando enim jubetur ut operentur, libe- "
rum eorum convenitur arbitrium: sed ideo cum timore, et tremore: "
nè sibi tribuendo quod bene operantur de bonis tanquam suis extol- "
lantur operibus. Ubi mentem suam ita clarè manifestat Augustinus, "
ut ad eam investigandam, et detegendam certè nullâ sit opus expositione,
vel interpretatione.

Arguunt quinto: idem Augustinus lib. 5. contra 123
Julianum cap. 3º. in illud Pauli ad Rom. 11. quis enim cognovit sen- "
sum Domini? Aut quis consiliarius ejus fuit? Aut quis prior dedit "
illi, et retribuetur ei? pronunciat, nullum elegit dignum, sed eligendo "

"effecit dignos; nullos tamen punit indignos. Et capite sequenti pau-
"lo post initium, inquit, ipsi ergo electi, et hoc ante mundi constitutionem,
" ab eo, qui vocat ea, quæ non sunt tanquam sint. Sed electi, per elec-
" tionem gratiæ. Unde dicit idem Doctor, et de Israel reliquiæ per
" electionem gratiæ salvæ factæ sunt. Et nè fortè ante constitutionem mun-
" di ex operibus præcognitis putarentur electi secutus est, et adjunxit:
" si autem gratia, iam non ex operibus, alioquin gratia iam non est
" gratia. Unde perspicuè constat (inferunt adversarij) electionem ad gloriam, iuxta Divum Augustinum, omnino gratuitam, et antecedentem esse: consequenterque non ex operibus, aut post absolutè provisa merita.

124 Pessima tamen est hoc eorum illatio; quandoquidem Augustinus in verbis allegatis apertè loquitur de electione ad gratiam, quâ nimirum Deus aliquos eligit non efficaci voluntate vitam æternam eis elargiendi, sed voluntate gratuitâ illos præveniendi suâ gratiâ quâ salutariter operari gloriamque promereri valeant; nam eo loco Semipelagianos impugnabat, qui falsò ac erroneè censebant, et affirmabant à nobis incipere, l. ex nobis esse quoddam gratiæ initium: itaque contra ipsos optimè inferebat gratiam, iam non esse gratiam, cujusmodi profectò non esset, si, ut illi putabant hæretici, non ex merâ liberalitate Divinâ, sed ex meritis nostris ortum haberet. Nihil igitur ibi docuit adversus electionem ad gloriam ex meritis gratiæ: nec usquam alibi, etiam quando fortius, et acrius contra Pelagianos, et Semipelagianos pro gratiâ stabiliendâ dimicat, invenietur hanc electionem impetere.

125 Et sanè, quod Electio ad gloriam sit ex meritis gratiæ, nullatenus arguit gratiam non esse gratiam. Ad summum inde sequitur, gloriam ita non esse gratiam, ut simul non sit merces et præmium; ut enim gloria penitus exueret rationem gratiæ fieri deberet ex meritis, non gratiæ, sed solius arbitrij: cum ergò secus eveniat, et ne ipsa fiat ex meritis à gratiâ procedentibus, esto sit aliunde præmium et merces bonorum operum, attamen rectè dicitur gra-

tia pro gratiâ. Sic eam appellat Augustinus ipse supra citato libro de gratiâ, et libero arbitrio cap. 9. inquiens, accipiemus gratiam pro gratia, quando nobis vita aeterna reddetur, et ejusdem libri cap. 7. dixerat, „sed quia et ipsa bona opera nobis ex Deo sunt, à quo nobis et fides est, „et dilectio, propterea idem ipse Doctor Gentium etiam ipsam vitam aeternam „gratiam nuncupavit.

Deinde cap. 8. memorati libri natam exan- 126
tea dictis quaestionem instituit, nempè, quomodo vita aeterna sit merces et gratia; nam, ut ait Apostolus saepe laudatâ Epistolâ ad Rom. cap. 4. ei autem qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum, et ibidem cap. 6. dicit, gratia autem Dei vita aeterna. Ad has igitur, et similes alias Scripturae locutiones inter se conciliandas, ad propositamque difficultatem enodandam, post plura (quae doctrinam Scholae nostrae de cooperatione arbitrij cum gratiâ manifestè continent) demum ita quod praesens attinet intentum, concludit, „si vita bona nostra „nihil aliud est, quam Dei gratia, sine dubio et vita aeterna, quae bonae vitae „redditur, Dei gratia est: et ipsa enim gratis datur, quia gratis data est „illa cui datur. Sed illa cui datur, tantummodo gratia est. Hoc autem „quae illi datur, quoniam praemium ejus est, gratia est pro gratiâ, tanquam „merces pro justitiâ, ut verum sit quoniam verum est, quia reddet unicui„que Deus secundum opera ejus.

Quare Concilium Tridentinum sessione 127
6. cap. 16. sic ait: „bene operantibus usque in finem, et in Deo spe„rantibus proponenda est vita aeterna, et tanquam gratia filijs Dei per „Christum Jesum misericorditer promissa, et tanquam merces ex ipsius Dei „promissione bonis ipsorum operibus, et meritis fideliter reddenda. Hoc est „enim illa corona justitiae, quam post suum certamen et cursum repositam „sibi esse dicebat Apostolus a Justo Judice sibi reddendam: non solum autem „sibi, sed et omnibus, qui diligunt adventum ejus. Ex quibus apparet vitam „aeternam, et gratiam, et coronam justitiae nuncupari; gratiam ratione principij à quo profluit: coronam verò justitiae, quia bonis operibus ex Divinâ gratiâ profectis ut praemium redditur.

128 Nunc autem (ut alia multa (quæ brevitatis causa reticebo) Sancti Augustini testimonia possint expedite solvi, notandum est primo, non uno sensu prædestinationem accipi, nec ad idem omnino significandum ab illo semper usurpari; crebrius enim ab ipso pro æterna donorum gratiæ præparatione ponitur. Liquet hoc ex cap. 10. de Prædestinatione Sanctorum, inter gratiam porro et prædestinationem (ait ibi) hoc tantum interest, quod prædestinatio est gratiæ præparatio, gratia vero iam ipsa donatio. Et lib. 2. de bono perseverantiæ cap. 14. prædestinationem ita describit: hæc prædestinatio Sanctorum nihil est aliud, quam præscientia scilicet, et præparatio beneficiorum Dei quibus certissime liberantur, quicumque liberantur. Quandoque vero prædestinatio sumitur à Sancto Doctore pro electione ad gloriam, imo et pro deputatione ad pœnam. Sic lib. de Prædestinatione Dei cap. 3.° inquit, ex præscientia igitur offensionis, prædestinatio emanavit ultionis, sicut ex præscientia virtutis prædestinatio fieri solet remunerationis.

129 Neque potest hæc Augustini doctrina solum intelligi de ordine executivo, cum de utraque prædestinatione loquatur, nullo, ne levissimo quidem, inter ipsas indicato discrimine. Et quæstioni, quam ibi paulo ante proposuerat, „ quomodo, videlicet, possit esse peccatum causa prædestinationis, cum „ esset prædestinatio antequam peccaret homo? Ita respondet, quia omnia „ antequam fiant, Deus quasi iam facta pertractat, et sive sint punien„da, sive muneranda, in præscientia sua dijudicat. Et rursus infra sub„dit, quamvis enim prædestinatio offensionem procurrat tempore, offensio „ tamen prædestinationem præcedit effectione. Nam prædestinatio non „ fieret, nisi offensio futura esset: quam offensionem, qui præscivit esse, of„fensioni ultionem, ut Justus Judex prædestinavit. Hinc ultra diversas prædestinationis acceptiones, infertur, seu potius in relatis Augustini verbis exprimitur, nec intensive prædestinationem antecedere prævisa merita; non enim aliter de prædestinatione loquitur, quam de Reprobatione; nam æque de munerandis, ac de puniendis Deum in præscientia sua dijudicare dicit annectens peccatum effectione præcedere Reprobationem,

licet hoc illud antecedat aeternitate.

Non ignoro hunc Augustini librum ab Erasmo Roterodamo et aliis inter notha Sancti Doctoris opera rejici; scio tamen quod plures longè doctiores, ac in Augustini lectione versatissimi Theologi praefatum opusculum probis, et legitimis annumerent. Et sanè rationes Erasmi despicabiles, ac omninò frivolae sunt. Prima, quod nimirum liber ille sit brevis; nam alii multo breviores habentur in tomo. 3., qui nullam de sui legitimitate suspitionem alicui moverunt. Secunda, quod contineat doctrinam Augustino manifestè contrariam; quâ fallitur Erasmus, et amicissimus Luthero decipere tentat; quandoquidem ubi docet Augustinus praedestinationem fieri sine meritis unicè loquitur de praeparatione gratiae, quae simpliciter ab ipso praedestinatio nuncupatur ut patet ex num. 128.: in praesenti vero solum agit de praedestinatione praemii, seu remunerationis, quae communiter à Theologis appellatur electio ad gloriam. 130

Secundo notandum est, quod etiam ordinatio rerum naturalium in suos fines ab Augustino nominatur praedestinatio non tamen absolutè, sed cum addito alligationis, ut contradistinguatur ab electione ad gloriam, et deputatione ad poenam, quas cap. 2. libri nuper allegati vocat praedestinationem conditionis. Unde tertio notandum est, à Sancto Doctore solam gratiae praeparationem simpliciter appellari praedestinationem; electionem autem ad gloriam ab ipso nuncupari praedestinationem remunerationis. Notandum est quarto, praedestinationem aliquando sumi complete, quatenus et gratiae praeparationem amplectitur, atque transmissionem in gloriam: quandoque tantum incomplete, sive pro praeparatione gratiae, sive pro electione ad gloriam. Hoc (quae non gratis inventa sunt, sed ex ipsomet Augustino desumpta), si prae oculis habeantur facilis erit quorumcunque verborum ejus expositio; nec non aliorum Patrum, qui simili varietate loquuntur: et interdum etiam antecedentem Dei voluntatem salutis omnium hominum donant nomine praedestinationis. 131

132 Arguunt sexto: iuxta Divum Thomam 1ª. part. quaest. 23. art. 5. Corp., nullus... fuit ita insanae mentis, qui diceret merita esse causam Divinae praedestinationis ex parte actus praedestinantis: ergo merita nostra non antecedunt in provisione Dei praedestinationem ad gloriam et coronam. Ex eodem Sancto Doctore tum ibi, tum art. 8. citatae quaestionis; distinguo antecedens: nullus fuit &c, qui diceret merita esse causam praedestinationis, acceptae penes entitatem, et substantiam, concedo antecedens: penes extrinsecam, et contingentem denominationem ejus, nego antecedens et consequentiam. Quae multiplici refutatur instantia: primò siquidem instatur in decreto executivo praedestinationis, quo dignus efficitur homo per opera meritoria. Secundo instatur in decreto reprobativo, tam intentivo iuxta plures, quam executivo secundum omnes. Instatur tertio in Divina voluntate multa misericorditer elargiente beneficia propter Sanctorum orationes. Quarto instatur in ira Divina, qua Deus ob actuale peccatum transactum iam, et praeteritum, delinquentem privat habituali gratia. Quinto tandem instatur, quoniam aliter Deus ex uno decreto suo libero moveri non posset ad aliud, cum omnino repugnet essentialem Dei volitionem contingenter, et liberè determinare quoad existentiam sui substantialem.

133 Fateor alia plura Doctoris Angelici testimonia speciosè nobis opponi posse; quae tamen ex nuper adductis instantiis, et factis anteà nostris ostensis speciositate solvuntur. Imo Divus Thomas pro sententia nostra probabiliter à quibusdam allegatur. Et certè 3ª. part. quaest. 1ª. art. 3º. ad 4tum. expressè dicit, quod praedestinatio praesupponit praescientiam futurorum. Verum hinc non infertur, ait Gonetus cum citata disp. 2ª. num. 25., dependere praedestinationem à provisione meritorum, et non purè gratuitam esse; nam Divus Thomas ibi loquitur de praedestinatione Christi, quam docet supponere praescientiam futurorum. At inanem esse Goneti responsionem apertè constat ex ipso Sancto Doctore, qui verbis allatis, illicò subjungit: et ideo sicut Deus praedestinat salutem alicujus hominis per orationes aliorum implendam, ità etiam praedestinavit

operis Incarnationis in remedium humani peccati. Non autem ob hoc affirmabo Divum Thomam adeo clarè docere nostram opinionem, ut de ejus mente dubitare, sit in mediâ veluti luce cæcutire, ut æquè leviter atque gloriantèr inquit ibi Conerus numero præcedente Sanctum Thomam pro suâ sententiâ producens.

Sectio 8.ª

Reliqua contrariorum argumenta solvuntur.

Arguunt sextimo ratione, quam appellant fundamentalem: qui 134
vult ordinatè, priùs vult finem, quàm velit media finem assequendi; sed Deus ordinatissimè vult: priùs ergò vult gloriam, quæ finis est, quam opera nostra meritoria, quæ sunt media consequendi gloriam. Major (inquiunt) lumine naturali nota videtur, proterea quæ tradita à Phylosopho 3.º Ethicorum cap. 8. De minori dubium esse nequit. Consequentia tandem est optima: ergò &c. Respondeo primo distinguendo majorem: qui vult ordinatè, priùs vult finem aliquomodo, nimirum efficaciter, l. inefficaciter; concedo majorem; efficacitèr præcise, nego majorem: et concessâ minori, nego consequentiam. Deus enim vel reprobis elargitur media pro salutis adeptione sufficientissima, et quidem ex intentione salutem ipsam æternam illis erogandi, non tamen simplicitèr efficaci, sed inefficaci tantùm, esto vera, et sincerissima.

Cæterùm hic 135
reponi potest scitum illud, à Theologis Phylosophisque receptissimum axioma, propter quod unumquodque tale est, et illud magis: ex quo clarè deducitur, quod si Deus propter gloriam vult gratiam, velit magis gloriam; sed efficacitèr vult gratiam: ergò priùs et à fortiori vult efficacitèr gloriam. Attamen facilè respondetur nullius in præsenti roboris esse; quia Deus non vult unum propter aliud, sed unicè vult unum esse propter aliud, ut obitèr ex Divo Thomâ dictum est num. 4.º. Non ergò sequitur ex adagio, Deum ante prævisa merita magis optare gloriam hominibus, quam gratiam, sed ut magis præcipuum, et primarium eis desiderare vitam æternam, quæ gratiam in hâc vitâ: et re ipsâ vult ut quid majus, et melius homines esse beatos, ipsâ que beatitudine

sanctos, quam illos in hoc mundo sancte vivere.

136 Quia tamen evenit inter homines, ut qui proponit alteri premium per merita consequendum, prius velit illum adipisci premium, quam ingerere media, queis id obtineat: et finem eo modo proponens recte dicitur velle unum propter aliud, et non solum velle unum propter aliud; ideo responderi potest, negando quod ex memorata paroemia sequatur eum, qui vult alteri finem, et propter finem prestare media, velle finem efficaciter, eo quod velit efficaciter probere media: quia cum ipse media dare teneatur, utique debet efficaciter illa velle: aliunde vero cum ipse non teneatur sibi finem assequi, sed illum proponat alteri consequendum, propterea non requiritur, ut prius velit efficaciter dare finem, sed sat est, ut vel intentius eum velit, vel tanquam quid precipuum, et primarium. Hoc inter homines accidit: ergo sufficit, ut Deus finem illum veluti quid precipuum optet, cum intentius illum desiderare nequeat ob hucusque dicta.

137 Secundo iam ad argumentum respondeo, concedendo volentem ordinate debere prius etiam efficaciter velle finem aliquem, quam velit media; non tamen omnem finem, cujus adeptioni media conducunt. Deus ergo media pro salute consequenda probet ex intentione efficaci, primo constituendi hominem proxime potentem operari salutariter, adeoque plene liberum ad vitam aeternam sibi procurandam: secundo manifestandi beneficentiam, liberalitatem, aliasque perfectiones in quarum ostensione gloriam suam asserit: et finem hunc universalem Deus intendit efficaciter, et semper obtinet in omnibus suis operibus, ut probatum est disp. 1.ª sect. 4.ª Hinc ad argumentum in forma, sic aliter distinguo majorem: qui vult ordinate, prius vult finem aliquem, vel etiam aliquos, quam velit media, concedo majorem: prius vult fines omnes, ad quos media referri valent, nego majorem, et admissa minori, nego consequentiam.

138 Rursus aliter ex dictis num. 136. distinguo majorem argumenti: qui vult ordinate

ordinate prius vult finem à se consequendum, concedo majorem: obtinendum ab alio, subdistinguo; vel affectu simplici, vel efficaci, concedo majorem: necesario efficaci, nego majorem. Finis ergò, qui proponitur alteri consequendus, propriè non tam est proponentis, quam illius cui proponitur; qui namque finem ita proponit, non assequitur finem, sed alteri relinquit, ut eum promereatur, et obtineat. Quarè sufficit, ut alteri desiderans finem affectu simplici, velit affectu efficaci media prestare, quibus propositum illi finem adipisci valeat. Qui verò sibi finem obtinendum profigit utiquè prius debet efficaciter velle finem assequi, quam applicare media; quia finis et media suo potestati, et voluntati subsunt, sibique committuntur executioni mandanda. Cum itaquè Deus proponat hominibus vitam æternam, ut premium bonorum operum ab ipsis eliciendorum liberè, non decrevit ex se dare merita, quo sunt media gloriam obtinendi, sed volens illis affectu simplici beatitudinem, efficaci voluntate vult eis conferre media gratiæ, queis vitam æternam promereantur, et consequantur. Nec obest quod tantum efficaciter velit aliquibus prestare media sufficientia, aliis autem efficacia usque ad finem vitæ; quia non indè probatur in Deo voluntas efficax dandi nonnullis gloriam ante provisa merita, cum ex eodem affectu simplici possit uni probere media efficacia, et alteri sufficientia duntaxat: finis enim propositus, est eorum, quibus proponitur, potiùs quam illum proponentis.

Argument octavo: 139

si predestinatiò non antecedit absolutè provisa merita nulla specialis beneficentia Dei verificatur ergà predestinatos pre reprobis, cum istis æqualiter ac illis auxilia gratiæ conferat, quibus merita valeant elicere. Undè sequitur, discretionem Electorum à reprobis haberi non ex peculiari beneficio Dei, sed ex bonis ipsorum operibus, melioriquè libertatis usu: quod manifestè dissonum est, ut pote contrarium Scripturæ Sacræ, quin et abhorrens à communi sensu Fidelium, qui rectè censent electionem ad vitam æternam precipuè materiam esse gratiarum actionis, adeoque donum omninò, gratis erogatum à Deo. Quapropter, ut hoc et

similia videntur absurda, prædestinatio absolutè prævisa merita procedens admitti debet: ergo &c.

140 Respondeo primo, ponderatum inconveniens à multis planè nullum existimari, dicentibus ante prævisa merita repugnare Deo majorem aliquem affectum, aut desiderium beatitudinis ergà prædestinatos, quàm erga reprobos. Quandoquidem ex parte Dei talis inæqualitas esse nequit, cum actus Divinus inse, sit ipsa Dei essentia, consequenterque non possit esse major, et minor. Aliundè nec ex parte rei volitæ præfata reperiri valet inæqualitas, cum ante meritorum provisione omnibus eandem optet gloriam, et quantum est in se singulis absque mensurâ, dummodo non illam arctent, minuant, aut limitent suis meritis. Sicut enim Deus non decernit efficaciter dare gloriam ante merita, quià daturus est illam ex meritis, ita neque magis uni desiderat tantam, et talem gloriam, quam alteri, nisi ex tantis, et talibus meritis ejus.

141 Nihilominus respondeo secundo concedendo, Deum exercere majorem beneficentiam erga prædestinatos, eosque magis diligere, quàm reprobos; non tamen quia vult antecedenter illos ad majorem ordinare gloriam, sed quia post merita vult efficaciter gloriam eis impertire: et proterea, quia voluit prædestinatis majorem elargiri gratiam, scilicet efficacem usque ad finem vitæ, cujusmodi certè gratiæ donum est majus, et æstimabilius. Undè quamvis ante prævisa merita non magis optet uni, quàm alteri vitam æternam, indè non infertur, parem esse beneficentiam ejus, et amorem ergà reprobos atque prædestinatos; quod namque Dei voluntas ad gloriam relata tanquam ad bonum volitum, sit communis et æqualis ante merita, non efficit, ne relata ad gratiam sit inæqualis et major ergà prædestinatos, quàm ergà reprobos; nam ut inquit Augustinus, num. 117. citatus, etiamsi multos vocet, eorum tamen miseretur, quos ita vocat, quomodo eis vocari aptum est, ut sequantur.

142 Igitur collatio gratiæ congruæ, vel in circumstantiis, in quibus effectum habitura prævidetur, auget conceptum

gratiæ, misericordiæ, doni, et beneficij; quia cum hæc omnia dicantur cum respectu ad subjectum cui conferuntur, utique major gratia, et misericordia, majus donum, et beneficium erit, quod commodius, et utilius est illi cui datur. Quare Divus Augustinus ubi nuper allegatus adjungit, nullius Deus frustra miseretur: cujus autem miseretur, sic eum vocat, quomodo scit ei congruere, ut vocantem non respuat. Et hinc, esto conceptus gratiæ, misericordiæ, doni, et beneficij dicat quoquè respectum ad animum donantis, etiam ex hoc respectu crescit in prædictis rationibus collatio gratiæ congruæ prædestinatis; fit enim à Deo perfectissimè cognoscente congruentiam ejus ad miseriam sublevandam, et utilitatem illis afferendam, esto quoad substantiam, aut entitativè sumpta non excedat, imo longè sit inferior alijs gratijs, quæ congruæ non sunt.

Ex his manifestum est, importunè nobis obtendi, quod ex opinione nostrâ sequatur non à Deo, sed à bono libertatis usu fieri discretionem inter prædestinatos, et reprobos; quia discretio de quâ Divus Paulus 1ª. ad Chorinthios cap. 4º. Quis enim te discernit? Quid autem habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? A Divinâ vocatione desumitur, ut enim ait Augustinus adductus num. 111., at enim quia non præcedit voluntas bona vocationem, sed vocatio bonam voluntatem, propterea vocanti Deo rectè tribuitur, quod bene volumus, nobis verò tribui non potest, quod vocamur. Videantur quæ dicta sunt, ac etiam ex Augustino desumpta num. 113: qui demum nostram hanc doctrinam expressè tradit inquiens lib. 2º. contra duas Epistolas Pelagianorum cap. 7º.: ille discernit, qui unde discernaris impertit, pœnam debitam removendo, indebitam gratiam largiendo. 143

Apostolus igitur in textu memorato discretionem improbat à solis naturæ viribus ortam; secus verò discretionem, quæ nascatur à viribus gratiæ: nec ibi vetat universim homines de bonis operibus gloriari; sed unicè reprehendit vanam ostentationem, et arrogantiam, quâ nonnulli ea sibi tribuunt, quasi propriâ virtute 144

tantum, et non adjutorio Dei facta. Sic Augustinus locum istum interpretatur Epist. 106. ubi repetens objecta Pauli verba statim
,, addit: <u>hoc utique</u> totum ideo, non ut homo non glorietur: sed ut qui
,, gloriatur in Domino glorietur, non ex operibus, ne forte quis extolla-
,, tur. Non quia bona opera ista pia cogitatione frustrantur, cum Deus
,, reddat unicuique secundum opera ejus, sit quae gloria, et honor, et pax
,, omni operanti bonum: sed quia opera ex gratia, non ex operibus gratia.
Quatenus videlicet opera meritoria procedunt à gratia natura-lem arbitrij vim adjuvante, nullatenus autem per nativam voluntatis activitatem potest obtineri gratia.

145 Verum ut omnino pateat assensum à Paulo discretionem aliorum ab alijs, opinioni nostrae magis consonam, et conformem esse, quam opposito, rursus audiatur Augustinus libro octoginta trium quaestionum quaest. 68. ubi loquens de invitatis ad coenam, quae secundum expositores omnes, erat figura gloriae, sic ait, <u>ad illam</u>
,, enim coenam, quam Dominus dicit in Evangelio (Lucae 14.) pro-
,, paratam, nec omnes, qui vocati sunt venire voluerunt; neque illi
,, qui venerunt, venire possent, nisi vocarentur. Itaque nec illi de-
,, bent sibi tribuere, qui venerunt: quia vocati venerunt: nec illi
,, qui noluerunt venire debent alteri tribuere, sed tantum sibi, quo-
,, niam ut venirent, vocati erant <u>in libera voluntate</u>. Atqui juxta sententiam contrariam, qui vocati non venerunt alteri, non sibi tribuere possent, quod non venerint vocati; id enim possent imputare Deo, qui non praelegit eos: ergo.

146 Hic obiter advertendum, utrumque ex dictis perspicuum esse, multum differre providentiam erga praedestinatos à providentia circa reprobos. Illa quippe non solum est efficax quoad finem generalem, sed praeterea quoad finem particularem gratiae finalis, ac aeternae beatitudinis: atque adeo praedestinatio non unice discriminatur à providentia circa reprobos ex praescientia Dei, sed etiam ex efficacia gratiae, quam in actu secundo largitur praedestinatis, et non reprobis. Differunt insuper ex multiplici dono, quod

illis pro istis effective probet. Neque beneficentia Divina specia-
lis esse desinit erga prodestinatos, eo quod prosciens Deus efficaciam
gratiæ, non ideo, nempe quia novit efficacem fore, illam erogat; ut
enim cognitio objecti, et circumstantiarum ejus det speciem actui volun-
tatis, minime requiritur, quod objectum formaliter et reduplicative
tangatur ut repræsentatum per talem cognitionem. Liquet hoc evi-
denter in cognitione detegente malitiam, aut prohibitionem alicujus
objecti; nam ut actus evadat moraliter inhonestus, non oportet velle
objectum illud quia pravum, seu quia vetitum: sed satis est, ut sim-
pliciter affective tendat voluntas in objectum cujus malitia, vel prohi-
bitio cognoscitur. Deus ergo specialem cum prodestinatis beneficen-
tiam exercet impertiens illis auxilia, quæ novit efficacia fore, tam-
etsi non idcirco, seu quia futuram efficaciam proscivit, illa con-
ferat.
Ut ergo (quod præsens determinate spectat) beneficium inesse 147
talis augeatur, necesse non est ut undique, vel ex omni capite crescat. Pa-
tet exemplo vulgari: donans alteri smaragdum e.g., quem, ignarus va-
loris ejus, parvi pendebat, esto sic erga donatarium afficeretur: do
do tibi gemmam hanc, ut inopiæ tuæ sublevandæ totum ejus pretium
impendas, profecto non tam liberalis, ac beneficus esset recipienti lapi-
dem, ac si totum hujus valorem prænovisset, eoque cognito similem
haberet affectum; videlicet, do tibi gemmam hanc, ut inopiæ tuæ suble-
vandæ totum ejus pretium impendas. Ratio est manifesta, quia totus
gemmæ valor plene notus et perspectus, impedire, l. saltem retarda-
re posset à donatione facienda: proindeque major aliqua difficultas in
donando lapide superatur, quando totum ejus pretium agnoscitur, quam
dum ignoratur: ergo majus beneficium elargitur donatario, qui to-
tum doni valorem exploratum habens, id erogat, quam is qui donat,
incomperto doni pretio, quamvis, ut supponimus, idem res ipsa sit, quod
impartitur in utroque casu.
Hinc innotescit, quâ ratione Deus libe- 148
raliorem se, magisque beneficum exhibeat prodestinatis, quam repro-

bis, licet entitativè paria, vel etiam quandoque majora conferat istis auxilia, quam illis; quia perfectissimè cognoscens efficaciam auxilij retardari potest à concessione illius, ut potè prorsùs indebiti: et citrà injuriam alicujus potest elargiri gratiam sufficientem: ergò beneficentia Dei grandescit eà præcisè, quod scientia congruitatis auxilij nec impediat, neque retardet ipsum ab ejus collatione, quanquam aliundè non illud præstet formaliter ut efficax, vel quia efficax formaliter. Majoritas itaque beneficij non semper est mensuranda cum intrinseco valore doni tantùm; sed aliquandò cum extrinsecis circunstantijs, quæ magnopere adaugent æstimabilitatem ejus: interdumque crescit à solo dantis affectu, qui tamen dum à quibusdam assignatur, ut unica beneficij mensura considerandus est non solùm intrinsecè, sed etiam extrinsecè, seu juxta circunstantias, quas inter eminet cognitiò, tùm valoris, tùm utilitatis in dono conferendo.

149 Undè concluditur, et observandum est accuratè, quod licet ad conceptum beneficij propriè sumpti requiratur ex parte benefacientis actiò benevola; non tamen ideo necessaria est actiò magis benevola, ut beneficium sit majus: ad hoc enim omninò sufficit, vel augmentum doni eodem perseverante affectu, vel incrementum libertatis etiam aliquatenùs imminuto dono. Quemadmodum tametsi meritum sit actiò libera tendens in objectum honestum; attamen ut meritum fiat majus non exigit objectum honestius determinatè: sed vel honestius objectum, quod eadem prorsùs invariatâ libertate respiciat: vel majorem libertatem, quâ prosequatur illud ipsum objectum, aut aliud æqualis honestatis. Augetur ergò beneficium quotiès libertas in benefaciente crescit, et intrinsecè non minuitur donum: vel quotiès hoc ampliatur, et æqualis in benefactore perstat affectus. His præoccupatis manent aliæ plures adversariorum objectiones, ac etiam replicæ contra præstitas argumento solutiones.

150 Arguunt nono: Deus absolutè volens conferre gratiam, quam scientiâ conditionatâ prævidit futuram esse congruam ad Justificationem, perseverantiam fi-

nalem, et vitam æternam obtinendum, vult efficaciter ipsam vitam æternam; sed hoc Divina voluntas antecedit absolutè prævia merita: ergò Deus vult efficaciter dare gloriam ante meritorum provisionem absolutam. Consequentia est recta: et minor indubitata; nam in signo scientiæ conditionatæ meritorum, hæc absolutè futura non sunt, sed conditionatè tantum. Jam verò major ita suadetur: Deus vult impertiri gratiam, qualem esse prævidit; atqui prævidit illam, si daretur, fore efficacem: ut efficacem ergò vult eam erogare. Confirmari potest; quià voluntas Dei non est minùs comprehensiva, quæ sit ejus intellectus; sed intellectus Divinus cognoscit gratiam illam futuram esse congruam quoad assecutionem vitæ æternæ: ergo Divina voluntas ad hanc etiàm extenditur.

151
Fateor, hoc argumentum pro cæteris urgens, et ingeniosum esse. Sed respondeo negando majorem: in cujus probatione concessis præmissis, nego consequentiam: vel distinguo consequens: vult elargiri gratiam ut efficacem, to ut dicente rationem cognitam, et concomitanter præcisè volitam per modum objecti materialis, transeat consequens: to ut reduplicante rationem efficaciter provolitam, subdistinguo, efficaciâ relatâ solum ad finem proximum omitto consequens: relatâ etiam ad finem remotum, nego consequentiam. Ad confirmationem: concessis quoque præmissis, distinguo consequens, Divina voluntas extenditur ad vitam æternam affectu simplici, concedo consequentiam: affectu simpliciter efficaci, nego consequentiam.

152
Igitur in signo scientiæ conditionatæ collatio gloriæ tanquàm coronæ non est efficaciter absolutè volibilis à Deo; quià nimirùm in illo signo nequit habere rationem præmij, cum in eo merita non intelligantur absolutè, meritisque purè conditionatis nullum omninò correspondeat præmium: alioquì præmiandus esset Judas ut supra monstravimus. Deus ergò volens impertiri gratiam, quam conditionatè prævidit efficacem esse futuram, vult efficaciter absolutè collationem

ipsius gratiæ congruæ. Quod si prædefinitiones admittantur, tunc etiam vult efficaciter absolutè consensum salutarem, qui est finis proximus, ex efficaci siquidem illius intentione gratiam congruam elargitur in hac sententia; minimè verò vult efficaciter absolutè, neque tunc ita velle potest finem remotum, qui est gloria. Veru si prædefinitiones abigantur, Deus in signo scientiæ conditionatæ solùm vult formaliter efficaciter collationem gratiæ, quam prænoscit congruam, et consensum salutarem præcisè tanquam rationem cognitam, simulque volitam ut objectum materiale: nec aliter vult gloriam in eo signo, quam affectu simplici, tametsi serio secundum antea dicta. Qua-

153 propter esto Dei voluntas æquè comprehensiva sit, ac est ejus intellectus: non indè sequitur, quod quidquid hic attingit, etiam illa complectatur: voluntas enim est libera, secus autem intellectus: illa inter volibilia prosequitur unum alio rejecto: iste necessario percipit, et cognoscit omne scibile: ergò quod perfectio Divinæ voluntati adæquet perfectionem intellectus Divini, non evincit intentum confirmationis. Imò, prout jam indicatum est, gloria ut corona non est in illo signo efficaciter absolutè volibilis, quià nullatenus in eo valet induere conceptum bravii, consequenterque nec rationem coronæ; sed evidens est, quod nequeat esse volibilis sub ratione cui repugnat, seu quæ repugnat ipsi: ergo nequaquam est efficaciter absolutè volibilis in signo memorato in quo proindè Divina voluntas illam efficaciter et absolutè velle non potest.

154 At forsàm inquient: Deus absolutè decernens erogare gratiam, quam scientiâ conditionatâ providit efficacem, vult absolutè conferre gratiam, ad quam infallibiliter gloria secutura est: ergò efficaciter absolutè velle gratiam ejusmodi, est efficaciter absolutè velle gloriam ut coronam. Nego consequentiam; quia gloria ut corona non est efficaciter absolutè volibilis in illo signo. Proterea, quamvis efficaciter absolutè velle aliquid ex quo sequitur aliud infallibiliter absque novo libertatis exercitio, sit velle illud aliud; secus autem dum eo quod infallibiliter ex aliquo

ex aliqua sequitur, à novo, et praevenim alienæ libertati exercitio pendet. Sic Deus efficaciter absolutè vult propagationem generis humani, quin efficaciter absolutè velit originale peccatum, in quo quilibet homo concipiendus est infallibiliter.

Argument decimo: nemo salvatur sine dono perseverantiæ finalis; atqui donum hoc ex solâ gratiâ, non ex meritis est: ergò &c. Respondeo primò, pro gloriâ consequendâ non omninò necessariam esse longam in gratiâ perseverantiam, cum, statim ac homo justificatur, emori possit, perpetuâque donari beatitudine. Respondeo secundo, iuxta communem, et fundatissimam Theologorum opinionem, quod etsi donum perseverantiæ finalis non cadat sub meritum de condigno, potest autem cadere sub merito de congruo, nec non Sanctorum orationibus, impetrari nobis, et alijs. Respondeo tertio, donum perseverantiæ non adeò gratuitum esse, ut neutiquam à liberâ cooperatione nostrâ dependeat; qui namque perseverat, potest non perseverare, quique non perseverat, perseverare valet. 155

Constat etiam ex Tridentino Sessione 6. cap. 13. Justos omnes veram habere perseverandi facultatem, quandoquidem ibi dicitur expresse, Deus enim, nisi ipsi illius gratiæ defuerint, sicut cœpit opus bonum, ita perficiet operans velle, et perficere. Non tamen hinc efficitur, ne longè majus, ac æstimabilius beneficium ijs erogetur, qui vel in gratiâ confirmantur, vel eripiuntur ab imminentioribus labendi periculis, vel demum subitò transferuntur ad gloriam, ne diutius in terrâ degentes acceptam justitiam amittant, secundum illud Sapientiæ 4º. raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus, aut ne fictio deciperet animam illius. In specialibus enim hisce casibus Divina bonitas, et misericordia specialissimè resplendent. 156

Argument undecimo: Deus adeò solicitè quorumdam saluti prospicit, ut à teneris annis, vel ante rationis usum, eis abundanter impertiat cœlestia sua dona, quin et toto vitæ decursu servet illibatos ab omni culpâ lethali: nonnullos etiam adultos turpissimis 157

inquinatos criminibus sedatè prostolatur, quousquè pœnitentiam agant, et nè rursùs in delicta prolabantur ad Cœlum arripit. Alios è contrà, qui longam in omnimodò pietatis operibus egêre vitam, relinquit inter proventissima cadendi discrimina, quo certò præscit ruinà illis allaturâ, neque iam delinquentes expectat, ut resipiscant, sed vel naturali rerum ordine statim interire, l. ab alio perimi sinit. Iam verò, quod ita misericorditer se gerat Deus erga priores, et in posteriores tam acerbè, tamque severè animadvertat, ex parte hominum causa, l. ratio nulla potest assignari: quarè tota illa diversitas in Dei voluntatem est referenda, qui proindè dicendus est antecedenter efficaciter aliquos ad gloriam eligere.

158 Respondeo, argumentum, quod spectat parvulos, mox antè vel illicò post receptum baptisma decedentes, impertinens esse; quia solùm in præsenti loquimur de prædestinatione ad gloriam ut coronam: et ratione non dùm utentes illâ, gaudent ut hæreditate, vel personalibus aliorum delictis eâ privantur, ut abundè patet ex dictis disp. 2ª. sect. 5ª. Deindè quod adultos attinet, dico, vel argumento nihil evinci, vel eo manifestè probari, Deum efficaciter absolutè reprobare quosdam homines ante prævisa demerita; quia si perditissimi cujusdam inopinata conversio persuadet antecedentem ejus electionem, et efficacem æternæ suæ salutis intentionem ex quâ Deus auxilia congrua paravit illi convertendo; similiter inopinatus finalis lapsus hominis anteà sanctissimi, arguet antecedentem absolutam ejus reprobationem, et efficacem æternæ suæ perditionis intentionem, ex quâ Deus auxilia selegit incongrua, quia talia, quod profectò durè sonat quæ nimis audit.

159 Mirabilis itaquè diversitas eventuum, ejusmodi tota provenit ex inæquali vocationum, et gratiarum, quamvis indifferentium, collatione; vel ex obstinatâ duritie liberi arbitrij, quod altissimis aliquandò vocationibus, gratijsque fortissimis obsistit. Interdum ergò viri pijssimi sufficienti, sed exiguâ gratiâ donantur, ut fidelitas eorum in tentatione probetur, et elucescat: frequenterque illâ tenui gratiâ superant suggestiones, et pericula, quibus tam ipsi,

quàm alij, quandoque robustiori gratiâ freti succumbunt. Non-nunquàm etiam homines improbi, quique crebrò restiterunt auxilijs validissimis exili gratiæ ferventissimè cooperantur. Imò sæpè contingit, viros eosque flagitiosissimos gratijs ornari strenuis, et egregijs instrui donis, ut videlicet in ipsorum conversione miranda, semper inexhausti Divinæ misericordiæ thesauri clarescant. Undè ré justè considerata nihil ex prædictis eventibus, quantuncumque ponderatis, elicitur, quod antecedenti ad gloriam electioni faveat.

Jandem 160

arguunt: Christus Dominus omninò gratis, et non ex prævisis meritis, prædestinatus est filius Dei; sed Salvator noster non solùm est caput, sed etiam exemplar prædestinatorum omnium: ergò cujuslibet prædestinatio fit ante prævisa merita. Respondeo, prædestinationem Christi Domini ad unionem hypostaticam esse comparandam electioni nostræ ad primam gratiam, et non electioni nostræ ad gloriam: illa siquidem independens est à meritis, hæc autem ex meritis habetur. Deindè sicut adversarij non ostendunt Christum Dominum ante prævisionem unionis hypostaticæ fuisse prædestinatum ad gloriam Filij Dei, ità nec exhibent, neque facile poterunt adducere rationem aliquam, cur ex prædestinatione Christi ad unionem hypostaticam, debeat nostra prædestinatio ad gloriam absolutè prævisa merita nostra præire. Denique retorqueo argumentum: Christi prædestinatio ad filiationem Dei, nè dum in ordine intentivo, sed nec in executivo merita præsupponit: ergò neque prædestinatio nostra ad gloriam ulla merita præsupponit, etiam in ordine executivo.

✠

Index titulorum quos tractatus hic complectitur.

Disputatio 1.a
De Divina Providentia in communi ------ fol. -- 1
Sectio 1.a
An et quid sit Providentia Divina ------ fol. -- 2
Sectio 2.a Solvuntur argumenta contraria ------ fol. -- 3.
Sectio 3.a alia circa providentiam in communi declarantur -- fol. -- 5.
Sectio 4.a Alterius decisione quaestionis inchoata Providentia descriptio concluditur ------ fol. -- 7.
Disputatio 2.a
De voluntate Dei erga salutem omnium --
Sectio 1.a An voluntas Dei de salute omnium etiam Reproborum, sit beneplaciti, vel tantum signi? fol. -- 10
Sectio 2.a Refutantur solutiones adversariorum ------ fol. -- 13.
Sectio 3.a Solvuntur argumenta contraria ------ fol. -- 15
Sectio 4.a An haec Dei voluntas extendatur etiam ad sufficienter et serio providendum reparationi generis humani post lapsum? -- fol. -- 18
Sectio 5.a An asserta Dei voluntas ad salutem quoque Parvulorum serio et sincere terminetur --- fol. -- 19
Sectio 6.a solvuntur argumenta contraria ------ fol. -- 22
Sectio 7.a Prosequitur assumptum praecedentis ------ fol. -- 25
Disputatio 3.a
De axiomate Theologico facienti quod est in se Deus non denegat gratiam.
Sectio 1.a Aliqua praenotantur ad veram intelligentiam Adagij necessaria ------ fol. -- 28
Sectio 2.a Prosequitur assumptum antecedentis ---- fol. -- 31
Sectio 3.a Prima Paroemiae acceptio proponitur et refutatur -- fol. -- 33
Sectio 4.a Altera Prologuij interpretatio refellitur ---- fol. --- 36
Sectio 5.a solvuntur argumenta contrariorum ---- fol. --- 40
Disputatio 4.a
De alijs axiomatis acceptionibus
Sectio 1.a Tertia Prologuij explicatio refertur, et refutatur -- fol. -- 45
Sectio 2.a Quarta axiomatis expositio proponitur ---- fol. --- 48
Sectio 3.a Quinta prologuij acceptio

proponitur - - - - - - - fol - - - 50
Sectio 4a. Nostra super axiomate venientia proponitur, et suadetur fol 52
Sectio 5a. Solvuntur argumenta contraria - - - - - - - fol - - - 55.
Sectio 6. Alia contrariorum argumenta solvuntur - - - - - fol - - - 59

Disputatio 5a.

De indole, existentiâ, et necessitate Praedestinationis ad salutem aeternam consequendam - - - -
Sectio 1a. Explicatur quid sit Praedestinatio, quodque subjectum ejus fol - 64
Sectio 2a. Ostenditur quinam sit terminus adque Praedestinationis - fol - 66
Sectio 3a. An, et quatenus Praedestinatio comparetur cum Providentiâ? - - - - - - - fol - - 69
Sectio 4a. Solvuntur argumenta contraria - - - - - fol - - - 71.
Sectio 5a. An Praedestinatio necessaria sit ad vitam aeternam consequendam? - - - - - fol - - - 76
Sectio 6. Solvuntur argumenta contraria - - - - - fol - - - 80

Disputatio 6a

De Divinis actibus in negotio Praedestinationis intervenientibus. -
Sectio 1a. Aliqua pronotantur ad sequentes dificultates aperiendas omninò necessaria - - - - fol - - 83
Sectio 2a. An unus actionis necessario distinguatur ab electione mediorum? - - - - - fol - - - 86
Sectio 3a. An ad praedestinationem requiratur imperium intellectuale? - - - - - - - fol - - - 89
Sectio 4a. Prosequitur materia procedenti - - - - - fol - - - 93
Sectio 5a. Materia procedentium duarum sectionum absolvitur - - fol - 94

Disputatio 7a.

De necessitate scientiae conditionatae contingentium effectuum ad Praedestinationem: in quibus que Divinis actibus ista consistit - - - - - -

Sectio 1a.

Utrum scientia conditionata generatim et absolutè necessaria sit ad Praedestinationem? - - - - fol - - - 97
Sectio 2a. Utrum scientia conditionata requiratur ad Praedestinationem antecedentem absolutè praevisa merita - - - - - - - - fol - - - 99
Sectio 3a. Utrum dicta praescientia necessaria sit ad Praedestinationem, ut secundum alias opiniones destructam, et explicatam? - - - - - fol - - - 101
Sectio 4a. Utrum Praedestinatio sit actus intellectus, an voluntatis Dei, vel utriusque? - - - - fol - - - 103

Disputatio 8.a

De subsecutione, vel antecedentiâ Praedestinationis ad meritorum praevi-

sionem absolutam? ——— —
Sectio 1ª. Explicato quaestionis sensu quaestionis, variae super ea referuntur Authorum sententiae - fol. -- 105
Sectio 2ª. Ex Sacrâ Scripturâ probatur, efficacem electionem ad gloriam esse post absolutè praevisa merita - - — — — - fol. - - - 108
Sectio 3ª. Eadem assertio suadetur ex Sanctis Patribus - - - - fol. - - 112
Sectio 4ª. Probatur à ratione conclusio nostra - - - - - fol. - - - 116
Sectio 5ª. Procedit assumptum antecedentis - - - - fol. - - 122
Sectio 6ª. solvuntur argumenta contraria - - - - fol. - - - 124
Sectio 7ª. Alia contrariorum argumenta solvuntur - - fol. - - 130
Sectio 8ª. Reliqua contrariorum argumenta solvuntur - - - - - - fol. - - - - - - 134